

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

Σχολή Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας

Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Πτυχιακή Εργασία:

**Η ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ
ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ**

των

ΓΙΑΝΝΟΥΔΑΚΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ

ΚΟΥΒΕΛΗ ΣΟΦΙΑ

ΧΑΤΖΗ ΙΩΑΝΝΑ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του πτυχίου Κοινωνικής Εργασίας

Απρίλιος 2016

Copyright@ 2016 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥΠ, ΤΕΙ Κρήτης.
<http://www.teicrete.gr/koinerg/koinwnikis.html>

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε. αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/των συγγραφέα/ων, του επιβλέποντα καθηγητή και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Οι υπογράφωντες φοιτητές του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης
Γιαννουδάκη Καλλιόπη
Κουβέλη Σοφία
Χατζή Ιωάννα

δηλώνουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:
«Η ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ,
ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ
ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης δηλώνουμε ότι δεν αποτελεί προϊόν οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν μέρος αυτής ή στο σύνολό της.

(Υπογραφή)

ΧΑΤΖΗ ΙΩΑΝΝΑ

Όνοματεπώνυμο

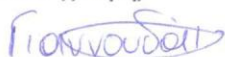
(Υπογραφή)

Κουβέλη Σοφία

Όνοματεπώνυμο

(Υπογραφή)

Γιαννουδάκη Καλλιόπη

Περίληψη

Η παιδική κακοποίηση αποτελεί ένα από τα πιο σύγχρονα, πλέον, κοινωνικά φαινόμενα παγκοσμίως, με πολύπλοκους αιτιολογικούς παράγοντες και πολυπαραγοντικές αρνητικές συνέπειες, για την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού. Οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί έρχονται σε επαφή με δεκάδες περιστατικά κακοποίησης, τα οποία είναι πολύ πιθανόν, στην πλειονότητά τους, να αφορούν παιδιά. Είναι πολύ σημαντικό για την αντιμετώπιση του φαινομένου αλλά και για την ομαλή διαχείριση της παιδικής κακοποίησης, οι κοινωνικοί λειτουργοί να διαθέτουν γνώσεις και τις απαιτούμενες δεξιότητες για την πρόληψη, ανίχνευση και αντιμετώπιση του εν λόγω φαινομένου. Στην παρούσα εργασία, μέσω της ποιοτικής έρευνας, επιδιώξαμε να διακρίνουμε την ετοιμότητα των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών για την ανίχνευση, πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Το δείγμα της έρευνάς μας, αποτέλεσαν 6 επαγγελματίες Κοινωνικοί Λειτουργοί που εργάζονται σε Κοινωνικές Υπηρεσίες. Από την έρευνα προέκυψε ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί δεν είναι επαρκώς έτοιμοι να διαχειριστούν ένα περιστατικό παιδικής κακοποίησης, γεγονός που αποκαλύπτεται τόσο από τις θεωρητικές ελλείψεις σχετικά με το φαινόμενο όσο και με τις ελλείψεις σε εργαλεία και πρακτικές διαχείρισης.

Λέξεις κλειδιά: παιδική κακοποίηση, κοινωνικοί λειτουργοί, ανίχνευση, πρόληψη, αντιμετώπιση, ποιοτική έρευνα

Abstract

Child abuse is one of the most contemporary social effect, world-wide, which has many causes and unpleasant consequences in psychological and sentimental child's growth. Professional social workers come up against many abuse cases and most of them are probably about the children. It is really important to handle abuse but in order to do it the right way, social workers needs knowledge and required abilities, in order to prevent, to detect and to handle this effect. In this qualitative research we tried to become aware of the professional social workers readiness to prevent, to detect and to handle child abuse. Our study's target group was six social workers who are working in social services. We found that these social workers are not fully prepared to handle child abuse cases because they don't have enough theoretical knowledge in child abuse and also they are not aware of tools and management.

Key words: Child abuse, social workers, detection, prevention, handle, qualitative research

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την επιβλέπουσα της πτυχιακής μας εργασίας την κα. Κούτρα Κλειώ για την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές της. Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλες τις μετέχουσες στην έρευνα, που μας αφιέρωσαν τον πολύτιμο χρόνο και τις γνώσεις τους. Τέλος, ευχαριστούμε θερμά τις οικογένειες μας και όλους όσους μας στήριξαν στην πραγματοποίηση αυτής της μελέτης.

Περιεχόμενα	
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο Πρώτο: Το φαινόμενο της Παιδικής Κακοποίησης.....	11
1.1 Παιδική κακοποίηση	11
1.2 Μορφές κακοποίησης.....	11
1.2. 1 Σωματική κακοποίηση	11
1.2. 2 Σεξουαλική κακοποίηση	12
1.2. 3 Συναισθηματική κακοποίηση	14
1.2. 4 Παραμέληση	16
1.3 Νέες μορφές κακοποίησης	17
1.4 Χαρακτηριστικά θύτη	19
1.5 Χαρακτηριστικά θύματος.....	21
1.6 Θεωρητικές προσεγγίσεις.....	22
1.6. 1 Ατομικές προσεγγίσεις.....	23
1.6. 2 Κοινωνικό-ψυχολογικές προσεγγίσεις.....	23
1.6. 3 Κοινωνικό-πολιτισμικές προσεγγίσεις.....	26
1.7 Συνέπειες της παιδικής κακοποίησης.....	29
Κεφάλαιο Δεύτερο: Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Παιδικής Κακοποίησης	35
2.1 Ποινική και αστική παρέμβαση	35
2.2 Θεραπευτική αντιμετώπιση της κακοποίησης	37
2.3 Πρόληψη της παιδικής κακοποίησης	40
Κεφάλαιο Τρίτο: Η συμβολή της Κοινωνική Εργασίας σε περιπτώσεις Παιδικής Κακοποίησης	42
3.1 Γνώσεις, αρχές-αξίες και δεξιότητες στην Κοινωνική Εργασία	42
3.2 Παρέμβαση κοινωνικού λειτουργού	46
Κεφάλαιο Τέταρτο: Μεθοδολογία έρευνας	58
4.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας	58
4.2 Μέθοδος: ποιοτική προσέγγιση.....	58
4.3 Μέθοδος συλλογής στοιχείων - Εργαλείο.....	58
4.4 Επιλογή δείγματος.....	59
4.5 Θεματικοί άξονες – Οδηγός συνέντευξης.....	62
4.6 Τρόπος διεξαγωγής της έρευνας	65

4.7	Δυσκολίες κατά την διεξαγωγή της έρευνας.....	65
	Κεφάλαιο Πέμπτο: Αποτελέσματα	66
5.1	Ανάλυση των δεδομένων	66
5.1.1	Δημογραφικά στοιχεία	66
5.1.2	Θεματικές ενότητες.....	68
5.2	Ερμηνεία των αποτελεσμάτων	77
5.3	Περιορισμοί της έρευνας.....	85
	Κεφάλαιο Έκτο: Συμπεράσματα-Προτάσεις	86
	Βιβλιογραφία:	90
	Παράρτημα 1.....	97
	Παράρτημα 2.....	100
	Παράρτημα 3.....	138
	Παράρτημα 4.....	174
	Παράρτημα 5.....	188

Εισαγωγή

Σύμφωνα με την Γενική συνέλευση της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικών Λειτουργών (Ιούλιος, 2014): «Η Κοινωνική Εργασία είναι ένα εφαρμοσμένο επάγγελμα αλλά και ακαδημαϊκό πεδίο που προωθεί την κοινωνική αλλαγή και ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ενδυνάμωση και απελευθέρωση των ανθρώπων...». Ακόμη, η Hartman (1990) επισημαίνει ότι η Κοινωνική Εργασία ως επάγγελμα γεννήθηκε μέσα σε ένα σύστημα πρόνοιας για το παιδί και αυτό έχει ως πρωταρχική προτεραιότητα της. Η παιδική κακοποίηση και παραμέληση ουσιαστικά παραβιάζει την ελευθερία και την ανάπτυξη του παιδιού και είναι στα χέρια του κοινωνικού λειτουργού να την ανιχνεύσει, να την προλάβει αλλά και να την αντιμετωπίσει, για να υπηρετήσει τον σκοπό δημιουργία του επαγγέλματος, την πρόνοια για το παιδί. Η παρούσα εργασία δημιουργήθηκε μέσα από την ιδιαίτερη αυτή σχέση της κοινωνικής εργασίας με το παιδί.

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η διερεύνηση της ετοιμότητας των κοινωνικών λειτουργών για την ανίχνευση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Ως στόχους της μελέτης αυτής τέθηκαν η διερεύνηση των γνώσεων και των αντιλήψεων των κοινωνικών λειτουργών για τα είδη, τις αιτίες και τις συνέπειες της παιδικής κακοποίησης. Ένας ακόμη σημαντικός στόχος είναι η διερεύνηση των γνώσεων, των αρχών και των αξιών της κοινωνικής εργασίας και των δεξιοτήτων των κοινωνικών λειτουργών για την ανίχνευση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Επιπλέον, η διερεύνηση των πρακτικών διαχείρισης της παιδικής κακοποίησης από τον κοινωνικό λειτουργό και των δυσκολιών που αντιμετωπίζει. Τελικός στόχος της έρευνας είναι οι προτάσεις των κοινωνικών λειτουργών για την αποτελεσματικότερη διαχείριση περιστατικών παιδικής κακοποίησης.

Το πρώτο μέρος της μελέτης αποτελείται από το θεωρητικό κομμάτι της. Στο πρώτο κεφάλαιο θα δοθούν οι ορισμοί για την παιδική κακοποίηση καθώς και οι μορφές της. Επίσης, θα περιγραφούν οι νέες μορφές της παιδικής κακοποίησης. Ακόμη, θα γίνει αναφορά στα χαρακτηριστικά του θύτη και του θύματος. Στη συνέχεια, θα αναφερθούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις και το κεφαλαίο κλείνει με τις συνέπειες της παιδικής κακοποίησης.

Το δεύτερο κεφάλαιο ασχολείται με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Όπως επίσης, θα αναφερθούν η ποινική και αστική παρέμβαση καθώς και η θεραπευτική παρέμβαση.

Το τρίτο κεφάλαιο εστιάζει στη συμβολή της κοινωνικής εργασίας σε περιπτώσεις κακοποίησης. Ειδικότερα, θα δοθεί έμφαση στις γνώσεις, τις αρχές, τις αξίες και τις δεξιότητες της κοινωνικής εργασίας. Το κεφάλαιο τελειώνει με την παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού.

Το δεύτερο μέρος αποτελεί το ερευνητικό κομμάτι αυτής της μελέτης. Αρχικά θα γίνει παρουσίαση της μεθοδολογίας που θα χρησιμοποιηθεί, έπειτα, θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας, τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της έρευνας και κάποιες προτάσεις για την βελτίωση της ετοιμότητας των κοινωνικών λειτουργών να διαχειριστούν την παιδική κακοποίηση.

Κεφάλαιο Πρώτο: Το φαινόμενο της Παιδικής Κακοποίησης

1.1 Παιδική κακοποίηση

Ως παιδική κακοποίηση ορίζεται οποιαδήποτε πράξη που μπορεί να απειλήσει την ευημερία και την υγεία του παιδιού (ACF, 2014). Η κακοποίηση-παραμέληση των παιδιών περιλαμβάνει διάφορες μορφές ενεργητικής και παθητικής βίας οι οποίες παρουσιάζονται στην επόμενη ενότητα.

1.2 Μορφές κακοποίησης

1.2.1 Σωματική κακοποίηση

Ένα από τα κύρια βήματα στην ανίχνευση του πολυσύνθετου φαινομένου όπως η σωματική κακοποίηση του παιδιού, είναι η ανάπτυξη ενός σαφούς ορισμού, που θα αποτελεί τη βάση για την αναγνώριση και μελέτη του κάθε περιστατικού.

Η σωματική κακοποίηση αποτελεί την πιο επικίνδυνη μορφή βίας καθώς μπορεί να καταλήξει ακόμη και στο θάνατο. Επίσης, περιλαμβάνει συμπεριφορές που προκαλούν ή μπορεί να προκαλέσουν σωματικό πόνο ή τραυματισμό (Πετρουλάκη κ.α., 2013).

Με τον όρο σωματική κακοποίηση «νοείται οποιαδήποτε και καθ' οποιονδήποτε τρόπο διατάραξη ανατομικής δραστηριότητας των ιστών του σώματος του παιδιού και οποιαδήποτε κατάσταση είναι αποτέλεσμα (μη τυχαία) δυσμενούς επίδρασης εξωγενούς παράγοντα, ή αποτέλεσμα στέρησης ενός παράγοντα απαραίτητου για τη ζωή» (Χατζηφωτίου, 2005:86-87).

Η σωματική κακοποίηση αφορά σε οποιονδήποτε μη τυχαίο τραυματισμό ενός παιδιού και γενικά οποιαδήποτε επιθετική πράξη μπορεί να του προκαλέσει σωματικό πόνο. Η κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει χτυπήματα, καψίματα, δαγκωματιές και άλλες πράξεις που μπορεί να προκαλέσουν σωματική βλάβη στο παιδί. Ένα σημαντικό παράδειγμα αποτελεί ακόμη η σωματική παιδική εμπορεία (child trafficking) (ACF, 2014).

«Σύμφωνα με τον ορισμό της Επιτροπής για την Πρόληψη της παιδικής κακοποίησης κατά το νόμο, σωματικά κακοποιημένο θεωρείται ένα παιδί κάτω των 18 ετών, στο οποίο οι φυσικοί γονείς ή άλλο πρόσωπο που είναι νομικά υπεύθυνο για την φροντίδα του προκαλούν ή επιτρέπουν να προκληθούν βλάβες, που δυνητικά

μπορεί να επιφέρουν θάνατο ή σοβαρή παραμόρφωση, ή βλάβη της υγείας του ή διαταραχή της λειτουργίας ή και απώλεια κάποιου οργάνου» (Χατζηφωτίου, 2005:87).

Η σωματική κακοποίηση δεν θεωρείται πια σπάνιο νόσημα, έχει μπει στις συνηθισμένες καθημερινές διαγνώσεις των επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας. Ωστόσο, αν θεωρήσουμε σωματική κακοποίηση μόνο τις περιπτώσεις που χρειάζονται ιατρική παρέμβαση, υπολογίζεται ότι περίπου 10% των παιδιών κάτω των 5 ετών είναι κακοποιημένα (Χατζηφωτίου, 2005).

Η σωματική κακοποίηση δεν εμφανίζει πάντα κλινικά ευρήματα ενώ έχει αποδειχθεί ότι επηρεάζει δραματικά την ψυχοσωματική ανάπτυξη και ισορροπία του παιδιού και την κοινωνική του προσαρμογή. Στατιστικά το 30-40 % των παιδιών που χάνουν τη ζωή τους από ξυλοδαρμό δε φέρουν εμφανή σημάδια κακοποίησης (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002).

1.2. 2 Σεξουαλική κακοποίηση

Το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών έχει πολύ παλιές ρίζες. Χαρακτηρίζεται από διαχρονικότητα και καθολικότητα εφόσον αφορά όλες τις κοινωνίες (Χατζηφωτίου, 2005).

Αρκετοί μελετητές χρησιμοποιούν τον όρο σεξουαλική κακοποίηση προκειμένου να καθορίσουν μια συγκεκριμένη μορφή σεξουαλικής δραστηριότητας εκ μέρους των ενηλίκων. Η σεξουαλική κακοποίηση διακρίνεται σε (Κατωπόδη, 2005):

- Σεξουαλική κακομεταχείριση: είναι γενικός όρος που καλύπτει κάθε μορφή σεξουαλικής δραστηριότητας που περιέχει εξαναγκασμό. Περιλαμβάνει τη σεξουαλική κακοποίηση, τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την αιμομιξία.
- Σεξουαλική κακοποίηση: αναφέρεται στην σεξουαλική επίθεση από πατέρα, πατριό, συγγενή ή από άλλον ενήλικα. Αποτελεί συνήθως μεμονωμένο περιστατικό κατά κανόνα απρόβλεπτο.
- Σεξουαλική εκμετάλλευση: αναφέρεται στην εκπόρνευση παιδιών με στόχο την απόκτηση χρημάτων, την παραγωγή πορνογραφικού υλικού κ.α.

- Αιμομιξία: η σεξουαλική σχέση που περιλαμβάνει συνουσία, θωπεία ή επίδειξη γεννητικών οργάνων μεταξύ συγγενών εξ' αίματος. Πρόκειται για μια διεργασία «εξαρτημένης μάθησης», καθώς η σχέση αυτή διαρκεί για πολλά χρόνια.
- Σεξουαλική εμπλοκή μεταξύ αδερφών: αναφέρεται σε οποιαδήποτε σεξουαλική δραστηριότητα ανάμεσα σε δύο αδέρφια, η οποία είναι αποτέλεσμα της περιέργειας της ανατομίας του ανθρώπινου σώματος ή της έλλειψης γονεϊκής επίβλεψης.

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού «σεξουαλική κακοποίηση θεωρείται η συμμετοχή ή η έκθεση παιδιών και εφήβων σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο, υποκινούμενες από ενήλικα, συνήθως που έχει σχέση φροντίδας ή οικειότητας με το παιδί, οι οποίες έχουν ως σκοπό τη σεξουαλική διέγερση/ ικανοποίηση του ενήλικα.» (Χατζηφωτίου,2005:103).

Η σεξουαλική παιδική κακοποίηση αφορά στην σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, μέσω του εξαναγκασμού σε παιδική πορνεία, έκθεση σε παιδική πορνογραφία, παραγωγή παιδικής πορνογραφίας κ.ά.. Μία σύγχρονη μορφή της αφορά στην παιδική εμπορεία που οδηγεί στην εκμετάλλευση του παιδιού για σεξουαλικούς σκοπούς (child trafficking in sexual purposes) (ACF, 2014).

Σύμφωνα με τον Kempe (1962 στο Χατζηφωτίου 2005), σεξουαλική κακοποίηση είναι «η εμπλοκή εξαρτημένων και ανώριμων ως προς την ολοκλήρωση της ανάπτυξης παιδιών και εφήβων, σε σεξουαλικές δραστηριότητες, τις οποίες δεν κατανοούν συνειδητά, για τις οποίες δεν είναι σε θέση να δώσουν έγκυρη συναίνεση και οι οποίες παραβιάζουν τις αντιλήψεις της κοινωνίας που αφορούν τους οικογενειακούς ρόλους» (Χατζηφωτίου,2005:103)

Ένας ακόμη ορισμός αναφέρει πως η σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών είναι οποιαδήποτε σεξουαλική δραστηριότητα μεταξύ ενός παιδιού και ενός ατόμου μεγαλύτερου του τουλάχιστον για πέντε χρόνια για τα παιδιά ηλικίας κάτω των δεκατριών ετών και τουλάχιστον δέκα χρόνια μεγαλύτερου για παιδιά ηλικίας δεκατριών με δεκάξι ετών (Χατζηφωτίου, 2005).

Η συχνότητα της σεξουαλικής κακοποίησης ανέρχεται στο 10% των περιπτώσεων κακοποίησης. Το 80% των περιπτώσεων αφορούν τα κορίτσια. Τα

άτομα που κακοποιούν σεξουαλικά είναι συνηθέστερα άντρες της οικογένειας πατέρα, θείος, αδερφός, οικογενειακός φίλος.

Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να είναι σωματική, προφορική ή συναισθηματική και περιλαμβάνει : σεξουαλικά χάδια, έκθεση ή συμμετοχή παιδιών σε σεξουαλικές δραστηριότητες ενηλίκων ή σε πορνογραφικές ταινίες και φωτογραφίες, βιασμό ή προσπάθεια για βιασμό, εξαναγκασμό, εξαπάτηση, δωροδοκία, απειλή, άσκηση πίεσης σε παιδιά για την συμμετοχή σε σεξουαλικές δραστηριότητες (Χατζηφωτίου, 2005).

Σε έρευνες που έγιναν και δημοσιεύτηκαν η παιδική σεξουαλική κακοποίηση που συμβαίνει για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα περιλαμβάνει τις ακόλουθες φάσεις:

Η πρώτη φάση είναι αυτή της *προσέγγισης* όπου συνήθως είναι διακριτική χωρίς τη μορφή της βίας. Σε αυτή τη φάση προσφέρονται δώρα, χρήματα κ.α..Στη συνέχεια η δεύτερη φάση είναι εκείνη της *μυστικότητας* όπου έρχεται η προέκταση της σωματικής επαφής. Το παιδί αισθάνεται ένοχο και ντροπιασμένο. Η τρίτη φάση είναι αυτή του *εξαναγκασμού*. Αυξάνεται η πίεση στο παιδί να κρατήσει τη σεξουαλική κακοποίηση μυστική. Σε αυτή τη φάση οι απειλές βίας είναι έντονες.

Έπειτα, η τέταρτη φάση είναι εκείνη της *αποκάλυψης* όπου είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο είτε το παιδί αποκαλύπτει σε κάποιον τη σεξουαλική κακοποίηση είτε αυτή αποκαλύπτεται από κάποιο άλλο πρόσωπο. Η τελευταία φάση είναι εκείνη της *επιβεβαίωσης* όπου πιστοποιείται η πράξη της σεξουαλικής κακοποίησης. Είναι σημαντικό να πιστέψουμε την «εξομολόγηση του παιδιού» και να αποδώσουμε τις ευθύνες στον υπεύθυνο (Χατζηφωτίου, 2005).

Συνέπεια της σπάνιας χρήσης σωματικής βίας και των ενοχών είναι ότι η σεξουαλική κακοποίηση εντοπίζεται και αποκαλύπτεται δυσκολότερα από άλλες μορφές κακοποίησης (Χατζηφωτίου, 2005).

1.2.3 Συναισθηματική κακοποίηση

Η συναισθηματική κακοποίηση, η οποία αποτελεί το 4% των αποδεδειγμένων περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, προσδιορίζεται ως η «συστηματική κατεδάφιση» μιας άλλης ανθρώπινης ύπαρξης. Αυτή η μορφή συμπεριφοράς διαταράσσει σοβαρά την άρτια και θετική ανάπτυξη του παιδιού. Ορίζεται ως «η

συστηματική ψυχολογική κακομεταχείριση ενός παιδιού που επηρεάζει ή αναστέλλει τη φυσιολογική του ανάπτυξη» (Χατζηφωτίου, 2005:96).

Ακόμη, η συναισθηματική/ψυχολογική κακοποίηση προκαλεί βλάβη στις συναισθηματικές ικανότητες του παιδιού ή διαταράσσει την συναισθηματική του σταθερότητα (ACF, 2014:2).

Η ψυχολογική-συναισθηματική κακοποίηση δεν είναι άμεσα εμφανής, ενώ φτάνει στους ειδικούς μόνο όταν τα παιδιά παρουσιάσουν προβλήματα προσαρμοστικότητας.

Με τον όρο ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση «εννοείται η κατάσταση των παιδιών η οποία δεν είναι αποτέλεσμα βίαιης συμπεριφοράς αλλά κυρίως η μη ανταπόκριση των γονέων στις βασικές ανάγκες τους για στοργή, αγάπη, αναγνώριση και ασφάλεια» (Κατωπόδη, 2005:18).

Η συναισθηματική κακοποίηση επιτίθεται στην ψυχή του παιδιού, επηρεάζει την αίσθηση του για τον εαυτό του και τον κόσμο που το περιβάλλει. Καταλήγει να θεωρεί ότι είναι ανάξιο αγάπης και στοργής. Παιδιά τα οποία είναι συνεχώς ντροπιασμένα, ταπεινωμένα, τρομοκρατημένα υποφέρουν εξίσου με το να είχαν δεχθεί μία σωματική επίθεση (Χατζηφωτίου, 2005).

Αναφέρονται πέντε τύποι συναισθηματικής κακοποίησης:

Η απόρριψη: οι γονείς οι οποίοι αδυνατούν να αναπτύξουν δεσμό με το παιδί τους, αναπληρώνουν το κενό αυτό υιοθετώντας απορριπτική συμπεριφορά απέναντι του. Οι γονείς αυτοί υπενθυμίζουν στο παιδί διαρκώς ότι είναι ανεπιθύμητο.

Ο εκφοβισμός-η τρομοκράτηση: οι γονείς που ξεχωρίζουν ένα παιδί- συνήθως αυτό που αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα- στο οποίο ασκούν κριτική και το τιμωρούν διαρκώς.

Η απομόνωση: ο γονέας που κακοποιεί το παιδί του με την απομόνωση, μπορεί να μην το αφήνει να συμμετέχει σε δραστηριότητες ανάλογες της ηλικίας του, παιχνίδι με φίλους κ.α.

Η εξαγορά: οι γονείς που αφήνουν ανεξέλεγκτα τα παιδιά τους, αδιαφορούν για τις παρέες τους, για τις δραστηριότητες τους, για τις επιδόσεις τους στο σχολείο.

Τους χορηγούν υπέρογκα χαρτζιλίκια και τους κάνουν όλα τα χατίρια με σκοπό να κερδίσουν την εύνοια του παιδιού και να καταχραστούν τα συναισθήματα του ή απλώς για να έχουν την ησυχία τους.

Η διαφθορά: οι γονείς που επιτρέπουν εν πλήρη γνώση τους, στα παιδιά τους να κάνουν χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ, να παρακολουθούν ταινίες με βίαιες σκηνές κ.α. (Χατζηφωτίου, 2005).

1.2.4 Παραμέληση

Η παραμέληση είναι μία μορφή κακομεταχείρισης που φανερώνει έλλειψη «στοργής» και συχνά οδηγεί σε πιο άσχημες μορφές κακοποίησης.

Αν και η παραμέληση (σωματική ή συναισθηματική) δεν μπορεί να θεωρηθεί μορφή βίας, είναι σημαντική και θέτει σε κίνδυνο τη σωματική και ψυχική ανάπτυξη του παιδιού, αλλά ακόμη και τη ζωή του, οι δε λειτουργοί υγείας και πρόνοιας είναι ηθικά υπόχρεοι να την αντιμετωπίζουν όπως την κακοποίηση (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002).

Η παιδική παραμέληση «ορίζεται ως μία κατάσταση στην οποία ο οποίος υπεύθυνος για το παιδί τού προκαλεί, είτε εσκεμμένα είτε από απροσεξία, μία ταλαιπωρία η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει στη μη απόκτηση ενός ή περισσότερων από τα απαιτούμενα συστατικά που αναπτύσσουν τις σωματικές, διανοητικές και συναισθηματικές του ικανότητες» (Κατωπόδη, 2005:19).

Είναι, δηλαδή, η αποτυχία του γονέα, ή του κηδεμόνα του παιδιού να καλύψει τις βασικές βιολογικές και κοινωνικές ανάγκες του παιδιού για τροφή, ένδυση, ιατρική φροντίδα, συναισθηματική ασφάλεια, προστασία κ.ά. (ACF, 2014:2).

Ένας ακόμη ορισμός αναφέρει πως η παραμέληση είναι το φαινόμενο όπου «η διατροφή, η ιατρική φροντίδα, η ένδυση και η στέγαση είναι ακατάλληλη σε βαθμό ώστε παραβλέπεται ή τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η υγεία και η ανάπτυξη του παιδιού» (Κατωπόδη, 2005:19).

Υπάρχουν διάφορες μορφές παραμέλησης κάποιες από αυτές είναι:

Η σωματική παραμέληση: έχει οριστεί ως η αποτυχία στη φροντίδα των παιδιών. Η σωματική παραμέληση μπορεί να συγχέεται με την φτώχεια ή την άγνοια, καθώς έχει σχέση με την υγιεινή του παιδιού, με μη επαρκή και κατάλληλο ρουχισμό

σύμφωνα με τις καιρικές συνθήκες ή με τη διατροφή και με ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης. Άλλο χαρακτηριστικό της είναι η διαρκής έλλειψη επίβλεψης από ενήλικα σε καταστάσεις που ενέχουν κίνδυνο (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002).

Η συναισθηματική παραμέληση: επηρεάζει ή αναστέλλει τη φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού. «Η συναισθηματική παραμέληση κατά τη βρεφική ηλικία μπορεί να έχει σοβαρές μακροπρόθεσμες συνέπειες στη μάθηση και στη μνήμη. Παιδιά που έχουν υποστεί συναισθηματική παραμέληση παρουσιάζουν επίσης επιβράδυνση της ανάπτυξης, διαταραχές στη συμπεριφορά και μερικές φορές αυτοτραυματίζονται» (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002:65).

Η παραμέληση της διατροφής: «η ελλιπής ανάπτυξη ορίζεται ως η κατάσταση ενός παιδιού με βάρος μικρότερο κατά το 1/3 από το φυσιολογικό. Αφορά περιπτώσεις σκόπιμης αποστέρησης της ποσότητας και της ποιότητας της τροφής, κατάσταση που είναι ιδιαίτερα συχνή στα 2 πρώτα χρόνια της ζωής, καθώς αυτή είναι η περίοδος της ραγδαίας ανάπτυξης και της εξάρτησης από τη φροντίδα των ενηλίκων» (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002:66).

Η παραμέληση της ασφάλειας: τραυματισμοί σε παιδιά ηλικίας κάτω των 4 ετών, οφείλονται συνήθως στην έλλειψη εποπτείας από το γονιό ή τον κηδεμόνα. Κάποια παραδείγματα είναι πτώσεις, δηλητηριάσεις από φάρμακα, εγκαύματα, ατυχήματα. Οι ύποπτοι τραυματισμοί πρέπει να τυγχάνουν διερεύνησης προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υπήρξε ειδικής έλλειψη επίβλεψης και ενδιαφέροντος για την ασφάλεια του παιδιού (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002).

Η παραμέληση της ιατρικής: όταν οι γονείς ή οι κηδεμόνες αγνοούν επανειλημμένα τις οδηγίες των λειτουργών υγείας και γίνονται αιτία βλάβης της υγείας των παιδιών, ειδικά σε περιπτώσεις που υπάρχει ιάσιμη χρόνια νόσος τότε υπάρχει παραμέληση της ιατρικής φροντίδας. «Η παραμέληση αυτή αποτελεί συχνό φαινόμενο και θέτει σε κίνδυνο τη σωματική και ψυχική ανάπτυξη του παιδιού ή ακόμα σε ακραίες περιπτώσεις οδηγεί στο θάνατο» (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002:69).

1.3 Νέες μορφές κακοποίησης

Σήμερα οι όψεις της κακοποίησης των παιδιών δεν εστιάζονται μόνο στις «κλασσικές» μορφές κακοποίησης, αλλά δυστυχώς επεκτείνονται στην παράνομη

διακίνηση (trafficking) και τη σωματεμπορία καθώς και την έκθεση τους σε παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες στον κυβερνοχώρο (Σιμώνη-Λιόλου, 2006). Επίσης υπάρχουν και οι παρακάτω νέες μορφές:

Munchausen syndrome

«Ανήκουν τα παιδιά, που αναφέρουν ανύπαρκτη παθολογική συμπτωματολογία είτε παραμέλησης για να τραβήξουν το ενδιαφέρον των γονέων είτε ψυχολογικών διαταραχών («κατά φαντασίαν ασθενής»), με αποτέλεσμα επανειλημμένες επισκέψεις σε γιατρούς και νοσοκομεία χωρίς την εξαγωγή συμπερασμάτων για κλινικές ασθένειες (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002:64).

Munchausen syndrome by proxy

Το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό της μορφής αυτής είναι το ότι οι γονείς δημιουργούν παθολογική συμπτωματολογία του παιδιού η οποία στην πραγματικότητα δεν υπάρχει και επιμένουν σε επανειλημμένες επισκέψεις σε ιατρεία και νοσοκομεία. Τα περιστατικά αφορούν συνήθως ανεπιθύμητα βρέφη, νήπια και παιδιά κάτω των 6 ετών (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002).

Σύνδρομο του αμέτοχου θεατή

«Κατά τη συμπλοκή των γονέων, το παιδί πολλές φορές χρησιμοποιείται ως «ασπίδα προστασίας» ή ακόμη μπορεί να προκληθεί και τυχαία κακοποίηση του κατά την προσπάθεια διαχωρισμού των γονέων από το ίδιο το παιδί» (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002:65).

Δηλητηριάσεις

Συχνό φαινόμενο αποτελούν οι δηλητηριάσεις από απορρυπαντικά, φάρμακα και ναρκωτικά. Είναι πιο επικίνδυνη από τις άλλες μορφές κακοποίησης και αποτελεί αντικείμενο της Δικαστικής Τοξικολογίας (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002).

Παιδική εργασία

Το φαινόμενο παρατηρείται τα τελευταία χρόνια και στη χώρα μας, με τα λεγόμενα «παιδιά του δρόμου», τα οποία, σύμφωνα με έρευνα που διεξήγαγε η UNICEF, υπολογίζονται σε 5.800 ηλικίας 2 έως 15 ετών, ελληνοπούλα και παιδιά

μεταναστών και προσφύγων που επαιτούν στο δρόμο ή εργάζονται (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002).

Κακοποίηση εμβρύου

Μια ακόμη μορφή κακοποίησης είναι η επιβλαβής συμπεριφορά της εγκύου προς το έμβρυο, πριν ακόμα αυτό έλθει στον κόσμο. Ωστόσο, η κακοποίηση αυτή δεν έχει αναγνωριστεί ακόμη επίσημα με αποτέλεσμα να μην αντιμετωπίζεται ως κακοποίηση. Οι μέλλουσες μητέρες κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών, ηρεμιστικών, αλκοόλ και καπνίζουν κατά τη διάρκεια της κύησης (Σταυριανός και Μέτσκα, 2002).

1.4 Χαρακτηριστικά θύτη

Η βία αναγνωρίζεται πλέον ως ένα μείζον ζήτημα δημόσιας υγείας με σημαντική ψυχολογική βάση. Ειδικότερα, οι λόγοι που οδηγούν έναν άνθρωπο στην παιδική κακοποίηση μπορεί να αφορούν στην άρση των αναστολών του, όπου ο φερόμενος ως θύτης «δρα έξω από τον χαρακτήρα του», εξαιτίας της κατάρρευσης των ελέγχων που έχει μάθει (κοινωνικά ήθη) με αποτέλεσμα να οδηγείται σε επιθετικές συμπεριφορές με θύματα τα παιδιά (Hogg & Vaughan, 2010).

Ακόμη, «τα εκμαθημένα υποδείγματα εκδήλωσης επιθετικότητας, που είναι προϊόντα μίμησης των γονέων και σημαντικών άλλων προτύπων, σε συνδυασμό με την χαμηλή ικανότητα μη επιθετικής απόκρισης, οδηγούν σε ένα γενεαλογικό κύκλο της παιδικής κακοποίησης, γνωστό και ως σύνδρομο της κακοποίησης. Άλλα αίτια όπως ο εκνευρισμός και η ματαιώση, τα άγχη, οι κοινωνικές και οικονομικές δυσκολίες, οι χρόνιες αρρώστιες και οι καταχρήσεις ουσιών συμβάλλουν στους ψυχολογικούς παράγοντες που δημιουργούς τους θύτες της παιδικής κακοποίησης. Τέλος, η ανάγκη επιβολής ισχύος, κυρίως στα πλαίσια της παραδοσιακής πυρηνικής οικογένειας, μπορεί να συντελέσει στο να γίνει ένα ενήλικας» (Hogg & Vaughan, 2010:597).

Σύμφωνα με την Θανοπούλου (2008) η οικογενειακή βία αποτελεί έκφραση διαταραγμένων ή και αποτυχημένων προσκολλήσεων των θυτών με τους δικούς τους γονείς. Επομένως, πίσω από το προσωπείο της βίας συχνά κρύβονται τραυματικές εμπειρίες δεσμών προσκόλλησης που τελικά αναπαράγονται (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008).

Οι δράστες της παιδικής κακοποίησης, έχει παρατηρηθεί ότι, είναι γνωστοί στην οικογένεια του παιδιού, καθώς, μπορεί να είναι κάποιος συγγενής, οικογενειακός φίλος, δάσκαλος, άλλο πρόσωπο εμπιστοσύνης και πολύ συχνά ο ίδιος ο γονέας. Ακόμη, οι θύτες συχνά κάνουν κατάχρηση ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικά όπως κοκαΐνη κτλ) (Σουλή, 2010).

Οι θύτες όλων των μορφών κακοποίησης έχει παρατηρηθεί ότι είναι σε σημαντικό βαθμό περισσότεροι άντρες από ότι γυναίκες και η διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα των θυτών αυξάνεται όταν αφορά την σεξουαλική κακοποίηση. Επίσης, είναι σχετικά συχνό φαινόμενο οι άντρες-θύτες να είναι έφηβοι και όχι απαραίτητα ενήλικες (Kellogg, 2005).

Οι θύτες μπορεί να είναι παθητικά, εξαρτημένα άτομα, με έντονο αίσθημα κατωτερότητας. Από την άλλη πλευρά μπορεί να είναι δυνάστες, επιθετικοί, απορριπτικοί και ψυχροί χαρακτήρες, οι οποίοι με την κακοποίηση προσπαθούν να επιβληθούν και να νιώσουν δυνατοί. Ακόμη, στις περισσότερες περιπτώσεις ανήκουν σε χαμηλά κοινωνικά-οικονομικά στρώματα, αν και αυτό δεν είναι απόλυτο, καθώς, σε ορισμένες περιπτώσεις, που οι θύτες ανήκουν σε μεσαία και υψηλά κοινωνικά στρώματα, είναι πιο εύκολο να συγκαλύπτεται το γεγονός της κακοποίησης, και έτσι δεν στιγματίζεται ο θύτης, αλλά ούτε και γνωστοποιείται η κακοποίηση (Χατζηφωτίου, 2005).

Ακόμη, οι θύτες μπορεί να έχουν κάποια ατομική ψυχοπαθολογία που τους οδηγεί στην κακοποίηση. Ειδικότερα, μπορεί να διαθέτουν ανώριμη και διαταραγμένη προσωπικότητα, έλλειψη αυτοσεβασμού και αυτοεκτίμησης, χαμηλή νοημοσύνη και, ακόμη, συχνά είναι κοινωνικά και συναισθηματικά απομονωμένοι (Χατζηφωτίου, 2005:98).

Τέλος, οι θύτες σεξουαλικής κακοποίησης παρουσιάζουν υψηλή επιθετικότητα και παρορμητικότητα και ορισμένες φορές διαταραχές προσωπικότητας. Οι θύτες τείνουν, ακόμη, «να αναζητούν συνεχώς νέες εμπειρίες, παρουσιάζουν έλλειψη ενσυναίσθησίας και πτωχές διαπροσωπικές σχέσεις, ενώ παράλληλα βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο αυτοκτονικότητας» (Γιωτάκος, 2008:246-247).

1.5 Χαρακτηριστικά θύματος

Γενικά, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού (2007-2013), η κακοποίηση και η παραμέληση των παιδιών αφορά εν δυνάμει όλα τα παιδιά ανεξαρτήτως ηλικίας, εθνικότητας, θρησκείας, φύλλου και κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου.

Το παιδί-θύμα της παιδικής κακοποίησης είναι συνήθως ευάλωτο και εύκολος στόχος, ενώ συχνά αποτελεί τον αποδιοπομπαίο τράγο, που ο θύτης θεωρεί ότι ευθύνεται για όλα τα δεινά που αντιμετωπίζει, με αποτέλεσμα να αποφορτίζει την ένταση του ξεσπώντας πάνω στο θύμα (Hirigoyen, 2004).

Το χρόνια κακοποιημένο παιδί, έχει παρατηρηθεί ότι παρουσιάζει ανεξέλεγκτα και ασταθή συναισθήματα που εναλλάσσονται από την συνεχή ανησυχία, το άγχος, την ανασφάλεια και τον φόβο στον θυμό, την οργή και το μίσος απέναντι στον θύτη. Ακόμη, μπορεί να νιώθει ταπείνωση και εξευτελισμό, που δυσχεραίνουν την κατάσταση στην οποία βρίσκεται (Σουλή, 2010).

Σε έρευνα της Boisvert (2015) που αφορούσε στο ψυχοκοινωνικό προφίλ 147 παιδιών που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά προέκυψε ότι αυτά τα παιδιά μπορεί να ανήκουν σε τρεις κατηγορίες. Ειδικότερα, μπορεί να είναι εύθυμα και δυνατά παιδιά, μπορεί να πάσχουν από μία ιδιαίτερη ψυχασθένεια, ή μπορεί να θυματοποιούνται και να υφίστανται σεξουαλική κακοποίηση εξαιτίας του κύκλου της διαγενεαλογικής κακοποίησης.

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των κακοποιημένων παιδιών, ως απόρροια της ντροπής, του άγχους και του φόβου που νοιώθουν, είναι η έντονη μυστικοπάθεια και τα ψέματα που συνηθίζουν να λένε (Kellogg, 2005).

Η Λάγγαρη (2008) επισημαίνει ότι το κακοποιημένο παιδί, όταν η κακοποίηση λαμβάνει χώρα μέσα στα πλαίσια της οικογένειας, δεν μπορεί να βρει υποστήριξη και βοήθεια μέσα στα μέλη της οικογένειας, ενώ λόγω σύγχυσης, άγνοιας, πίεσης που ασκείται μέσα από την οικογένεια να μην αποκαλυφθεί το σκάνδαλο και αποδυναμωθεί η οικογένεια, το παιδί «τοποθετείται στην παράδοξη θέση να αναλαμβάνει την ευθύνη της προστασίας του ίδιου του δράστη και όλης της οικογένειας». Επομένως, ένα βασικό χαρακτηριστικό του κακοποιημένου παιδιού

είναι οι συνεχείς ενοχές και η πίεση που νιώθει, εξαιτίας του φαύλου κύκλου που βιώνει.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού (2007-2013), υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά του παιδιού που θα μπορούσαν πιο εύκολα να το θυματοποιήσουν σε μία κατάσταση παιδικής κακοποίησης. Ειδικότερα, μπορεί να είναι προσδιοριστές επικινδυνότητας για την εμφάνιση της κακοποίησης η προωρότητα του παιδιού και η επιθυμία ή όχι των γονέων για την γέννηση του, η αναπηρία (σωματική-νοητική), η σοβαρή σωματική ή ψυχική ασθένεια, η νευροαναπτυξιακή ανωριμότητα, η ιδιοσυγκρασία του παιδιού, τα προβλήματα συμπεριφοράς και οι συναισθηματικές διαταραχές.

1.6 Θεωρητικές προσεγγίσεις

Οι θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν ως πρωταρχικό σκοπό την ερμηνεία των αιτιολογικών παραγόντων εκδήλωσης της βίας και κατ' επέκταση της επιθετικότητας. Προκειμένου λοιπόν να διαπιστωθούν με ακρίβεια και καθολικά οι αιτιολογικοί παράγοντες, οι θεωρητικές προσεγγίσεις αντλούν τις βάσεις τους στις θεωρίες της ψυχανάλυσης, της ηθολογίας, της ψυχολογίας της συμπεριφοράς και της κοινωνιολογίας (Αρτινοπούλου, 2004).

Όπως επισημαίνουν η Αρτινοπούλου (2004) και Κατωπόδη (2005) κύριο χαρακτηριστικό των θεωρητικών προσεγγίσεων από την δεκαετία του '80 έως και σήμερα είναι η εφαρμογή σύνθετων και πολυπαραγοντικών εξηγητικών προτύπων. Παράλληλα, με βασικό κριτήριο τον ερμηνευτικό άξονα, οι εν λόγω προσεγγίσεις εντάσσονται σε τρία επίπεδα αναφοράς, στο μακρο-, μέσο- και μικρο-επίπεδο, ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στο μακρο-επίπεδο εμφανίζονται καινοτόμες αιτιολογικές προσεγγίσεις, που επιχειρούν να ερμηνεύσουν την βία στο σύνολό της ή ακόμη και συγκεκριμένες μορφές της, «με βασικούς ερμηνευτικούς όρους τις κοινωνικές δομές, τα συστήματα αξιών και τα πολιτισμικά πρότυπα συμπεριφορών».

Με βάση την βιβλιογραφία, οι θεωρητικές αιτιολογικές προσεγγίσεις, της κακοποίησης παιδιών, διακρίνονται σε ατομικές προσεγγίσεις (μικρο-επίπεδο), κοινωνικο-ψυχολογικές προσεγγίσεις (μεσο-επίπεδο) και κοινωνικο-πολιτισμικές προσεγγίσεις (μακρο-επίπεδο).

1.6.1 Ατομικές προσεγγίσεις

Οι ατομικές αιτιολογικές προσεγγίσεις της κακοποίησης παιδιών, έχοντας ως κύριους εκφραστές τους Kempe (1962), Steele (1968) και Pollock (1968), αγνοούν τους κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες της κακοποίησης και εστιάζουν σε ψυχιατρικές προσεγγίσεις. Ως εκ τούτου, εντοπίζουν την προέλευση της κακοποίησης σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των γονέων. Ειδικότερα, τα χαρακτηριστικά των γονέων μπορεί να είναι η συναισθηματική ανωριμότητα των γονέων, η ψυχρότητα απέναντι στο παιδί, οι διανοητικές διαταραχές, η σχιζοφρένεια και η αδυναμία αποτελεσματικού ελέγχου της επιθετικής συμπεριφοράς (Χατζηφωτίου, 2005 κ.α.).

Στα πλαίσια των ατομικών προσεγγίσεων, εκτός από τα δομικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των γονέων, ερμηνεύονται και τα χαρακτηριστικά στην προσωπικότητα των κακοποιημένων παιδιών. Επομένως, η διανοητική καθυστέρηση, οι νευρολογικές διαταραχές ή οι φυσικές μειονεξίες του παιδιού-υποψηφίου θύματος, λειτουργούν ως αιτιολογικοί παράγοντες της κακοποίησης. Ωστόσο, δεν διακρίνεται εύκολα αν οι διαταραχές αυτές προϋπήρχαν της κακοποίησης ή αν αποτελούν συμπτώματα της. Σύμφωνα με τους Johnson και Morse (1968), το 70% των παιδιών παρουσίαζαν κάποια μορφή διανοητικής ή φυσικής μειονεξίας πριν από την καταγγελία για κακοποίηση, ενώ σύμφωνα με τον Green (1968), το 23% του δείγματος σε σχιζοφρενή παιδιά σχολικής ηλικίας, έχει υποστεί κακοποίηση (Αρτινοπούλου, 2004).

Από την άλλη πλευρά και σύμφωνα με την Αρτινοπούλου (2004) «τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και η συμπεριφορά των παιδιών-θυμάτων, μόνο ως παράγοντες θυματοποίησης είναι δυνατόν να εκληφθούν, παρά ως καθαυτές αιτίες κακοποίησης».

1.6.2 Κοινωνικό-ψυχολογικές προσεγγίσεις

Οι κοινωνικό-ψυχολογικές αιτιολογικές προσεγγίσεις, ερμηνεύουν το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης με βάση την αλληλεπίδραση του ατόμου με το κοινωνικό περιβάλλον και την οικογένεια, με άλλα άτομα και οργανώσεις. Η συγκεκριμένη προσέγγιση περιλαμβάνει επιμέρους προσεγγίσεις που ερμηνεύουν το φαινόμενο της βίας γενικά ή συγκεκριμένες μορφές της. Πρόκειται λοιπόν για τις

προσεγγίσεις των θεωριών της ματαίωσης-επιθετικότητας (frustration-aggression theory), που ερμηνεύει την φυσική τιμωρία/κακοποίηση παιδιών, της ανταλλαγής και των πόρων (exchange and resource theory), του R. Gelles (1976), που ερμηνεύει την κακοποίηση της γυναίκας μέσα στην οικογένεια και της σύγκρουσης (conflict theory), που ερμηνεύει με βάσει τους όρους δύναμη (power) και εξουσία (authority) τη βία στην οικογένεια (Αρτινοπούλου, 2004).

Σύμφωνα με την Αρτινοπούλου (2004) οι προσεγγίσεις αυτές δεν αντικατοπτρίζουν ένα ολοκληρωμένο εξηγητικό πλαίσιο που αφορά την κακοποίηση στην ολότητά της, αλλά εστιάζει σε επιμέρους όψεις της βίας όπως αυτή της κακοποίησης της συζύγου ή των παιδιών. Ως εκ τούτου, οι κοινωνικο-ψυχολογικές προσεγγίσεις εμπερικλείουν τις προσεγγίσεις του κύκλου της βίας και της δυσλειτουργικής οικογένειας.

Κατά την προσέγγιση του κύκλου της βίας, βασική προϋπόθεση της κακοποίησης παιδιών είναι το ιστορικό κακοποίησης στο προφίλ του δράστη. Με λίγα λόγια δηλαδή, ο δράστης θα έχει υπάρξει και ο ίδιος θύμα κακοποίησης κατά τη παιδική του ηλικία. Αυτό συμβαίνει λόγω των ψυχολογικών διαδικασιών όπως της ταύτισης με το επιτιθέμενο και της εσωτερίκευσης της βίας, που συμβάλλουν υποστηρικτικά στην διαγενεακή μεταβίβαση της βίας. Η προσέγγιση του κύκλου της βίας βασίζεται στις θεωρίες της εκμαθημένης συμπεριφοράς. Το κοινό στοιχείο των θεωριών της εκμαθημένης συμπεριφοράς είναι ότι εστιάζουν στο γεγονός ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά μαθαίνεται (Κατωπόδη, 2005 κ.α.). Σύμφωνα με την Χατζηφωτίου (2005), η εκμαθημένη συμπεριφορά εισάγει ένα κοινωνικό στοιχείο, ότι δηλαδή, η βία, δεν είναι ένα ατομικό στοιχείο στην προσωπικότητα των δραστών, αλλά ένα επίκτητο στοιχείο.

Η προσέγγιση της δυσλειτουργικής οικογένειας, εστιάζει στην παθολογία της οικογένειας, ερευνώντας δεδομένα όπως α) τις συγκρούσεις μεταξύ των γονέων, β) τους χαλαρούς δεσμούς μεταξύ των μελών της οικογένειας συνδυαστικά με τον μειωμένο έλεγχο των γονέων στα παιδιά που έχει ως αποτέλεσμα τη σύγχυση στην άσκηση των γονεϊκών ρόλων και κατ'επέκταση την ανεπάρκεια των γονέων ως προς τη φροντίδα και τον έλεγχο στα παιδιά τους και γ) τη χρήση βίας ως κώδικα επικοινωνίας (Αρτινοπούλου, 2004 κ.α).

Σύμφωνα με την αυτή την προσέγγιση, οι ευθύνες, κυρίως των αιμομικτικών σχέσεων (δηλαδή της σεξουαλικής κακοποίησης), επιρρίπτονται προς όλα τα μέλη της οικογένειας. Συγκεκριμένα, η μητέρα παρουσιάζεται ως ψυχρή απέναντι στον σύζυγο και την κόρη, επιτρέποντας κατά αυτόν τον τρόπο την δημιουργία αιμομικτικών σχέσεων. Η κόρη φαίνεται να προκαλεί τον πατέρα και φυσικά ο πατέρας, οποίος σε καιρούς ανεργίας ή έντονων προβλημάτων και άγχους διοχετεύει την σεξουαλικότητά του μέσα στην οικογένεια. Ουσιαστικά η προσέγγιση της δυσλειτουργικής οικογένειας χρησιμοποιεί τον όρο «συμβίωση» (symbiosis) για να περιγράψει την παθολογική εξάρτηση των μελών της οικογένειας (Κατωπόδη, 2005 κ.α.).

Σύμφωνα με την Αρτινοπούλου (2004), η προσέγγιση τη δυσλειτουργικής οικογένειας πρόκειται για παραλλαγή της συστημικής προσέγγισης. Ο Payne (2000) υποστήριξε ότι η συστημική προσέγγιση, όσον αφορά την οικογένεια, εξυπηρετεί στην κατανόηση της επίδρασης των μελών της οικογένειας πάνω στα υπόλοιπα μέλη της. Συγχρόνως η Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2011:589), επισημαίνει ότι « η συστημική θεωρία είναι αντίθετη σε απλές εξηγήσεις της συμπεριφοράς σε γραμμική βάση, δηλαδή αιτία ίσον αποτέλεσμα» και διευκρινίζει ότι η κακοποίηση ενός παιδιού μέσα στην οικογένεια ερμηνεύεται από διάφορους παράγοντες τόσο ξεχωριστά όσο και συνδυαστικά.

Γεγονός είναι ότι η παθολογία της οικογένειας εντοπίζεται με βάσει τα παραπάνω δεδομένα και ως εκ τούτου η προσέγγιση της δυσλειτουργικής οικογένειας θεωρείται ως η επικρατέστερη στην διεθνή βιβλιογραφία (Αρτινοπούλου, 2004).

1.6.3 Κοινωνικό-πολιτισμικές προσεγγίσεις

Στις κοινωνικό-πολιτισμικές προσεγγίσεις της κακοποίησης των παιδιών, παρατηρείται ότι η αιτιολογία οφείλεται σε μακρο-κοινωνιολογικές παραμέτρους, όπως είναι οι πατριαρχικές δομές και η ανισότητα των δύο φύλων (φεμινιστική προσέγγιση), οι κοινωνικές αξίες και η αποδοχή της βίας (υποπολιτισμικές προσεγγίσεις της βίας) καθώς επίσης και η οργάνωση των κοινωνικών δικτύων που αφορούν την οικογένεια (θεωρία των κοινωνικών δικτύων και της οικολογικής προσέγγισης). Κύριος στόχος των προσεγγίσεων αυτών είναι η ερμηνεία πολλαπλών μορφών βίας όπως είναι η ομαδική, η σωματική είτε η σεξουαλική είτε η ψυχολογική κακοποίηση κ.α. (Κατωπόδη, 2005 κ.α.). Οι εν λόγω ερμηνείες της κακοποίησης των παιδιών αντανακλούν τις πιο πρόσφατες, χρονολογικά, αιτιολογικές προσεγγίσεις (Αρτινοπούλου, 2004).

Παράλληλα, στις μακρο-κοινωνιολογικές προσεγγίσεις εντάσσονται και οι ακόλουθες:

Συστημική προσέγγιση: η οικογένεια θεωρείται ως σύστημα, έχοντας ως βασικές έννοιες την ολότητα, τη σχέση και την ομοιόσταση (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2011), ενώ συγχρόνως χαρακτηρίζεται από μορφογένεση, που πρόκειται για την θετική ανατροφοδότηση μέσα στο οικογενειακό σύστημα, και από μορφόσταση, που πρόκειται για την αρνητική ανατροφοδότηση που στοχεύει στην διατήρηση της μορφής της οικογένειας (Αρτινοπούλου, 2004). Η Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2011) θέλοντας να αναλύσει τον όρο της ομοιόστασης, περιέγραψε ότι σε περίπτωση κακοποίησης μέσα στην οικογένεια, η κακοποίηση χρησιμεύει ως λειτουργία της οικογένειας για να διατηρήσει την ομοιόστασή της. Με την ίδια λογική, αν το κακοποιημένο παιδί μετακινηθεί από την οικογένεια, ένα δεύτερο παιδί, συχνά, επιλέγεται για κακοποίηση (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2011).

Δομική προσέγγιση: «η βία αποτελεί σύμπτωμα της διαφορετικής κατανομής του άγχους και της αποστέρησης σε διαφορετικά στρώματα, με αποτέλεσμα αποστερημένες κοινωνικές ομάδες (φτωχές και πολυπληθείς οικογένειες) να εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά βίας». *Υποπολιτισμική προσέγγιση:* η βία είναι συνυφασμένη με τους πολιτισμικούς κανόνες και αξίες που σχετίζονται με τη βία. Σύμφωνα με αυτή τη προσέγγιση, τα υψηλότερα ποσοστά βίας παρατηρούνται σε

υποπολιτισμικές οικογένειες ή ομάδες. *Μαρξιστική προσέγγιση*: η βία αποτελεί πολιτικό και οικονομικό φαινόμενο (Αρτινοπούλου, 2004:138).

Όπως προαναφέρθηκε, οι καινοτόμες επιμέρους προσεγγίσεις των κοινωνικο-πολιτισμικών προσεγγίσεων είναι η φεμινιστική και η οικολογική προσέγγιση (Αρτινοπούλου, 2004). Σύμφωνα με την έρευνα της βρετανικής υπηρεσίας «Υποστήριξης Θυμάτων» (1992), η φεμινιστική προσέγγιση εστιάζει στο γεγονός ότι η ενδοοικογενειακή βία αντανακλά την άνιση κατανομή δύναμης στους άνδρες και στις γυναίκες μέσα στην κοινωνία αλλά και στις προσωπικές σχέσεις (Victim Support, 1992).

Η φεμινιστική προσέγγιση, ερμηνεύει τις πολλαπλές μορφές θυματοποίησης γυναικών, συμπεριλαμβανομένης και της αιμομιξίας. Τα κύρια σημεία της είναι τα εξής (Αρτινοπούλου, 2004: 139-140 κ.α):

α. Η έννοια στις ιδιοκτησίας της γυναίκας και του παιδιού από των άνδρα αποτελεί έκφραση της ανισότητας των δύο φύλων αλλά και των πατριαρχικών δομών. Ουσιαστικά, η σεξουαλική κακοποίηση, πρόκειται για την «ακραία έκφραση του κοινωνικά επιβεβλημένου ανδρικού ρόλου». Μέσα δηλαδή σε μια τέτοια κοινωνία, τα παιδιά και οι γυναίκες θεωρούνται ως σεξουαλικά αντικείμενα, που εξυπηρετούν τις επιθυμίες των ανδρών.

β. Η δυνατότητα αντιμετώπισης της αιμομιξίας επηρεάζεται κατά πολύ από οικονομικές και φυσικές ανισότητες. Η μητέρες των σεξουαλικά κακοποιημένων κοριτσιών είναι και οι ίδιες θύματα κακοποίησης από τον σύζυγό τους έχοντας ως επιπλέον χαρακτηριστικά τους χαμηλούς οικονομικούς πόρους και κατ' επέκταση την έντονη εξάρτηση από τον σύζυγο καθώς επίσης και την αδυναμία διαχείρισης και αντιμετώπισης της κατάστασης.

γ. «Η αιμομιξία αποτελεί μία από της μεθόδους καθυπόταξης των γυναικών, από την παιδικής τους μόλις ηλικία». Συνεπώς, τα μικρά κορίτσια μαθαίνουν από πολύ μικρή ηλικία να χρησιμοποιούνται ως σεξουαλικά αντικείμενα.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι η αιμομιξία αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό φαινόμενο, απορρίπτοντας, κατά αυτόν τον τρόπο, τις ατομικές και της παθολογίας της οικογένειας, ερμηνείες. Με λίγα λόγια, «αποτελεί αντανάκλαση των πατριαρχικών δομών της κοινωνίας, της άνισης κατανομής δύναμης μεταξύ ενηλίκων

και παιδιών καθώς και της έλλειψης σεβασμού στο δικαίωμα του παιδιού για σωματική και πνευματική ολοκλήρωση» (Αρτινοπούλου, 2004:140).

Επιχειρώντας την ανίχνευση της αιτιολογίας της κακοποίησης του παιδιού, η φεμινιστική προσέγγιση σηματοδοτεί τη συμβολή των κοινωνικών δομών και θεωρεί την αιμομιξία ως την πιο ακραία μορφή άσκησης της πατρικής εξουσίας. Η προσπάθεια, λοιπόν, ανίχνευσης της αιτιολογίας, επικεντρώνεται στην διερεύνηση της άσκησης των κοινωνικών ρόλων των μελών της οικογένειας. Επομένως, οι μορφές ενδοοικογενειακής βίας, που λαμβάνονταν υπόψη ως διαφορετικοί άξονες π.χ. κακοποίηση συζύγου και κακοποίηση παιδιού, κατά την φεμινιστική προσέγγιση, «θεωρούνται ενιαία και συνθετικά, αφού αποτελούν παραλλαγές ή όψεις του φαινομένου της θυματοποίησης των γυναικών» (Κατωπόδη, 2005:141 κ.α.).

Η οικολογική προσέγγιση παρουσιάζει την αμοιβαιότητα και αλληλεπίδραση του ατόμου και του περιβάλλοντος. Οι αλληλεπιδράσεις και η αλληλεξάρτηση μεταξύ ενός οργανισμού και του περιβάλλοντός του, θεωρούνται σημαντικές για την επιβίωση των δύο. Οποιαδήποτε, δηλαδή, αλλαγή σε ένα από τα συστήματα θα επιφέρει θετικές ή αρνητικές επιδράσεις στο άλλο (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2011). Οι έννοιες κλειδιά της προσέγγισης αυτής είναι το άγχος, η ποιότητα ζωής, οι κοινωνικοί δείκτες, οι ατομικοί και κοινωνικοί πόροι, η κοινότητα και η γειτονιά, ενώ συγχρόνως τονίζεται ιδιαίτερα ο ρόλος των πόρων και των κοινωνικών δικτύων καθώς και η σχέση τους με την γεωγραφική αλλά κυρίως και την κοινωνική έννοια της γειτονιάς (Κατωπόδη, 2005 κ.α.).

Η κακοποίηση των παιδιών, σύμφωνα με την οικολογική προσέγγιση, προκύπτει αφενός λόγω της κοινωνικο-πολιτισμικής αποδοχής της βίας και αφετέρου λόγω της απομόνωσης της οικογένειας από τα βασικά δίκτυα υποστήριξης (όπως είναι οι κοινωνικές υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας/γειτονιάς). Ουσιαστικά, η ανεπάρκεια των κοινωνικών και οικονομικών πόρων, που επιφέρουν φτώχεια και άγχος, συμβάλλουν στην εμφάνιση της ενδοοικογενειακής βίας. Μάλιστα, διαφαίνεται ο κοινωνικός χαρακτήρας της φτώχειας, όταν οι οικογένειες που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα, βρίσκονται συγκεντρωμένες στην ίδια γεωγραφική κοινότητα. Ως εκ' τούτου, η οικολογική προσέγγιση απασχολεί τη κοινωνική βελτίωση των ανθρώπων και οικογενειών, αλλά κυρίως τις οικογένειες ή γειτονιές υψηλού κινδύνου (Αρτινοπούλου, 2004). Αξίζει, ωστόσο, να επισημάνουμε

την άποψη της Αρτινοπούλου (2004), ότι η οικολογική προσέγγιση δεν περιορίζεται μόνο στην αιτιολογία του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης, αλλά και στην αντιμετώπισή του.

1.7 Συνέπειες της παιδικής κακοποίησης

Οι συνέπειες που υφίστανται τα παιδιά εξαιτίας της κακοποίησης διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, που αφορούν στις συνέπειες των παιδιών που είναι θεατές της κακοποίησης και στις συνέπειες των παιδιών που υφίστανται την κακοποίηση.

Θεατές της κακοποίησης

Βρέφη: Ευερεθιστότητα

Έντονο κλάμα

Διαταραχές στον ύπνο (Σουλή, 2010:189)

Νήπια: Ευερεθιστότητα και επιθετική συμπεριφορά

Αυτοχαστουκισμός

Ανυπακοή

Διαταραχές στον ύπνο

Παλινδρόμηση στην ανάπτυξη (ενούρηση, εγκόπριση)

Διαταραχές στην γλωσσική ανάπτυξη (Σουλή, 2010:189-190)

Παιδιά: Χαμηλή αυτοεκτίμηση

Ευερεθιστότητα και επιθετική συμπεριφορά

Υπερευαισθησία

Ανυπακοή

Διαταραχές στον ύπνο

Νυχτερινή ενούρηση

Νευρωτικές συμπεριφορές όπως ονυχοφαγία, τριχοτιλλομανία, δαχτυλολειχία(πιπίλισμα δαχτύλου)

Διαταραχές στον προφορικό λόγο (τραυλισμός)

Σχολική φοβία

Μαθησιακές δυσκολίες και κακή σχολική απόδοση

Εκφοβισμός συμμαθητών στο σχολείο (bullying)

Δειλία και κοινωνική απομόνωση

Ψυχοσωματικά συμπτώματα (πονοκέφαλοι, κοιλιακά άλγη, σπαστικές κολίτιδες κτλ) (Σουλή, 2010:190)

Έφηβοι: Χαμηλή αυτοεκτίμηση

Ευερεθιστότητα και επιθετική συμπεριφορά

Φυγή από το σπίτι

Νυχτερινή ενούρηση (κυρίως στα αγόρια)

Αυτοτραυματισμοί όπως κοψίματα, χαρακώματα, εγκαύματα, έντονα ξυσίματα (με μολύβια), γρατζουνιές

Νευρωτικές συμπεριφορές όπως ονυχοφαγία ή τριχοτιλλομανία

Παραβατικότητα (παραβάσεις του ΚΟΚ, κλοπές)

Εκφοβισμός συμμαθητών στο σχολείο (bullying)

Σχολικές απουσίες

Μαθησιακές δυσκολίες και κακή απόδοση στο σχολείο

Αντικοινωνική συμπεριφορά

Χρήση ουσιών (ναρκωτικά, αλκοόλ)

Άσκηση σωματικής και λεκτικής βίας στα ευάλωτα μέλη της οικογένειας του (Σουλή, 2010:190-191)

Θύματα της κακοποίησης

Οι συνέπειες της *σωματικής κακοποίησης* είναι πολυδιάστατες. Τα κακοποιημένα παιδιά συνήθως παρουσιάζουν ψυχολογικές δυσλειτουργίες, προβλήματα συμπεριφοράς, διαταραγμένη συναισθηματική αντιληπτική και κοινωνική ανάπτυξη και σωματικές αναπηρίες (Χατζηφωτίου, 2005).

Ακόμη, σύμφωνα με την Αγάθωνος Γεωργοπούλου (1991), η σωματική κακοποίηση επιφέρει πολλά προβλήματα στην συμπεριφορά, όπως επιθετικότητα προς τους συνομήλικους, διαταραχές συμπεριφορά στο σχολείο, επιθετική συμπεριφορά στο σπίτι (καταστροφικότητα, λεκτική και σωματική βία) και νεανική παραβατικότητα (Χατζηφωτίου, 2005)

Πιο συγκεκριμένα, στα κακοποιημένα παιδιά παρατηρούνται σοβαρά σωματικά (κακώσεις στο σώμα, ξηρά ή υγρά εγκαύματα, τραύματα στα οστά και στις κλειδώσεις, εσωτερικές αιμορραγίες στον θώρακα ή στην κοιλιακή κοινότητα), νευρολογικά, νοητικά και συναισθηματικά προβλήματα, χαμηλό διανοητικό επίπεδο και προβλήματα στην συναισθηματική ανάπτυξη, όπως χαμηλή αυτοεκτίμηση, χαμηλές ατομικές προσδοκίες, λίγοι φίλοι και καθυστέρηση στον λόγο (Χατζηφωτίου, 2005).

Ακόμη, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα σωματικά τραύματα των παιδιών που κακοποιούνται ποικίλουν κατά περίπτωση και διακρίνονται σε ελαφρά τραύματα (μώλωπες, εκδορές, εκχυμώσεις, δαγκωματιές) και σε σοβαρά (εγκαύματα, κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις-σε βρέφη-, κατάγματα οστών κτλ) (Σουλή, 2010).

Συχνά η σωματική κακοποίηση του παιδιού ξεκινά κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης της μητέρα με ολέθριες συνέπειες στο παιδί, όπως εμβρυϊκοί θάνατοι, γεννήσεις νεκρών μωρών, δυσμορφίες, σωματικές αναπηρίες κτλ. (Σουλή, 2010).

Ακόμη, η Παπαδακάκη (2011) αναφέρει πως σύμφωνα με τους Muellerman et al (1996), Varnaro & Lasko (1993), Coker et al (2000), McCauley et al (1996) και Plichta & Falik (2004) οι πιο άμεσες συνέπειες στην σωματική υγεία είναι οι τραυματισμοί, ο οξύς και χρόνιος πόνος, τα κοψίματα, τα καψίματα, τα μελανώματα, τα σπασμένα δόντια, οι μυϊκοί και σκελετικοί τραυματισμοί, οι διασεισεις, τα διαστρέμματα και οι βλάβες στα μάτια και τα αυτιά. Παράλληλα με τις άμεσες σωματικές κακώσεις, υπάρχουν και χρόνιες συνέπειες στο νευρολογικό, το

καρδιαγγειακό, το γαστρεντερικό, το μυϊκό, το ουροποιητικό και το αναπαραγωγικό σύστημα, όπως κολπικές εκκενώσεις, δυσπεψία, διάρροια ή δυσκοιλιότητα, στομαχικά έλκη, σπαστική κολίτιδα, που φαίνεται να συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με το χρόνιο άγχος που δημιουργείται στα κακοποιημένα άτομα ως αποτέλεσμα βίας.

Η σεξουαλική κακοποίηση κατά την παιδική ηλικία έχει τεκμηριωθεί ότι σχετίζεται με ένα ευρύ φάσμα ψυχολογικών επιπτώσεων, που συχνά συνεχίζονται και κατά την ενήλικη ζωή, καθώς επίσης και με την πρόκληση σημαντικής έκπτωσης στην λειτουργικότητα του ατόμου (Αθανασοπούλου, 2013).

Οι συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης είναι σοβαρές και διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες. «Οι πρώτες εμφανίζονται μέσα σε δύο έτη από την στιγμή της κακοποίησης και περιλαμβάνουν ψυχοπαθολογικά προβλήματα, επιθετικότητα, διαταραχές ύπνου και διατροφής, μαθησιακές δυσκολίες κ.ά. ενώ οι δεύτερες αφορούν σε ένα πλέγμα σοβαρών συναισθηματικών αντιδράσεων όπως μελαγχολία, τάσεις αυτοκαταστροφής, απόπειρες αυτοκτονίας, χαμηλή αυτοεκτίμηση, διατάραξη διαπροσωπικών σχέσεων κ.ά.» (Κατωπόδη, 2005:146).

Ένα παιδί που κακοποιείται σεξουαλικά είναι ένα πολυθυματοποιημένο παιδί. Μερικές συνέπειες της θυματοποίησης του, που παρατηρούνται στην προσχολική ηλικία, αφορούν στο άγχος, στις διαταραχές του ύπνου, στους εφιάλτες και στην αταίριαστη, σχετικά με την ηλικία του παιδιού, σεξουαλική συμπεριφορά. Στην σχολική ηλικία, ως συνέπειες, διακρίνονται ο φόβος, η επιθετικότητα, οι εφιάλτες, οι μαθησιακές δυσκολίες, η υπερκινητικότητα, η παλινδρομημένη συμπεριφορά (ιδιαίτερος η δευτερογενής εγκόπριση) καθώς και οι καταναγκαστικές συμπεριφορές κυρίως σε θέματα καθαριότητας («ξέπλυμα της ντροπής»)(Αθανασοπούλου, 2013).

Στην διάρκεια της εφηβείας οι συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης γίνονται εμφανείς με διάφορους τρόπους, όπως «με την κατάθλιψη, την απόσυρση, τον αυτοτραυματισμό, την αυτοκτονική συμπεριφορά, τις αποσυνδεδετικού-διασχιστικού τύπου διαταραχές όπως η διασχιστική αμνησία, η διασχιστική φυγή ή και η διαταραχή πολλαπλής προσωπικότητας (Αθανασοπούλου, 2013). Ακόμη, ορισμένες συνέπειες είναι οι διαταραχές στην διατροφή, οι παραβατικές πράξεις, η εγκληματικότητα, η φυγή από το σπίτι και η χρήση ουσιών» (Χατζηφωτίου, 2005:117).

Επιπρόσθετα, η Τσίτσουρα (1989) αναφέρει ως συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης στους εφήβους την αντικοινωνική συμπεριφορά, την πρόωμη σεξουαλική συμπεριφορά, την συχνή εναλλαγή ερωτικών συντρόφων, την πορνεία, την σεξουαλική πολυμιξία, την επιθετική ενασχόληση με μικρά παιδιά και την ελαττωματική θηλυκή ταύτιση (Κατωπόδη, 2005:147), ενώ η Σουλή (2010) αναφέρει ως συνέπειες τον πόνο, τις πληγές, την αιμορραγία και τα υγρά της γεννητικής περιοχής και την εγκυμοσύνη. Ακόμη, η Kellogg (2005) αναφέρει τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, τις λοιμώξεις που έχουν ως γενεσιουργό αιτία την βίαιη σεξουαλική επαφή και τις παθήσεις των γεννητικών οργάνων.

Αξίζει να σημειωθούν κάποιες, ακόμη, συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης όπως «οι κεφαλαλγίες, οι χρόνιες ασθένειες (π.χ. προβλήματα με το στομάχι), έλλειψη εμπιστοσύνης στους άλλους, η έλλειψη διάθεσης για εξωσχολικές δραστηριότητες και η ανάληψη ρόλων που δεν ταιριάζουν με την ηλικία του παιδιού, όπως ο γονεϊκός ρόλος (σε περιπτώσεις αιμομιξίας). Ακόμη, τα παιδιά λένε ότι δεν αξίζουν τίποτα ή ότι είναι βρώμικα, λένε πολλά ψέματα, εκδηλώνουν απότομες και ανεξήγητες αλλαγές στην συμπεριφορά τους, αποφεύγουν ανεξήγητα κάποιους ενήλικες ή και συγγενείς, μιλάνε ή γράφουν για σεξουαλικά θέματα, επιχειρούν να κακοποιήσουν σεξουαλικά άλλα παιδιά κ.ά.» (Χατζηφωτίου, 2005:117-119).

Εν κατακλείδι, όταν η παιδική σεξουαλική κακοποίηση αφορά στα κορίτσια, οι Παπαστεφανάκης & Φλουρή (2008) αναφέρουν πως οι συνέπειες ακολουθούν το θύμα και στην ενήλικη ζωή. Ορισμένες από αυτές είναι η ψυχοπαθολογία που περιλαμβάνει την άρνηση και σε σημαντικό βαθμό την αποδιοργάνωση, ο ψυχικός πόνος, που με την σειρά του οδηγεί σε καταθλιπτικά επεισόδια, διαταραχές προσωπικότητας και εξαρτήσεις, και φυσικά οι σεξουαλικές δυσλειτουργίες, που μπορεί να ευνοήσουν την δυσαρέσκεια απέναντι στον ερωτικό σύντροφο καθώς και την απόρριψη του γονεϊκού ρόλου.

Η ψυχολογική/συναίσθηματική κακοποίηση δημιουργεί ψυχικά τραύματα στα παιδιά, τις περισσότερες φορές αθεράπευτα. Το παιδί που κακοποιείται λοιπόν αισθάνεται ντροπή για την κατάσταση την οποία βιώνει, οργή και φόβο για τον θύτη της κακοποίησης με αποτέλεσμα να απομονώνεται κοινωνικά και συναισθηματικά. Βρίσκεται, συνεχώς, σε μία κατάσταση πανικού και εγρήγορσης περιμένοντας την επανεμφάνιση της κακοποίησης, αισθάνεται πόνο και ανησυχία ενώ συχνά γίνονται

εμφανείς συναισθηματικές διαταραχές και κατάθλιψη. Τέλος, η κακοποίηση έχει ως συνέπεια την παραμέληση των αναγκών των παιδιών με αποτέλεσμα τα ίδια να αναλαμβάνουν ρόλους και έργα που δεν συνάδουν με την ηλικία τους, ώστε να καλύψουν τα ίδια τις ανάγκες τους, ενώ έχει παρατηρηθεί σε ακραίες περιπτώσεις και απόπειρες αυτοκτονίας παιδιών που δεν αντέχουν την βίαιη κατάσταση που επικρατεί (Σουλή, 2010).

Επιπρόσθετα, ορισμένες συνέπειες αφορούν σε καθυστέρηση της σωματικής, νοητικής και συναισθηματικής ανάπτυξης του παιδιού και σε διαταραχές της ομιλίας και νευρωτικές συμπεριφορές, όπως πιπίλισμα δακτύλου και υπερδιέγερση. Ακόμη, στα παιδιά, παρατηρείται συνεχής υποτίμηση του εαυτού τους και αποδοχή υπερβολικών τιμωριών, ενώ σε παιδιά μεγάλης ηλικίας και εφήβους εμφανίζονται παραβατικές συμπεριφορές, όπως η κλοπή, η κατάχρηση ουσιών, η φυγή από το σπίτι και μετέπειτα οι εξαρτώμενες σχέσεις (Συμβουλευτική Επιτροπή, 2011).

Καταλήγοντας, τα παιδιά που υφίστανται παιδική κακοποίηση και παραμέληση έχει αποδειχτεί ότι, μετέπειτα στην ζωή τους, θα είναι επιρρεπή στην εμφάνιση ψυχοπαθολογίας και αγχώδων διαταραχών, όπως μονοπολική διαταραχή, κατάθλιψη, διπολική διαταραχή, γενικευμένη αγχώδη διαταραχή, διαταραχή πανικού και διαταραχή μετατραυματικού στρες. Επίσης, είναι πιθανό να πραγματοποιήσουν απόπειρες αυτοκτονίας (Heim, Shugart, Craighead και Nemeroff, 2010).

Κεφάλαιο Δεύτερο: Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Παιδικής Κακοποίησης

2.1 Ποινική και αστική παρέμβαση

Η κακοποίηση και η παραμέληση του παιδιού είναι ένα μεγάλο κοινωνικό φαινόμενο με σοβαρές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και προσαρμογή του παιδιού αλλά και στην οικογένεια του καθώς και στο κοινωνικό περιβάλλον. Οι νομικές διαστάσεις του προβλήματος αυτού έχουν γίνει αντικείμενο μελέτης σε πολλές χώρες. Ωστόσο, στον ελλαδικό χώρο δεν έχει δοθεί η προσοχή που θα έπρεπε στο πρόβλημα αυτό αν και υπάρχει σχετική νομοθεσία με την κακοποίηση ανηλίκων (Χατζηφωτίου, 2005).

Η προστασία του παιδιού προβλήθηκε ως μια κοινωνική ανάγκη από τους πιο γνωστούς διεθνείς οργανισμούς. «Το 1959 ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών προέβη σε μια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού και προέβλεψε ένα νομοθετικό καθεστώς προστασίας από κάθε μορφή εκμετάλλευσης ή παραμέλησης. Το 1989, στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα άρθρα 19 και 34 αφορούσαν αντίστοιχα την προστασία του παιδιού από κάθε μορφή βίας γενικά και ειδικά από την σεξουαλική βία» (Χατζηφωτίου, 2005:134).

Οι διεθνείς οργανισμοί, αναγνωρίζουν και αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της κακοποίησης των παιδιών και της ενδοοικογενειακής βίας σε όλες τις μορφές της. Το Σύνταγμα της Ελλάδας προβλέπει την προστασία της παιδικής ηλικίας, με αποτέλεσμα το σύνολο του νομικού δικαίου να έχει συναχτεί με γνώμονα τη θέση αυτή (Χατζηφωτίου, 2005).

Το ποινικό μέρος θα πρέπει να είναι κομμάτι της θεραπευτικής αντιμετώπισης για το θύμα, τον θύτη και ολόκληρη την οικογένεια. Το αστικό μέρος, το οποίο έχει τη μορφή ασφαλιστικών μέτρων για την προσωρινή αφαίρεση της γονεϊκής μέριμνας, εφόσον αυτή ανατεθεί σε φορέα παιδικής προστασίας, θα πρέπει να εξασφαλίζει απόλυτα το συμφέρον του παιδιού (Χατζηφωτίου, 2005).

«Ο νόμος δεν είναι δυνατόν να παραμείνει απαθής στις περιπτώσεις κακοποίησης ή παραμέλησης ανηλίκων. Η σύγχρονη ελληνική νομοθεσία αποδοκιμάζει και τιμωρεί τον βάνανσο και βάρβαρο γονέα, και οι συνέπειες αφορούν τόσο τον ποινικό όσο και αστικό κώδικά. Πρέπει όμως να αναφερθεί πως στη Δικαιοσύνη φτάνει μόνο η «ορατή κορυφή του παγόβουνου», ενώ ο κύριος όγκος διαφεύγει» (Χατζηφωτίου, 2005:143).

Κάθε εθνικός νόμος περιέχει προβλέψεις για προσωρινά μέτρα, με σκοπό την παροχή άμεσης προστασίας στο παιδί, όπως παράταση της περιόδου νοσοκομειακής περίθαλψης ή συνέχιση της φροντίδας του από το θετό περιβάλλον. Οι σχετικές αγωγές προέρχονται είτε από επίσημο κρατικό οργανισμό είτε από μεμονωμένα άτομα. Συχνά, στο πλαίσιο ενός προσωρινού μέτρου, τα παιδιά που κινδυνεύουν ή βρίσκονται σε κίνδυνο μπορεί να μεταφερθούν σε θετή οικογένεια ή σε ίδρυμα. Αν και το μέτρο αυτό παρέχει ανακούφιση, δεν αποτελεί αυτοσκοπό και δεν μπορεί παρά να χρησιμοποιηθεί μόνο σε συνδυασμό με τον διάλογο με την οικογένεια, ώστε να διασφαλιστεί κατά το δυνατόν η προσωρινότητα της κατάστασης. Σε πολύ οξείες καταστάσεις, ως τελευταία λύση εφαρμόζεται το μέτρο της αφαίρεσης της γονικής φροντίδας. Σε μία τέτοια περίπτωση οι γονείς αντιμετωπίζονται σαν γονείς με σοβαρά προβλήματα. «Το μέτρο της αφαίρεσης της γονικής μέριμνας εμφανίζεται και εφαρμόζεται σαν μόνιμο μέτρο και προϋποθέτει την τοποθέτηση του παιδιού σε ανάδοχους γονείς ή σε ίδρυμα, ανάλογα την ηλικία, την φύση των προβλημάτων ή την ύπαρξη διαθέσιμων ανάδοχων γονέων. Πολύ συχνά, το μέτρο αυτό οδηγεί στην υιοθεσία του παιδιού από τους ανάδοχους γονείς. Άλλοτε πάλι, αν η ικανότητα των γονέων έχει βελτιωθεί ικανοποιητικά το παιδί επιστρέφει στην οικογένεια του» (Κατωπόδη, 2005:198).

Παρόλο που η χώρα μας εξελίσσεται πολιτιστικά, διαπιστώνουμε ότι η ανακάλυψη βίαιων περιστατικών και περιπτώσεων μόνιμης σχεδόν βίας ανοίγει μια τρομοκρατική θέα στο εσωτερικό της οικογένειας. Η αντιμετώπιση της κακοποίησης και παραμέλησης του παιδιού δεν είναι νομικό θέμα αλλά κυρίως κοινωνικό. Προϋποθέτει ιδιαίτερη μέριμνα του κράτους, αλλαγή νοοτροπίας, ενημέρωση, κατάλληλη υποδομή. Η δικαστική ωστόσο αντιμετώπιση του έχει σημαντική προληπτική, κατασταλτική, ιδεολογική και δικαστική λειτουργία (Κατωπόδη, 2005).

Στον ποινικό κώδικα που ισχύει σήμερα στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές διατάξεις διάσπαρτες σε διάφορα κεφάλαια που αναφέρονται σε εγκληματικές πράξεις εις βάρος ανηλίκων. «Η παιδική ηλικία δεν αντιμετωπίζεται ως αυτοτελές αγαθό με φορέα το παιδί και αντιμετωπίζεται μόνο ως αξία εξαρτημένη από τη νόμιμη οικογένεια. Το γεγονός αυτό συντηρεί το πλέγμα εξάρτησης παιδιού-γονέων και κατοχυρώνει ιδεολογικά την εξουσία στο παιδί.

Κάθε παράβαση του νόμου για τη σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού είναι κακή άσκηση της γονικής μέριμνας ή μη σωστή εφαρμογή της. Κύριος στόχος της αστικής παρέμβασης είναι η προστασία του θύματος μέσω της απομάκρυνσης του από το οικογενειακό του περιβάλλον» (Κατωπόδη, 2005:208).

2.2 Θεραπευτική αντιμετώπιση της κακοποίησης

Οι σημαντικές επιπτώσεις της κακοποίησης, που αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο, στην λειτουργικότητα του παιδιού, εφιστούν την προσοχή των διαφόρων επιστημόνων αλλά και πολιτείας, στην διαμόρφωση πρακτικών αντιμετώπισης του φαινομένου (Αβραμικά, Λαφαζάνη, Στεφανούδη, 2013). Η αντιμετώπιση, για να είναι αποτελεσματική, θα πρέπει να αφορά ένα σύνολο τομέων, όπως νομοθετικό, ποινικό, συμβουλευτικό-θεραπευτικό, σε επίπεδο πρόνοιας καθώς και πρόληψης (Roman και Canoy και Burke, 2009 κ.α.).

Η Χατζηφωτίου (2005:94) τονίζει την σημαντικότητα της διεπιστημονικής ομάδας κατά την θεραπευτική αντιμετώπιση-αποκατάσταση και επισημαίνει ειδικότητες όπως παιδίατρο, νοσηλεύτη, νομικό, κλινικό ψυχολόγο, ψυχίατρο, δάσκαλο, αστυνομικό και επισκέπτη υγείας. Στο άρθρο 19 της «Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού και των νέων», που ενέκρινε η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989 αναφέρεται ότι «τα συμβαλλόμενα κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σωματικής κακοποίησης ή κακοποίησης...».

Κατά τη θεραπευτική διαδικασία, κρίνεται αναγκαίο η συνεργασία με τους γονείς, παρόλο που όπως υποστηρίζει η Κατωπόδη (2005), θα προσπαθήσουν να εμπλέξουν τους ειδικούς ώστε οποιαδήποτε παρέμβασή τους να μην έχει δυναμική και αξία, ενώ ταυτόχρονα θα επιχειρήσουν τη δημιουργία κλίματος παρόμοιο με αυτό που επικρατεί στην οικογένεια. Σύμφωνα με την Χατζηφωτίου (2005), ένας καλός χειρισμός, κατά την θεραπευτική διαδικασία, είναι η αποφυγή κριτικής της συμπεριφοράς των γονέων, προκειμένου να μην διακινδυνεύουν οι οικογενειακές σχέσεις. Παράλληλα, οι σωστοί θεραπευτικοί χειρισμοί δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη μιας θετικής συνεργασίας, μεταξύ των θεραπειών και των γονέων και, πολύ περισσότερο, ενός πλαισίου εμπιστοσύνης, ασφάλειας και στήριξης προς όλη την οικογένεια.

Επομένως, η διαδικασία της αντιμετώπισης της κακοποίησης έχει διττό στόχο. Αφενός αποβλέπει στην προστασία του παιδιού, από περαιτέρω κακοποίηση, και αφετέρου στην διατήρηση ή αποκατάσταση των οικογενειακών δεσμών, με απώτερο, βέβαια, σκοπό τόσο το απόλυτο συμφέρον του παιδιού όσο και την γενικότερη βελτίωση ποιότητας ζωής της οικογένειας (Χατζηφωτίου, 2005 κ.α.)

Σε πρακτικό επίπεδο, οι στόχοι διασφαλίζονται με την απομάκρυνση του παιδιού, ενδεχομένως προσωρινή, από το οικογενειακό περιβάλλον και την ένταξή του ακόμη και σε κέντρα παιδικής προστασίας. Οι ενέργειες που ακολουθούν είναι: α) ο κοινωνικός και δικαστικός έλεγχος του δράστη, β) προληπτικά μέτρα για τα ευάλωτα μέλη από τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, γ) η κοινωνική φροντίδα συμπεριλαμβανομένης της συμβουλευτικής συνεργασίας με όλα τα μέλη της οικογένειας, δ) η συνεργασία με υπηρεσίες υποδοχής παιδιού, ε) η θεραπευτική διεργασία του παιδιού-θύματος αλλά και όλων των μελών της οικογένειας που έχουν υποστεί τις συνέπειες της κακοποίησης και στ) η ενδεχόμενη εγκατάσταση του παιδιού σε νέο οικογενειακό περιβάλλον, μέσω των θεσμών της υιοθεσίας και της αναδοχής (Κατωπόδη, 2005).

Σύμφωνα με την Σωτηροπούλου (2006), η κακοποίηση του παιδιού καλύπτεται από σιωπή και δεν συζητιέται, ενώ είναι δυνατόν, το θύμα να την απωθήσει από την μνήμη του, γεγονός που θεωρείται ως απαραίτητο εργαλείο για την επιβίωσή του. Προσεγγίζοντας τη θεραπευτική αντιμετώπιση της κακοποίησης, μέσω της βιβλιογραφίας, διαπιστώνουμε ότι η θεραπεία έχει δύο σκέλη, το συναισθηματικό και το διανοητικό. Η Πρεκατέ (2007), υποστηρίζει ότι κάποια συναισθήματα, όπως η θλίψη, μπορούν να διαρκέσουν εφ' όρο ζωής, ωστόσο, το νοητικό-γνωστικό μέρος μπορεί να υποστεί μετατροπές. Για να τεθεί η παραπάνω άποψη σε εφαρμογή, υπάρχουν κάποια στάδια της θεραπευτικής διαδικασίας. Αξίζει, όμως, να αναφερθεί ότι τα στάδια δεν αποτελούν μια γραμμική πορεία και αυτό διότι η θεραπεία είναι ρευστή και εύκαμπτη και σε οποιοδήποτε χρονικό διάστημα ο θεραπευμένος μπορεί να επιστρέψει σε προηγούμενο στάδιο.

Το πρώτο στάδιο, λοιπόν, είναι ο κατακλυσμός από μνήμες. Είναι δηλαδή εκείνο το στάδιο που έρχεται στη μνήμη το γεγονός της κακοποίησης. Το δεύτερο στάδιο είναι η αναγνώριση των σκέψεων, των συναισθημάτων αλλά και των γεγονότων, που κυριαρχούσαν σε διάφορες φάσεις της κακοποίησης. Το τρίτο στάδιο είναι η

επαναξιολόγηση του ρόλου του θύματος τόσο πριν της κακοποίησης όσο και κατά τη διάρκεια αλλά και μετά από αυτήν. Πρακτικά, αυτό είναι το στάδιο που εξυπηρετεί στον διαχωρισμό των λογικών, από των μη λογικών σκέψεων. Το τέταρτο στάδιο είναι η εξουδετέρωση των μη λογικών ή αρνητικών σκέψεων. Το πέμπτο στάδιο είναι η αναζήτηση συναισθηματικής βοήθειας. Πέρα από τους ειδικούς που λειτουργούν υποστηρικτικά καθ' όλη τη διαδικασία, είναι πολύ θετικό να υποστηρίζεται το θύμα από άτομα που του εμπνέουν κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας, μέσα από το άμεσο ή έμμεσο περιβάλλον του. Το έκτο στάδιο είναι η αναζήτηση ειδικού για την απελευθέρωση από τα συνοδά προβλήματα ή επιπτώσεις που επιφέρει η κακοποίηση (π.χ. προβλήματα ιατρικής, σεξουαλικής ή πνευματικής φύσεως). Τέλος, το έβδομο στάδιο είναι ο ορισμός ρεαλιστικών στόχων που αφορούν διάφορους τομείς της ζωής και με τους οποίους επιδιώκεται η βελτίωση ποιότητας ζωής (Σωτηροπούλου, 2006 κ.α.).

Η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση σηματοδοτεί τον συντονισμό των διαφόρων ειδικοτήτων που σκοπό έχουν να παρέχουν τη βοήθειά τους ούτως ώστε το κακοποιημένο παιδί να μπορέσει να βελτιώσει την εικόνα που έχει για τον εαυτό του, να υπερνικήσει τις αναστολές του και να μάθει να εμπιστεύεται τους ενήλικους. Ειδικότερα, τα καθήκοντα του γιατρού είναι η κατάταξη των περιπτώσεων κακοποίησης, στις επείγουσες διαγνώσεις και η πραγματοποίηση των απαραίτητων ιατρικών εξετάσεων (π.χ. ακτινογραφία όλου του σώματος) καθώς επίσης και το κάλεσμα εξέτασης των υπόλοιπων παιδιών της οικογένειας. Συγχρόνως, είναι υποχρέωση ενός γιατρού, όταν το κρίνει απαραίτητο, να εισάγει το παιδί μέσα στο νοσοκομείο για να διασφαλίσει τη ζωή του, όπως επίσης και να περιγράψει εκτενώς τις βλάβες στο ιστορικό του παιδιού, κατά την ημέρα εισαγωγής (Χατζηφωτίου, 2005).

Οι ψυχολόγοι και οι παιδοψυχίατροι είναι υπεύθυνοι για την εκτίμηση της ανάπτυξης και της συμπεριφοράς των παιδιών. Κατόπιν της συνεργασίας τους με τους γονείς, επιδιώκουν την συναισθηματική και ψυχολογική κάλυψη που, συνδυαστικά με την φαρμακευτική αγωγή, παρέχουν ψυχολογική και ψυχιατρική βοήθεια. Ακόμη, απαραίτητη είναι η συνδρομή ενός διοικητικού υπαλλήλου, ο οποίος επιλύει τα διαδικαστικά προβλήματα, κατά τη συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και ανοίγει τον δρόμο για τις επόμενες θεραπευτικές ενέργειες. Τέλος, κατά την θεραπευτική αντιμετώπιση της κακοποίησης, την μεγαλύτερη βαρύτητα και ευθύνη

την αναλαμβάνει ο κοινωνικός λειτουργός, γεγονός που θα αναλυθεί εκτενώς στο επόμενο κεφάλαιο (Χατζηφωτίου, 2005).

Από την βιβλιογραφία προκύπτει ότι ο ιδανικός θεραπευτής οφείλει να έχει το κατάλληλο θεωρητικό υπόβαθρο καθώς επίσης και τις απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις των παρεμβάσεων που θα ακολουθήσει. Καθ' όλη τη διαδικασία απαιτείται προσαρμοστικότητα του θεραπευτή, υπομονή και προθυμία να ακούσει, κατανόηση, ενώ είναι πολύ βασικό να μην δίνει εντολές και να μην ασκεί κριτική. Ουσιαστικά, πρέπει να υπάρχει διάθεση και ετοιμότητα κατά την ανάμειξή του σε περιπτώσεις κακοποίησης, για διάστημα 8-12 μήνες που, συνήθως, απαιτεί μία θεραπευτική παρέμβαση. Η θεραπευτική διαδικασία για να είναι ολοκληρωμένη χρήζει σωστό προγραμματισμό. Έτσι λοιπόν, κάθε θεραπευτής πρέπει να είναι εξοικειωμένος με τις μεθόδους παρέμβασης (άτομο, ομάδα, κοινότητα), να χρησιμοποιεί τις κατάλληλες τεχνικές (π.χ. για τις πηγές άντλησης πληροφοριών) όπως επίσης και τις κατάλληλες δεξιότητες (π.χ. παρατήρηση, ακρόαση, ενσυναίσθηση, κατεύθυνση, ανακεφαλαίωση) (Κατωπόδη, 2005 κ.α.).

2.3 Πρόληψη της παιδικής κακοποίησης

«Η πρόληψη της ενδοοικογενειακής παιδικής κακοποίησης και θυματοποίησης είναι μία ηθική, κοινωνική και θεσμική πρόκληση για τις κοινωνικές επιστήμες» (Σταυριανάκη, 2005).

Σύμφωνα με τον Ιπποκράτη «το προλαμβάνεις κρείττον του θεραπεύειν», δηλαδή η πρόληψη είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης και μάλιστα όταν η κακοποίηση προλαμβάνεται, τα οφέλη για τα ίδια τα παιδιά και την κοινωνία γενικότερα, είναι πολλαπλά.

Η Waldfogel (2009) επισημαίνει ότι οι προσπάθειες πρόληψης της παιδικής κακοποίησης και επίτευξης ενός σταθερού πλαισίου ευημερίας, για τα παιδιά που έχουν ήδη κακοποιηθεί, αποτελούν σπουδαίο, αν και πρόσφατο αντικείμενο μελέτης, στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης. Επίσης, οι περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης που γνωστοποιούνται, καθώς και ο αριθμός των οικογενειών που διατρέχουν κίνδυνο εμφάνισης περιστατικών κακοποίησης δεν ανταποκρίνονται στα πραγματικά γεγονότα. Ακόμη, οι υπηρεσίες πρόληψης παρέχονται στις οικογένειες ανάλογα με τις αντικειμενικές τους δυσκολίες, την προθυμία της οικογένειας να

συνεργαστεί και να δεχτεί υποστήριξη καθώς και την διαθεσιμότητα των κοινωνικών υπηρεσιών σε κάθε περιοχή.

Η Τριγώνη (2002) αναφέρει ότι ένα μεγάλο μέρος πρόληψης της παιδικής κακοποίησης λαμβάνει χώρα στις μονάδες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, όπου ο επαγγελματίας υγείας εκτιμά «τις κοινωνικό-ψυχοσυναισθηματικές ανάγκες του εξυπηρετούμενου, παρέχει πολύπλευρη υποστήριξη σε αυτόν και την οικογένεια του, προβαίνει σε διεπιστημονική συνεργασία, διερευνά τις ανάγκες του πληθυσμού και σχεδιάζει προγράμματα στοχευμένης πρόληψης, ανάλογα με τις ανάγκες αυτές» (Παπαδακάκη, 2011:230-231).

Σύμφωνα με τους MacMillan et al. (2009), η πρόληψη της παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης διακρίνεται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες. Ως πρωτογενής στοχεύει στην καλυτέρευση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού (υγεία, εργασία, εκπαίδευση, διαπροσωπικές σχέσεις κ.ά.) και εφαρμόζεται είτε καθολικά είτε εστιασμένα. Στην δευτερογενή πραγματοποιείται αναγνώριση των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων και παρέχεται υποστήριξη στην βελτίωση των διαπροσωπικών και ενδοοικογενειακών σχέσεων καθώς και στην άσκηση του γονικού ρόλου. Τέλος, στην τριτογενή πραγματοποιείται θεραπευτική παρέμβαση στα θύματα της κακοποίησης και τις οικογένειες τους, στους ίδιους τους θύτες και δίνεται έμφαση στην διακοπή του κύκλου της κακοποίησης και της θυματοποίησης των παιδιών (Μπάρλου, 2014).

Κεφάλαιο Τρίτο: Η συμβολή της Κοινωνική Εργασίας σε περιπτώσεις Παιδικής Κακοποίησης

3.1 Γνώσεις, αρχές-αξίες και δεξιότητες στην Κοινωνική Εργασία

Σύμφωνα με την Εκτελεστική Επιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικής Εργασίας (IFSW) και του Συμβουλίου της Διεθνούς Ένωσης Σχολών Κοινωνικής Εργασίας (IASSW) (2014), ο παγκόσμιος ορισμός του επαγγέλματος της Κοινωνικής Εργασίας είναι:

«Η Κοινωνική Εργασία είναι εφαρμοσμένο επάγγελμα αλλά και ακαδημαϊκό πεδίο που προωθεί την κοινωνική αλλαγή και ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ενδυνάμωση και απελευθέρωση των ανθρώπων. Οι αρχές της Κοινωνικής δικαιοσύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της συλλογικής ευθύνης και του σεβασμού της διαφορετικότητας είναι κεντρικές στην κοινωνική εργασία, η οποία θεμελιώνεται από τις θεωρίες της κοινωνικής εργασίας, των κοινωνικών επιστημών, των ανθρωπιστικών επιστημών και τη γηγενή γνώση και συνδέει ανθρώπους και δομές για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ζωής αλλά και να ενισχύσει την ευημερία τους».

«Η κοινωνική εργασία είναι διεπιστημονική και «πανεπιστημονική» και αντλεί από ένα ευρύ φάσμα θεωριών και ερευνών». Η κοινωνική εργασία ως επιστήμη, γίνεται κατανοητή μέσα από τον όρο «**γνώση**» (International Federation of Social Workers, 2014). Επομένως αντλεί γνώσεις τόσο από την ίδια της την επιστήμη όσο και από άλλους τομείς επιστημών όπως της κοινωνιολογίας, της ψυχολογίας, της ψυχιατρικής, της νομικής και της κοινωνικής ιατρικής (Vass, 2004). Συγκεκριμένα, το υπόβαθρο των θεωρητικών γνώσεων, από το οποίο θα πρέπει να απαρτίζεται ένας κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να είναι (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2011):

- i. Γενικές γνώσεις κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών.
- ii. Ειδικές γνώσεις που αναφέρονται α) στην κατανόηση τις προσωπικότητας του ατόμου, στα αναπτυξιακά του στάδια και στην ψυχοπαθολογία του, β) σε κοινωνικές διεργασίες και αλληλεπιδράσεις και γ) τις διαπροσωπικές, κοινοτικές, ομαδικές δυναμικές.
- iii. Ειδικές γνώσεις σχετικά με την οργάνωση τις κοινωνικής πρόνοιας και κοινωνικής πολιτικής και

iv. Γνώσεις σχετικά με την μεθοδολογία του επαγγέλματος.

Ταυτόχρονα, η κοινωνική εργασία βασίζεται σε ένα σύστημα **αρχών και αξιών** το οποίο οφείλουν οι κοινωνικοί λειτουργοί να γνωρίζουν, ώστε να καθοριστεί η επαγγελματική τους κρίση (Vass, 2004). Οι αξίες της κοινωνικής εργασίας στηρίζονται στην κοινωνική δικαιοσύνη, την αξιοπρέπεια, την μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου καθώς τις και τις ανθρώπινες σχέσεις αλλά και στο καθήκον του κοινωνικού λειτουργού να εργάζεται με ακεραιότητα ασκώντας τις αρμοδιότητές του (Καλλινικάκη, 2011).

Σύμφωνα με την Εκτελεστική Επιτροπή τις Διεθνούς Ομοσπονδίας (IFSW) (2014), οι βασικές αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας είναι ο σεβασμός στην αξία, την αξιοπρέπεια και την διαφορετικότητα του ατόμου, η αποφυγή πρόκλησης βλάβης καθώς και η προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και τις κοινωνικής δικαιοσύνης. Η Webb (2003) συμπλήρωσε στις βασικές αρχές την συμμετοχή του πελάτη, την αυτοδιάθεση και την εμπιστευτικότητα. Θα πρέπει, λοιπόν, να λαμβάνεται υπόψη το άτομο στην ολότητά του αλλά και μέσα σε ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον του.

Ο Vass (2004:39), μεταξύ των αξιών ελευθερία, σεβασμός και αυτοδιάθεση του ατόμου πρόσθεσε «την αξία για την αξιοπρέπεια του ατόμου, τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και του απορρήτου, το δικαίωμα του ατόμου και της οικογένειας να επιλέγουν» και τέλος τη χρήση από τα άτομα των τοπικών υπηρεσιών. Πρόκειται, λοιπόν, για τις αξίες που οι Brayen και Preston-Shoot (1995 στο Καλλινικάκη 2011), ταξινόμησαν ως παραδοσιακές και ριζοσπαστικές. Αξίζει βέβαια να αναφερθεί ότι ως ύψιστη αξία στην κοινωνική εργασία, όπως υποστηρίζει η Καλλινικάκη (2011) και άλλοι, θεωρείται η αυτογνωσία του επαγγελματία, η γνώση δηλαδή των αντιλήψεων, των στάσεων και των προκαταλήψεων του.

Οι παραδοσιακές αξίες της κοινωνικής εργασίας, που διέπουν την επαγγελματική σχέση μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και εξυπηρετούμενου, συνοψίζονται από τον Biestek (1957 στο Καλλινικάκη, 2011:105) ως εξής:

- «η εξατομίκευση,
- η μοναδικότητα τις ύπαρξης και τις ατομικής ταυτότητας με ικανότητες, αδυναμίες, ανάγκες, πεποιθήσεις,

- η σκόπιμη-στοχευμένη έκφραση συναισθημάτων,
- η ελεγχόμενη συναισθηματική εμπλοκή του κοινωνικού λειτουργού και η διατήρηση μιας κάποιας απόστασης από το άτομο,
- η αποδοχή,
- η μη κριτική στάση στην συμπεριφορά των ατόμων, περιλαμβανομένης τις μη αποδεκτής, αντικοινωνικής συμπεριφοράς,
- ο αυτοπροσδιορισμός του συμβαλλόμενου στην πρακτική τις κοινωνικής εργασίας και
- η εχεμύθεια-εμπιστευτικότητα».

Κατά τη συνεργασία, λοιπόν, μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του εξυπηρετούμενου, ο πρώτος συνδυάζει τη μέθοδο που ακολουθεί με τις γνώσεις και τις αξίες που εδραιώνουν το συγκεκριμένο επάγγελμα, με σκοπό την επίτευξη των στόχο τις παρέμβασης. Σύμφωνα με την Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2011:180), «**οι δεξιότητες** είναι τα μέσα με τα οποία εφαρμόζεται η μεθοδολογία τις κοινωνικής εργασίας σε συνάρτηση με τις θεωρητικές γνώσεις, τις αρχές και τις αξίες του επαγγελματία».

Η Καλλινικάκη (2011:95-96), προσδιόρισε «το ρεπερτόριο των δεξιοτήτων τις κοινωνικής εργασίας» σε δεξιότητες επικοινωνίας, ανάληψης πρωτοβουλίας, λήψη αποφάσεων, δικτύωσης και διεπιστημονικής συνεργασίας. Μεταξύ άλλων δεξιοτήτων, ξεχώρισε την ενσυναίσθηση, με την οποία κάθε επαγγελματίας επιδιώκει την κατανόηση των συναισθημάτων του συμβουλευόμενου «σαν να ήταν ο ίδιος», διατηρώντας ωστόσο την ακεραιότητα του ρόλου του.

Κλασικές δεξιότητες κατά τη συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική παρέμβαση θεωρούνται οι ακόλουθες (Seden, 2005):

- αμέριστη προσοχή
- προσεκτική και ενεργός ακρόαση
- ενσυναίσθηση
- γνησιότητα
- αμεσότητα
- μη κριτική στάση

Η Trevithick (2000) επισημαίνει την ιδιαίτερη σημασία των δεξιοτήτων της επικοινωνίας για την συνέντευξη, τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, τις κριτικής

ικανότητας και του σχεδιασμού τις κατάλληλης παρέμβασης σε σωστό τόπο και χρόνο. Συμπληρωματικά, επισημαίνει τον σχεδιασμό και την προετοιμασία αλλά και την περάτωση της συνέντευξης και παρέμβασης. Κατά τη συνέντευξη του επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού και εξυπηρετούμενου, διαφαίνονται δεξιότητες όπως ανοιχτές και κλειστές τύπου ερωτήσεις, παράφραση, αποσαφήνιση, σύνοψη, ανατροφοδότηση και αναδιατύπωση, με σκοπό την πλήρη κατανόηση της περίπτωσης από τον επαγγελματία. Η Κονδυλάκη (2008) τονίζει ότι κάθε επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός οφείλει να προσαρμόζει τις δεξιότητες του ανάλογα με το άτομο ή την ομάδα αποδοχής, ενώ υπερασπίζεται την σημαντικότητα τις ανάπτυξης πρωτοβουλίας αλλά και τον συνδυασμό των γνώσεων και αξιών, που αναφέρθηκαν παραπάνω, με απώτερο σκοπό την επιτυχή παρέμβαση.

Η McMahon (1996), σύμφωνα με την Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2011:180), διακρίνει τις γενικές δεξιότητες από τις ειδικές. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι στάσεις και οι ικανότητες των κοινωνικών λειτουργών. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο Thompson (2000), πρόκειται για τις δεξιότητες της επικοινωνίας, της αυτοαντίληψης, της ανάλυσης, του χειρισμού των συναισθημάτων, της αυτοδιαχείρισης, της παρουσίασης προφορικού και γραπτού λόγου, της παρατήρησης, της κριτικής στάσης, της δημιουργικότητας, της διεπιστημονικής συνεργασίας και της προσωπικής επιβίωσης.

Στην κατηγορία των ειδικών δεξιοτήτων ανήκουν οι στρατηγικές και οι χειρισμοί παρέμβασης. Συνεπώς, πρόκειται για την διεργασία επίλυσης προβλημάτων και αφορούν τις ακόλουθες δεξιότητες (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2011:180-181):

1. «επικοινωνία και δημιουργία επαγγελματικής σχέσης
2. Συγκέντρωση πληροφοριών και εντόπιση του προβλήματος
3. Ανάλυση δεδομένων-εκτίμηση
4. Διατύπωση «συμβολαίου»-συμφωνίας με τον εξυπηρετούμενο (άτομο-ομάδα-κοινότητα) και σχεδιασμό δράσης
5. Επιλογή στόχων και επιλογή προγραμματισμού
6. Ρόλοι του κοινωνικού λειτουργού στην εφαρμογή του προγραμματισμού: συμβουλευτικός, υποστηρικτικός, επιβοηθητικός, καθοδηγητικός, χειρισμός περιπτώσεων, μεσολαβητικός, παρακινητικός, συνηγόρου, ενδυναμωτικός

7. Αξιολόγηση-περάτωση».

Πολύ σημαντική, για τον κοινωνικό λειτουργό, είναι η δεξιότητα της αποκωδικοποίησης του άρρητου υλικού. Είναι αποδεκτό ότι η λεκτική επικοινωνία μεταφέρει άμεσα νοήματα, ωστόσο, η μη λεκτική επικοινωνία μεταφέρει μηνύματα «πληροφοριών, νοημάτων, απόψεων, αντιλήψεων, συναισθημάτων, επιθυμιών, ανησυχιών και προσδοκιών». Ως εκ' τούτου η αποκωδικοποίηση του άρρητου υλικού επιτυγχάνεται μέσω των πληροφοριών που μπορεί να λάβει ο επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός από τις εκφράσεις του προσώπου, από το βλέμμα, την εξωτερική εμφάνιση, τη στάση του σώματος, τις χειρονομίες και τον γραφικό χαρακτήρα (Καλλινικάκη, 2011:100-101).

3.2 Παρέμβαση κοινωνικού λειτουργού

Η διαδικασία της πρόληψης της παιδικής κακοποίησης έχει ως κύριο κοινόν της τον επαγγελματία Κοινωνικό Λειτουργό. Ειδικότερα, οι ενέργειες του Κοινωνικού Λειτουργού στον τομέα της πρόληψης διακρίνονται, ανάλογα με τον πληθυσμό στο οποίο απευθύνονται και τους επιμέρους στόχους που τίθενται σε τρεις βασικές κατηγορίες, στην πρωτογενή, στην δευτερογενή και την τριτογενή πρόληψη. Η διάκριση της πρόληψης σε αυτές τις κατηγορίες υποστηρίζει την ευκολότερη προσέγγιση και μελέτη του ζητήματος, αν και στην πράξη προτιμάται ένα συνεχές (continuum) και αδιάκριτο σύνολο ενεργειών πρόληψης (Μπαλούρδος και Φρονίμου, 2011).

Η πρωτογενής πρόληψη απευθύνεται στους κοινωνικούς θεσμούς, στο ευρύ κοινό και στα ίδια τα παιδιά και στοχεύει:

1. Στην βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών και των συνθηκών διαβίωσης των παιδιών με ενίσχυση της εκπαίδευσης, της υγείας και της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των οικογενειών.
2. Στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινότητας γύρω από το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης, στην αλλαγή υπαρχουσών στάσεων και αντιλήψεων και στην καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων.
3. Στην στήριξη του θεσμού της οικογένειας, στην ενίσχυση των οικογενειακών δεσμών αλλά και του γονεϊκού ρόλου.

4. Στην ενημέρωση των ίδιων των παιδιών για τα δικαιώματά τους, για τον τρόπο διεκδίκησης τους και για τρόπους αυτοπροστασίας και ενίσχυσης του εαυτού(Μπαλούρδος και Φρονίμου, 2011).

Ειδικότερα, είναι σημαντικό «να υφίστανται προγράμματα εκπαίδευσης γονέων σχετικά με την βελτίωση των ικανοτήτων των γονέων στον γονεϊκό ρόλο, την καλύτερη ενημέρωση των γονέων για την ανάπτυξη και τις εκάστοτε ανάγκες των παιδιών και την ενθάρρυνση θετικών συμπεριφορών στην διαχείριση των παιδιών» (Milkton και Butchart, 2009:354).

Σχετικά με την σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών τα προγράμματα πρόληψης που απευθύνονται στα παιδιά θα πρέπει να εφαρμόζονται στα σχολεία και να μαθαίνουν στα παιδιά ότι το σώμα τους τους ανήκει, πώς να αναγνωρίζουν την επιθετική συμπεριφορά και να ξεχωρίζουν το καλό από το κακό άγγιγμα, πώς να αρνούνται την κακοποίηση και να την εκμυστηρεύονται σε ενήλικα άτομα εμπιστοσύνης (Milkton και Butchart, 2009).

Ακόμη, η επαγρύπνηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης καθώς και τα κοινωνικά δίκτυα για την σύνθεση ομάδων αυτοβοήθειας και ενδυνάμωσης των γονέων και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν στην ανατροφή των παιδιών μπορούν να συντελέσουν στην αποτελεσματικότερη πρόληψη της παιδικής κακοποίησης (Milkton και Butchart 2009).

Στην δευτερογενή πρόληψη ο Κοινωνικός Λειτουργός αναδεικνύει την ύπαρξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων που παρουσιάζουν επικίνδυνες συμπεριφορές και έχουν προδιάθεση στην παιδική κακοποίηση, όπως οικογένειες με οικονομικό-κοινωνικά προβλήματα, άτομα που βρίσκονται κοντά στα παιδιά και αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, εξαρτημένα άτομα, γονείς με ιστορικό κακοποίησης ή πολύ νεαροί σε ηλικία κτλ. (Μπαλούρδος και Φρονίμου, 2011).

Έπειτα, προσπαθεί μία έγκαιρη αντιμετώπιση του φαινομένου, πριν την εμφάνιση του. Αυτό το επιτυγχάνει:

1. Με την εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας για την αναγνώριση των παραγόντων κινδύνου στον πληθυσμό.
2. Με την υποστήριξη των οικογενειών με την καταπολέμηση στρεσογόνων παραγόντων που ενυπάρχουν στην ανατροφή των παιδιών.

3. Με κατ' οίκον επισκέψεις για την διερεύνηση των κοινωνικών και οικογενειακών συνθηκών των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.
4. Με την σύσταση κέντρων πληροφόρησης και κοινωνικής υποστήριξης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (Μπαλούρδος και Φρονίμου, 2011).

Σύμφωνα με τον Barth(2009) υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες κινδύνου εμφάνισης της παιδικής κακοποίησης στα πλαίσια της οικογένειας και, ειδικότερα, έχει παρατηρηθεί ότι, όταν, οι γονείς κάνουν κατάχρηση ουσιών, αντιμετωπίζουν ψυχικές ασθένειες ή έχουν οι ίδιοι βιώσει κακοποίηση κατά τα παιδικά χρόνια, καθώς, και όταν τα παιδιά αντιμετωπίζουν προβλήματα συμπεριφοράς, είναι συχνό φαινόμενο να παρατηρείται το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης. Σε αυτές τις οικογένειες λοιπόν απευθύνεται αρχικά ο Κοινωνικός Λειτουργός, στα πλαίσια της πρόληψης.

Όσον αφορά στις κατ' οίκον επισκέψεις, είναι σημαντικό να αναφερθεί μία έρευνα των Howards και Brooks-Gunn (2009), η οποία έδειξε ότι η μέθοδος αυτή αποδίδει θετικά οφέλη στην οικογένεια που βρίσκεται σε κίνδυνο εμφάνισης παιδικής κακοποίησης. Ειδικότερα, η έρευνα αποδεικνύει ότι οι κατ' οίκον επισκέψεις συμβάλλουν στην βελτίωση των οικογενειακών πρακτικών και του γονεϊκού ρόλου καθώς και της ποιότητας του οικογενειακού περιβάλλοντος. Έτσι υποστηρίζεται η ομαλή ανάπτυξη και η ευημερία του παιδιού, ενώ παρατηρείται μείωση περιστατικών κακομεταχείρισης, με την πάροδο του χρόνου.

Οι Milkton και Butchart (2009) επιβεβαιώνουν ότι οι κατ' οίκον επισκέψεις είναι δυνατόν να βελτιώσουν την υγεία του παιδιού και τον τρόπο παροχής φροντίδας από τους γονείς, προλαμβάνοντας έτσι άμεσα την εμφάνιση της παιδικής κακοποίησης. Ωστόσο επισημαίνουν ότι, όσο μικρότερα είναι τα παιδιά στα οποία απευθύνεται η πρόληψη, τόσο πιο άμεσα και ικανοποιητικά αποτελέσματα προκύπτουν από αυτήν.

Επιπλέον, «η κινητοποίηση,» από τον κοινωνικό λειτουργό, «των τοπικών αρχών για αλλαγή της στάσης με την μορφή της ενθάρρυνσης της δημοσιοποίησης ζητημάτων παιδικής κακοποίησης (όχι μεμονωμένων για την αποφυγή του στιγματισμού), μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση των καταγγελιών των θυμάτων και στην μείωση του φόβου» (Κυρικλάκη, Κρυπωτός, 2008:214).

Στην τριτογενή πρόληψη δίνεται έμφαση στην θεραπεία, όταν το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης γίνει εμφανές, με την μείωση των αρνητικών επιπτώσεων του

φαινομένου και την διακοπή της επαναθυματοποίησης του παιδιού. Αυτό επιτυγχάνεται:

1. Με την επίτευξη της ασφάλειας του παιδιού, ακόμη και με απομάκρυνση του από το πλαίσιο της οικογένειας.
2. Με την παροχή θεραπείας στο παιδί και την οικογένεια του.
3. Με την τελική αποκατάσταση του παιδιού, σύμφωνα με το υπέρτατο καλό και ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση (Μπαλούρδος, Φρονίμου, 2011).

Μια προσπάθεια πρόληψης αφορά στην πολύπλευρη προσέγγιση του φαινομένου και απευθύνεται στους γονείς και στο σχολείο. Αυτή περιλαμβάνει την υποστήριξη της οικογένειας σε ποικίλες δυσκολίες, την εκπαίδευση των παιδιών πριν την ένταξη τους σε σχολικό πλαίσιο σχετικά με την βία και την εκπαίδευση των γονέων για την άσκηση του σωστού γονεϊκού ρόλου και την επαρκή φροντίδα των παιδιών. Παρόλο που η πολύπλευρη πρόληψη μπορεί να έχει σπουδαία αποτελέσματα, είναι δύσκολη στην εφαρμογή της και προτιμάται η επίτευξη καθενός από τους στόχους αυτούς ξεχωριστά (Milkton, Butchart, 2009).

Σύμφωνα με τους Hoegnagels και Mudde (2000) η πρόληψη της παιδικής κακοποίησης βασίζεται στην διαπροσωπική σχέση του εξυπηρετούμενου με τον επαγγελματία, στην επαρκή κατάρτιση του επαγγελματία για να αναγνωρίσει έγκαιρα την πιθανή κακοποίηση ή τις οικογένειες υψηλού κινδύνου και η άμεση υποστήριξη ή και επιμόρφωση του πληθυσμού-στόχου (Κυρικλάκη και Κρυπωτός, 2008)

Εν κατακλείδι, οποιαδήποτε μορφή πρόληψης και αν προτιμάται από τον επαγγελματία Κοινωνικό Λειτουργό είναι ιδιαίτερα σημαντικό να δίνεται έμφαση στην παροχή υψηλής φροντίδας και υποστήριξης των παιδιών. Έχει αποδειχτεί ότι τα παιδιά που φροντίζονται σωστά μπορούν να βελτιώσουν την γνωστική τους ανάπτυξη, την λειτουργικότητα και την κοινωνικότητα τους (Waldfogel, 2009).

Οι στρατηγικές πρόληψης που χρησιμοποιεί ο Κοινωνικός Λειτουργός για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης στοχεύουν στο «να περιορίσουν τις υποβόσκουσες αιτίες και παράγοντες κινδύνου και να ενδυναμώσουν τους προστατευτικούς παράγοντες, ώστε να προληφθεί η εμφάνιση νέων περιστατικών κακοποίησης» (Butchart, Harvey, Mian και Furniss, 2008:48)

Οι στρατηγικές πρόληψης διακρίνονται ανάλογα με το επίπεδο παρέμβασης σε στρατηγικές που παρεμβαίνουν στην κοινωνία και στην κοινότητα, σε αυτές που

παρεμβαίνουν στην σχέση και σε αυτές που παρεμβαίνουν στο ίδιο το άτομο (Butchart, Harvey, Mian και Furniss, 2008).

Σε επίπεδο κοινότητας ο Κοινωνικός Λειτουργός προωθεί τα κοινωνικά δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού, διασφαλίζει την εκπαίδευση, την μέριμνα και την οικονομική ευμάρεια για την κάλυψη των αναγκών του παιδιού, επενδύει σε συστήματα παιδικής προστασίας και μείωσης κοινωνικών ανισοτήτων και δημιουργεί κέντρα διαχείρισης καταστάσεων παιδικής κακοποίησης (Butchart, Harvey, Mian και Furniss, 2008).

Σε επίπεδο σχέσης ο Κοινωνικός Λειτουργός επενδύει στην εκπαίδευση για την καλύτερη άσκηση του γονεϊκού ρόλου και σε κατ' οίκον επισκέψεις, ενώ σε ατομικό επίπεδο βελτιώνει την πρόσβαση των εξυπηρετούμενων κακοποιημένων παιδιών και των οικογενειών τους σε χρήσιμες υπηρεσίες και εκπαιδεύει τα ίδια τα παιδιά να αναγνωρίζουν και να αποφεύγουν δυνητικές καταστάσεις κακοποίησης (Butchart, Harvey, Mian και Furniss, 2008).

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθούν κάποιες συγκεκριμένες στρατηγικές πρόληψης και πιο συγκεκριμένα:

1. Προληπτική επιμόρφωση των παιδιών σε σχολικό επίπεδο (School-Based Child Sexual Abuse Prevention Programs)
2. Επισκέψεις στο σπίτι (Home Visitation)
3. Προσεγγίσεις σε εθνικό επίπεδο (με την συμβολή των ΜΜΕ)
4. Προσεγγίσεις σε διεθνές επίπεδο
5. Εντοπισμός και θεραπευτική παρέμβαση πιθανών δραστών (Κυρικλάκη και Κρυπωτός, 2008:215).

Ειδικότερα, σύμφωνα με τους Paradise (2001) και Tutty (2000) οι στρατηγικές πρόληψης της παιδικής κακοποίησης σε σχολικό επίπεδο επικεντρώνονται στην αυτοπροστασία του παιδιού και συγκεκριμένα το εκπαιδεύουν να αναγνωρίζει τα ανεπίτρεπτα είδη αγγίγματος και σωματικής επαφής, να απωθούν και να αρνούνται σεξουαλικές επιθέσεις και να αναφέρουν τα επεισόδια σε ενήλικους που εμπιστεύονται. Επίσης, αν και η κοινή γνώμη θεωρεί ότι τέτοιου είδους πρόληψη αφορά μεγαλύτερα σε ηλικία παιδιά, έχει αποδειχτεί ότι τα μικρότερα (συγκεκριμένα τα παιδιά 5,5 ετών) επωφελούνται περισσότερο (Κυρικλάκη και Κρυπωτός, 2008:216)

Οι επισκέψεις στο σπίτι εφαρμόζονται κυρίως σε οικογένειες χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου, σε μονογονεϊκές οικογένειες, σε μητέρες νεαρής ηλικίας ή/και χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, σε γονείς με καταχρήσεις κλπ (Murphey και Braner, 2000). Σκοπός των επισκέψεων αυτών είναι η προσφορά καθοδηγητικών και εξατομικευμένων υπηρεσιών σε αποδιοργανωμένες και ταλαιπωρημένες οικογένειες (Daro και Donnelly, 2002) με στόχο την λιγότερη εμφάνιση περιστατικών παιδικής κακοποίησης (Κυρικλάκη και Κρυπωτός, 2008:219).

Οι προσεγγίσεις της πρόληψης σε εθνικό επίπεδο τονίζουν την σημασία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην επιτυχία της δευτερογενούς πρόληψης, καθώς, με την δημοσίευση θεμάτων σχετικά με την παιδική κακοποίηση, τα παιδιά-θύματα ενημερώνονται, κατανοούν την σοβαρότητα της κατάστασης που βιώνουν και προσπαθούν να ενεργοποιηθούν. Επίσης, προλαμβάνεται σε σημαντικό βαθμό η εξάρτηση του παιδιού από τον θύτη (Κυρικλάκη και Κρυπωτός, 2008).

Σε διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την Mian (2004), «η Διεθνής Οργάνωση για την Πρόληψη της Παιδικής Κακοποίησης και Παραμέλησης (International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect-IPSCAN) καταβάλλει προσπάθειες να πραγματοποιηθεί μία αποτελεσματική διαδικασία πρόληψης, που θα στοχεύει στην δημιουργία, στην εφαρμογή και στον έλεγχο ενός διεθνούς σχεδίου δράσης κατά της κακοποίησης. Ακόμη, στοχεύει στην συλλογή και στην παροχή υλικού και πληροφοριών αναφορικά με το πρόβλημα σε παγκόσμιο επίπεδο, σε έρευνα σχετικά με τα αίτια και το κόστος του προβλήματος και της πρόληψης, στην προαγωγή πρωτογενών προγραμμάτων πρόληψης, σε αποτελεσματικότερη ανταπόκριση στα παιδιά-θύματα της κακοποίησης, στην ενσωμάτωση της πρόληψης στην κοινωνική και εκπαιδευτική πολιτική, στην προώθηση της ισότητας των δύο φύλων και της κοινωνικής θέσης, την συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων οργανισμών και φυσικά στην τήρηση Διεθνών Συνθηκών, νόμων και μηχανισμών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» (Κυρικλάκη και Κρυπωτός, 008:221).

Τέλος, όσον αφορά στον εντοπισμό και στην θεραπευτική παρέμβαση πιθανών δραστών, ο Paradise (2001) αναφέρει πως «όταν οι πιθανοί δράστες παιδικής κακοποίησης απομακρύνονται από την κοινωνία, τα παιδιά προστατεύονται και δεν θυματοποιούνται.» Είναι, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη η εφαρμογή κλινικής και

θεραπευτικής παρέμβασης σε πιθανούς δράστες. «Αξιόλογο παράδειγμα εφαρμογής της πρόληψης αυτής αποτελεί ο Καναδάς, όπου εφαρμόζονται ψυχολογικές δοκιμασίες και ψυχομετρικά εργαλεία σε άτομα που εργάζονται με παιδιά, για να εντοπιστούν παιδοφιλικές τάσεις» (Κυρικλάκη και Κρυπωτός, 2008:221)

Το ICAST-C είναι ένα εργαλείο ελέγχου πρόληψης της θυματοποίησης των κακοποιημένων και παραμελημένων παιδιών, που αποτελείται από ερωτηματολόγια και οδηγούς (που τελειοποιήθηκαν το 2015) τα οποία απευθύνονται σε γονείς, νεαρούς ενήλικες και παιδιά άνω των έντεκα ετών (ISPCAN, 2015). Το εργαλείο αυτό, με ευχέρεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί, από εμπειρογνώμονες παιδικής προστασίας, σε πολλές χώρες και διαφορετικούς πληθυσμούς, με αξιόπιστα αποτελέσματα. Πιλοτικά εφαρμόστηκε το 2009 και συνέδεσε την θυματοποίηση του παιδιού με την έκθεση του σε οποιαδήποτε μορφή κακοποίησης (Zolotor et al., 2009).

Οι υπηρεσίες παιδικής προστασίας αποσκοπούν στην ασφάλεια και στην ευημερία των παιδιών. Επομένως, οι υπηρεσίες αυτές επικεντρώνονται σε μεγάλο βαθμό στην πρόληψη της εμφάνισης ή της επανεμφάνισης της παιδικής κακοποίησης. Το Safety and Risk Assessment είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιούν οι κοινωνικοί λειτουργοί και άλλοι επαγγελματίες, για να εντοπίσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο ή υπόκεινται βλάβη λόγω κακοποίησης. Συνεπώς, με το εν λόγω εργαλείο, εντοπίζεται η πιθανότητα μελλοντικής κακοποίησης και συγχρόνως κρίνεται κατά πόσο απαιτείται δράση για την αντιμετώπιση του κινδύνου (Shlonsky, 2015). Για να είναι αποτελεσματική η αξιολόγηση του κινδύνου θα πρέπει να προβλέπεται ολοκληρωμένη αξιολόγηση όλης της οικογένειας και συγχρόνως να υπάρχει μια συνεχή επίβλεψη της υπόθεσης (Child Welfare Information Gateway, 2007).

Το Home-SF είναι η βασική μέτρηση της ποιότητας του οικογενειακού περιβάλλοντος του παιδιού. Πρόκειται για το εργαλείο που δηλώνει την παρουσία της παιδικής παραμέλησης, αξιολογώντας την αλληλεπίδραση του φροντιστή-παιδιού και συγχρόνως ερευνά τις συνθήκες διαβίωσης. Το Home-SF απαρτίζεται από τέσσερα τμήματα με βάση την ηλικία του παιδιού: α) τα παιδιά κάτω των 3, β) τα παιδιά ηλικίας 3-5, γ) τα παιδιά ηλικίας 6-9 και δ) τα παιδιά ηλικίας 10 ετών και πάνω. Οι επαγγελματίες, κάνοντας χρήση αυτού του εργαλείου, οφείλουν να καταγράψουν το κατά πόσο πληρούνται οι συνθήκες διαβίωσης καθώς και το κατά πόσο καλύπτονται οι συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού (National Longitudinal Surveys, 2012).

Σχετικά με την υποστήριξη παιδιών σε κίνδυνο και οικογενειών σε κρίση στην Ελλάδα, από το 1996 λειτουργεί η Ένωση «Μαζί για το Παιδί» η οποία περιλαμβάνει δέκα Κοινοφελείς Φορείς, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η Ένωση παρέχει ψυχολογική, ηθική και οικονομική υποστήριξη σε περισσότερα από 10.000 παιδιά κάθε χρόνο και ενημέρωση του κοινού για θέματα που αφορούν στα παιδιά. Στα πλαίσια της Ένωσης λειτουργεί η τηλεφωνική γραμμή «115 25 Γραμμή Μαζί για το Παιδί» που παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη σε παιδιά, εφήβους και γονείς για θέματα που αφορούν στην διαχείριση παιδιών με ψυχικές ασθένειες ή ειδικές ανάγκες, για παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο ή περιπτώσεις ενδοοικογενειακής κακοποίησης (Μπαλούρδος και Φρονίμου, 2011).

Στα τέλη της δεκαετίας του 90' δημιουργήθηκε το ερωτηματολόγιο Bridge Alert, που απευθύνεται σε επαγγελματίες υγείας και αφορά στην συλλογή και στην αξιολόγηση πληροφοριών γύρω από θέματα παιδικής κακοποίησης, ώστε να πραγματοποιείται πιο έγκαιρα η παρέμβαση και να αποτρέπεται η θυματοποίηση του παιδιού. Το ερωτηματολόγιο αυτό διανεμήθηκε σε τρεις χώρες (Αγγλία, Ελλάδα, Γερμανία) και ειδικότερα στην χώρα μας διανεμήθηκε από το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού σε 200 επαγγελματίες (Μπαλούρδος και Φρονίμου, 2011).

Ακόμη, στην Ελλάδα λειτουργεί ο Ξενώνας SOS-ELIZA που αποτελεί δομή του Παιδικού Χωριού SOS Ελλάδος και του συλλόγου ELIZA που έχει ως σκοπό την άμεση προστασία-σε ώρα ανάγκης- παιδιών που είναι θύματα ενδοοικογενειακής κακοποίησης και παραμέλησης. Ο Ξενώνας φιλοξενεί το παιδί, με αίτημα του γονέα για διάστημα έως 18 μηνών, παρέχει στο παιδί και στην οικογένεια του υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής και ψυχοθεραπευτικής υποστήριξης και έχει ως απώτερο σκοπό την επιστροφή του παιδιού στο φυσικό οικογενειακό του περιβάλλον (Μπαλούρδος και Φρονίμου, 2011).

Το συμβούλιο της Ευρώπης, το 2011, κυκλοφόρησε ένα παιδικό παραμύθι με τίτλο «Η Κίκο και το Χέρι» για την πρόληψη της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης, ξεκινώντας από παιδιά πολύ μικρής ηλικίας και με στόχο την ενημέρωση για τον κανόνα του εσωρούχου και την διαφορά του κακού από το αθώο άγγιγμα. Στην Ελλάδα το παραμύθι κυκλοφόρησε το 2013.

Τέλος, όσον αφορά στην τριτογενή πρόληψη, το 2003-2004 πραγματοποιήθηκε το πρόγραμμα Δάφνη για την αποϊδρυματοποίηση των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε

ετών. Πρόκειται για μία μελέτη που πραγματοποιήθηκε με τον συντονισμό του Πανεπιστημίου Birmingham της Αγγλίας και την συμμετοχή πέντε χωρών (Δανία, Γαλλία, Μ. Βρετανία, Ελλάδα, Πολωνία), από την οποία προέκυψε ότι η κύρια μορφή αποκατάστασης των παιδιών μετά το ίδρυμα είναι η υιοθεσία, σε αντίθεση με τις άλλες χώρες οι οποίες έλαβαν μέρος στην έρευνα που έχουν διανθίσει τον θεσμό της αναδοχής. Επίσης, με αφορμή την μελέτη αυτή, πραγματοποιήθηκε μεταγενέστερα (2007) ένα οδηγός αποϊδρυματοποίησης και εξέλιξης των ιδρυμάτων για παιδιά, που χρησιμοποιείται σε πολλές χώρες (Μπαλούρδος και Φρονίμου, 2011).

Η κακοποίηση-παραμέληση των παιδιών είναι στο σύνολο της αποτέλεσμα κακής λειτουργίας της οικογένειας και επηρεάζει όλα τα μέλη της. Κάθε προσπάθεια βοήθειας προς την οικογένεια από την διεπιστημονική ομάδα πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλα τα μέλη της οικογένειας ξεχωριστά αλλά και όλα μαζί ως ένα σύστημα όπου δρουν ενισχύοντας τις αλληλεπιδράσεις τους και τα υγιή τους χαρακτηριστικά. Είναι σημαντικό, να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες ώστε οι γονείς με δική τους θέληση να συμμετέχουν. Η ανάληψη των ευθυνών των γονέων είναι η προϋπόθεση για την λύση της κακής λειτουργίας της οικογένειας (Παπαϊωάννου, 2000:125).

Σε κάθε μορφή κακοποίησης και παραμέλησης μέσα στην οικογένεια είναι αναγκαία η μείωση των κινδύνων που προκαλούνται από την κακοποίηση για όσο χρονικό διάστημα ο κοινωνικός λειτουργός προσπαθεί να βοηθήσει- ενθαρρύνει την οικογένεια να συμμετέχει στη συνεργασία μεταξύ τους. Επιπρόσθετα, είναι απαραίτητο να γίνει η επιλογή των προβλημάτων επιβίωσης που αντιμετωπίζει η οικογένεια εάν υπάρχουν και η κάλυψη των αναγκών των μελών της (Παπαϊωάννου, 2000:125).

Για την καλύτερη αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης-παραμέλησης χρειάζεται η συμβολή της διεπιστημονικής ομάδας όπου αποτελείται από κοινωνικό λειτουργό ο οποίος είναι υπεύθυνος, παιδίατρο, νοσηλεύτη, νομικό, ψυχολόγο, ψυχίατρο κ.α. (Χατζηφωτίου, 2005).

Ο κοινωνικός λειτουργός είναι ο επαγγελματίας όπου στοχεύει στην εξασφάλιση και στην βελτίωση της ασφάλειας του παιδιού αλλά και στην καλύτερη για το παιδί ποιότητα ζωής. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι να αξιολογεί την ποιότητα

της γονικής ικανότητας και φροντίδας και να διερευνά τις συνθήκες υπό τις οποίες τηρούνται οι κανόνες ασφαλείας, υγείας και διαβίωσης (Καλλινικάκη, 2011).

Οι Katz και Hetherington (2006) αναφέρουν πως υπάρχουν δύο συστήματα για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Το πρώτο σύστημα περιλαμβάνει την προστασία του παιδιού από τον κίνδυνο της κακοποίησης ενώ η υποστήριξη της οικογένειας από τον επαγγελματία γίνεται ξεχωριστά. Το δεύτερο σύστημα επικεντρώνεται στην ποιότητα ζωής του παιδιού και της οικογένειας του. Ο επαγγελματίας θα πρέπει να παρέμβει έγκαιρα να προλάβει τυχόν κακοποίηση και να διασφαλίσει την φροντίδα και προστασία του παιδιού (Tijne Berg-le Clercq και Mariska de Baat,χ.χ).

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην αντιμετώπιση της κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών είναι σημαντικός και πολυδιάστατος. «Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να γνωρίζουν πόσο εύκολα τα παιδιά μπορούν να εμπλακούν στη βία, και τις επιπτώσεις της βίας από την οικογένεια τους σε αυτά. Θα πρέπει επίσης να έχουν κατευθυντήριες γραμμές για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν την παιδική κακοποίηση» (Χατζηφωτίου, 2005:167).

Ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να προσφέρει την θεραπεία του παιδιού που έχει κακοποιηθεί ή παραμεληθεί σεβόμενος την αξιοπρέπεια του παιδιού. Η προσοχή του επαγγελματία πρέπει να δοθεί στις απόψεις του παιδιού για την κατάσταση την οποία βίωσε και στην ασφάλεια του. Επίσης, θα πρέπει να εξεταστούν οι συνθήκες διαβίωσης του παιδιού προκειμένου να προωθηθεί η φροντίδα και η υποστήριξη για το παιδί (Clercq και Baat, χ.χ).

Θα πρέπει να επιλεγθούν οι κατάλληλοι χειρισμοί όπου θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί μία καλή συνεργασία μεταξύ των παιδιών και των κοινωνικών λειτουργών ώστε να υπάρχει το αίσθημα της εμπιστοσύνης, της ασφάλειας και της στήριξης. Υπάρχουν τεχνικές όπου εφαρμόζουν οι κοινωνικοί λειτουργοί και αφορούν κυρίως την κοινωνική εργασία με ομάδα κακοποιημένων παιδιών στην οποία θα πρέπει να διασφαλίζονται πρώτα από όλα η δημιουργία κλίματος ασφάλειας για τα παιδιά, έπειτα το μοίρασμα των συναισθημάτων, η δημιουργία σχέσεων φιλίας μεταξύ των παιδιών της ομάδας. Οι επαγγελματίες θα πρέπει να αναπτύξουν τις κατάλληλες παρεμβάσεις, οι οποίες θα έχουν στόχο στην

απενοχοποίηση των παιδιών και την αύξηση της αίσθησης της ελευθερίας τους (Χατζηφωτίου, 2005).

Στην στρατηγική παρέμβασης ο κοινωνικός λειτουργός δίνει χρόνο στο παιδί για να το γνωρίσει και να μάθει από αυτό και του αποδίδει την αξία του ως παιδί. Επιπλέον, αξιοποιεί μέσα όπως η ζωγραφική και η τέχνη για να διαγνώσει τα βιώματα και τις εμπειρίες του παιδιού. Ένα σημαντικό κομμάτι της δουλειάς του κοινωνικού λειτουργού με τα παιδιά είναι η ενθάρρυνση των συναισθημάτων και των απόψεων τους (Καλλινικάκη, 2011).

Ο στόχος της αντιμετώπισης από τον κοινωνικό λειτουργό είναι η παραμονή του παιδιού στο οικογενειακό περιβάλλον με ασφάλεια, συχνά η μόνη λύση είναι η απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένεια για λόγους επικινδυνότητας. Ο επαγγελματίας έχει να εργαστεί σε δύο κύριους άξονες. Στον έναν άξονα ο ρόλος του είναι αυτός του συμβούλου και θεραπευτή και στον άλλον άξονα ο ρόλος του είναι επιτελικός και καλείται να πάρει αποφάσεις και να κινήσει διαδικασίες ανεξάρτητα από τη θέληση των προσώπων (Χατζηφωτίου, 2005).

Ένας ακόμη στόχος του κοινωνικού λειτουργού είναι στη θεραπεία που πραγματοποιείται η προστασία του παιδιού και ο σχεδιασμός ώστε να σταματήσει η κακοποίηση ή παραμέληση του από τους γονείς του. Οι παρεμβάσεις του επαγγελματία θα πρέπει να έχουν οικογενειακό προσανατολισμό και να επικεντρώνονται στους γονείς. Κατά κύριο λόγο θα πρέπει να γίνει ενίσχυση της φροντίδας και της εκπαιδευτικής ικανότητας των γονέων όπως επίσης να δημιουργηθεί μια θετική σχέση ανάμεσα στους γονείς και το παιδί. Η παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης περιλαμβάνει την διακοπή της κακοποίησης και παραμέλησης του παιδιού και την αντιμετώπιση πιθανών διαταραχών στην ανάπτυξη του (Clercq και Baat, χ.χ).

Ο κοινωνικός λειτουργός είναι ο επαγγελματίας που δουλεύει στην πρώτη γραμμή για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Ο ρόλος του είναι να κρατά μία σταθερή μη επικριτική στάση απέναντι στην οικογένεια του κακοποιημένου παιδιού καθώς αποτελεί τον συνδετικό κρίκο με την διεπιστημονική ομάδα. Επιπρόσθετα, εκτιμά την γονεϊκή ικανότητα και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας. Εφόσον κριθεί αναγκαίο, πραγματοποιείται η απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένεια για την προστασία του και την ψυχοσωματική του ακεραιότητα.

Ο κοινωνικός λειτουργός συνεργάζεται με την Εισαγγελία Ανηλίκων και στη συνέχεια συμβάλει στην εύρεση πλαισίου παιδικής προστασίας ή άλλης μορφής φροντίδας (αναδοχή ή υιοθεσία). Οι κύριοι στόχοι του επαγγελματία είναι η προστασία του παιδιού από μία πιθανή επανάληψη κακοποίησης, η καλύτερη λειτουργικότητα της οικογένειας, η βελτίωση ποιότητας ζωής και εφόσον έχουν αλλάξει οι συνθήκες η επιστροφή του παιδιού στο οικογενειακό περιβάλλον (Γυφτοπούλου κ.α., 2013).

Ο κοινωνικός λειτουργός στέκεται δίπλα στο θύμα και την οικογένεια του και είναι εκείνος που ενημερώνει για τις παροχές και τα μέτρα προστασίας κατά της κακοποίησης. Μέσα στις αρμοδιότητες του είναι να κάνει επισκέψεις κατοίκων οι οποίες είναι πολύ χρήσιμες καθώς συλλέγονται πολλές πληροφορίες (Γυφτοπούλου κ.α., 2013).

Η εστιασμένη στην οικογένεια παρέμβαση επικεντρώνεται στην ικανότητες και την δυνάμεις της οικογένειας. Ο κοινωνικός λειτουργός συνεργάζεται με όλα τα μέλη της οικογένειας, παροτρύνει τη συμμετοχή όλων των μελών και εξετάζει τις απόψεις τους. Επιπρόσθετα, αποφασίζει το καλύτερο για το παιδί και κάνει πολύ προσεκτική προσφορά ελπίδας για την αλλαγή και την βελτίωση της κατάστασης.

Κεφάλαιο Τέταρτο: Μεθοδολογία έρευνας

4.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση της ετοιμότητας των κοινωνικών λειτουργών για την ανίχνευση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης.

Επιμέρους στόχοι:

- Διερεύνηση των γνώσεων και των αντιλήψεων των Κοινωνικών Λειτουργών για τα είδη, τις αιτίες και τις συνέπειες της παιδικής κακοποίησης.
- Διερεύνηση των γνώσεων, των αρχών και των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων των Κοινωνικών Λειτουργών για την πρόληψη, ανίχνευση, αντιμετώπιση.
- Διερεύνηση των πρακτικών διαχείρισης της παιδικής κακοποίησης από τον Κοινωνικό Λειτουργό και των δυσκολιών που αντιμετωπίζει
- Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών για την αποτελεσματικότερη διαχείριση περιστατικών κακοποίησης ανηλίκων.

4.2 Μέθοδος: ποιοτική προσέγγιση

Η μέθοδος που χρησιμοποιήσαμε στην παρούσα έρευνα είναι η ποιοτική, καθώς μας ενδιέφερε η επιλογή ορισμένων περιπτώσεων, οι οποίες όμως θα διερευνηθούν σε βάθος. Το δείγμα βέβαια, πληροί ορισμένες βασικές προϋποθέσεις, που εξυπηρετούσαν τους στόχους της συγκριμένης έρευνας (Ιωσηφίδης, 2008:48 & 60).

4.3 Μέθοδος συλλογής στοιχείων - Εργαλείο

Στην συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήσαμε, για την συλλογή των στοιχείων που χρειαζόμασταν, την βιβλιογραφική ανασκόπηση και την ημί-δομημένη semi-structured) συνέντευξη.

Η πρώτη μέθοδος είναι πολύ σημαντική για τον ερευνητή γιατί μέσα από την «κριτική μελέτη και την επισκόπηση της βιβλιογραφίας» παρατηρήσαμε «μια πλευρά της κοινωνικής πραγματικότητας, η οποία δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς», και

συγκεκριμένα την ετοιμότητα των Κοινωνικών Λειτουργών να διαχειριστούν το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης (Ιωσηφίδης, 2008:40). Ακόμη, σχετικά με την βιβλιογραφική ανασκόπηση ο Ζαϊμάκης (2011) αναφέρει πως «για την επιτυχή ανάπτυξη μιας κοινοτικής μελέτης οι ερευνητές πρέπει να έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν, να συλλέγουν και να αρχειοθετούν πληροφορίες και πρωτογενές υλικό και να αναγνωρίζουν την σημασία αυτών των πληροφοριών...» (Ζαϊμάκης, 2011:204).

Η δεύτερη μέθοδος, η ημί δομημένη συνέντευξη είναι, επίσης, πολύ σημαντική για την διερεύνηση του θέματος της παρούσας έρευνας και σύμφωνα με τον May (1993) «οι ερωτήσεις κανονικά είναι καθορισμένες αλλά ο συνεντευκτής είναι πιο ελεύθερος να ερευνήσει συστηματικά και εκτεταμένα πέραν των απαντήσεων». Ειδικότερα, στις δημογραφικές πληροφορίες θέσαμε τυποποιημένες ερωτήσεις όμως στην συνέχεια ζητήσαμε διευκρινίσεις και εντρυφήσαμε «σε θέματα που αναδύθηκαν, κατά την διάρκεια της συνέντευξης», τα οποία κρίναμε σημαντικά για την διερεύνηση του θέματος της έρευνας (Ράτσικα, 2006:3).

Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, στην συνέντευξη, χρησιμοποιήσαμε κατά κύριο λόγο ανοικτές ερωτήσεις, γιατί θέλαμε να επιτρέψουμε στον ερωτώμενο «να αναπτύξει ελεύθερα την απάντηση του, δίχως προκαθορισμούς» (Ιωσηφίδης, 2008:115).

4.4 Επιλογή δείγματος

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από έξι κοινωνικούς λειτουργούς, γυναίκες, οι οποίες εργάζονται σε κοινοτικούς φορείς και ασχολούνται με το ζήτημα της διαχείρισης της παιδικής κακοποίησης, καθώς θέλουμε να εξετάσουμε την ετοιμότητα τους για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης. Ειδικότερα, ήρθαμε σε επαφή με τους δήμους Ηρακλείου Κρήτης, Νέας Φιλαδέλφειας-Νέας Χαλκηδόνας Αττικής, Ιλίου Αττικής, Αιγάλεω Αττικής και Περάματος Πειραιά. Αφού τους ενημερώσαμε προφορικά για τον σκοπό και τους στόχους της έρευνας, την εμπιστευτικότητα και την διαδικασία των συνεντεύξεων καθώς και την διαδικασία της μαγνητοφώνησης τους, πήραμε την άδεια να πραγματοποιήσουμε τις συνεντεύξεις με τις κοινωνικούς λειτουργούς οι οποίες εργάζονται στους δήμους αυτούς.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι δεν είχε τεθεί κάποιο κριτήριο αποκλεισμού, ενώ οι βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής των συνεντευξιαζόμενων ήταν η ιδιότητα τους ως Κοινωνικοί Λειτουργοί, η εμπειρία τους, η διαχείριση της παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης στα πλαίσια της εργασίας τους και η επαφή τους με κακοποιημένα παιδιά και τις οικογένειες τους. Τα κριτήρια επιλογής του δείγματος μπορούν να απεικονιστούν στον πίνακα 1.

Πίνακας 1 Κριτήρια επιλογής δείγματος

Κωδικός συνέντευξης	A1	A2	A3	A4	A5	A6
Επίπεδο προπτυχιακών σπουδών	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Αθήνας	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Αθήνας	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Αθήνας	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Ηρακλείου	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Αθήνας	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Ηρακλείου & Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών
Έτη απασχόλησης στον φορέα	13	15	12	12	10	7
Προϋπηρεσία	Κεντρική κοινωνική ή υπηρεσία Δήμου, Κ.Α.Π.Η	Βοήθεια στο Σπίτι, Κεντρική κοινωνική ή	Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας, κεντρική	Εργοστάσιο, baby sitting, προώθηση προϊόντων,	Κ.Α.Π.Η, ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ	Κ.Α.Π.Η, γηροκομείο Ήρα, ΚΕΚ, ΤΕΙ, με μεταναστευτικό

	, Βοήθεια Στο Σπίτι	υπηρεσία Δήμου	κοινωνικ ή υπηρεσία Δήμου, Κ.Α.Π.Η , Κέντρο Φροντίδα ς Οικογένε ιας	πωλήτρια , κεντρική κοινωνικ ή υπηρεσία Δήμου		πληθυσμό
Θέση στον φορέα	Κοινωνικ ή Λειτουργ ός- Υπεύθυν η Κοινωνικ ής Υπηρεσί ας	Κοινωνικ ή Λειτουργ ός- Υπεύθυν η Κοινωνικ ής Υπηρεσί ας	Κοινωνικ ή Λειτουργ ός- Υπεύθυν η Κοινωνικ ής Υπηρεσί ας	Κοινωνικ ή Λειτουργ ός- Υπεύθυν η Κοινωνικ ής Υπηρεσί ας	Κοινωνικ ή Λειτουργ ός- Υπεύθυν η Κοινωνικ ής Υπηρεσί ας	Κοινωνική Λειτουργός -Υπεύθυνη Κοινωνικής Υπηρεσίας

Η μέθοδος δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε ήταν η σκόπιμη και επιδιωκόμενη (purposive) δειγματοληψία, καθώς το δείγμα που επιλέχθηκε «συνδέεται ευθέως και επίσημα με το μελετώμενο φαινόμενο», επιλέξαμε δηλαδή «εκπροσώπους φορέων που χαράσσουν την στρατηγική αντίχενυσης, πρόληψης και αντιμετώπισης της παιδικής κακοποίησης» (Καλλινικάκη, 2010:138 και Ιωσηφίδης, 2008:64), καθώς σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2008) οι μετέχοντες στην έρευνα θα έπρεπε να έχουν βιώσει το αντικείμενο της.

4.5 Θεματικοί άξονες – Οδηγός συνέντευξης

Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στην ημί-δομημένη συνέντευξη, που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της έρευνας αυτής, καθώς και οι άξονες πάνω στους οποίους βασίστηκαν είναι οι κάτωθι:

- **Δημογραφικά στοιχεία** των Κοινωνικών Λειτουργών που εργάζονται με κακοποιημένα παιδιά.

Ερωτήσεις (Πιλήσης, 2014):

- Ποια είναι η ηλικία σας;
 - Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;
 - Πότε αποφοιτήσατε;
 - Ποιο είναι το επίπεδο των προπτυχιακών σπουδών σας;
 - Ποιο είναι το επίπεδο των μεταπτυχιακών σπουδών σας;
 - Μετά την απόκτηση του πτυχίου σας παρακολουθήσατε κάποιο σεμινάριο σχετικό με την παιδική κακοποίηση;
 - Πόσα έτη απασχολείστε στον φορέα σας;
 - Τι προϋπηρεσία έχετε;
 - Μέσα από την επαγγελματική σας εμπειρία, εντοπίζετε ελλείψεις στην εκπαίδευση που λαμβάνουν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί σχετικά με την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης (Schols et al., 2013).;
- 1^{ος} Θεματικός Άξονας: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης (Schols et al., 2013).

Ερωτήσεις:

1. Πώς ορίζετε την κακοποίηση των παιδιών (Schols et al., 2013).;
2. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών (Schols et al., 2013).;
3. Τι πιστεύετε ότι είναι σωματική κακοποίηση;
4. Ποια σημάδια παιδικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
5. Τι πιστεύετε ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση;
6. Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
7. Τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση;

8. Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
 9. Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;
 10. Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
 11. Κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;
 12. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;
 13. Πόση εμπιστοσύνη έχετε στο εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο (Schols et al., 2013);
- 2^{ος} Θεματικός Άξονας: Διερεύνηση των γνώσεων, αρχών και αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης (Schols et al., 2013).

Ερωτήσεις:

14. Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;
 15. Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;
 16. Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου (Πιλήσης, 2014);
 17. Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;
 18. Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου (Πιλήσης, 2014);
- 3^{ος} Θεματικός Άξονας: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης (Schols et al., 2013).

Ερωτήσεις (Schols et al., 2013):

19. Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Μπορείτε να μου πείτε περισσότερα για την εμπειρία σας αυτή; Με ποια βήματα σχεδιάσατε την παρέμβαση σας;
20. Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την

- ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
21. Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης; Πως διαχειρίζεστε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;
 22. Ποια μέθοδο ή ποιο εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου περιγράψετε το εργαλείο αυτό;
 23. Ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό;
 24. Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
 25. Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό.
 26. Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
 27. Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης; Με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών;
 28. Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
 29. Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;
- 4^{ος} Θεματικός Άξονας: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης (Schols et al., 2013).

Ερωτήσεις (Schols et al., 2013):

30. Τι πιθανά εμπόδια και δυσκολίες συναντάτε κατά την διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας σας;
- 5^{ος} Θεματικός Άξονας: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με

την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης (Schols et al., 2013).

Ερωτήσεις:

31. Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης;
32. Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης;

4.6 Τρόπος διεξαγωγής της έρευνας

Η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική και δεν δόθηκε χρηματική αμοιβή. Οι συνεντεύξεις διήρκησαν τριάντα έως σαράντα λεπτά η καθεμία και πραγματοποιήθηκαν με την σύμφωνη γνώμη των συνεντευζιαζόμενων, έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία μαζί τους. Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα στο χώρο εργασίας των μετεχόντων, σε ώρα και μέρα που ήταν διαθέσιμοι. Ακόμη, έγινε σαφής η μαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων και το γεγονός ότι τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν αυστηρά και αποκλειστικά για σκοπούς της έρευνας και τηρήθηκε το απόρρητο.

4.7 Δυσκολίες κατά την διεξαγωγή της έρευνας

Η δυσκολία που αντιμετωπίσαμε κατά την διεξαγωγή της έρευνας και συγκεκριμένα κατά την λήψη των συνεντεύξεων ήταν η έλλειψη χρόνου των επαγγελματιών, λόγω φόρτου εργασίας. Έτσι, επικοινωνήσαμε μαζί τους και κανονίσαμε τις συναντήσεις αυστηρά με βάση το δικό τους πρόγραμμα, ενώ παράλληλα ήμασταν οργανωμένες, συνεπείς και συγκεκριμένες ώστε να μην σπαταλήσουμε άσκοπα τον πολύτιμο χρόνο που μας παρείχαν.

Επίσης, μια δυσκολία που δεν είχαμε προβλέψει είναι ότι ένα άτομο από το δείγμα, ενώ αρχικά συμφώνησε με την διαδικασία της συνέντευξης και την μαγνητοφώνηση, τελικά άλλαξε γνώμη και έτσι οι ερευνήτριες προέβησαν σε αλλαγή στον πληθυσμό της έρευνας.

Κεφάλαιο Πέμπτο: Αποτελέσματα

5.1 Ανάλυση των δεδομένων

5.1.1 Δημογραφικά στοιχεία

Ο πληθυσμός που συμμετείχε στην έρευνα αποτελείται από γυναίκες, κοινωνικούς λειτουργούς, που εργάζονται σε κοινοτικούς φορείς και απασχολούνται με την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης. Τα δημογραφικά στοιχεία απεικονίζονται συνοπτικά στον πίνακα 2.

Πίνακας 2 Δημογραφικά στοιχεία.

Κωδικός συνέντευξης	A1	A2	A3	A4	A5	A6
Συνεντευκτής	Κουβέλη Σ.	Κουβέλη Σ.	Γιαννουδάκη Κ.	Γιαννουδάκη Κ.	Χατζή Ι.	Χατζή Ι.
Φύλο	Γυναίκα	Γυναίκα	Γυναίκα	Γυναίκα	Γυναίκα	Γυναίκα
Ηλικία	36	50	58	44	52	39
Οικογενειακή κατάσταση	Ανύπαντρη	Παντρεμένη	παντρεμένη	Παντρεμένη	παντρεμένη	ανύπαντρη
Αποφοίτηση	2003	1990	1985	1994	1987	2003
Επίπεδο προπτυχιακών	ΤΕΙ Κοινωνικής εργασίας Αθήνας	ΤΕΙ Κοινωνικής εργασίας Αθήνας	ΤΕΙ Κοινωνικής εργασίας Αθήνας	ΤΕΙ Κοινωνικής εργασίας Ηρακλείου	ΤΕΙ Κοινωνικής εργασίας Ηρακλείου	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Ηρακλείου και Σχολή Τουριστικών επαγγελματιών
Επίπεδο μεταπτυχιακών	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Ναι
Παρακολούθηση	Ναι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Ναι

σεμιναρίων						
Έτη απασχόλησης στον φορέα	13	15	12	12	10	7
Προϋπηρεσία	Κεντρική κοινωνική υπηρεσία Δήμου, Κ.Α.Π. Η, Βοήθεια Στο Σπίτι	Βοήθεια στο Σπίτι, Κεντρική κοινωνική υπηρεσία Δήμου	Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας, Κεντρική κοινωνική υπηρεσία Δήμου, Κ.Α.Π.Η, Κέντρο Φροντίδας Οικογένειας	Εργοστάσιο, baby citing, προώθηση προϊόντων, πωλήτρια, Κεντρική κοινωνική υπηρεσία Δήμου	Κ.Α.Π. Η, ΚΕΚΟΙ Φ-ΑΠΗ	Κ.Α.Π.Η, γηροκομείο Ήρα, ΚΕΚ, ΤΕΙ, με μεταναστευτικό πληθυσμό, ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ

Λεπτομερώς, το δείγμα αποτελείται από έξι γυναίκες, ηλικίας 36-58 ετών. Οι τέσσερις είναι παντρεμένες και μητέρες, ενώ οι δύο είναι ανύπαντρες. Έχουν φοιτήσει στην ΣΕΥΠ, στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Αθήνας και στην ΣΕΥΠ, στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ηρακλείου Κρήτης. Εργάζονται σε κοινοτικούς φορείς, ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ και Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων και απασχολούνται στον φορέα τους 7-15 χρόνια. Η μία από αυτές έχει πραγματοποιήσει μεταπτυχιακό για τα Θέματα Ισότητας, ενώ οι δύο από αυτές έχουν παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο σχετικό με την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης. Τέλος, οι πέντε μετέχουσες έχουν απασχοληθεί και σε άλλους φορείς ως Κοινωνικοί Λειτουργοί και με παιδιά.

5.1.2 Θεματικές ενότητες

Ενότητα 1: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης

Στην ερώτηση πώς ορίζετε την παιδική κακοποίηση η Α1 και η Α3 την ορίζουν ως σωματική. Επίσης η Α1 και η Α3 την ορίζουν ως ψυχολογική-συναισθηματική. Οι Α4, Α5 και Α6 θεωρούν ότι η παιδική κακοποίηση είναι παραμέληση. Στην ίδια ερώτηση οι Α3 και Α6 πιστεύουν ότι η παιδική κακοποίηση είναι σεξουαλική. Οι Α4 και Α5 την ορίζουν ως έλλειψη συναισθηματικής ασφάλειας. Η Α1 θεωρεί πως η παιδική κακοποίηση είναι νοητική πίεση. Επιπλέον, το παιδί κάνει πράξεις που είναι πέρα από την ηλικία του και από την θέληση του. Η Α2 μίλησε ανάλογα με την εμπειρία της στο κομμάτι της παιδικής κακοποίησης. Στην Α2 πρέπει να τραβηχτεί το ενδιαφέρον για να ασχοληθεί ενώ κατά τη γνώμη της ξεκινάει βάζοντας σκαλοπάτια για να ανακαλύψει αν υπάρχει παραμέληση. Η Α3 θεωρεί πως είναι οποιαδήποτε πράξη βίας. Η Α6 πιστεύει πως η παιδική κακοποίηση έχει σχέση με την καθαριότητα, την υγιεινή του παιδιού με την ψυχαγωγία του το φαγητό του, με την εκπαίδευση του και αν είναι θύμα ξυλοδαρμού.

Στην ερώτηση ποια είναι κατά τη γνώμη τους τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών οι Α2, Α3, Α4 και Α6 εντοπίζουν τα σημάδια από την συμπεριφορά του παιδιού. Οι Α2 και Α4 από την συναισθηματική κατάσταση του παιδιού *«Βλέπεις ένα φόβο στα μάτια τους. Ενώ στη σωματική κακοποίηση μπορεί να δεις και επίθεση και θυμό. Στην ψυχολογική και στην σεξουαλική κακοποίηση βλέπεις ότι το παιδί αντιδρά τελείως διαφορετικά είναι πιο μαζεμένο»*. Οι Α3 και Α6 από την συμπεριφορά των γονέων. Οι Α2, Α3 και Α6 εντοπίζουν τα σημάδια κακοποίησης από την σχέση που έχει το παιδί με το σχολικό περιβάλλον. Επιπρόσθετα, η Α2 διακρίνει τα σημάδια από το αν έχουν κάνει τα παιδιά τα εμβόλια τους. Επίσης από το αν ένα παιδί είναι χτυπημένο. Η Α6 διακρίνει σημάδια κακοποίησης παιδιών από τον αν το δωμάτιο του παιδιού δεν έχει παιδική διακόσμηση. Η Α6 θεωρεί σημάδι κακοποίησης όταν ένα παιδί είναι ατημέλητο. Η Α6 επίσης, αναφέρει πως συνήθως το νοητικό επίπεδο του παιδιού είναι χαμηλό. Τέλος, η Α6 πιστεύει πως η ψυχοσυναισθηματική του ωρίμανση είναι δύο τρία χρόνια πιο κάτω από την πραγματική του ηλικία.

Στην 3^η ερώτηση για το πώς ορίζουν την σωματική κακοποίηση οι Α3 και Α4 θεωρούν πως είναι όταν οι γονείς χτυπούν το παιδί. Η Α1 πιστεύει πως δεν χρειάζεται

να τη διακρίνει ή να τη ξεχωρίσει από την σεξουαλική κακοποίηση αφού το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως ή άλλως μεγάλο. Η Α1 θεωρεί ότι δεν είναι δουλειά τού κοινωνικού λειτουργού να πει τι είδους κακοποίησης είναι ακριβώς. Τέλος , η Α2 θεωρεί πως είναι δουλειά του γιατρού και του νοσηλευτή.

Στην 4^η ερώτηση ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσαν σε ένα παιδί οι Α2, Α3,Α4 και Α5 απάντησαν πως τα σημάδια είναι σωματικά. Ενώ οι Α2, Α1 και η Α5 απάντησαν πως τα σημάδια διακρίνονται και στην συναισθηματική κατάσταση του παιδιού.

Στην 5^η ερώτηση τι πιστεύουν ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση οι Α3, Α4 και Α5 την ορίζουν ως την πλήξη της ψυχολογικής κατάστασης του παιδιού. Η Α1 πιστεύει πως δεν χρειάζεται να τη διακρίνει ή να τη ξεχωρίσει από την σεξουαλική κακοποίηση αφού το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως ή άλλως μεγάλο. Η Α2 θεωρεί πως η ψυχολογική κακοποίηση έχει δυσδιάκριτα όρια . Η Α2 αναφέρει πως χρειάζεται λεπτή διαχείριση πως πρέπει ο κοινωνικός λειτουργός να σεβαστεί και να ελέγξει προσεχτικά καθώς η Α2 το ελέγχει πάνω από μια φορά. Τέλος, η Α5 αναφέρει πως η ψυχολογική βία είναι η βάση για κάθε είδος κακοποίησης « Η ψυχολογική βία είναι η βάση σε όλα τα είδη κακοποίησης. Πάντα όταν ένα παιδί κακοποιείται με κάποιον τρόπο, τραυματίζεται και ψυχολογικά και του προκαλούνται άσχημα συναισθήματα άγχους, ανασφάλειας, ψυχικού πόνου και πολλά άλλα».

Στην 6^η ερώτηση ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσαν σε ένα παιδί οι Α2, Α4 και Α5 απάντησαν πως θα διέκριναν τα σημάδια από την συναισθηματική κατάσταση του παιδιού. Οι Α2,Α3,Α4 και Α5 από την συμπεριφορά του παιδιού. Η Α1 θεωρεί πως συμβαίνει το ίδιο με την σεξουαλική κακοποίηση. επίσης η Α1 αναφέρει πως θα πρέπει να μπορεί κάποιος να την διακρίνει και να αναγνωρίσει ότι πρόκειται για κακοποίηση γιατί, θα μπορούσε και να ήταν μια ψυχική διαταραχή. Τέλος , Α2 πιστεύει ότι είναι το ίδιο με την σωματική κακοποίηση.

Στην 7^η ερώτηση τι πιστεύουν ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση οι Α2 ,Α3 και Α4 ορίζουν την σεξουαλική κακοποίηση ως την εκμετάλλευση του σώματος ενός παιδιού. Η Α1 θεωρεί πως η σεξουαλική κακοποίηση , έχει να κάνει με ακόμα

μεγαλύτερα πράγματα από την σωματική και την ψυχολογική. Επιπρόσθετα , η A1 υποστηρίζει πως είναι παρακινδυνευμένο να ασχοληθεί ένας κοινωνικός λειτουργός με την σεξουαλική κακοποίηση. Η A2 μιλάει για τον τρόπο που κοιτάζει ένας άνθρωπος που έχει νοσηρότητα.

Στην 8^η ερώτηση ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσαν σε ένα παιδί οι A2 , A3 και A4 έχουν δυσκολία στο να εντοπίσουν τα σημάδια της σεξουαλικής κακοποίησης. Ενώ , η A1 εντοπίζει τα σημάδια από τον τρόπο που μιλάει το παιδί, από τον τρόπο που στέκεται και από ποια θέματα αγγίζει το παιδί. Τέλος , η A2 θεωρεί πως είναι τα ίδια σημεία με τα προηγούμενα είδη κακοποίησης.

Στην 9^η ερώτηση τι πιστεύουν ότι είναι παραμέληση οι A1,A2 και A5 απάντησαν πως παραμέληση είναι η έλλειψη βιολογικών αναγκών του παιδιού. Οι A1,A3,A4 και A5 θεωρούν πως είναι έλλειψη φροντίδας του παιδιού. Οι A1 και A5 μιλούν για έλλειψη ενδιαφέροντος του γονέα για το παιδί. Στη συνέχεια, η A2 υποστηρίζει πως παραμέληση είναι όταν οι γονείς στέλνουν το παιδί να πάρει το φαί από το συσσίτιο. Επίσης , η A2 πιστεύει πως παραμέληση είναι όταν ένα παιδί δεν πηγαίνει σχολείο και όταν ένα παιδί δεν έχει κάνει τα εμβόλιά του. Τέλος, η A4 θεωρεί παραμέληση τη διαμονή σε περιβάλλον που δεν δεικνύεται για παιδιά.

Στην 10^η ερώτηση ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσαν σε ένα παιδί οι A2,A3 και A5 διακρίνουν τα σημάδια από την έλλειψη παρακολούθησης του σχολείου. Οι A2 και A5 μιλούν για έλλειψη στην παρακολούθηση της υγείας του παιδιού. Οι A3 και A4 διακρίνουν τα σημάδια παραμέλησης από την έλλειψη υγιεινής των παιδιών. Οι A3,A4 και A5 αναφέρουν πως τα σημάδια της παραμέλησης φαίνονται από την έλλειψη προσοχής των γονέων για τα παιδιά. Τέλος, A1 και A2 πιστεύουν πως τα σημάδια της παραμέλησης διακρίνονται στα προβλήματα που παρουσιάζει το παιδί παραδείγματος χάριν μαθησιακές δυσκολίες *«Τα περισσότερα είναι πολυπροβληματικά, τα παιδιά παρατηρούνται με διάσπαση προσοχής και δυσλεξία»*.

Στην 11^η ερώτηση κατά τη γνώμη τους ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης οι A1,A2,A4,A5και A6 δίνουν έμφαση στους γονείς που έχουν κακοποιηθεί και οι ίδιοι. Οι A1,A2,A3,A4 και A6 υποστηρίζουν πως αίτιο της παιδικής κακοποίησης είναι οι γονείς ότι μπορεί να έχουν ψυχιατρικά-ψυχολογικά προβλήματα. Οι A1 και A4 τόνισαν πως οι γονείς μπορεί να είναι εθισμένοι σε

ουσίες. Οι A2,A3 και A6 απάντησαν πως οι γονείς έχουν πολλαπλά προβλήματα. Οι A4 και A6 θεωρούν αίτιο της παιδικής κακοποίησης την ανεργία των γονέων. Οι A1 και A6 μιλούν για γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Οι A1 και A6 επισημαίνουν πως είναι άνθρωποι που δεν έχουν μάθει να έχουν όρια. Επίσης, η A1 αναφέρει πως οι γονείς είναι άτομα που δεν έχουν νιώσει ως παιδιά αγάπη και φροντίδα. Η A1 θεωρεί επίσης πως είναι άτομα που δεν είχαν μάθει να είναι υπεύθυνα. Η A5 τονίζει πως οι γονείς ήταν παιδιά που μεγάλωσαν σε ίδρυμα. Η A5 επιπλέον υποστηρίζει ότι μπορεί να έχουν γίνει μητέρες σε μικρή ηλικία. Η A6 μιλάει για άτομα με έντονη σεξουαλικότητα. Η A6 αναφέρει πως οι γονείς είναι απομονωμένοι χωρίς κοινωνικές επαφές. Τέλος, η A6 υποστηρίζει πως οι γονείς έχουν πολύ χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό στάτους.

Στην 12^η ερώτηση για το ποιες είναι οι συνέπειες της παιδικής κακοποίησης οι A2,A4 και A5 ως συνέπεια θεωρούν την κακή ψυχική υγεία του παιδιού. Οι A3 και A6 τονίζουν πως η παιδική κακοποίηση έχει επιπτώσεις στην σωματική υγεία του παιδιού. Επιπρόσθετα, οι A1 και A5 μιλούν για μη φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού. Οι A1 και A4 αναφέρουν πως υπάρχουν συνέπειες στη συμπεριφορά του παιδιού. Η A3 θεωρεί πως μπορεί το παιδί ως ενήλικας να γίνει κακοποιητικός με το άλλο φύλο ή τα παιδιά του *«Και δεν ξέρουμε μπορεί να το αναπλάσει και αυτό αργότερα στις σχέσεις του με το άλλο φύλο, να το αναπλάσει στα δικά του τα παιδιά, αν δεν μπορέσει να το δουλέψει, να ζητήσει τη βοήθεια από κάποιον ειδικό, υπάρχει πολύ σοβαρός κίνδυνος»*. Τέλος, η A5 δίνει έμφαση στο ότι τα παιδιά νοιώθουν υπεύθυνα για τον πόνο που βιώνει το σπίτι τους.

Στην 13^η και τελευταία ερώτηση της ενότητας για το πόση εμπιστοσύνη έχουν στον εαυτό τους ότι είναι σε θέση να ανιχνεύσουν την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό τους πλαίσιο οι A1 και A4 απάντησαν θετικά. Οι A3 και A5 απάντησαν αρνητικά και οι A2 και A6 δεν έδωσαν σίγουρη απάντηση.

Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των γνώσεων αρχών και αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

Στην ερώτηση ποιες γνώσεις της Κοινωνικής Εργασίας απαιτούνται για τη διαχείριση της παιδικής κακοποίησης όλοι οι συμμετέχοντες, εκτός από την Α5, συμφώνησαν ότι απαιτούνται οι γνώσεις της Κοινωνικής Εργασίας με άτομο, οικογένεια και κοινότητα. Παράλληλα, η Α1 υποστήριξε ότι οι γνώσεις για το στάδιο του ανηλίκου καθώς επίσης και για τα στάδια ωρίμανσης του, επιβάλλεται από επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς να τα έχουν στην υπόληψη τους, και μαζί με την Α6 συμφώνησαν ότι απαιτούνται κλινικές γνώσεις. Η Α1 με την Α4 δήλωσαν ότι η γνώση της ψυχολογίας είναι απαραίτητη, ενώ η Α6 θεωρεί ότι είναι μείζονος σημαντικό για κάθε επαγγελματία, σε τέτοιες περιπτώσεις, να κάνουν ψυχοθεραπεία. Η Α2 και η Α6 πιστεύουν ότι απαιτείται η γνώση της μεθοδολογίας και η Α3 με την Α5 θεωρούν ότι χρειάζεται οι επαγγελματίες να έχουν γνώση του φαινομένου της κακοποίησης. Ωστόσο η Α5 δήλωσε ότι δεν έχει επαρκείς γνώσεις.

Στην ερώτηση 15, η Α1, η Α2 και η Α3 θεωρούν ως ύψιστη αξία το απόρρητο. Η Α3 με την Α4, πιστεύουν ότι η εμπιστοσύνη είναι μία από τις βασικές αρχές. Παράλληλα, η Α2 ξεχωρίζει την αξία για τα δικαιώματα του κάθε παιδιού και συγχρόνως επισημαίνει ότι «τα δικαιώματα του κάθε ανθρώπου είναι χωρίς διαπραγμάτευση» καθώς και ότι «η αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου είναι κυρίαρχη», ενώ δήλωσε ότι δεν γνωρίζει παραπάνω για αυτή την ερώτηση. Η Α3 θεωρεί την ενσυναίσθηση ως απαραίτητη αξία για την διαχείριση περιπτώσεων κακοποίησης και η Α4 συνυπολόγισε στις αξίες την αντικειμενικότητα, την υπομονή και την επιμονή. Η Α5 ομολόγησε ότι δεν γνωρίζει ποιες αξίες απαιτούνται κατά τη διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

Στη ερώτηση 16, ζητάμε από τους επαγγελματίες, να μας πουν ποιες δεξιότητες θεωρούν απαραίτητες για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης. Η Α1, η Α3 και η Α4 πιστεύουν ότι η παρατήρηση είναι μία βασική δεξιότητα για την ανίχνευση του φαινομένου. Η Α1 και η Α3 επίσης επισημαίνουν ως βασική δεξιότητα ανίχνευσης τη συνεργασία με την οικογένεια και με άλλους φορείς. Η γνώμη της Α2 για την εν λόγω ερώτηση είναι ότι «χρειάζεται εκπαίδευση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων» καθώς επίσης και ότι δεν θεωρεί «ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπει σε πρακτική». Πιστεύει ότι είναι πολύ σημαντικό, να υπάρχει ένας φορέας που να λειτουργεί υποστηρικτικά στους επαγγελματίες. Τέλος η ίδια πρόσθεσε ότι απαιτούνται δεξιότητες αντιμετώπισης διαχείρισης κρίσεων αλλά και δεξιότητες για να αντιμετωπιστεί ολιστικά μια

κατάσταση. Η Α3 δήλωσε ότι χρειάζονται δεξιότητες για άντληση πληροφοριών και η Α4 θεωρεί ότι απαραίτητες τις δεξιότητες για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του παιδιού και των γονέων. Η Α6 επέλεξε ως δεξιότητες το «να είσαι εύστροφη», «ευέλικτη», «μάχιμη», «να είσαι δυναμικός χαρακτήρας» και την «ενσυναίσθηση». Σε αντίθεση με τις προαναφερθέντες η Α5 δήλωσε ότι δεν γνωρίζει ποιες δεξιότητες απαιτούνται κατά την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης.

Με την ερώτηση 17, επιδιώξαμε να μάθουμε ποιες δεξιότητες απαιτούνται κατά την πρόληψη της κακοποίησης του παιδιού. Α1 είπε ως δεξιότητα του κοινωνικού λειτουργού την εγρήγορση το να μπορεί να προτείνει. Η Α2 έδωσε τις ίδιες απαντήσεις όπως και στην ερώτηση για τις δεξιότητες της ανίχνευσης. Η Α3 απάντησε την μετάδοση γνώσεων στους γονείς για την φροντίδα των παιδιών τους καθώς επίσης και τη παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης στους γονείς. Η Α4 θεωρεί την ενημέρωση ως δεξιότητα για την πρόληψη του φαινομένου, ενώ η Α5 δήλωσε ότι δεν ήξερε ποιες απαιτούνται.

Ρωτώντας τους Κοινωνικούς Λειτουργούς για τις δεξιότητες που θεωρούν απαραίτητες για την αντιμετώπιση του φαινομένου η Α1, η Α3 και η Α4 συμφώνησαν ότι απαιτούνται γνώσεις από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς τόσο για τις διαθέσιμες υπηρεσίες για την οικογένεια και για το παιδί, όσο και για το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης. Συγχρόνως η Α1 πρόσθεσε την ταχύτητα αντίδρασης και την κριτική ικανότητα. Η Α2 δεν διαχώρισε τις δεξιότητες της πρόληψης από αυτές που ανέφερε στην ανίχνευση. Επίσης η Α4 απάντησε συμπληρωματικά την εύρεση πλαισίων παιδικής προστασίας, ενώ η Α5 δήλωσε ότι δεν ήξερε να απαντήσει.

3^η Ενότητα: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.

Η ερώτηση 19 σχετικά με τα βήματα που ακολουθούν οι κοινωνικοί λειτουργοί στην διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης έδειξε ότι το αίτημα έρχεται σε αυτούς με εισαγγελική εντολή (Α1, Α4, Α6). Το πρώτο βήμα της παρέμβασης τους είναι η κοινωνική έρευνα (Α1, Α5, Α6), που περιλαμβάνει κατ' οίκον επίσκεψη (Α1, Α2, Α5, Α6), συναντήσεις με το περιβάλλον του παιδιού (Α1,

A2, A6) και διασύνδεση με φορείς (A1, A2, A5, A6), ενώ στοχεύει σε παρεμβάσεις για την στήριξη στους γονείς και το παιδί (A2, A5, A6) για την ενδυνάμωση της οικογένειας (A2, A3, A5, A6). Τελειώνοντας, οι A1 και A6 ανέφεραν ότι καταθέτουν κοινωνική έκθεση και προτάσεις στον εισαγγελέα.

Στην ερώτηση 20 σχετικά με την στήριξη του επαγγελματία από τον φορέα εργασίας για την ανίχνευση της κακοποίησης οι περισσότερες απάντησαν ότι δεν λαμβάνουν καμία υποστήριξη (A3, A4, A5). Οι A2 και A4 τονίζουν την συνεργασία στα πλαίσια του φορέα, η A1 την εμπιστοσύνη του φορέα προς τους επαγγελματίες και η A6 επισημαίνει ότι ο φορέας υποστηρίζει την επαγγελματία με ημερίδες.

Στην ερώτηση 21, σχετικά με τους τρόπους ανίχνευσης της παιδικής κακοποίησης η πλειοψηφία αναφέρει την παρατήρηση στις συνθήκες διαβίωσης και στην οικογένεια (A1, A2, A3, A4, A6) καθώς και την συλλογή πληροφοριών (A2, A3, A4). Ακόμη, η A1 αναφέρει πως η ανίχνευση μπορεί να γίνει είτε μέσα από μια τυχαία συνάντηση είτε μέσω μιας συνεργασίας για άλλο πράγμα, κάνοντας έρευνα, παρατήρηση και συναντήσεις ενώ η A6 επισημαίνει την ευελιξία και την ευστροφία του επαγγελματία.

Όσον αφορά την ερώτηση 22 σχετικά με το ποια μέθοδο ή εργαλείο χρησιμοποιούν οι επαγγελματίες για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης η πλειοψηφία αποκρίθηκε δεν γνωρίζω/δεν χρησιμοποιώ κάποιο εργαλείο (A1, A2, A4, A5), η A3 χρησιμοποιεί ως εργαλείο τις συνεντεύξεις και τις κατ' οίκον επισκέψεις και η A6 τονίζει ότι το εργαλείο είναι η κοινωνική έκθεση.

Σχετικά με την ερώτηση 23 και την μέθοδο ή το εργαλείο που χρησιμοποιούν οι κοινωνικοί λειτουργοί για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης η πλειοψηφία απάντησε δεν γνωρίζω/δεν χρησιμοποιώ κάποιο εργαλείο (A1, A2, A4, A5). Η A3 ανέφερε πως χρησιμοποιεί την υλική βοήθεια, την υλική υποστήριξη ή και την παραπομπή σε κέντρο ψυχικής υγιεινής (αν χρειάζεται). Τέλος, η A6 αναφέρει ως εργαλείο πρόληψης της κοινωνική έκθεση.

Στην ερώτηση 24 οι μετέχουσες αναφέρουν ως στρατηγικές πρόληψης της παιδικής κακοποίησης τις ημερίδες/δράσεις (A1, A5, A6) και την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών (A3, A5, A6). Ακόμη, η A4 αναφέρει την συνεργασία με

διάφορα πλαίσια και η Α5 τις κατ' οίκον επισκέψεις. Αντίθετα, η Α2 αναφέρει ότι η πρόληψη στην δική της υπηρεσία, δεν έχει αναπτύξει κάτι.

Με την ερώτηση 25 ζητήσαμε από τις μετέχουσες να αναφέρουν την μέθοδο ή το πρωτόκολλο που χρησιμοποιούν για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης και η πλειοψηφία απάντησε δεν γνωρίζω/δεν χρησιμοποιώ κάποιο πρωτόκολλο (Α1, Α2, Α4, Α5). Αντίθετα, η Α3 και η Α6 χρησιμοποιούν την κοινωνική έκθεση ως πρωτόκολλο αντιμετώπισης της παιδικής κακοποίησης.

Στην ερώτηση 26 ως στρατηγικές αντιμετώπισης της παιδικής κακοποίησης αναφέρθηκαν η συνεργασία με την εισαγγελία (Α1, Α2), η διασύνδεση με φορείς (Α1, Α4, Α5) και η διαχείριση του προβλήματος και υποστήριξη από τον φορέα (Α1, Α2, Α3, Α4). Επιπρόσθετα, οι μετέχουσες έκαναν αναφορά στην κοινωνική έρευνα (Α2, Α3, Α5), στην απομάκρυνση του παιδιού (Α3, Α4) και στην κοινωνική έκθεση (Α2, Α4) ως στρατηγικές αντιμετώπισης της κακοποίησης. Αντίθετα, η Α6 ανέφερε πως δεν γνωρίζει κάποια στρατηγική αντιμετώπισης.

Στην ερώτηση 27 οι μετέχουσες απάντησαν ότι για την διαχείριση της κακοποίησης συνεργάζονται με υπηρεσίες για την υποστήριξη των παιδιών (Α1, Α2, Α3, Α4, Α5, Α6), με υπηρεσίες για την υποστήριξη των γονέων (Α1, Α2) και την νομική υπηρεσία (Α1, Α2, Α3, Α5, Α6) και τους εργαζόμενους στις υπηρεσίες αυτές. Ακόμη, όλες οι μετέχουσες συνεργάζονται με υπηρεσίες που ενισχύουν την υγεία και την ψυχική υγεία και τους εργαζόμενους των υπηρεσιών ενώ με άλλες οργανώσεις και υπηρεσίες συνεργάζονται οι Α3, Α4 και Α6. Τέλος, οι Α1, Α5 και Α6 επεσήμαναν ιδιαίτερα την συνεργασία τους και με άλλους κοινωνικούς λειτουργούς.

Σχετικά με άλλες πηγές άντλησης υλικού για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης (ερώτηση 28) η πλειοψηφία ανέφερε τις ημερίδες (Α1, Α2, Α3), την βιβλιογραφία (Α1, Α3, Α4, Α6) και το διαδίκτυο (Α2, Α3, Α4, Α5) ενώ η Α5 χρησιμοποιεί μία λίστα με υπηρεσίες. Αντίθετα, η Α6 απάντησε η εμπειρία με οδηγεί. (Α6).

Τέλος, στην ερώτηση 29, ζητήσαμε από τις μετέχουσες να αναφέρουν λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια κακοποίησης. Η πλειοψηφία (Α1, Α2, Α3, Α4, Α5) απάντησε όχι, οι καταγγελίες

γίνονται κανονικά. Αντίθετα, η Α6 απάντησε πως η έλλειψη απορρήτου θα μπορούσε να είναι λόγος μη καταγγελίας ενός περιστατικού κακοποίησης.

Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.

Κατά την ερώτηση 30, ζητάμε από τους συμμετέχοντες να μας αναφέρουν τι προβλήματα αντιμετωπίζουν κατά την διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας τους. Ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες είναι η έλλειψη διεπιστημονικής ομάδας, όπως υποστήριξαν από κοινού η Α3, η Α5 και η Α6. Σύμφωνα με τις Α2 και Α4, προβλήματα αντιμετωπίζουν και κατά την συνεργασία τους με τους γονείς ενώ η Α4 και η Α5, έθιξαν και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη συνεργασία τους με άλλους φορείς. Η Α1 παρουσιάζει ως πρόβλημα την άρση του απορρήτου, μιας που η κοινωνικές εκθέσεις που συντάσσουν αποτελούν, μέρος της δικογραφίας στο δικαστήριο και προσθέτει ως δυσκολία τη σύγχυση που έχει η παιδική ηλικία. Η Α5 θεωρεί πρόβλημα την αλλαγή του ρόλου τους στην εργασία που έχει ως αποτέλεσμα να μην έχουν εκπαιδευτεί σε κάτι συγκεκριμένο. Τέλος τη δυσκολία της γραφειοκρατίας την έθιξε η Α6.

5^η Ενότητα: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης.

Η ερώτηση 31 αφορά σε προτάσεις των επαγγελματιών για την αποτελεσματικότερη πρόληψη της παιδικής κακοποίησης. Οι απαντήσεις των μετεχουσών ήταν ποικίλες. Ειδικότερα, οι Α1, Α3, Α4, και Α5 προτείνουν ενημέρωση του πληθυσμού, οι Α1 και Α2 αναφέρουν τις δράσεις των επαγγελματιών των κοινοτήτων, οι Α2 και Α6 την διασύνδεση με φορείς και οι Α4 και Α6 την εκπαίδευση. Ακόμη, η Α1 τονίζει τις παραδειγματικές τιμωρίες εκείνων που έχουν ήδη διαπράξει κακοποίηση και οι Α5 και Α6 αναφέρουν την διεπιστημονική ομάδα

και συνεργασία. Τέλος, η Α5 τονίζει ότι η ουσία είναι να γίνεται πρόληψη σε αυτές τις περιπτώσεις.

Τέλος, στην ερώτηση 32 ζητήσαμε από τις μετέχουσες να άνουν προτάσεις για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Εδώ οι μετέχουσες έδωσαν έμφαση στην διασύνδεση/ενίσχυση υπηρεσιών - διεπιστημονική ομάδα (Α1, Α2, Α3, Α4). Η Α1 επισήμανε η νομοθεσία να είναι πιο στιβαρή, υπέρ των ανηλίκων και η Α2 τόνισε τον ρόλο της σχολικής κοινωνικής εργασίας.

5.2 Ερμηνεία των αποτελεσμάτων

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της ετοιμότητας των κοινωνικών λειτουργών για την ανίχνευση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Από την ομαδοποίηση των απαντήσεων που συγκεντρώσαμε μέσα από τις ημί-δομημένες συνεντεύξεις προέκυψε ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί δεν είναι επαρκώς έτοιμοι να διαχειριστούν ένα περιστατικό παιδικής κακοποίησης. Γνωρίζουν εν μέρει το θεωρητικό υπόβαθρο της παιδικής κακοποίησης όσον αφορά όμως την διαχείριση του φαινομένου δυσκολεύονται, καθώς παρουσιάζουν ελλείψεις στις γνώσεις, τις αξίες και τις αρχές της κοινωνικής εργασίας και τις δεξιότητες του κοινωνικού λειτουργού. Ακόμη, δεν μπορούν να αναγνωρίσουν και να διαχειριστούν εργαλεία ανίχνευσης, πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Τέλος και η πλειοψηφία των μετεχουσών στην έρευνα ανέφερε πως δεν νιώθει σίγουρη να ανιχνεύσει την παιδική κακοποίηση, γεγονός που ισχυροποιεί την πεποίθηση ότι δεν είναι επαρκώς έτοιμοι να διαχειριστούν περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης. Η ερμηνεία των στόχων που τέθηκαν σε σχέση με τα αποτελέσματα της έρευνας και το θεωρητικό πλαίσιο, όπως παρατίθεται παρακάτω, έρχεται να ενισχύσει την άποψη αυτή.

Ως **πρώτο στόχο** θέσαμε την διερεύνηση των γνώσεων και των στάσεων των κοινωνικών λειτουργών για τα είδη , τις αιτίες και τις συνέπειες της παιδικής κακοποίησης και υποβάλαμε τις μετέχουσες σε μία σειρά ερωτήσεων. Όσον αφορά το πώς ορίζουν την παιδική κακοποίηση βρέθηκε ότι οι μετέχουσες δεν γνωρίζουν για την παιδική κακοποίηση έναν γενικό ορισμό ωστόσο την ξεχωρίζουν σε

σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική, παραμέληση και έλλειψη συναισθηματικής ασφάλειας που είναι οι μορφές της παιδικής κακοποίησης.

Σχετικά με το ποια είναι κατά τη γνώμη τους τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών θεωρούν ότι διακρίνουν τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών από την συμπεριφορά του παιδιού. Επίσης μπορούν να τα διακρίνουν από την συναισθηματική κατάσταση που βρίσκεται το παιδί. Το χρόνια κακοποιημένο παιδί, έχει παρατηρηθεί ότι παρουσιάζει ανεξέλεγκτα και ασταθή συναισθήματα που εναλλάσσονται από την συνεχή ανησυχία, το άγχος, την ανασφάλεια και τον φόβο στον θυμό, την οργή και το μίσος απέναντι στον θύτη (Σουλής, 2010). Επιβεβαιώνοντας και την Kellogg (2005) όπου αναφέρει πως ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των κακοποιημένων παιδιών, ως απόρροια της ντροπής, του άγχους και του φόβου που νοιώθουν, είναι η έντονη μυστικοπάθεια και τα ψέματα που συνηθίζουν να λένε. Επιπλέον, οι μετέχουσες είναι σε θέση να διακρίνουν τα σημάδια κακοποίησης και από την συμπεριφορά των γονέων.

Στην τρίτη ερώτηση για το τι πιστεύουν ότι είναι σωματική κακοποίηση θεωρούν σωματική κακοποίηση όταν οι γονείς χτυπούν το παιδί τους. Επιβεβαιώνοντας έτσι και την Χατζηφωτίου (2005) και την Πετρουλάκη κ.α. (2013).

Ειδικότερα όταν ερωτήθηκαν για το ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσαν σε ένα παιδί οι μετέχουσες απάντησαν πως διακρίνουν τα σημάδια της σωματικής κακοποίησης από τα σημάδια που υπάρχουν στο σώμα του κακοποιημένου παιδιού. Επιπλέον, οι ερωτηθείσες διακρίνουν τα σημάδια της σωματικής κακοποίησης και από την συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το παιδί. Επιβεβαιώνοντας τους Σταυριάνο και Μέτσκα (2002) όπου τονίζουν πως η σωματική κακοποίηση δεν εμφανίζει πάντα κλινικά ευρήματα ενώ έχει αποδειχθεί ότι επηρεάζει δραματικά την ψυχοσωματική ανάπτυξη και ισορροπία του παιδιού.

Ακόμη, ζητήσαμε να μας πουν τι πιστεύουν ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση και απάντησαν πως ψυχολογική κακοποίηση είναι το πλήγμα στην ψυχολογική υγεία του παιδιού. Σύμφωνα με την Χατζηφωτίου (2002) Η συναισθηματική κακοποίηση, προσδιορίζεται ως η «συστηματική κατεδάφιση» μιας άλλης ανθρώπινης ύπαρξης.

Επιπλέον ερωτήθηκαν για ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσαν σε ένα παιδί. Οι ερωτηθείσες θεωρούν ότι μπορούν να διακρίνουν τα σημάδια της ψυχολογικής κακοποίησης από την συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το παιδί. , η συναισθηματική/ψυχολογική κακοποίηση προκαλεί βλάβη στις συναισθηματικές ικανότητες του παιδιού ή διαταράσσει την συναισθηματική του σταθερότητα (ACF, 2014:2). Κάποιες μετέχουσες υποστήριξαν ότι είναι σε θέση να διακρίνουν τα σημάδια της ψυχολογικής κακοποίησης από την συμπεριφορά του παιδιού. Μία μετέχουσα θεωρεί πως η ψυχολογική κακοποίηση είναι το ίδιο με την σωματική κακοποίηση του παιδιού δηλαδή του προκαλεί το ίδιο πλήγμα. Επιβεβαιώνοντας με αυτόν τον τρόπο την Χατζηφωτίου (2005).

Επιπλέον, για το τι πιστεύουν ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση οι μετέχουσες την ορίζουν ως την εκμετάλλευση του σώματος ενός παιδιού. Η σεξουαλική παιδική κακοποίηση αφορά στην σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών (ACF, 2014) .

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν για το ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσαν σε ένα παιδί περισσότερες μετέχουσες απάντησαν πως υπάρχει δυσκολία στους κοινωνικούς λειτουργούς να ανακαλύψουν σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης. Ενώ μία μετέχουσα θεωρεί πως διακρίνει σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης από τον τρόπο που συμπεριφέρεται το παιδί.

Σχετικά με την ερώτηση για το τι πιστεύουν πως είναι η παραμέληση τονίζουν πως παραμέληση είναι η έλλειψη των βιολογικών αναγκών του παιδιού όπως έλλειψη τροφής. Η αποτυχία του γονέα, ή του κηδεμόνα του παιδιού να καλύψει τις βασικές βιολογικές και κοινωνικές ανάγκες του παιδιού για τροφή, ένδυση, ιατρική φροντίδα, συναισθηματική ασφάλεια, προστασία κ.ά. (ACF, 2014:2). Επίσης, ως παραμέληση θεωρούν την έλλειψη φροντίδας των γονέων προς το παιδί. Επιβεβαιώνοντας την Κατωπόδη (2005).Κάποιες μετέχουσες μιλούν για έλλειψη ενδιαφέροντος από τους γονείς προς το παιδί.

Στο ερώτημα για το ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσαν σε ένα παιδί, οι μετέχουσες απάντησαν πως θα διέκριναν τα σημάδια από την έλλειψη υγιεινής του παιδιού. Αναφέρθηκαν στην έλλειψη παρακολούθησης του σχολείου από το παιδί. Επίσης , τόνισαν πως στην παραμέληση των παιδιών υπάρχει έλλειψη στην παρακολούθηση της υγείας του παιδιού. Όπως επιβεβαιώνουν οι Σταυριανός και

Μέτσκα (2002). Επίσης, οι μετέχουσες διακρίνουν τα σημάδια της παραμέλησης από τα προβλήματα στην συμπεριφορά του παιδιού.

Στο ερώτημα για τα αίτια της παιδικής κακοποίησης συμφωνά με τις μετέχουσες οι γονείς μπορεί να έχουν κακοποιηθεί στην παιδική τους ηλικία και οι ίδιοι. Επιβεβαιώνοντας τους Hogg & Vaughan, (2010). Άλλα αίτια που ανέφεραν είναι πως οι γονείς υπάρχει πιθανότητα να έχουν ψυχιατρικά ή ψυχολογικά προβλήματα. Οι θύτες μπορεί να έχουν κάποια ατομική ψυχοπαθολογία που τους οδηγεί στην κακοποίηση. (Χατζηφωτίου, 2005). Τόνισαν πως οι γονείς μπορεί να είναι εθισμένοι σε ουσίες και αυτό να τους οδηγεί στην κακοποίηση του παιδιού τους. Επίσης, υποστήριξαν πως οι γονείς προέρχονται από χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και πως έχουν πολλαπλά προβλήματα. Ένα σημαντικό αίτιο της παιδικής κακοποίησης κατά τις μετέχουσες είναι η ανεργία που βιώνουν οι γονείς. Επιβεβαιώνοντας τους Hogg & Vaughan (2010) επισήμαναν πως οι άνθρωποι που κακοποιούν δεν έχουν μάθει να έχουν όρια και να είναι υπεύθυνα άτομα. Αναφέρεται επίσης πως οι γονείς είναι άτομα που δεν έχουν νιώσει ως παιδιά αγάπη και φροντίδα. Επιπρόσθετα, οι ερωτηθείσες υπογράμμισαν πως μπορεί να είναι γονείς που έχουν μεγαλώσει σε ίδρυμα. Επίσης, μιλούν για γυναίκες που έγιναν σε μικρή ηλικία μητέρες. Τέλος ανέφεραν πως οι γονείς βρίσκονται σε χαμηλή κοινωνική και οικονομική θέση επιβεβαιώνοντας τα λεγόμενα της Χατζηφωτίου (2005).

Επιπρόσθετα, για το ποιες είναι οι συνέπειες της κακοποίησης οι μετέχουσες τόνισαν πως οι συνέπειες είναι κυρίως ψυχικές για το παιδί όπως και η Χατζηφωτίου (2005). Επιπλέον, οι ερωτηθείσες πρόσθεσαν πως συνέπειες υπάρχουν και στη σωματική υγεία του παιδιού. Επίσης, τονίζουν πως υπάρχουν συνέπειες στη συμπεριφορά του παιδιού.

Στην ερώτηση για το πόση εμπιστοσύνη έχουν στον εαυτό τους για το αν είναι σε θέση να ανιχνεύσουν την παιδική κακοποίηση κάποιοι συμμετέχοντες ήταν πολύ θετικοί και απάντησαν ότι έχουν αυτοπεποίθηση και είναι σε θέση να αναγνωρίσουν την παιδική κακοποίηση. Άλλοι συμμετέχοντες τόνισαν πως δεν είναι εύκολο να ανιχνεύσουν την παιδική κακοποίηση και ιδιαίτερα την σεξουαλική. Ενώ τέλος άλλοι ερωτηθέντες δεν έδωσαν σίγουρη απάντηση και ανέφεραν πως χρειάζονται και την βοήθεια από άλλες ειδικότητες.

Ο δεύτερος στόχος της έρευνας μας είναι η διερεύνηση των γνώσεων, αρχών και αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού, που θεωρούνται απαραίτητα για την διαχείριση παιδικής κακοποίησης. Η πλειοψηφία των επαγγελματιών, συμφώνησαν ότι απαραίτητη γνώση είναι η Κοινωνική Εργασία με άτομα, οικογένεια και κοινότητα και κάποιοι από αυτούς πρόσθεσαν τις οι κλινικές γνώσεις αλλά και τη γνώση της ψυχολογίας, γεγονός που επαληθεύεται και από την Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2011). Άλλοι, θεωρούν πολύ σημαντικό να γνωρίζουν την μεθοδολογία του επαγγέλματος και όλες τις απαραίτητες «τεχνικές συνέντευξης» και «τεχνικές επικοινωνίας» και κάποιοι πιστεύουν ότι πρέπει να απαρτίζονται καλά από την γνώση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.

Αναφορικά με τις γνώσεις, ακούστηκαν και μονομερώς απόψεις. Ειδικότερα η Α1, θεωρεί ότι ένας επαγγελματίας χρίζει της γνώσης «το στάδιο του ανηλίκου» καθώς επίσης και «να γνωρίζει τα στάδια ωρίμανσης ενός παιδιού», κάτι που υποστηρίζεται και από τη Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2011). Αξίζει βέβαια να αναφέρουμε ότι μία επαγγελματίας δήλωσε ότι δεν έχει επαρκείς γνώσεις.

Όσον αφορά τις αρχές και τις αξίες που διέπουν την Κοινωνική Εργασία, υπερίσχυσαν μεταξύ άλλων η τήρηση του απορρήτου, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τον Vass (2004) και η εμπιστοσύνη, όπως υποστηρίζει ο Webb (2003). Στις αξίες συμπεριλήφθηκαν η αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου και η υπεράσπιση των δικαιωμάτων γενικότερα του ατόμου και ειδικότερα των παιδιών, κάτι που συνάδει με την έρευνα της Εκτελεστικής Επιτροπής τις Διεθνούς Ομοσπονδίας (IFSW) (2014). Αν και, η Seden (2005), ξεχωρίζει την ενσυναίσθηση ως τη βασική δεξιότητα που οφείλει να έχει ένας κοινωνικός λειτουργός, η Α3 την ενέταξε στις βασικές αρχές. Παράλληλα, ενέταξαν την αντικειμενικότητα την επιμονή και υπομονή ως απαραίτητες αρχές για την διεκπεραίωση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.

Προς ολοκλήρωση του στόχου που προαναφέρθηκε, ρωτήσαμε τους επαγγελματίες ποιες δεξιότητες πιστεύουν ότι είναι απαραίτητες τόσο για την ανίχνευση όσο για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου. Αναφορικά με την ανίχνευση, η πλειοψηφία απήντησε την παρατήρηση της συμπεριφοράς αφενός των γονέων και αφετέρου των παιδιών, παρατηρώντας συγχρόνως τις συνθήκες διαβίωσης. Ο Thompson (2000) πέρα από την δεξιότητα της παρατήρησης, σημείωσε και αυτή της ανάπτυξης συνεργασίας, γεγονός που έθιξαν και οι

συμμετέχοντες στην έρευνα, αφού θεωρούν πολύ σημαντική δεξιότητα τη συνεργασία με την οικογένεια αλλά και άλλους φορείς. Συμπληρωματικά, επιλέχθηκαν από τους επαγγελματίες δεξιότητες όπως: «άντλησης πληροφοριών», «αξιολόγηση συμπεριφοράς παιδιού», «αξιολόγηση συμπεριφοράς γονέων» καθώς επίσης και «δεξιότητες αντιμετώπισης», γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2011). Ωστόσο, εκτός από την ενσυναίσθηση, εισακούστηκαν δεξιότητες όπως το να είναι σε θέση ο κοινωνικός λειτουργός ώστε να είναι ευέλικτος, εύστροφος, μάχιμος και δυναμικός χαρακτήρας. Αξίζει να αναφερθεί η άποψη μιας συμμετέχουσας ότι δεν γνωρίζει ποιες δεξιότητες απαιτούνται τόσο για την ανίχνευση όσο και για την πρόληψη και αντιμετώπιση, ενώ ακόμη υποστηρίχθηκε η άποψη ότι για την ανάπτυξη δεξιοτήτων θα πρέπει να εκπαιδεύονται οι κοινωνικοί λειτουργοί και συγχρόνως να κάνουν πρακτική εξάσκηση.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, αναφορικά με τις δεξιότητες της πρόληψης, οι περισσότεροι επαγγελματίες εξέφρασαν τις προτάσεις τους για πρόληψη π.χ. «ενημέρωση» και «μετάδοση γνώσεων στους γονείς για την φροντίδα των παιδιών» και δεν εστίασαν σε δεξιότητες ούτε υπήρξε ομοφωνία. Μία από τις συμμετέχουσες θεωρεί ως απαραίτητες δεξιότητες για την πρόληψη το «πόσο γρήγορα μπορεί να έρθει σε επαφή με το πρόβλημα» αλλά και το να είναι σε θέση να προτείνει, γεγονός που επιβεβαιώνεται από την Seden (2005) και συγχρόνως επιλέχθηκε ως δεξιότητα ο συμβουλευτικός ρόλος που οφείλει να αναπτύξει ένας επαγγελματίας, όπως χαρακτηριστικά υποστηρίζεται και από τη Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2011).

Σε σχετική ερώτηση για τις δεξιότητες που πρέπει να αναπτύξει ένας επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός κατά την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης, πολλές επαγγελματίες ανέφεραν το να έχουν γνώσεις των πλαισίων δικτύωσης της οικογένειας αλλά και των υπηρεσιών που είναι διαθέσιμες στην κοινότητα, με σκοπό την συνεργασία. Συγχρόνως, θεωρούν απαραίτητες δεξιότητες κατά την αντιμετώπιση την ταχύτητα αντίδρασης και την κριτική ικανότητα, όπως υποστηρίζεται από κοινού από την Trevithick (2000) και τον Thompson (2000).

Ως **τρίτο στόχο** θέσαμε την διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι κοινωνικοί λειτουργοί για την διαχείριση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης,

αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Ως εκ τούτου, υποβάλλαμε στις μετέχουσες μια σειρά ερωτήσεων. Αρχικά, ζητήσαμε από τις μετέχουσες να αναφέρουν τα γενικά βήματα που ακολουθούν για την διαχείριση μια περίπτωσης παιδικής κακοποίησης και ανέφεραν ότι το αίτημα για την διερεύνηση της πιθανής κακοποίησης έρχεται σε αυτές με εισαγγελική εντολή και εκείνες αναλαμβάνουν να διεξάγουν κοινωνική έρευνα για να δουν αν ευσταθεί η πιθανότητα της κακοποίησης. Η κοινωνική έρευνα, σύμφωνα με τις μετέχουσες στην έρευνα κοινωνικούς λειτουργούς, εμπεριέχει πολλά βήματα, όπως τις κατ' οίκον επισκέψεις, την διερεύνηση του περιβάλλοντος του παιδιού, παρεμβάσεις για την ενδυνάμωση της οικογένειας, στην οποία δίνουν έμφαση, καθώς και διασύνδεση με άλλους φορείς. Έπειτα, αφού ολοκληρωθεί η κοινωνική έρευνα καταθέτουν μια κοινωνική έκθεση στον εισαγγελέα καθώς και προτάσεις για την παρέμβαση στο περιστατικό.

Ειδικότερα, σχετικά με τους τρόπους ανίχνευσης της παιδικής κακοποίησης η πλειοψηφία ανέφερε την παρατήρηση των συνθηκών διαβίωσης και της οικογένειας και την συλλογή πληροφοριών, ενώ επίσης η πλειοψηφία δεν γνωρίζει και δεν χρησιμοποιεί κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο. Όσον αφορά στην μέθοδο/εργαλείο που χρησιμοποιούν οι κοινωνικοί λειτουργοί, η πλειοψηφία ανέφερε πως δεν γνωρίζει/δεν χρησιμοποιεί κάποιο εργαλείο, ενώ από την άλλη πλευρά αναφέρθηκε και η κοινωνική έκθεση ως εργαλείο πρόληψης της κακοποίησης. Ωστόσο, δεν γνωρίζουν κάποιο εγκεκριμένο εργαλείο όπως το ICAST-C (Zolotor et al, 2009) είτε το Safety Risk Assessment (Shlonsky, 2015), και εργάζονται πιο πολύ εμπειρικά. Όταν ρωτήθηκαν για τις στρατηγικές πρόληψης ανέφεραν την διοργάνωση ημερίδων και την διεπιστημονική συνεργασία. Ανέφεραν, ακόμη, τις κατ' οίκον επισκέψεις, επιβεβαιώνοντας την έρευνα των Howards και Brooks-Gunn (2009) που απέδειξε ότι η κατ' οίκον επίσκεψη έχει θετικά οφέλη στην ευάλωτη στην παιδική κακοποίηση οικογένεια, καθώς ενισχύεται ο γονεϊκός ρόλος και βελτιώνεται η ποιότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος. Επίσης, έγινε αναφορά στην παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών στην οικογένεια πράγμα που επιβεβαιώνει και η Παπαδακάκη στο Πάρλαλης (2011) που επισημαίνει την σημασία να εκτιμώνται οι κοινωνικό-ψυχοσυναισθηματικές ανάγκες της οικογένειας και να παρέχετε υποστήριξη στα μέλη της. Ωστόσο, μία μετέχουσα ανέφερε ότι το πλαίσιο εργασίας της δεν προωθεί καμία στρατηγική πρόληψης.

Όσον αφορά στην αντιμετώπιση οι περισσότερες μετέχουσες δεν γνωρίζουν/δεν χρησιμοποιούν κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο και βασίζονται στην εμπειρία, ενώ δύο από αυτές ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν την κοινωνική έκθεση ως εργαλείο αντιμετώπισης της κακοποίησης. Στα στρατηγικές αντιμετώπισης κάποιες ανέφεραν την συνεργασία με τον εισαγγελέα, την κοινωνική έρευνα και την συγγραφή της κοινωνικής έκθεσης. Ακόμη, έγινε αναφορά στην απομάκρυνση του παιδιού από το οικογενειακό περιβάλλον, στρατηγική που αναφέρει και η Κατωπόδη (2005), ενώ δόθηκε έμφαση και στην διεπιστημονική συνεργασία, επιβεβαιώνοντας την Χατζηφωτίου (2005) που επισημαίνει ότι ο συντονισμός ειδικοτήτων επαγγελματιών για να παρέχουν βοήθεια στο παιδί και στην οικογένεια του αποτελεί την αποτελεσματικότερη στρατηγική αντιμετώπισης της παιδικής κακοποίησης.

Ακόμη, ζητήσαμε να μάθουμε με ποιους τρόπους έχουν λάβει οι μετέχουσες κοινωνικοί λειτουργοί υποστήριξη από τον φορέα τους για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης και ανέφεραν ότι αυτό έχει γίνει με την συνεργασία των εργαζομένων στα πλαίσια, με την διοργάνωση και παρακολούθηση ημερίδων και την εμπιστοσύνη που τους δείχνει ο φορέας. Ωστόσο η πλειοψηφία ανέφερε ότι δεν λαμβάνει καμία υποστήριξη στην διαδικασία της ανίχνευσης της κακοποίησης και επομένως δρα κατά βούληση και δεν ενισχύεται στο έργο της. Ακόμη, οι κοινωνικοί λειτουργοί συνεργάζονται με διάφορους φορείς που στηρίζουν πολύπλευρα το παιδί, του γονείς, την υγεία και την ψυχική υγεία τους και επαγγελματίες όπως ψυχολόγοι, δάσκαλοι και συνάδελφοι τους κοινωνικοί λειτουργοί, για να ενισχύσουν την οικογένεια και να υποστηρίξουν με κάθε τρόπο το παιδί και τις ανάγκες του, ενώ άλλο υλικό σχετικό με την παιδική κακοποίηση αντλούν από το διαδίκτυο, την βιβλιογραφία, ημερίδες καθώς και από την ίδια την εμπειρία τους, όπως αναφέρουν.

Τέλος, για την κάλυψη του στόχου αυτού ζητήθηκε από τον πληθυσμό της έρευνας να αναφερθούν σε λόγους μη καταγγελίας περιστατικών παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν εμφανή σημάδια. Όλες οι μετέχουσες απάντησαν ότι δεν θεωρούν ότι υπάρχει λόγος κάποιος επαγγελματία να μην καταγγείλει ένα περιστατικό κακοποίησης, σε αντίθεση με μία κοινωνική λειτουργό που ανέφερε την έλλειψη απορρήτου. Ειδικότερα, ανέφερε πως λόγω της έλλειψης απορρήτου στις κοινωνικές εκθέσεις οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορεί να φοβούνται να καταγγείλουν ένα περιστατικό για δεν προστατεύονται πρακτικά ούτε από το απόρρητο ούτε από τον νόμο.

Αναφορικά με τις δυσκολίες διαχείρισης περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, οι επαγγελματίες έδωσαν ιδιαίτερη βάση στην έλλειψη διεπιστημονικής ομάδας για την αποτελεσματικότερη διαχείριση. Συγχρόνως, πολλοί ήταν εκείνοι που υποστήριζαν ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά τη συνεργασία με τους γονείς και άλλοι σημείωσαν την έλλειψη συνεργασίας με άλλα πλαίσια και υπηρεσίες, γεγονός που δεν εξυπηρετεί την ομαλή αλλά και αποτελεσματική διαχείριση κάθε περίπτωσης. Μεταξύ άλλων, αναφέρθηκαν η άρση απορρήτου, αφού η κοινωνική έκθεση αποτελεί μέρος της δικογραφίας, γεγονός που δημιουργεί πρόβλημα στους επαγγελματίες. Συγχρόνως ένα από τα προβλήματα που δημιουργούνται στους κοινωνικούς λειτουργούς είναι η γραφειοκρατία, αλλά και η σύγχυση που έχει η παιδική ηλικία, που δυσχεραίνει την κριτική ικανότητα τους. Τέλος, ως δυσκολία αναφέρθηκε η έλλειψη εκπαίδευσης λόγω της αλλαγής θέσης τους μέσα στην υπηρεσία που εργάζονται.

Σαν **4^ο και τελευταίο στόχο** στην έρευνα μας θέσαμε τις προτάσεις των κοινωνικών λειτουργών που συμμετείχαν στην έρευνα για την αποτελεσματικότερη διαχείριση περιστατικών παιδικής κακοποίησης. Όσον αφορά στην πρόληψη επεσήμαναν τις δράσεις του επαγγελματία του φορέα, την διασύνδεση με φορείς και την ύπαρξη διεπιστημονικής ομάδας σε κάθε πλαίσιο για την ενίσχυση της πρόληψης. Ιδιαίτερη έμφαση από την πλειοψηφία δόθηκε στην ενημέρωση του πληθυσμού, ενισχύοντας την άποψη των Μπαλούρδος και Φρονίμου (2011) ότι η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση της κοινότητας για την παιδική κακοποίηση μπορεί να συντελέσει στην αλλαγή στάσεων και καταπολέμηση κοινωνικών ανισοτήτων που προκαλούν την κακοποίηση. Ακόμη, η ενίσχυση της εκπαίδευσης των γονέων και των ίδιων των παιδιών μπορεί να προλάβει την κακοποίηση. Όσον αφορά στην αντιμετώπιση δίνεται έμφαση στην διεπιστημονική ομάδα και συνεργασία. Ακόμη, θεωρείται ότι η νομοθεσία υπέρ των ανηλίκων πρέπει να ενισχυθεί καθώς και να υπάρχει σχολική κοινωνική εργασία. Όλα αυτά θα συντελέσουν στην αποτελεσματικότερη διαχείριση του φαινομένου.

5.3 Περιορισμοί της έρευνας

Εξαιτίας του ότι η εν λόγω έρευνα πραγματοποιήθηκε ως προαπαιτούμενο της απόκτησης του πτυχίου και κατατέθηκε στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης, το δείγμα είναι περιορισμένο και έτσι τα αποτελέσματά της δεν έχουν καθολικό και πανελλαδικό χαρακτήρα.

Κεφάλαιο Έκτο: Συμπεράσματα-Προτάσεις

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που έδωσαν για τις γνώσεις και τις αντιλήψεις των κοινωνικών λειτουργών στα ζητήματα της παιδικής κακοποίησης οι μετέχουσες φαίνεται πως έχουν αρκετές θεωρητικές γνώσεις για το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης. Ειδικότερα για την σωματική, την ψυχολογική-συναισθηματική και την παραμέληση. Ωστόσο οι μετέχουσες δεν γνωρίζουν έναν γενικό ορισμό για την παιδική κακοποίηση αλλά την συγχέουν με τις μορφές της. Για τις μετέχουσες είναι δύσκολο να ανιχνεύσουν την σεξουαλική κακοποίηση ενώ εύκολα αναγνωρίζουν την παραμέληση. Στη συνέχεια από τις απαντήσεις που λάβαμε για τα αίτια και τις συνέπειες της παιδικής κακοποίησης θεωρούμε πως οι γνώσεις τους είναι επαρκείς. Στο ερώτημα για το πόση εμπιστοσύνη έχουν στον εαυτό τους ότι μπορούν να ανιχνεύσουν την παιδική κακοποίηση οι απαντήσεις τους ήταν πολλαπλές, θετικές, αρνητικές και κάποιες μη σίγουρες, πράγμα που δείχνει ότι γενικά το δείγμα δεν είναι επαρκώς σίγουρο ότι μπορεί να ανιχνεύσει την κακοποίηση, και φαίνεται να λειτουργεί ανάλογα με τις γνώσεις και την εμπειρία του στο φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης, εκτός από δύο μετέχουσες που ήταν απολύτως σίγουρες ότι μπορούν να ανταπεξέλθουν.

Έχοντας ως στόχο τη διερεύνηση των γνώσεων, αρχών και αξιών της κοινωνικής εργασίας και των δεξιοτήτων του κοινωνικού λειτουργού, αναλύσαμε τα δεδομένα της έρευνας από τα οποία προκύπτει ότι γνώσεις που θεωρούν οι κοινωνικοί λειτουργοί ως απαραίτητες για τη διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, συμπίπτουν με το σύνολο των θεωρητικών γνώσεων που απαρτίζουν το επάγγελμα της κοινωνικής εργασίας, γεγονός που διαφαίνεται στην προηγούμενη ενότητα. Ωστόσο, μία από τις μετέχουσες εξέφρασε την έλλειψη τόσο των γνώσεων που απαιτούνται όσο και των αρχών, αξιών αλλά και των δεξιοτήτων που αρμόζουν σε ζητήματα κακοποίησης ανηλίκων.

Όσον αφορά τις αξίες, διαπιστώσαμε ότι οι επαγγελματίες, από τη μία, αναφέρονται σε κάποιες αρχές και αξίες, από την άλλη όμως δεν καλύπτουν το σύνολο αυτών, αφού παρέλειψαν αρκετές και συγχρόνως αντιληφθήκαμε τη δυσκολία εύρεσης αρχών και αξιών από τους μετέχοντες.

Αναφορικά με τις δεξιότητες που οφείλουν να αναπτύξουν οι κοινωνικοί λειτουργοί, κατά τη διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, διαπιστώνουμε

ότι υπήρχε μια γενικότερη αναστάτωση στον διαχωρισμό μεταξύ των δεξιοτήτων που αφορούν την ανίχνευση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση. Η διαπίστωση αυτή, προκύπτει από το γεγονός, ότι κάποιες από τις δεξιότητες αναφέρθηκαν και για την ανίχνευση και για την πρόληψη και την αντιμετώπιση. Όπως προαναφέρθηκε, μία από τις συμμετέχουσες παραδέχτηκε ότι βασίζεται στην εμπειρία της και ότι έχει έλλειψη θεωρητικών γνώσεων. Παράλληλα, ακόμη μία επαγγελματίας αναφέρθηκε σε δεξιότητες που θεωρεί απαραίτητες τόσο για την ανίχνευση όσο και για την πρόληψη και την αντιμετώπιση, χωρίς να τις διαχωρίζει, δηλώνοντας, μάλιστα, «τόσα ξέρω, δεν ξέρω παραπάνω». Συμπληρωματικά, μελετώντας τις απαντήσεις τους που αφορούσαν τις δεξιότητες της πρόληψης, διαπιστώνουμε ότι, κατά την πλειοψηφία, δόθηκαν προτάσεις για αποτελεσματικότερη πρόληψη και δεν εστίασαν σε δεξιότητες. Ως εκ τούτου θα έλεγε κανείς ότι, δεν έχει αναπτυχθεί η πρόληψη στα πλαίσια της εργασίας τους και άρα δεν αναγνωρίζουν τι δεξιότητες απαιτούνται.

Λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις των μετεχόντων, στο σύνολό τους, διακρίνουμε ότι μπορεί σε πρακτικό επίπεδο να αναπτύσσουν δεξιότητες ή να ενστερνίζονται τις αρχές και τις αξίες καθώς επίσης και τις γνώσεις που απαρτίζουν το επάγγελμα της κοινωνικής εργασίας, όμως δεν αναγνωρίζονται από τους ίδιους σε θεωρητικό επίπεδο.

Σχετικά με την πρακτική διαχείριση της κακοποίησης οι μετέχουσες δεν γνωρίζουν επαρκώς εργαλεία ή μεθόδους ούτε για την ανίχνευση, ούτε για την πρόληψη αλλά ούτε και για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Μόνο μία μετέχουσα ήταν σίγουρη ότι εργαλείο και για την ανίχνευση και για την πρόληψη αλλά και για την αντιμετώπιση αποτελεί η κοινωνική έκθεση, παρόλο που δεν το περιέγραψε, ενώ οι υπόλοιπες δεν γνωρίζουν την σημασία του εργαλείου για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

Χρησιμοποιούν αποσπασματικά κάποιες στρατηγικές πρόληψης όπως η διοργάνωση ημερίδων και οι κατ' οίκον επισκέψεις, όμως στο σύνολο τους δεν ήταν σίγουρες και προσπαθούν να ανταπεξέλθουν βασιζόμενες στις δικές τους δυνάμεις, χωρίς την υποστήριξη μάλιστα από τον φορέα εργασίας. Αυτό ισχύει και στην αντιμετώπιση του φαινομένου, ενώ κάποιες στρατηγικές αντιμετώπισης που χρησιμοποιούν, αφορούν στην συνεργασία με την εισαγγελία και άλλους φορείς για την υποστήριξη του παιδιού και η συγγραφή της κοινωνικής έκθεσης.

Για την θεραπευτική αντιμετώπιση του κακοποιημένου παιδιού και της οικογένειας οι μετέχουσες συνεργάζονται με μεγάλη γκάμα πλαισίων και επαγγελματιών ενώ χρησιμοποιούν και κάποιες πηγές άντλησης υλικού για την παιδική κακοποίηση όπως βιβλιογραφία και διαδίκτυο. Τέλος, η πλειοψηφία δεν γνώριζε κάποια πιθανή αιτία μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, εκτός από μία μετέχουσα που επισήμανε ότι η έλλειψη απορρήτου σχετικά με το ποιος έχει πρόσβαση στις κοινωνικές εκθέσεις (γονείς που κακοποιούν κτλ) θα μπορούσε να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα καταγγελίας της κακοποίησης.

Όσον αφορά τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες, διαπιστώνουμε την έλλειψη διεπιστημονικής ομάδας, στα πλαίσια της εργασίας τους αλλά και δυσκολίες κατά τη συνεργασία τους με άλλες υπηρεσίες. Αυτό μας δημιουργεί έντονο προβληματισμό, διότι με αυτόν τον τρόπο δεν επιτυγχάνεται ολιστική προσέγγιση του φαινομένου της κακοποίησης ανηλίκων και ως εκ τούτου διαφαίνεται η αδυναμία αποτελεσματικής αντιμετώπισης περιπτώσεων κακοποίησης. Μπορεί σαν δυσκολία να αναφέρθηκε μόνο από μία επαγγελματία, ωστόσο, η άρση απορρήτου κατά της δικαστικής οδού, εκφράστηκε σχεδόν από όλους κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων. Το γεγονός αυτό, αφενός τους δημιουργεί προβλήματα αλλά και φόβο, λόγω των απειλών που δέχονται, εκ των υστέρων, και αφετέρου, ενδεχομένως να λειτουργεί ως αποτροπή στους επαγγελματίες να καταγράψουν στο σύνολό τους τις παρατηρήσεις τους.

Τέλος, οι μετέχουσες εξέφρασαν κάποιες προτάσεις για την αποτελεσματικότερη διαχείριση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης αναδεικνύοντας την σημασία της διεπιστημονικής ομάδας, της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού καθώς και την ενίσχυση της εκπαίδευση και την σχολική κοινωνική εργασία για την επίτευξη της αποτελεσματικότερης διαχείρισης της κακοποίησης.

Με βάση τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την παρούσα έρευνα αναδύονται κάποιες προτάσεις που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ετοιμότητα του κοινωνικού λειτουργού στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης. Ειδικότερα, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει μια εξειδίκευση των επαγγελματιών ζητήματα παιδικής κακοποίησης, ώστε να υπάρχει αποτελεσματικότερη παρέμβαση.

Ταυτόχρονα, θα ήταν καλό σε κάθε υπηρεσία, να υπήρχε διεπιστημονική ομάδα. Με αυτόν τον τρόπο θα γίνεται από την μία πλευρά ολιστική προσέγγιση κάθε περίπτωσης και από την άλλη πλευρά θα υπάρχει μία ασφάλεια στον υπεύθυνο επαγγελματία της κάθε περίπτωσης, ενώ παράλληλα θα εξασφαλίζεται πολύτιμος χρόνος καθώς θα δίνεται πιο σύντομα απάντηση για κάθε περιστατικό.

Μία ακόμη σκέψη μας, που απορρέει από την συγκεκριμένη έρευνα, είναι ότι θα ήταν εξαιρετικά ωφέλιμο να υπάρχουν κοινωνικοί λειτουργοί στα σχολεία, καθώς είναι επαγγελματίες που μπορούν να ανιχνεύσουν την κακοποίηση άμεσα, να δράσουν προληπτικά και να ενισχύσουν και να υποστηρίξουν το παιδί στηρίζοντας παράλληλα όλη την οικογένεια.

Τέλος, η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με σκοπό την απόκτηση του πτυχίου μας και θα κατατεθεί για εκπαιδευτικούς λόγους στο ΤΕΙ Κρήτης, στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, επομένως τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν στον πληθυσμό. Ωστόσο, θα ήταν πολύ χρήσιμο να πραγματοποιηθεί η έρευνα σε πανελλαδικό επίπεδο, ώστε να εντοπιστούν οι δυσκολίες και οι ελλείψεις και να προκύψουν νέα δεδομένα, που θα συντελέσουν στην καλύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης και εν τέλει θα ωφελήσει τα παιδιά.

Βιβλιογραφία:

1. ACF, US Department of Health and Human Services Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families Children's Bureau (2014) *Definitions of child abuse and neglect* USA:Child Welfare information Gateway www.childwelfare.gov [Πρόσβαση: 9/2/2016]
2. Barth, P., R. (2009) *Preventing Child Abuse and Neglect with Parent Training: Evidence and Opportunities* USA:Princeton University [Πρόσβαση: 6/3/2016]
http://muse.jhu.edu/journals/future_of_children/v019/19.2.barth.html
3. Boisvert, Is. (2015) *Physhosocial Profiles of Children Referred for Treatment for Sexual Behavior Problems or for Having Been Sexually Abused* Canada:Department of Phychoeducation University of Sherbrooke
<http://www.sexual-offender-treatment.org/143.html> [Πρόσβαση: 15/2/2016]
4. Butchart, A., Harvey, AP., Mian, M., Furniss, T. (2008) *Preventing Child Maltreatment: a guide to taking action and generating evidence* στο Γιωτάκος, Ορ. (επιμ. μτφ.) *Πρόληψη Παιδικής Κακοποίησης: Οδηγός δράσης και τεκμηρίωσης* Αθήνα:Πιτσιλίδης, World Health Organization [Πρόσβαση: 7/3/2016] http://obrela.gr/product/prolipsi_paidikis_kakopoihs/s/
5. Child Welfare Information Gateway (2007) *Safety and Risk Assessment*.
<https://www.childwelfare.gov/topics/responding/iaa/investigation/safety-risk/>
[Πρόσβαση 1/4/2016].
6. Clercq, Baat (χ.χ) *What works in tackling child abuse and neglect*.
Netherlands Youth Institute
7. Heim, Chr., Shugart, M., Craighead, Ed., Nemeroff, Ch. (2010) *Neurobiological and Psychiatric consequences of child abuse and neglect* Wiley online library <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/dev.20494/full>
[Πρόσβαση: 10/2/2016]
8. Hirigoyen, M. (2004) στο Γεωργιάδου Μ. (μτφ.) *Ηθική Παρενόχληση, Η κρυμμένη βία στην καθημερινή ζωή* Αθήνα:Πατάκη
9. Hogg, M. A., Vaughan, M.G. (2010) στο Χαντζή Αλ. (επιμ.) *Κοινωνική Ψυχολογία* Αθήνα:Gutenberg

10. Howards, S., K., Brooks-Gunn, J. (2009) *The Role of Home-Visiting Programs in Preventing Child Abuse and Neglect* USA:Princeton University [Πρόσβαση:5/3/2016]
http://muse.jhu.edu/journals/future_of_children/v019/19.2.howard.html
http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/What_works_in_tackling_child_abuse_and_neglect.pdf [Πρόσβαση 30/3/2016].
11. Institute of Child Health-Department of Mental Health and Social Welfare-Greece (2007-2013) *Ενημερωτικό Φυλλάδιο για τις ενέργειες των επαγγελματιών σε περιστατικά κακοποίησης παιδιών* Αθήνα
12. International Federation of Social Workers (2014) Global Definition of Social Work: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/> [Πρόσβαση: 16/03/2016]
13. ISPCAN International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect (2015) *ISPCAN Child Abuse Screening Tools (ICAST) Questionnaires and Guides available for UN Study on Violence Against Children* USA:ISPCAN <http://www.ispcan.org/?page=ICAST> [Πρόσβαση: 3-0/3/2016]
14. Itzin, K. (2006) *Tackling the Health and Mental Health Effects of Domestic and Sexual Violence and Abuse*. England: University of Lincoln.
15. Kellogg, N. (2005) *The evaluation of sexual abuse in children* USA:American Academy of Pediatrics (copyright 2016) <http://pediatrics.aappublications.org/content/116/2/506.full> [Πρόσβαση: 29/2/2016]
16. May, T. (1993) *Social research στο Ράτσικα*, Ν. (2006) *Φάκελος διδακτικών σημειώσεων, άρθρων, εργασιών και περιλήψεις αρχείων*. Ηράκλειο
17. Milkton, Chr., Butchart, A. (2009) *Child Maltreatment Prevention: a systematic review of reviews* Switzerland:Department of violence and injury Prevention and Disability, World Health Organization [Πρόσβαση: 6/3/2016]
http://www.scielosp.org/scielo.php?pid=S0042-96862009000500012&script=sci_arttext
18. National Longitudinal Surveys (2012) *National Longitudinal Survey Of Youth Children and Young Adults*. <https://www.nlsinfo.org/content/cohorts/nlsy79->

[children/topical-guide/assessments/home-home-observation-measurement](#)

[Πρόσβαση 1/4/2016].

19. Payne, M. (2000) *Σύγχρονη Θεωρία της Κοινωνικής Εργασίας*. Επιμ. Καλλινικάκη, Θ. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
20. Ronan, K. R., Canoy D. F. and Burke K. J. (2009) «*Child Maltreatment: Prevalence, Risk, Solutions, Obstacles*». *Australian Psychologist*, 44(3) page 195- 213.
21. Schols et al. (2013) *How do public child healthcare professionals and primary school teachers identify and handle child abuse cases? A qualitative study* BMC Public Health:Bio Med Central: <http://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-13-807>
Ημερομηνία εισόδου 4/1/2016
22. Seden, J. (2005) *Counseling Skills in Social Work Practice*. New York: Open University Press.
23. Shlonsky, A. (2015) *Risk Assessment in Child Protection Services*. (10.1093 / OBO/9780195389678-0167) <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780195389678/obo-9780195389678-0167.xml#obo-9780195389678-0167-div2-0001> [Πρόσβαση 1/4/2016].
24. Thompson, N. (2000) *Understanding Social Work*. London: Palgrave.
25. Trevithick, P. (2000) *Social Work Skills. A Practice Handbook*. Buckingham: Open University Press. <http://www.mheducation.co.uk/openup/chapters/0335206999.pdf> [Πρόσβαση 30/3/2016].
26. Vass, A. A. (2004) *Social Work Competences. Core Knowledge Values and Skills*. London: Sage Publications. [file:///C:/Users/%CE%A3%CE%BF%CF%86%CE%AF%CE%B1/Downloads/\[Anthony Andreas Vass, Barbara Harrison\] Social Wo\(BookZZ.org\).pdf](file:///C:/Users/%CE%A3%CE%BF%CF%86%CE%AF%CE%B1/Downloads/[Anthony%20Andreas%20Vass,%20Barbara%20Harrison]%20Social%20Wo(BookZZ.org).pdf). [Πρόσβαση 30/3/2016]
27. Victim Support (1992) *Domestic Violence: A Report Of A national Inter-Agency Working Party*. London:Victim Support.

28. Waldfoegel, J. (2009) *Prevention and the Child Protection System* USA:Columbia University [Πρόσβαση:6/3/2016]
http://muse.jhu.edu/journals/future_of_children/v019/19.2.waldfoegel.html
29. Webb, N. B. (2003) *Social work practice With Children*. New York: The Guilford press.
[file:///C:/Users/%CE%A3%CE%BF%CF%86%CE%AF%CE%B1/Download s/\[Nancy_Boyd_Webb\]_Social_Work_Practice_with_Childr\(BookZZ.org\).pdf](file:///C:/Users/%CE%A3%CE%BF%CF%86%CE%AF%CE%B1/Download/s/[Nancy_Boyd_Webb]_Social_Work_Practice_with_Childr(BookZZ.org).pdf)
 [Πρόσβαση 30/3/2016].
30. Zolotor, Aj., Runyan, DK., Dunne, MP., Jain, D., Peturs, HR., Ramirez, C., Volkova, E., Deb, S., Lidchi, V., Muhammad, T., Isaeva, O. (2009) *ISPCAN Child Abuse Screening Tool Children's Version (ICAST-C): Instrument development and multi-national pilot testing* USA:U.S. National Library of Medicine <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19857897> [Πρόσβαση: 30/3/2016]
31. Αβραμικά, Μ. & Λαφαζάνη, Π. & Στεφανούδη, Ε. (2013) «Παιδική Κακοποίηση και Παρεμβάσεις». *Επιστημονικά Χρονικά*, 3, σελ 146-151.
32. Αθανασοπούλου, Ευ. (2013) *Σεξουαλική κακοποίηση-Χρήσιμες πληροφορίες για εκπαιδευτικούς* Θεσσαλονίκη:PUBLISH CITY
33. Αρτινοπούλου, Β. (2004) *Αιμομιξία θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
34. Γιωτάκος, Ορ. (2008) *Το ψυχοβιολογικό προφίλ των σεξουαλικών δραστών: αποτελέσματα ερευνών σε κρατούμενους για σεξουαλικά αδικήματα στο* Γιωτάκος, Ορ., Τσιλιάκου, Μ. (επιμ.) *Ο κύκλος της κακοποίησης* Αθήνα:Αρχιπέλαγος
35. Γυφτοπούλου, Α., Κυριάκου, Κ., Σταμάτη, Δ. και Νικολαΐδη, Γ.(2013) *Πρωτόκολλο διερεύνησης ,διάγνωσης και διαχείρισης κακοποίησης και παραμέλησης παιδιών*. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
36. Δημοπούλου-Λαγωνίκα, Μ. (2011) «Η εφαρμογή της κοινωνικής εργασίας» στο: Δημοπούλου-Λαγωνίκα, Μ. *Μεθοδολογία κοινωνικής εργασίας. Μοντέλα παρέμβασης. Από την ατομική στην γενική ολιστική προσέγγιση*. Αθήνα: Τόπος, σελ. 75-96.
37. Ζαϊμάκης, Γ. (2011) *Κοινοτική Εργασία και Τοπικές Κοινωνίες-Ανάπτυξη, Συλλογική δράση, Πολυπολιτισμικότητα* Αθήνα:Γιάννης Ζαϊμακης & Πλέθρον

Ημερομηνία εισόδου 12/2/2016

38. Θανοπούλου, Κ. (2008) *Η διαγενεαλογική μεταβίβαση της βίας: επουλώνοντας τραύματα από το παρελθόν* στο Γιωτάκος, Ορ., Τσιλιάκου, Μ. (επιμ.) *Ο κύκλος της κακοποίησης* Αθήνα: Αρχιπέλαγος
39. Ιωσηφίδης, Θ. (2008) *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες* Αθήν:Κριτική ΑΕ
40. Καλλινικάκη, Θ. (2010) *Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας* Αθήνα: Τόπος & Θεανώ Καλλινικάκη
41. Καλλινικάκη, Θ. (2011) *Εισαγωγή στην Θεωρία και την Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Τόπος.
42. Κανδυλάκη, Α. (2005) *Αντιμετωπίζοντας τη βία στην οικογένεια μέσα από δίκτυα υπηρεσιών στην τοπική αυτοδιοίκηση* στο Ζαϊμάκης, Γ., Κανδυλάκη, Α.(επιμ.) *Δίκτυα κοινωνικής προστασίας-Μορφές παρέμβασης σε ευπαθείς ομάδες και σε πολυπολιτισμικές κοινότητες* Αθήνα: Κριτική
43. Κανδυλάκη, Α. (2008) *Η Συμβουλευτική στην Κοινωνική Εργασία. Δεξιότητες και τεχνικές*. Αθήνα: Τόπος
44. Κατωπόδη, Α.,(2005) *Παιδική σεξουαλική κακοποίηση. Οικογένεια και κοινωνία. Αίτια, ρόλοι, συνέπειες* Αθήνα:ΜΑΡΑΘΙΑ
45. Κυρικλάκη, Αν., Κρυπωτός, Αγγ., Μιλ. (2008) *Προγράμματα πρόληψης και θεραπείας για τη παιδική σεξουαλική κακοποίηση. Ανασκόπηση ερευνών 2000-2006* στο Γιωτάκος, Ορ., Τσιλιάκου, Μ. (επιμ.) *Ο κύκλος της κακοποίησης* Αθήνα: Αρχιπέλαγος
46. Λάγγαρη, Β. (2008) *Η ενδοοικογενειακή σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού ως έκφραση της οικογενειακής δυσλειτουργίας* στο Γιωτάκος Ορ., Τσιλιάκου, Μ. (επιμ.) *Ο κύκλος της κακοποίησης* Αθήνα: Αρχιπέλαγος
47. Μπαλούρδος, Δ., Φρονίμου, Εμ. (2011) *Πρόληψη κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών: καλές πρακτικές* Αθήνα:ΕΚΚΕ Ημερομηνία εισόδου: 5/3/2016 <http://www.sos-villages.gr/content/multimedia/downloads/91-kales-praktikes>
48. Μπάρλου, Ε. (2014) *Κακοποίηση στην Παιδική και Εφηβική ηλικία. Παράγοντες κινδύνου, Στρατηγικές Πρόληψης και Αντιμετώπισης* Ημερίδα με θέμα: Ασφάλεια & Υγεία στην παιδική ηλικία, Υπουργείο Υγείας
49. Παπαδακάκη, Μ. (2011) *Η συμβολή του κοινωνικού Λειτουργού στην αντιμετώπιση της συντροφικής κακοποίησης στις υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας*

- Φροντίδας Υγείας στο Πάρλαλης, Στ. (επιμ.) Οι πρακτικές εφαρμογές της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα και στην Κύπρο Αθήνα:Πεδίο*
50. Παπαϊωάννου, Κ. (2000) *Παιδιά-Γονείς Κοινωνικοί λειτουργοί* .Αθήνα: «ΕΛΛΗΝ»
 51. Παπαστεφανάκης, Εμμ., Φλουρή, Μ. (2008) *Παιδική σεξουαλική κακοποίηση: οι επιπτώσεις στην ενήλικη γυναίκα* στο Γιωτάκος, Ορ., Τσιλιάκου, Μ. (επιμ.) *Ο κύκλος της κακοποίησης* Αθήνα:Αρχιπέλαγος
 52. Πετρουλάκη, Κ., Τσιριγώτη, Α., Κουβέλη, Ε., & Σωτηρίου, Π., (2013) *Οδηγός «Απόδρασης» από μία βίαιη σχέση*. Αθήνα:Σοκόλη-Κουλεδάκη
 53. Πιλήσης, Θ. (2014) *Οι Γνώσεις Και Οι Δεξιότητες Των Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας-Δημοτικής Εκπαίδευσης Για την Ανίχνευση, Πρόληψη Και Αντιμετώπιση Της Κακοποίησης Παιδιού*. Διπλωματική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Πατρών.
 54. Πρεκατέ, Β. (2007) *Οδηγός θεραπείας από τον Βιασμό-Βοήθεια βήμα προς βήμα*. Αθήνα: Βήτα.
 55. Σιμώνη-Λιόλιου, Μ.,(2006) *Εγκλήματα χωρίς τιμωρία. Βία, κακοποίηση, σεξουαλική εκμετάλλευση και εμπορία γυναικών και ανήλικων παιδιών*. Αθήνα:Κηφισιά
 56. Σουλή, Ι. Στ. (2010) *Αθέατη βία, η αγάπη δεν πρέπει να πονάει* Αθήνα:ΨΥΧΟΓΙΟΣ
 57. Σταυριανάκη, Μ. (2005) *Κοινοτικές προσεγγίσεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης και της παραμέλησης του παιδιού: Με ποιες προϋποθέσεις;* Στο Ζαϊμάκης, Γ., Κανδυλάκη, Α. (επιμ.) *Δίκτυα Κοινωνικής Προστασίας: Μορφές Παρέμβασης σε ευπαθείς ομάδες και πολυπολιτισμικές κοινότητες* Αθήνα:Κριτική
 58. Σταυριανός, Χ., & Μέτσκα, Μ.Ε., (2002) *Παιδική κακοποίηση και παραμέληση. Οδοντιατρική και οδοντιατροδικαστική θεώρηση*. Θεσσαλονίκη:Λιθογραφία
 59. Συμβουλευτική Επιτροπή για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια (2011) *Η βία κατά των γυναικών στην οικογένεια* Λευκωσία:Έκδοση της συμβουλευτική επιτροπής για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια
 60. Σωτηροπούλου, Α. (2006) «Θεραπεία του τραύματος από παιδική σεξουαλική κακοποίηση-Θεραπευτικές πρακτικές για ενήλικες επιζώντες στο πλαίσιο της

Ανθρωπιστικής Συνδυαστικής Ψυχοθεραπείας» στο: Γιωτάκος, Ο. και Πρεκατέ, Β. (επιμ.) *Σεξουαλική Κακοποίηση Μυστικό; Όχι πια!* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 65-85.

61. Χατζηφωτίου, Σ. (2005) *Ενδοοικογενειακή Βία Κατά των Γυναικών και Παιδιών. Διαπιστώσεις και προκλήσεις στην κοινωνική εργασία.* Θεσσαλονίκη:Τζιόλα

Παράρτημα 1

Δημογραφικά στοιχεία.

- Ποια είναι η ηλικία σας;
- Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;
- Πότε αποφοιτήσατε;
- Ποιο είναι το επίπεδο των προπτυχιακών σπουδών σας;
- Ποιο είναι το επίπεδο των μεταπτυχιακών σπουδών σας;
- Μετά την απόκτηση του πτυχίου σας παρακολούθησατε κάποιο σεμινάριο σχετικό με την παιδική κακοποίηση;
- Πόσα έτη απασχολείστε στον φορέα σας;
- Τι προϋπηρεσία έχετε;
- Μέσα από την επαγγελματική σας εμπειρία, εντοπίζετε ελλείψεις στην εκπαίδευση που λαμβάνουν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί σχετικά με την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

1^{ος} Θεματικός άξονας: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης.

33. Πώς ορίζετε την κακοποίηση των παιδιών;
34. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών;
35. Τι πιστεύετε ότι είναι σωματική κακοποίηση;
36. Ποια σημάδια παιδικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
37. Τι πιστεύετε ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση;
38. Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
39. Τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση;
40. Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
41. Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;
42. Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
43. Κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;
44. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;
45. Πόση εμπιστοσύνη έχετε στο εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;

2ος Θεματικός Άξονας: Διερεύνηση των γνώσεων, αρχών και αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

46. Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;
47. Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;
48. Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου;
49. Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;
50. Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου;

3ος Θεματικός Άξονας: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.

51. Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Μπορείτε να μου πείτε περισσότερα για την εμπειρία σας αυτή;
52. Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
53. Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης; Πως διαχειρίζεστε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;
54. Ποια μέθοδο ή ποιο εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου περιγράψετε το εργαλείο αυτό;
55. Ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό;
56. Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
57. Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό.

58. Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
59. Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης; Με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών;
60. Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
61. Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;

4^η Θεματικός άξονας: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.

62. Τι πιθανά εμπόδια και δυσκολίες συναντάτε κατά την διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας σας;

5^{ος} Θεματικός άξονας: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης.

63. Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης;
64. Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης;

Παράρτημα 2

1^η Συνέντευξη με Α1

Ενότητα 1^η: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης.
Τι πιστεύετε ότι είναι η κακοποίηση του παιδιού;
Συναισθηματική, σωματική, νοητική πίεση Α1
να κάνει κάτι παρά τη θέλησή του Α1
να προβεί σε πράξεις οι οποίες είναι πέρα από την ηλικία του Α1
Τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση;
είναι παρακινδυνευμένο να ασχοληθεί ένας κοινωνικός λειτουργός Α1
έχει να κάνει με ακόμα μεγαλύτερα πράγματα από την σωματική και την ψυχολογική Α1
Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
τρόπος που μιλάει Α1
ποια θέματα αγγίζει Α1
τρόπος που στέκεται Α1
τρόπος που αναφέρεται στο άτομο από το οποίο πιθανό να έχει υποστεί τη κακοποίηση Α1
Τι πιστεύετε ότι είναι σωματική κακοποίηση;
δεν χρειάζεται να διακρίνουμε ή να τη διαχωρίσουμε (από την σεξουαλική) γιατί το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως ή άλλως μεγάλο Α1
Ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Συμβαίνει το ίδιο με την σεξουαλική Α1
Υπάρχει μια συστολή, Α1
Τι πιστεύετε ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση;
δεν χρειάζεται να διακρίνουμε ή να τη διαχωρίσουμε (από την σεξουαλική) το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως ή άλλως μεγάλο Α1
Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Συμβαίνει το ίδιο με την σεξουαλική Α1
θα πρέπει να μπορεί κάποιος να την διακρίνει και να αναγνωρίσει ότι πρόκειται για κακοποίηση γιατί

θα μπορούσε και να ήταν μια ψυχική διαταραχή A1
Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;
Η έλλειψη βασικών αναγκών του παιδιού A1
να μην το ταΐζουν A1
να μην το φροντίζουν A1
να μην ασχολείται ο γονιός με το παιδί του A1
να μη του μιλάει A1
να μην τον νουθετεί A1
να μην έχει την αποκλειστική προσοχή A1
Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί; A1
Φαίνεται από το βλέμμα του παιδιού, είναι χαμένο A1
φαίνεται στον τρόπο που επικοινωνεί ένα παιδί. A1
Κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;
γονείς που έχουν οι ίδιοι κακοποιηθεί A1
που δεν έχουν νιώσει ως παιδιά αγάπη και φροντίδα A1
άτομα που δεν είχαν μάθει ποτέ να είναι υπεύθυνα A1
που δεν είχαν οι ίδιοι όρια οπότε δεν έχουν την αίσθηση των ορίων ώστε να το μεταδώσουν A1
οικογένειες με πολύ χαμηλό μορφωτικό επίπεδο A1
γονείς με ψυχικές ασθένειες A1
γονείς με παρελθόν με χρήση ουσιών A1
Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;
υπάρχει συνοχή στον τρόπο που στέκονται A1
(δεν υπάρχει συνοχή) στον τρόπο που κινούνται A1
(δεν υπάρχει συνοχή) στον τρόπο που οριοθετούνται A1
Στον τρόπο δηλαδή που αντιλαμβάνονται το πώς πρέπει να σταθούν μέσα στον χώρο A1
αν μπορούν να μπουν σε κανόνες A1
ο τρόπος που λειτουργούν τα παιδιά μέσα στα σχολεία ή μέσα στα νηπιαγωγεία A1
Πόση εμπιστοσύνη έχετε στο εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;
Η εμπειρία βοηθάει πολύ A1
Μου δίνει αυτοπεποίθηση A1
Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του

Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.
Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;
Η ψυχολογία Α1
Το στάδιο του ανηλικού Α1
να γνωρίζει τα στάδια ωρίμανσης ενός παιδιού Α1
τρόπο που λειτουργούν ουσίες Α1
Κυρίως της κοινωνικής εργασίας με άτομα Α1
της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα Α1
Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;
Το απόρρητο , για μένα, είναι βασική αρχή Α1
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου;
η παρατήρηση της συμπεριφοράς, Α1
παρατηρούμε τις λεπτομέρειες Α1
τη συμπεριφορά των γονέων Α1
η παρατήρηση των συνθηκών διαβίωσης Α1
να παρατηρήσουμε αν το παιδί έχει μια φυσιολογική ζωή
Δηλαδή αν πηγαίνει στο σχολείο Α1
αν τρέφεται Α1
αν έχει στοιχειώδη φροντίδα Α1
έρθει σε επαφή με όλους τους φορείς που μπλέκεται το παιδί Α1
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;
είναι οι προτάσεις που πρέπει να κάνει ένας κοινωνικός λειτουργός Α1
το πόσο γρήγορα μπορεί να έρθει σε επαφή με ένα πρόβλημα Α1
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου;
γνώσεις Α1
ταχύτητα αντίδρασης Α1
δηλαδή μόλις δούμε κάτι θα πρέπει αμέσως να το διεκπεραιώνουμε Α1
κριτική ικανότητα Α1
Ενότητα 3^η: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης.
Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Μοιραστείτε τις εμπειρίες σας.

περισσότερα για την εμπειρία σας αυτή; Με ποια βήματα σχεδιάσατε την παρέμβαση χρησιμοποιήσατε;
έλαβα την εισαγγελική εντολή A1
Έκανα διερεύνηση A1
με κατ' οίκον επισκέψεις A1
με ατομικά ραντεβού A1
συνδυαστικά, με δύο άτομα A1
Συνεργάστηκα με φορείς A1
Σύνταξα την έκθεσή μου με τις παρατηρήσεις μου και τις προτάσεις μου προς τον εισαγγελέα A1
Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
με την εμπιστοσύνη που μας δείχνει A1
Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης;
θα δεις γονείς A1
θα δεις συμπεριφορές A1
συνθήκες διαβίωσης που είναι πολύ σημαντικό A1
θα δεις εμφανή σημάδια A1
Από μια τυχαία συνάντηση A1
Μέσω μιας συνεργασίας για άλλο πράγμα, θα κάνουμε έρευνα, παρατήρηση και συναντήσεις, πιθανόν να διαπιστώσουμε κακοποίηση. A1
Πως διαχειρίζεστε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;
συντάσσουμε έκθεση προς τον εισαγγελέα και τον ενημερώνουμε για το τι αντιληφθήκαμε A1
Αν μας έρθει απάντηση από τον εισαγγελέα προχωράμε στην διερεύνηση A1
Αν δεν έρθει απάντηση από τον εισαγγελέα και η περίπτωση είναι στα πλαίσια μιας κοινωνικής υπηρεσίας την εντάσσουμε σε παράλληλες δράσεις, όπως το κοινωνικό παντοπωλείο A1
Ποια μέθοδο ή ποιο εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
δεν χρησιμοποιούμε εργαλεία A1
Ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο A1
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
Προληπτικά λειτουργούμε όταν το άτομο είναι δεκτικό A1
Διαφορετικά έχουμε και τους ψυχολόγους στην υπηρεσία μας, που μπορούμε να παραπέμψουμε εκεί. A1

Στην κοινότητα κάνουμε ενημερώσεις ή ημερίδες A1
Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
Δεν υπάρχει μια σταθερή μέθοδος A1
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
ενημερώνουμε τον εισαγγελέα A1
παραπέμπουμε σε κέντρο ψυχικής υγιεινής A1
Παραπέμπουμε σε ψυχολόγους A1
Αν είναι κάτι διαχειρίσιμο, το αντιμετωπίζουμε στην υπηρεσία μας A1
Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
κέντρο για τα παιδιά που έχουν προβλήματα λόγου και προσοχής A1
κέντρο απεξάρτησης ουσιών A1
προγράμματα της περιοχής A1
«κοινωνικά παντοπωλεία» A1
Κέντρα Ψυχικής Υγιεινής A1
ψυχιατρικά νοσοκομεία A1
νοσοκομεία A1
Με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών συνεργάζεστε για την διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;
ψυχολόγοι A1
Κοινωνικοί λειτουργοί A1
Εισαγγελέας, που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή για την διαχείριση των περιπτώσεων γιατί έχει την εξουσία A1
Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
Το σεμινάριο, που παρακολουθώ αυτή τη στιγμή A1
βιβλιογραφία A1
Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;
Εγώ δεν μπορώ να το κάνω αυτό, είναι χρέος μας να το καταγγείλουμε A1
Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση παιδικής κακοποίησης.
Τι πιθανά εμπόδια συναντάτε κατά τη διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας σας;
Η έκθεση του κοινωνικού λειτουργού είναι μέρος της δικογραφίας και έτσι καταργείται το απόρρητο

A1
Η σύγχυση που έχει η παιδική ηλικία δημιουργεί πρόβλημα στον κοινωνικό λειτουργό A1
Ενότητα 5^η: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη παιδικής κακοποίησης.
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου;
οργάνωση εκδηλώσεων A1
ομιλίες A1
οποιοδήποτε είδος ενημέρωσης A1
για τα παιδιά, στο σχολείο, που είναι το πιο σημαντικό που μπορεί να γίνει A1
Για γονείς A1
παραδειγματικές τιμωρίες εκείνων που έχουν ήδη διαπράξει κακοποίηση A1
είναι στην κρίση του κάθε επαγγελματία τι θα κάνει A1
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου;
Συντονισμό υπηρεσιών, A1
Διασύνδεση, που είναι το παν A1
η νομοθεσία να είναι πιο στιβαρή, υπέρ των ανηλίκων A1

2^η Συνέντευξη με A2

Ενότητα 1^η: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης.
Τι πιστεύετε ότι είναι η κακοποίηση του παιδιού;
Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών;
Θα μιλήσω πολύ εμπειρικά A2
θα μου κάνει πολύ κλικ να ασχοληθώ, τι υπάρχει πίσω από αυτό A2
αν δω τη στάση του παιδιού A2
παιδί που είναι πολύ φοβισμένο A2
δεν μπαίνει μέσα στο γραφείο A2

δεν θέλει να μιλήσει A2
Δεν τρώει A2
είναι παραμελημένο A2
κακοποίηση, για μένα ξεκινάει, βάζοντας σκαλοπάτια, θα δούμε αν υπάρχει παραμέληση A2
δεν πάει το παιδί σχολείο A2
δεν έχει κάνει τα εμβόλια του A2
δεν ξέρει να σου πει τι τάξη πάει A2
παιδί που μπορεί να είναι χτυπημένο A2
Τι πιστεύετε ότι είναι σωματική κακοποίηση;
Ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
μώλωπες ή σημάδια A2
τρομαγμένο παιδί, ένα παιδί που φοβάται να το ακουμπήσεις A2
δεν είναι ανάγκη πολλές φορές να το δεις χτυπημένο. Είναι τόσο φοβισμένο και μαζεμένο και τραβιέται. A2
δεν είναι δουλειά μας να πούμε τι είδους κακοποίηση είναι ακριβώς. Είναι δουλειά του γιατρού, είναι δουλειά του νοσηλευτή A2
Τι πιστεύετε ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση;
Έχει δυσδιάκριτα όρια A2
Χρειάζεται λεπτή διαχείριση A2
Πρέπει να σεβαστείς A2
να είσαι προσεκτικός A2
Πρέπει να το δεις και να το ξαναδείς. Εγώ δεν υπάρχει περίπτωση να το δω μία φορά.

A2
Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Το ίδιο με τη σωματική A2
Ένα πολύ φοβισμένο παιδί A2
ένα παιδί που ντρέπεται πολύ A2
Ένα παιδί αντιδραστικό A2
Ένα παιδί που δεν έμπαινε μέσα στο γραφείο μου A2
Ο τρόπος που σε κοιτάζει A2
Δημιουργία φόβου στα παιδιά A2
Τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση;
Πιάνω ένα παιδί ή ακουμπάω A2
Κακοποιώ ένα παιδί με σεξουαλική πράξη A2
Ακόμα και το κοιτάζω με έναν συγκεκριμένο τρόπο από κάποιον άνθρωπο, που έχει νοσηρότητα A2
Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Εμ, δεν ξέρω, δεν μπορώ να σου πω. Δεν είμαι εκπαιδευμένη A2
είναι τα ίδια σημεία με τα προηγούμενα είδη κακοποίησης A2
ένα πολύ φοβισμένο παιδί A2
Ένα κορίτσι που αρνείται τη θηλυκότητα του σε ακραίο βαθμό A2
Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;
Ένα παιδί που δεν τρώει A2
Ένα παιδί που δεν έχει κάνει τα εμβόλιά του A2

Ένα παιδί που δεν πηγαίνει σχολείο A2
Που στέλνουν το παιδί να πάρει το φαί από το συσσίτιο A2
Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
η κανονική φοίτηση στο σχολείο A2
η παρακολούθηση της υγείας του παιδιού A2
Τα περισσότερα παιδιά είναι πολυπροβληματικά A2
τα παιδιά παρατηρούνται με διάσπαση προσοχής και δυσλεξία A2
Κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;
Μπορεί να είναι από γονείς και γιαγιάδες και ένα οικογενειακό περιβάλλον που πιέζεται υπερβολικά μέσα από τις τωρινές συνθήκες και δεν μπορεί να ανταπεξέλθει. A2
Γονείς με κατάθλιψη και αρχίζει να μην μπορούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους απέναντι στο παιδί. A2
Το κλασικό, αυτό που έχει πάρει αυτό δίνεις. A2
Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;
Κάτι αγχωτικές κρίσεις μετά από καιρό A2
Θα βγάλει ένα πρόβλημα σε επίπεδο νεύρωσης τις περισσότερες φορές, δηλαδή ένα άγχος ένα πανικό A2
ψυχολογική ανορεξία A2
Πόση εμπιστοσύνη έχετε στο εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;
Α καθόλου A2
Εντάξει έχω εμπιστοσύνη A2
για όλα έχω εμπιστοσύνη και για όλα δεν έχω A2

Έχω εμπιστοσύνη, είμαι πάρα πολλά χρόνια σε έναν φορέα και να χω τις διασυνδέσεις A2
συμβουλευόμαι πάντα συνάδελφο A2
Δεν είχα ποτέ την αίσθηση από την ώρα που μπήκα ότι είμαι η αυθεντία και μπορώ να τα κάνω όλα μόνη μου A2
Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.
Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;
κυρίως η κοινωνική εργασία με άτομα και με οικογένεια A2
Χρειάζεται να ξέρεις ατομική προσέγγιση, κατά άτομο, με συνέντευξη, με στόχους, για να ξέρεις μέχρι που θα το πας, να μπορείς να αξιολογήσεις το άτομο και να μπορείς να αξιολογήσεις τα προβλήματα του παιδιού της οικογένειας, του πατέρα, της μητέρας, να κάνεις ένα σχέδιο δράσης, που θα πάει αυτό το παιδί. A2
γνώσεις μας για το τι διαθέσιμες υπηρεσίες υπάρχουν στην κοινότητα A2
Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;
των δικαιωμάτων του παιδιού A2
η αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου είναι κυρίαρχη A2
τα δικαιώματα του κάθε ανθρώπου είναι χωρίς διαπραγμάτευση A2
τήρηση απορρήτου A2
Τόσα ξέρω δεν ξέρω παραπάνω. A2
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση, πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου;

χρειάζεται εκπαίδευση για ανάπτυξη δεξιοτήτων A2
Δεξιότητες για να αντιμετωπίσεις ομάδες διαχείρισης κρίσεων A2
Για την αντιμετώπιση ολιστικά μιας κατάστασης A2
δεν θεωρώ ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπεις σε πρακτική A2
θα πρέπει στην αντιμετώπιση αυτών να υπάρχει ένας φορέας όπου θα μπορείς να πας και να ζητήσεις βοήθεια A2
Ενότητα 3^η: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.
Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Μπορείτε να μου πείτε περισσότερα για την εμπειρία σας αυτή; Με ποια βήματα σχεδιάσατε την παρέμβαση σας; Ποιο μοντέλο χρησιμοποιήσατε;
Στόχος ήταν να εξομαλυνθούν οι καταστάσεις και να παραμείνει το παιδί στην οικογένειά του A2
Έκανα επισκέψεις το σπίτι για διερεύνηση συνθηκών και συναντήσεις στο γραφείο μου A2
Συνεντεύξεις με το παιδί, τους γονείς και τη γιαγιά A2
Ενέταξα την οικογένεια στο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας A2
Γράφτηκε το παιδί σχολείο A2
Βγάλαμε τα βιβλιάρια απορίας A2
Αφού τελείωσε το πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας, εντάχθηκαν στο συσσίτιο της κοινωνικής μας υπηρεσίας A2
Έκανα δύο παραπομπές στο ΚΔΑΥ για την αξιολόγηση του παιδιού και στο Κέντρο Ψυχικής Υγείας για το παιδί και για όλη την οικογένεια A2
Ο πατέρας είχε ψυχολογική και συναισθηματική στήριξη A2

Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
Μόνο με αυτόν τον τρόπο που είπα. Μέσα από συνεργασία με συναδέλφους που συζητάμε τα περιστατικά. A2
Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης;
Μπράβο, αυτό είναι το θέμα. Σε εμάς πέφτει το μεγάλο βάρος της ανίχνευσης A2
Απ' όλες τις δομές πιάνεις πράγματα, πιάνεις τις δυσλειτουργίες A2
Νομίζω ότι η παρατήρηση είναι αυτό που με το χρόνο αναπτύσσεις και καταλαβαίνεις τη δυσλειτουργία A2
Παρατήρηση συμπεριφοράς A2
Ακούς αυτά που σου λένε ή σου μεταφέρουνε A2
Και από το δίκτυο που έχεις αναπτύξει π.χ. το σχολείο και από άτυπο δίκτυο π.χ. το κυλικείο A2
Πως διαχειρίζεστε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;
πρέπει να λειτουργήσεις γρήγορα. A2
εγώ πάντα θέτω σε δράση το περιβάλλον. Θα βάλω για παράδειγμα τον παππού να κάνει την καταγγελία δεν θα πάω εγώ. Να είναι μέσα από την οικογένεια και να έχει έννομο συμφέρον. A2
Αν είναι κάτι που είναι μέσα στα πλαίσια και μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε, σαν και αυτό το περιστατικό που σου είπα, τότε το κάνουμε εμείς. Αν όμως είναι κάτι που περιλαμβάνει πολλά κομμάτια, π.χ. ένα παιδί που είναι στο δρόμο όλη μέρα και από το σχολείο μας λένε ότι στην κατάληψη πέταξε μολότοφ, χρειάζεσαι από κει και πέρα να πηγαίνεις σε άλλες υπηρεσίες και να κάνεις παραπομπή. A2
Ποια μέθοδο ή ποιο εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
Όχι δεν χρησιμοποιούμε A2

Ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
Όχι, δεν υπάρχει A2
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
η πρόληψη στην δική μας υπηρεσία, δεν έχει αναπτύξει κάτι A2
Κατά εποχές γίνονται κάποιες δράσεις στα σχολεία, ποτέ όμως από κοινωνικούς λειτουργούς, από παιδοψυχολόγους. Για ευαισθητοποίηση και αντιμετώπιση οικογενειακών θεμάτων. Πολλές φορές έχουν και θέματα, όπως πώς αντιμετωπίζουμε τις εξετάσεις των παιδιών και πώς τα υποστηρίζουμε. A2
Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
Δεν χρησιμοποιούμε. A2
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
Τις τεχνικές που αναπτύσσουμε και σε όλα τα περιστατικά ασκώντας κοινωνική εργασία, συμβουλευτική, ψυχολογική υποστήριξη και ανάπτυξη στην οικογένεια. A2
Δεν έχουμε κάτι εξειδικευμένο. A2
Βέβαια το τελευταίο καιρό προσπαθούμε ένας συνάδελφος να παίρνει όλα αυτά τα περιστατικά A2
Πολλές φορές προκαλούμε τις εισαγγελικές εντολές. Όταν πληροφορούμαστε από το σχολείο ή από την γειτονιά ότι κάπου υπάρχει ένα πρόβλημα, προκαλούμε να κάνουν μια καταγγελία στον εισαγγελέα ακροάσεων, ώστε να έρθει εντολή σε εμάς από τον εισαγγελέα, για να ερευνήσουμε. A2
Παίρνουμε τηλέφωνο και επικοινωνούμε A2
πάμε στο σπίτι A2
κάνουμε την αξιολόγηση των συνθηκών A2

κάνουμε 2-3-4 συναντήσεις A2
Συστήνουμε την κοινωνική έκθεση, την στέλνουμε στον εισαγγελέα και κάνουμε τις προτάσεις μας A2
Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
ΕΚΚΑ A2
Κέντρο Ψυχικής Υγείας A2
ΚΔΑΥ A2
το «Μητέρα», τον «Άγιο Αντρέα» και την «Αγία Βαρβάρα», δέχονται τέτοια περιστατικά όταν θα έχεις απομάκρυνση A2
Παιδών που εάν υπάρχει σωματική κακοποίηση A2
Με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;
Ψυχολόγο, φυσικοθεραπευτή και νοσηλεύτη, που υπάρχουν μέσα στην υπηρεσία μας A2
παιδοψυχολόγο A2
λογοθεραπευτή A2
Νομικό A2
Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
Το διαδίκτυο πάνω από όλα. A2
Έτυχε αρχές Μαρτίου να πάω σε μία ημερίδα του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού που παρουσίαζε το πρωτόκολλο, πώς έγινε η μελέτη. Που σημαίνει ότι πήρα μία πληροφορία από εκεί. A2
Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης,

παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;
Δεν θα το έκανα να πω την αλήθεια. Στην ηλικία που είμαι και με την εμπειρία που έχω, συνειδητά, δεν θα το έκανα ποτέ. A2
Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.
Τι πιθανά εμπόδια συναντάτε κατά τη διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας σας;
Η μητέρα είχε δικηγόρο τον Κούγια και η ίδια ήτανε με μία ψυχοπαθολογία και ήθελε να δημιουργεί εχθρούς και φαντάσου ότι έκανα εισήγηση ουσιαστικά αρνητική γι αυτήν. Δηλαδή δεν έκανα αρνητική γι αυτήν, είπα πόσο καλές ήταν οι συνθήκες διαμονής του παιδιού με τον πατέρα. Όλοι μου είπαν τότε, θα δεις τι θα σου κάνει θα σε κυνηγήσει... Έπρεπε από μια μάνα να απομακρυνθεί το παιδί και να το πάρει ο πατέρας, που πραγματικά φαινόταν πιο ικανός και το περιβάλλον του. Εντάξει δεν είναι εύκολα πράγματα. A2
Άλλη μια φορά είχα πάρει το επίδομα από μια μητέρα και να είναι αυτός που θα το εισπράττει ο πατέρας, γιατί αυτός ήταν με νοητική στέρηση. Όλοι μου έλεγαν πρόσεχε μην έρθεις το πρωί στο γραφείο σου και αυτή φωνάζει και κάνει. Δεν έγινε βέβαια κάτι. A2
Έχω αισθανθεί ότι μπορεί να απειλούμαι, με τους γονείς συμβαίνει γιατί τις περισσότερες φορές έχουν την διεκδίκηση παιδιού και είναι πολύ πιο έντονα τα συναισθήματα του γονέα. A2
Ενότητα 5^η: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου;
Στην πρωτοβάθμια πρόληψη, πιστεύω ότι εγώ του χρόνου άμα είμαι καλά στα παιδιά μέχρι 5 ετών που έχουν κάποια αναπηρία με διάγνωση, εγώ θα το κάνω A2
Θεωρώ ότι ο δήμος από την ώρα που γεννιέται ένα παιδί μπορεί να κάνει κάτι, μη

σου πω ότι ξεκινάμε από κει που είναι έγκυος η μητέρα, με μία μαία. A2
Οπότε η πρόληψη από έναν δήμο ξεκινάει ρωτώντας πόσες είναι έγκυες φέτος το καλοκαίρι; Κάντε ένα πρόγραμμα δύο μηνών. A2
κάτι που να σχετίζεται με το μητρικό ρόλο κάτι που να σχετίζεται με το μητρικό ρόλο A2
Από εκεί και πέρα πρέπει να έχεις ένα πολύ καλό δίκτυο τοπικό, τοπικό εννοώ και μες την πόλη, ώστε να μπορείς εύκολα να κάνεις παραπομπές. A2
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου;
διευκόλυνση και την διασύνδεση των υπηρεσιών A2
Μέσα στο σύστημα υγείας, πρέπει να στήσουμε υποστηρικτικά πράγματα A2
Σχολική κοινωνική εργασία A2

3^η Συνέντευξη με A3

Ενότητα 1^η: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης
Πώς ορίζετε την παιδική κακοποίηση;
Οποιαδήποτε πράξη βίας (A3)
Σωματική (A3)
Ψυχολογική (A3)
Σεξουαλική (A3)
Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών;
Ιδιαίτερη συμπεριφορά του παιδιού (A3)
Πολύ μαζεμένο παιδί (A3)
Παιδί με μαθησιακές δυσκολίες (A3)
Ιδιαίτερη συμπεριφορά των γονέων (A3)

Τι πιστεύετε ότι είναι σωματική κακοποίηση;
Γονείς ή κηδεμόνες χτυπούν το παιδί (A3)
Ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Σημάδια σε εμφανή σημεία πρόσωπο, χέρια , πόδια (A3)
Τι πιστεύετε ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση;
Κακομεταχείριση του παιδιού (A3)
Κακό στην ψυχολογία του παιδιού (A3)
Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Εσωστρεφή παιδιά (A3)
Μαζεμένα παιδιά (A3)
Μη φυσιολογικές αντιδράσεις των παιδιών (A3)
Τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση;
Ασέλγεια του γονέα στο παιδί του (A3)
Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
δύσκολη διάγνωση των σημαδιών της σεξουαλικής κακοποίησης (A3)
Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση; (A3)
Έλλειψη φροντίδας του παιδιού (A3)
Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Έλλειψη υγιεινής (A3)
Έλλειψη ανατροφής (A3)
Έλλειψη ή κακή διατροφή (A3)
Έλλειψη παρακολούθησης μαθημάτων, σχολείου (A3)
Κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;
Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γονείς (A3)
Ψυχολογικά προβλήματα των γονέων (A3)
Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;
Στη σωματική υγεία του παιδιού (A3)

Ψυχολογικές συνέπειες (A3)
Πιθανότητα να γίνει κακοποιητικός ενήλικας με το άλλο φύλλο, με τα παιδιά του (A3)
Πόση εμπιστοσύνη έχετε στο εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;
Όχι διαπίστωση 100% της κακοποίησης και ειδικότερα της σεξουαλικής (A3)
Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης
Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;
Γνώση του τι είναι κακοποίηση και τα σημάδια της (A3)
Γνώση των πλαισίων για παραπομπές περιστατικών (A3)
Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;
Εμπιστοσύνη (A3)
Ενσυναίσθηση (A3)
Απόρρητο (A3)
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου;
Παρατηρητικότητα του κοινωνικού λειτουργού (A3)
Καλή συνεργασία με οικογενειακό περιβάλλον (A3)
Άντληση πληροφοριών (A3)
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;
Συμβουλευτική υποστήριξη στους γονείς (A3)
Μετάδοση γνώσεων στους γονείς για φροντίδα παιδιών (A3)
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου;
Γνώση των πλαισίων για να βοηθηθεί η οικογένεια (A3)
Γνώση πλαισίων παιδικής προστασίας (A3)
Ενότητα 3^η: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.

Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Μπορείτε να μου πείτε περισσότερα για την εμπειρία σας αυτή;
Πολλά περιστατικά κακοποίησης ιδιαίτερα ψυχολογικής κακοποίησης και παραμέλησης (A3)
Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
Όχι υποστήριξη από τον φορέα (A3)
Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης; Πως διαχειρίζεστε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;
Παρατήρηση στη συμπεριφορά παιδιού και γονέων (A3)
Συλλογή πληροφοριών (A3)
Ποια μέθοδο ή ποιο εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου περιγράψετε το εργαλείο αυτό;
Σειρά συνεντεύξεων (A3)
Επισκέψεις στο σπίτι (A3)
Ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό;
Υλική βοήθεια (A3)
Ψυχολογική υποστήριξη (A3)
Παραπομπή σε κέντρο ψυχικής υγιεινής (αν χρειάζεται) (A3)
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
Παροχή υπηρεσιών (υλική βοήθεια, οικονομικό επίδομα) (A3)
Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό
Έκθεση στην Εισαγγελία (A3)
Δυναμική αντιμετώπιση η απομάκρυνση του παιδιού (A3)

Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
Απομάκρυνση του παιδιού (A3)
Συνεχή επικοινωνία του κοινωνικού λειτουργού με την οικογένεια (A3)
Συνεχή ψυχολογική ή υλική στήριξη (A3)
Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης; Με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών;
Τμήμα ανηλίκων της Εισαγγελίας Πειραιά (A3)
Ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες (A3)
Μη κυβερνητικές οργανώσεις (A3)
Με κοινωνικές υπηρεσίες άλλων πλαισίων (A3)
Νοσοκομεία (A3)
Κέντρα ψυχικής υγείας (A3)
Σχολεία (A3)
Παιδοψυχολόγους (A3)
Ψυχολόγους (A3)
Δασκάλους (A3)
Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
Βιβλία (A3)
Ιντερνέτ (A3)
Σεμινάρια (A3)
Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;
Όχι (A3)
Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης
Τι πιθανά εμπόδια συναντάται κατά την διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας σας;
Έλλειψη διεπιστημονικής ομάδας στον φορέα (A3)

Που πιστεύετε ότι οφείλονται οι δυσκολίες του επαγγελματία στην διαχείριση του φαινομένου;
Στην εκπαίδευση του (A3)
Ενότητα 5^η: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου;
Ενημέρωση στα σχολεία για την παιδική κακοποίηση (A3)
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου;
Ένα σύνολο επαγγελματιών (ψυχολόγοι, νοσηλευτές) στον Δήμο καθώς υπάρχει έλλειψη (A3)

Συνέντευξη με A4

Ενότητα 1^η: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης
Πώς ορίζετε την παιδική κακοποίηση;
Έλλειψη φροντίδας (A4)
Μη κάλυψη βασικών αναγκών υγείας και συναισθηματικών αναγκών (A4)
Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών;
Φόβος των παιδιών (A4)
Επίθεση των παιδιών (A4)
Θυμός των παιδιών (A4)
Τι πιστεύετε ότι είναι σωματική κακοποίηση;
Γονέας ή κηδεμόνας χτυπάει το παιδί (A4)
Ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Σημάδια εμφανή στο σώμα (A4)
Καψίματα (A4)

Μελανιές (A4)
Τι πιστεύετε ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση;
Εκμετάλλευση της ανάγκης του παιδιού για αγάπη, φροντίδα. (A4)
Μπλοκάρισμα βασικών αναγκών για την ψυχική ισορροπία του παιδιού (A4)
Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Μαζεμένα παιδιά (A4)
Φοβισμένα παιδιά (A4)
Τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση;
Εκμετάλλευση ανηλίκου από ενήλικα για ικανοποίηση αρρωστημένων φαντασιώσεων και ορέξεων. Εκμετάλλευση του σώματος ενός παιδιού. (A4)
Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Δύσκολη η διαπίστωση των σημαδιών σεξουαλικής κακοποίησης από κοινωνικό λειτουργό (A4)
Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;
Έλλειψη φροντίδας (A4)
Διαμονή σε περιβάλλον που δεν δεικνύεται για παιδιά (A4)
Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Μη κατάλληλος ρουχισμός (A4)
Έλλειψη υγιεινής (A4)
Κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;
Οικογενειακό περιβάλλον έχει υποστεί και αυτό κακοποίηση στην παιδική ηλικία (A4)
Ψυχιατρικά προβλήματα των γονέων (A4)
Ανεργία (A4)
Κατάθλιψη (A4)
Εθισμός σε ουσίες (A4)
Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;
Μπουλινγκ του παιδιού σε άλλα παιδιά (A4)
Κλείσιμο του παιδιού στον εαυτό του (A4)
Δημιουργία ψυχολογικών προβλημάτων στο παιδί (A4)

Κατάθλιψη (A4)
Μη συμμετοχή του παιδιού σε ομάδες (A4)
Πόση εμπιστοσύνη έχετε στο εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;
Εύκολη διαπίστωση της παιδικής κακοποίησης ειδικότερα της παραμέλησης (A4)
Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης
Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;
Γνώση προσέγγισης της οικογένειας (A4)
Γνώση στήριξης της οικογένειας (A4)
Γνώσεις ψυχολογίας (A4)
Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;
Εμπιστοσύνη (A4)
Αντικειμενικότητα (A4)
Υπομονή (A4)
Επιμονή (A4)
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου;
Παρατηρητικότητα (A4)
Αξιολόγηση συμπεριφοράς παιδιού (A4)
Αξιολόγηση συμπεριφοράς γονέων (A4)
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;
Η ενημέρωση (A4)
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου;
Γνώση των υπηρεσιών σε θέματα παιδικής κακοποίησης (A4)
Εύρεση πλαισίων παιδικής προστασίας (A4)
Ενότητα 3^η: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην

διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.
Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Μπορείτε να μου πείτε περισσότερα για την εμπειρία σας αυτή;
Περιστατικά με καταγγελίες (A4)
Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
Όχι υποστήριξη από τον φορέα (A4)
Υποστήριξη από συναδέλφους της υπηρεσίας και από άλλες ειδικότητες (A4)
Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης; Πως διαχειρίζεστε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;
Παρατήρηση (A4)
Συλλογή πληροφοριών (A4)
Ποια μέθοδο ή ποιο εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου περιγράψετε το εργαλείο αυτό;
Μη χρησιμοποίηση μεθόδου ή εργαλείου (A4)
Ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό;
Μη χρησιμοποίηση μεθόδου ή πρωτοκόλλου (A4)
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
Συνεργασία με διάφορα πλαίσια (A4)
Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό
Μη χρησιμοποίηση μεθόδου ή πρωτοκόλλου (A4)
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
Κοινωνική έκθεση στην Εισαγγελία (A4)
Κρίση για απομάκρυνση του παιδιού (A4)
Στήριξη της οικογένειας (A4)
Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης; Με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών;

Ψυχολόγους (A4)
Λογοθεραπευτές (A4)
Επισκέπτες Υγείας (A4)
Με κρατικούς φορείς (A4)
Με μη κυβερνητικές οργανώσεις (A4)
Με δήμους (A4)
Με νοσοκομεία (A4)
Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
Ιντερνέτ (A4)
Σχετική βιβλιογραφία (A4)
Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;
Υπάρχει ενημέρωση στον εισαγγελέα (A4)
Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης
Τι πιθανά εμπόδια συναντάται κατά την διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας σας;
Άρνηση από τους γονείς για συνεργασία (A4)
Έλλειψη ειδικοτήτων στον φορέα (A4)
Έλλειψη πλαισίων για να δεχθούν τα παιδιά (A4)
Που πιστεύετε ότι οφείλονται οι δυσκολίες του επαγγελματία στην διαχείριση του φαινομένου;
Μη επαρκής εκπαίδευση στο κομμάτι της παιδικής κακοποίησης μέσα στην σχολή (A4)
Ενότητα 5^η: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου;
Καλύτερη εκπαίδευση (A4)
Ενημέρωση της κοινότητας (A4)
Ενημέρωση γονέων (A4)
Σεμινάρια σε δήμους (A4)

Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου;

Δημιουργία πλαισίων και άλλων υποστηρικτικών φορέων (A4)

5^η Συνέντευξη με την A5

Ενότητα 1^η: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης.

Πώς ορίζετε την παιδική κακοποίηση;

Έλλειψη φροντίδας. A5

Έλλειψη ασφάλειας. A5

Έλλειψη αγάπης. A5

Συσχέτιση με την παραμέληση. A5

Ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης που θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

Ορατά σημάδια (μώλωπες). A5

Εσωτερικά-αόρατα σημάδια (ψυχοσυναισθηματικά). A5

Τι πιστεύετε ότι είναι η ψυχολογική κακοποίηση;

Η ψυχολογική βία είναι η βάση για κάθε είδος κακοποίησης. A5

Χαρακτηριστικά της είναι τα άσχημα συναισθήματα άγχους. A5

Ανασφάλεια. A5

Ψυχικός πόνος. A5

Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

Ήσυχο παιδί. A5

Απομονωμένο. A5

Λυπημένο. A5

Δυσχέρειες στην οικογένεια. A5
Τι πιστεύετε ότι είναι η σεξουαλική κακοποίηση;
Δεν έχω αντιμετωπίσει κάποιο περιστατικό. A5
Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;
Στέρηση αγάπης. A5
Στέρηση φροντίδας. A5
Μη κάλυψη βιολογικών αναγκών. A5
Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;
Στέρηση φροντίδας. A5
Αμέλεια του εμβολιασμού του παιδιού. A5
Μη παρακολούθηση του σχολείου. A5
Όταν μια μητέρα «χάνει» το παιδί της και εκείνο κυκλοφορεί στον δρόμο χωρίς την επίβλεψη της. A5
Κατά την γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;
Κακοποιημένοι γονείς. A5
Γονείς που έχουν μεγαλώσει σε ίδρυμα. A5
Μαμάδες σε μικρή ηλικία. A5
Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;
Ψυχολογικές συνέπειες. A5
Τα παιδιά νοιώθουν υπεύθυνα για τον πόνο που βιώνει το σπίτι τους. A5
Μη φυσιολογική ανάπτυξη, σε ένα βίαιο περιβάλλον. A5
Πόση εμπιστοσύνη έχετε στον εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;

Όχι, δεν έχω εμπιστοσύνη, λόγω έλλειψης επιμόρφωσης. A5
Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.
Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης;
Δεν έχω επαρκείς γνώσεις. A5
Καμία ειδική επιμόρφωση για το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης. A5
Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;
Δεν γνωρίζω. A5
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου;
Δεν γνωρίζω. A5
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;
Δεν γνωρίζω. A5
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου;
Ούτε αυτό το γνωρίζω. A5
Ενότητα 3^η: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.
Ποια βήματα ακολουθείτε στην διαχείριση μιας περίπτωσης παιδικής κακοποίησης;
το σημαντικό είναι να εξαντλείτε κάθε περίπτωση τα παιδιά να παραμείνουν στο

οικογενειακό πλαίσιο A5
συμβουλευτική οικογένειας A5
παραπομπή σε φορείς που έχουν τα κατάλληλα εργαλεία να διαγνώσουν πιθανά ψυχολογικά ή ψυχιατρικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γονείς A5
να ενδυναμωθούν (οι γονείς) στον ρόλο τους A5
κοινωνική έρευνα A5
κατ' οίκον επισκέψεις A5
Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
Δεν έχω λάβει καμία υποστήριξη από τον φορέα μου γενικά για την διαχείριση της κακοποίησης. A5
Με ποιους τρόπους ή εργαλεία μπορείτε να ανιχνεύσετε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;
Δεν γνωρίζω κανένα εργαλείο. A5
Ποια μέθοδο ή εργαλείο χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
Δεν γνωρίζω κάποιο πρωτόκολλο. A5
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;
πάντα κάνω επισκέψεις στα σπίτια A5
και βλέπω συνθήκες διαβίωσης του παιδιού A5
συμβουλευτική οικογένειας A5
Δύο δράσεις πρόληψης με συμβουλευτική οικογένειας και ψυχολογική υποστήριξη σε συνεργασία με το ΚΕΘΙ και άλλο ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ A5
Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση της παιδικής

κακοποίησης;
δεν γνωρίζω κανένα πρωτόκολλο για την διαχείριση της κακοποίησης A5
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
Παραπέμπουμε την οικογένεια και ζητάμε μία εκτίμηση από το Κέντρο Ψυχικής Υγείας A5
ή το Ιατροπαιδαγωγικό για να εξετάσουν τα παιδιά. A5
κοινωνική έρευνα A5
Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης και με ποιους επαγγελματίες συνεργάζεστε;
Ιατροπαιδαγωγικό A5
Κέντρο Ψυχικής Υγείας A5
παιδοψυχιατρική κλινική του ΠΑΓΝΗ A5
παιδοψυχιατρική κλινική του Βενιζελείου A5
το Παιδικό Χωριό SOS A5
με άλλους κοινωνικούς λειτουργούς A5
με ψυχολόγους A5
με την εισαγγελία A5
Ποιες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό για την διαχείριση του φαινομένου;
ίντερνετ A5
λίστα με τις υπηρεσίες A5
Μπορείτε να μου αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;

Όχι, δεν νομίζω, δεν μου έχει τύχει κάτι τέτοιο προσωπικά, ούτε έχω ακούσει από συνάδελφο κάτι τέτοιο. A5
Όταν υπάρχουν σημάδια φυσικά και θα καταγγείλεις το περιστατικό. A5
Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.
Μπορείτε να μου αναφέρετε εμπόδια ή δυσκολίες που αντιμετωπίζετε στην προσπάθεια διαχείρισης της παιδικής κακοποίησης;
Η δικτύωση με άλλους φορείς και υπηρεσίες που δεν υπάρχει. A5
αλλάξαμε ξαφνικά τον ρόλο μας στην υπηρεσία, δεν εκπαιδευτήκαμε σε τίποτα A5
Καμία ομάδα υποστήριξης A5
καμία συνεργασία με άλλον επαγγελματία στο πλαίσιο A5
Ενότητα 5^η: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.
Θα ήθελα να μου αναφέρετε τυχόν προτάσεις ή σκέψεις που έχετε για να βελτιωθεί ο ρόλος σας στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.
για το συγκεκριμένο κομμάτι θα έπρεπε να απασχολείται αποκλειστικά και μόνο μία υπηρεσία. A5
το σημαντικό είναι να υπάρχει ομάδα επαγγελματιών A5
η ουσία είναι να γίνεται πρόληψη σε αυτές τις περιπτώσεις A5
δεν υπάρχει καμία οργάνωση ή ενημέρωση για την παιδική κακοποίηση A5

6^η Συνέντευξη με την A6

Ενότητα 1^η: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης.

Πώς ορίζετε την παιδική κακοποίηση;
Παραμέληση A6
όταν μια μάνα δεν μπορεί να φροντίσει το παιδί της από τις πρώτες βιολογικές ανάγκες A6
καθαριότητα, την υγιεινή του δηλαδή, A6
το φαγητό του A6
την ψυχαγωγία του A6
την εκπαίδευση του A6
σεξουαλική A6
και ο ξυλοδαρμός A6
Μπορείτε να μου πείτε τα σημάδια που παρατηρείτε σε ένα παιδί που κακοποιείται;
Κοιτάζει κάτω A6
είναι μαζεμένο A6
κάθεται στην άκρη του καναπέ A6
δεν έχει καμία βλεμματική επαφή A6
δεν είναι χαρούμενο A6
στο δωμάτιο του δεν υπάρχει καμία παιδική διακόσμηση A6
δεν ανταποκρίνεται στα ερωτήματα που του κάνω, A6
η μάνα λέει πάρα πολλά ψέματα, πέφτει σε πολλές αντιφάσεις A6
το παιδί είναι ατημέλητο A6
στο σχολείο δύο ή τρία χρόνια πιο κάτω από το πνευματικό επίπεδο της ηλικίας του A6

συνήθως το νοητικό του επίπεδο είναι χαμηλό Α6
η ψυχοσυναισθηματική του ωρίμανση είναι δύο τρία χρόνια πιο κάτω από την πραγματική του ηλικία, Α6
το βλέπεις να παίζει με παιδιά μικρότερης τάξης Α6
Κατά την γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της κακοποίησης;
οι ίδιοι οι γονείς έχουν βιώσει κακοποίηση Α6
έχουν πολύ χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό στάτους Α6
άνθρωποι οι οποίοι έχουν βιώσει πάρα πολύ άσχημα γεγονότα και οι ίδιοι Α6
έχουν δει ξυλοδαρμό Α6
όταν ένα σπίτι έχει πάρα πολλά προβλήματα Α6
πολλά προβλήματα Α6
άνεργος γονέας, Α6
απομονωμένος, χωρίς κοινωνικές επαφές, Α6
με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο Α6
με πολύ δύσκολες συνθήκες επιβίωσης Α6
άνθρωποι οι οποίοι έχουν και έντονη σεξουαλικότητα, Α6
Άνθρωποι χωρίς όρια. Α6
ψυχωσικά και ψυχιατρικά περιστατικά Α6
Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;
Μώλωπες Α6
Πόση εμπιστοσύνη έχετε στον εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;
Εγώ προσωπικά παίρνω ρίσκα. Α6

Θέλω να μοιράζομαι την ευθύνη, δηλαδή να υπάρχει και άλλος συνάδελφος και επαγγελματίας άλλης ειδικότητας A6
Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.
Μπορείτε να μου πείτε ποιες γνώσεις της κοινωνική εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;
Η σχολή είναι η βάση A6
Σίγουρα θα πρέπει να έχεις κλινικές γνώσεις A6
κοινωνική εργασία δηλαδή με άτομο A6
τεχνικές συνέντευξης A6
τεχνικές επικοινωνίας A6
η προσωπική μου γνώμη είναι ότι θα πρέπει οπωσδήποτε να κάνουν προσωπική ανάπτυξη, δηλαδή ψυχοθεραπεία A6
Ποιες αρχές και αξίες χρειάζονται για την διαχείριση του φαινομένου;
Η σχολή βάζει τις βάσεις, το πόσο όμως θα εξελίξεις εσύ την βάση είναι στις δικές σου δυνάμεις, στο ενδιαφέρον σου, στο να αγαπάς αυτό που κάνεις. A6
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
να είσαι εύστροφη, A6
Ευέλικτη A6
Μάχιμη A6
να είσαι ένας δυναμικός χαρακτήρας A6
Ενσυναίσθηση A6
Ενότητα 3^η: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί

Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.
Ποια βήματα ακολουθείτε στην διαχείριση μιας περίπτωσης παιδικής κακοποίησης;
συνήθως το συγγενικό περιβάλλον ή η γειτονιά παίρνει ένα ανώνυμο τηλέφωνο στο Χαμόγελο του Παιδιού, στο 1056 και λένε υπάρχει κακοποίηση στο τάδε σπίτι Α6
ο εισαγγελέας στέλνει ένα έγγραφο και με διατάζει να πάω να ελέγξω το σπίτι, ως κοινωνικός λειτουργός. Α6
Ο κοινωνικός λοιπόν λειτουργός κάνει την κοινωνική έρευνα. Α6
Πηγαίνουμε λοιπόν στο σπίτι, όπου δείχνουμε πρώτα το έγγραφο και βλέπουν ότι εμείς ερχόμαστε στο σπίτι από τον εισαγγελέα. Α6
πάμε στα ξαφνικά, απροειδοποίητα Α6
βλέπουμε το σπίτι, την οικογένεια, τις συνθήκες και την δουλειά (όχι κοινωνικό ιστορικό). Α6
κάνουμε κάποιες ερωτήσεις Α6
βλέπουμε το περιβάλλον Α6
πηγαίνουμε για μεγάλο χρονικό διάστημα, ξανά και ξανά Α6
μετά πηγαίνουμε στο σχολείο των παιδιών, μιλάμε με τους δασκάλους, παίρνουμε στοιχεία, βλέπουμε το παιδί, Α6
μιλάμε με την γιαγιά και τον παπού, Α6
μιλάμε με την γειτονιά Α6
προσπαθούμε γενικά όποιες δραστηριότητες έχει το παιδί να συλλέξουμε πληροφορίες. Α6
στέλνω την κοινωνική έκθεση στον εισαγγελέα και λέω με αυτά και αυτά στις τάδε του μήνα και μετά άλλο στις τάδε του μήνα, τάδε ώρα είδα αυτά κι αυτά κι αυτά. Α6
Και η πρόταση του κοινωνικού λειτουργού είναι είτε συμβουλευτική στην οικογένεια

A6
είτε αφαίρεση επιμέλειας παιδιού A6
είτε να παρακολουθήσει ψυχίατρος την μητέρα A6
οτιδήποτε ανάλογα το πρόβλημα που έχει η οικογένεια, A6
βοηθάμε την οικογένεια, την στηρίζουμε και προσπαθούμε να βελτιώσουμε τις συνθήκες στην ποιότητα ζωής της A6
«Έρασα» γυναικολογικά αυτήν την γυναίκα, πρώτα από όλα, για να μην φέρει άλλο παιδί στον κόσμο A6
βρήκαμε ανάδοχους γονείς, A6
προετοιμάσαμε το παιδί, A6
Πάντα πηγαίνεις με ασφάλεια όταν πηγαίνεις να κάνεις αφαίρεση επιμέλειας παιδιών, με τους αστυνομικούς, γιατί είναι επικίνδυνο. A6
. Μετά παρακολουθούσαμε το παιδί, προσπαθούσαμε να το εντάξουμε στο καινούριο περιβάλλον A6
Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
Με ημερίδες, του ίδιου του φορέα αλλά και άλλων φορέων. A6
Χρησιμοποιείτε κάποιο εργαλείο για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;
Το εργαλείο μας εμάς για την διαχείριση είναι η κοινωνική έκθεση A6
η παρατηρητικότητα μας A6
η ευελιξία μας A6
η ευστροφία μας A6
Μπορείτε να μου πείτε ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;

Ενημερώνω Α6
Συμβουλευώ Α6
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;
Δεν γνωρίζω να σου απαντήσω. Α6
Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης; Με ποιους επαγγελματίες συνεργάζεστε;
Ιατροπαιδαγωγικό Α6
παιδοψυχιατρική κλινική Α6
ΚΕΔΔΥ Α6
Εκκλησία Α6
Παιδικά Χωριά SOS Α6
Σχολεία Α6
Ιατροδικαστική υπηρεσία, Α6
Νοσοκομεία Α6
ψυχολόγο του δήμου Ηρακλείου Α6
Συναδέλφους Α6
Ψυχιάτρους Α6
Ψυχολόγους Α6
Ιατροδικαστή Α6
Εισαγγελία Α6
Λογοθεραπευτές Α6
Εργοθεραπευτές Α6

Ποιες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό για την διαχείριση του φαινομένου;
Η εμπειρία με οδηγεί. Α6
Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια;
δεν μας προστατεύει κανείς και ξέρουμε ότι οτιδήποτε πούμε μπορεί κάποιος από την οικογένεια να το διαβάσει. Α6
Έλλειψη απορρήτου Α6
Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.
Μπορείτε να μου πείτε εμπόδια και κάποιες δυσκολίες που αντιμετωπίζετε στην διαχείριση των περιπτώσεων;
Γραφειοκρατία Α6
Θα ήθελα πάρα πολύ να υπήρχε μία διεπιστημονική ομάδα Α6
Ενότητα 5^η: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.
Ποια είναι η πρόταση σας για την βελτίωση της διαχείρισης της παιδικής κακοποίησης από τον κοινωνικό λειτουργό;
Η διεπιστημονική ομάδα, Α6
ένα κέντρο επαγγελματιών υγείας στην περιοχή μας Α6
η εκπαίδευση Α6

Παράρτημα 3

Ενότητα 1^η: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης	
Υπό-κατηγορία	Περιεχόμενα
Πώς ορίζετε την παιδική κακοποίηση;	
Σωματική	Σωματική A1, σωματική A3
Ψυχολογική- συναισθηματική	Συναισθηματική A1, ψυχολογική A3
Έλλειψη φροντίδας	Έλλειψη φροντίδας A4, Έλλειψη φροντίδας A5, όταν μια μάνα δεν μπορεί να φροντίσει το παιδί της από τις πρώτες βιολογικές ανάγκες A6
Παραμέληση	Συσχέτιση με την παραμέληση. A5, Παραμέληση A6 ,είναι παραμελημένο A2
Σεξουαλική	Σεξουαλική A3, σεξουαλική A6
Έλλειψη συναισθηματικής ασφάλειας	Μη κάλυψη βασικών αναγκών υγείας και συναισθηματικών αναγκών A4, Έλλειψη ασφάλειας. A5, Έλλειψη αγάπης. A5,
	νοητική πίεση A1, να κάνει κάτι παρά τη θέλησή του A1, να προβεί σε πράξεις οι οποίες είναι πέρα από την ηλικία του A1, Θα μιλήσω πολύ εμπειρικά A2, θα μου κάνει πολύ κλικ να ασχοληθώ, τι υπάρχει πίσω από αυτό A2, κακοποίηση, για μένα ξεκινάει, βάζοντας σκαλοπάτια, θα δούμε αν υπάρχει παραμέληση A2, Οποιαδήποτε

	<p>πράξη βίας A3, καθαριότητα, την υγιεινή του δηλαδή, A6, το φαγητό του A6, την ψυχαγωγία του A6, την εκπαίδευση του A6, ο ξυλοδαρμός A6</p>
<p>Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών;</p>	
<p>Η συμπεριφορά του παιδιού</p>	<p>αν δω τη στάση του παιδιού A2, Ιδιαίτερη συμπεριφορά του παιδιού A3, Πολύ μαζεμένο παιδί A3, , είναι μαζεμένο A6 δεν μπαίνει μέσα στο γραφείο A2, δεν θέλει να μιλήσει A2, Δεν τρώει A2 , ,δεν ξέρει να σου πει τι τάξη πάει A2, , Επίθεση των παιδιών A4, Θυμός των παιδιών A4, Κοιτάζει κάτω A6, κάθεται στην άκρη του καναπέ A6, δεν έχει καμία βλεμματική επαφή A6, δεν είναι χαρούμενο A6, δεν ανταποκρίνεται στα ερωτήματα που του κάνω, A6, το βλέπεις να παίζει με παιδιά μικρότερης τάξης A6</p>
<p>Η συναισθηματική κατάσταση του παιδιού</p>	<p>παιδί που είναι πολύ φοβισμένο A2, Φόβος των παιδιών A4,</p>
<p>Η συμπεριφορά των γονέων</p>	<p>Ιδιαίτερη συμπεριφορά των γονέων A3, η μάνα λέει πάρα πολλά ψέματα, πέφτει σε πολλές αντιφάσεις A6</p>
<p>Το παιδί στο σχολικό περιβάλλον</p>	<p>δεν πάει το παιδί σχολείο A2, Παιδί με μαθησιακές δυσκολίες A3 , στο σχολείο δύο ή τρία</p>

	<p>χρόνια πιο κάτω από το πνευματικό επίπεδο της ηλικίας του Α6,</p>
	<p>δεν έχει κάνει τα εμβόλια του Α2, παιδί που μπορεί να είναι χτυπημένο Α2, στο δωμάτιο του δεν υπάρχει καμία παιδική διακόσμηση Α6, το παιδί είναι ατημέλητο Α6, συνήθως το νοητικό του επίπεδο είναι χαμηλό Α6, η ψυχοσυναισθηματική του ωρίμανση είναι δύο τρία χρόνια πιο κάτω από την πραγματική του ηλικία, Α6,</p>
<p>Τι πιστεύετε ότι είναι σωματική κακοποίηση;</p>	
<p>Όταν οι γονείς χτυπούν το παιδί</p>	<p>Γονείς ή κηδεμόνες χτυπούν το παιδί Α3, Γονέας ή κηδεμόνας χτυπάει το παιδί Α4,</p>
	<p>δεν χρειάζεται να διακρίνουμε ή να τη διαχωρίσουμε (από την σεξουαλική) γιατί το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως ή άλλως μεγάλο Α1, δεν είναι δουλειά μας να πούμε τι είδους κακοποίηση είναι ακριβώς. Είναι δουλειά του γιατρού, είναι δουλειά του νοσηλευτή Α2</p>
<p>Ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;</p>	
<p>Σημάδια στο σώμα</p>	<p>μώλωπες ή σημάδια Α2, Σημάδια σε εμφανή σημεία</p>

	<p>πρόσωπο, χέρια , πόδια A3, Σημάδια εμφανή στο σώμα A4, Καψίματα A4, Μελανιές A4, Ορατά σημάδια (μώλωπες). A5</p>
<p>Η συναισθηματική κατάσταση του παιδιού</p>	<p>τρομαγμένο παιδί, ένα παιδί που φοβάται να το ακουμπήσεις A2, δεν είναι ανάγκη πολλές φορές να το δεις χτυπημένο. Είναι τόσο φοβισμένο και μαζεμένο και τραβιέται. A2, Υπάρχει μια συστολή, A1, Εσωτερικά-αόρατα σημάδια (ψυχοσυναισθηματικά). A5</p>
<p>Τι πιστεύετε ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση;</p>	
<p>Πλήξη της ψυχολογικής κατάστασης του παιδιού</p>	<p>Κακομεταχείριση του παιδιού (A3), Κακό στην ψυχολογία του παιδιού (A3), Εκμετάλλευση της ανάγκης του παιδιού για αγάπη, φροντίδα. (A4), Μπλοκάρισμα βασικών αναγκών για την ψυχική ισορροπία του παιδιού (A4), Χαρακτηριστικά της είναι τα άσχημα συναισθήματα άγχους. A5, Ανασφάλεια. A5, Ψυχικός πόνος. A5</p>
	<p>Η ψυχολογική βία είναι η βάση για κάθε είδος κακοποίησης. A5, δεν χρειάζεται να διακρίνουμε ή να τη διαχωρίσουμε (από την σεξουαλική) το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως</p>

	ή άλλως μεγάλο A1, Έχει δυσδιάκριτα όρια A2, Χρειάζεται λεπτή διαχείριση A2, Πρέπει να σεβαστείς A2, να είσαι προσεκτικός A2, Πρέπει να το δεις και να το ξαναδείς. Εγώ δεν υπάρχει περίπτωση να το δω μία φορά. A2
Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;	
Η συναισθηματική κατάσταση του παιδιού	Ένα πολύ φοβισμένο παιδί A2, ένα παιδί που ντρέπεται πολύ A2, Δημιουργία φόβου στα παιδιά A2, Φοβισμένα παιδιά A4, Λυπημένο. A5
Η συμπεριφορά του παιδιού	Ένα παιδί αντιδραστικό A2, Ένα παιδί που δεν έμπαινε μέσα στο γραφείο μου A2, Ο τρόπος που σε κοιτάζει A2, Μη φυσιολογικές αντιδράσεις των παιδιών A3 , Ήσυχο παιδί. A5, Απομονωμένο. A5, Εσωστρεφή παιδιά A3, Μαζεμένα παιδιά A3, Μαζεμένα παιδιά A4
	Συμβαίνει το ίδιο με την σεξουαλική A1, θα πρέπει να μπορεί κάποιος να την διακρίνει και να αναγνωρίσει ότι πρόκειται για κακοποίηση γιατί, θα μπορούσε και να ήταν μια ψυχική διαταραχή A1, Το ίδιο με τη σωματική A2
Τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση;	

<p>Η εκμετάλλευση του σώματος ενός παιδιού από ενήλικα</p>	<p>Πιάνω ένα παιδί ή ακουμπάω A2, Κακοποιώ ένα παιδί με σεξουαλική πράξη A2, Ασέλγεια του γονέα στο παιδί του A3, Εκμετάλλευση ανηλίκου από ενήλικα για ικανοποίηση αρρωστημένων φαντασιώσεων και ορέξεων. Εκμετάλλευση του σώματος ενός παιδιού. A4</p>
	<p>Δεν έχω αντιμετωπίσει κάποιο περιστατικό. A5, είναι παρακινδυνευμένο να ασχοληθεί ένας κοινωνικός λειτουργός A1, έχει να κάνει με ακόμα μεγαλύτερα πράγματα από την σωματική και την ψυχολογική A1, Ακόμα και το κοιτάζω με έναν συγκεκριμένο τρόπο από κάποιον άνθρωπο, που έχει νοσηρότητα A2,</p>
<p>Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;</p>	
<p>Δυσκολία εντοπισμού για σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών από τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς</p>	<p>Εμ, δεν ξέρω, δεν μπορώ να σου πω. Δεν είμαι εκπαιδευμένη A2, δύσκολη διάγνωση των σημαδιών της σεξουαλικής κακοποίησης A3, Δύσκολη η διαπίστωση των σημαδιών σεξουαλικής κακοποίησης από κοινωνικό λειτουργό A4,</p>
	<p>τρόπος που μιλάει A1, ποια</p>

	θέματα αγγίζει A1, τρόπος που στέκεται A1 ,είναι τα ίδια σημεία με τα προηγούμενα είδη κακοποίησης A2
Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;	
Η έλλειψη βιολογικών αναγκών του παιδιού	Η έλλειψη βασικών αναγκών του παιδιού A1, να μην το ταΐζουν A1, Μη κάλυψη βιολογικών αναγκών A5. Ένα παιδί που δεν τρώει A2
Έλλειψη φροντίδας του παιδιού	να μην το φροντίζουν A1, Έλλειψη φροντίδας του παιδιού A3, Έλλειψη φροντίδας A4, Στέρηση φροντίδας. A5
Έλλειψη ενδιαφέροντος του γονέα για το παιδί	να μη του μιλάει A1 , να μην έχει την αποκλειστική προσοχή A1 να μην ασχολείται ο γονιός με το παιδί του A1, να μην το νοθετεί A1, Στέρηση αγάπης. A5
	Που στέλνουν το παιδί να πάρει το φαί από το συσσίτιο A2, Διαμονή σε περιβάλλον που δεν δεικνύεται για παιδιά A4, Ένα παιδί που δεν πηγαίνει σχολείο A2, Ένα παιδί που δεν έχει κάνει τα εμβόλιά του A2
Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;	
Έλλειψη παρακολούθησης του σχολείου	Μη παρακολούθηση του σχολείου. A5, Έλλειψη παρακολούθησης μαθημάτων, σχολείου A3 ,η κανονική φοίτηση στο σχολείο A2

Έλλειψη στην παρακολούθηση της υγείας του παιδιού	η παρακολούθηση της υγείας του παιδιού A2, Αμέλεια του εμβολιασμού του παιδιού A5,
Έλλειψη υγιεινής	Έλλειψη υγιεινής A4, Έλλειψη υγιεινής A3
Έλλειψη προσοχής των παιδιών	Έλλειψη ανατροφής A3, Έλλειψη ή κακή διατροφή A3, Μη κατάλληλος ρουχισμός A4, Στέρηση φροντίδας A5, Όταν μια μητέρα «χάνει» το παιδί της και εκείνο κυκλοφορεί στον δρόμο χωρίς την επίβλεψη της. A5,
Τα προβλήματα που παρουσιάζει το παιδί	Φαίνεται από το βλέμμα του παιδιού, είναι χαμένο A1, φαίνεται στον τρόπο που επικοινωνεί ένα παιδί. A1, Τα περισσότερα παιδιά είναι πολυπροβληματικά A2, τα παιδιά παρατηρούνται με διάσπαση προσοχής και δυσλεξία A2
Κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;	
Γονείς που έχουν κακοποιηθεί	γονείς που έχουν οι ίδιοι κακοποιηθεί A1, Οικογενειακό περιβάλλον έχει υποστεί και αυτό κακοποίηση στην παιδική ηλικία (A4), Κακοποιημένοι γονείς. A5, οι ίδιοι οι γονείς έχουν βιώσει κακοποίηση A6, άνθρωποι οι οποίοι έχουν βιώσει πάρα πολύ άσχημα γεγονότα και οι ίδιοι A6, έχουν

	δει ξυλοδαρμό Α6, Το κλασικό, αυτό που έχει πάρει αυτό δίνεις. Α2
Γονείς με ψυχιατρικά-ψυχολογικά προβλήματα	γονείς με ψυχικές ασθένειες Α1, Γονείς με κατάθλιψη και αρχίζει να μην μπορούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους απέναντι στο παιδί Α2, Ψυχολογικά προβλήματα των γονέων Α3, Ψυχιατρικά προβλήματα των γονέων Α4, Κατάθλιψη Α4, ψυχωσικά και ψυχιατρικά περιστατικά Α6
Γονείς εθισμένοι σε ουσίες	γονείς με παρελθόν με χρήση ουσιών Α1, Εθισμός σε ουσίες Α4
Γονείς με πολλαπλά προβλήματα	Μπορεί να είναι από γονείς και γιαγιάδες και ένα οικογενειακό περιβάλλον που πιέζεται υπερβολικά μέσα από τις τωρινές συνθήκες και δεν μπορεί να ανταπεξέλθει. Α2, Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γονείς Α3, όταν ένα σπίτι έχει πάρα πολλά προβλήματα Α6, πολλά προβλήματα Α6, με πολύ δύσκολες συνθήκες επιβίωσης Α6
Άνεργοι γονείς	άνεργος γονέας, Α6, Ανεργία Α4
Γονείς με χαμηλό μορφωτικό	οικογένειες με πολύ χαμηλό

επίπεδο	μορφωτικό επίπεδο A1, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο A6
Άνθρωποι που δεν έχουν μάθει να έχουν όρια	Άνθρωποι χωρίς όρια. A6, που δεν είχαν οι ίδιοι όρια οπότε δεν έχουν την αίσθηση των ορίων ώστε να το μεταδώσουν A1
Άνθρωποι χωρίς κοινωνικές επαφές	απομονωμένος, χωρίς κοινωνικές επαφές, A6, έχουν πολύ χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό στάτους A6
	άνθρωποι οι οποίοι έχουν και έντονη σεξουαλικότητα, A6, Γονείς που έχουν μεγαλώσει σε ίδρυμα. A5, Μαμάδες σε μικρή ηλικία. A5 που δεν έχουν νιώσει ως παιδιά αγάπη και φροντίδα A1, άτομα που δεν είχαν μάθει ποτέ να είναι υπεύθυνα A1
Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;	
Στην ψυχική υγεία του παιδιού	Ψυχολογικές συνέπειες. A5, Κατάθλιψη A4, Δημιουργία ψυχολογικών προβλημάτων στο παιδί A4, Κλείσιμο παιδιού στον εαυτό του A4, ψυχολογική ανορεξία A2, Θα βγάλει ένα πρόβλημα σε επίπεδο νεύρωσης τις περισσότερες φορές, δηλαδή ένα άγχος ένα πανικό A2, Κάτι αγχωτικές κρίσεις μετά από

	καιρό A2,
Στη σωματική υγεία του παιδιού	Στη σωματική υγεία του παιδιού A3, Μώλωπες A6
Μη φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού	Μη φυσιολογική ανάπτυξη, σε ένα βίαιο περιβάλλον. A5, (δεν υπάρχει συνοχή) στον τρόπο που κινούνται A1, δεν υπάρχει συνοχή) στον τρόπο που οριοθετούνται A1, Στον τρόπο δηλαδή που αντιλαμβάνονται το πώς πρέπει να σταθούν μέσα στον χώρο A1
Συνέπειες στη συμπεριφορά του παιδιού	Μη συμμετοχή του παιδιού σε ομάδες A4, Μπουλινγκ του παιδιού σε άλλα παιδιά A4, ο τρόπος που λειτουργούν τα παιδιά μέσα στα σχολεία ή μέσα στα νηπιαγωγεία A1 αν μπορούν να μπουν σε κανόνες A1, υπάρχει συνοχή στον τρόπο που στέκονται A1
	Πιθανότητα να γίνει κακοποιητικός ενήλικας με το άλλο φύλλο, με τα παιδιά του A3, Τα παιδιά νοιώθουν υπεύθυνα για τον πόνο που βιώνει το σπίτι τους. A5
Πόση εμπιστοσύνη έχετε στο εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;	
Θετική απάντηση	Η εμπειρία βοηθάει πολύ A1, Μου δίνει αυτοπεποίθηση A1, Εύκολη διαπίστωση της

	<p>παιδικής κακοποίησης ειδικότερα της παραμέλησης A4</p>
Αρνητική απάντηση	<p>Όχι διαπίστωση 100% της κακοποίησης και ειδικότερα της σεξουαλικής A3, Όχι, δεν έχω εμπιστοσύνη, λόγω έλλειψης επιμόρφωσης. A5</p>
Μη σίγουρη απάντηση	<p>Α καθόλου A2, Εντάξει έχω εμπιστοσύνη A2, για όλα έχω εμπιστοσύνη και για όλα δεν έχω A2, Έχω εμπιστοσύνη, είμαι πάρα πολλά χρόνια σε έναν φορέα και να χω τις διασυνδέσεις A2, συμβουλευομαι πάντα συνάδελφο A2, Εγώ προσωπικά παίρνω ρίσκα. A6 Θέλω να μοιράζομαι την ευθύνη, δηλαδή να υπάρχει και άλλος συνάδελφος και επαγγελματίας άλλης ειδικότητας A6</p>
<p>Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.</p>	
Υπό-κατηγορίες	Θεματικό περιεχόμενο
<p>Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;</p>	

Γνώσεις της ψυχολογίας	Η ψυχολογία A1, Γνώσεις ψυχολογίας A4
Κλινικές γνώσεις	τρόπο που λειτουργούν ουσίες A1, Σίγουρα θα πρέπει να έχεις κλινικές γνώσεις A6
Γνώσεις της κοινωνικής εργασίας με άτομα, οικογένεια και κοινότητα	κυρίως η κοινωνική εργασία με άτομα A1, της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα A1, κυρίως η κοινωνική εργασία με άτομα και με οικογένεια A2, Χρειάζεται να ξέρεις ατομική προσέγγιση, κατά άτομο A2, γνώσεις μας για το τι διαθέσιμες υπηρεσίες υπάρχουν στην κοινότητα A2, Γνώση των πλαισίων για παραπομπές περιστατικών A3, Γνώση προσέγγισης της οικογένειας A4, Γνώση στήριξης της οικογένειας A4, Η σχολή είναι η βάση A6, κοινωνική εργασία δηλαδή με άτομο A6
Γνώσεις της μεθοδολογίας	με συνέντευξη, με στόχους, για να ξέρεις μέχρι που θα το πας, να μπορείς να αξιολογήσεις το άτομο και να μπορείς να αξιολογήσεις τα προβλήματα του παιδιού της οικογένειας, του πατέρα, της

	μητέρας, να κάνεις ένα σχέδιο δράσης, που θα πάει αυτό το παιδί. A2, τεχνικές συνέντευξης A6, τεχνικές επικοινωνίας A6
Γνώση του φαινομένου της κακοποίησης	Γνώση του τι είναι κακοποίηση και τα σημάδια της (A3), Καμία ειδική επιμόρφωση για το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης. A5
	Το στάδιο του ανηλικού A1 να γνωρίζει τα στάδια ωρίμανσης ενός παιδιού A1
	η προσωπική μου γνώμη είναι ότι θα πρέπει οπωσδήποτε να κάνουν προσωπική ανάπτυξη, δηλαδή ψυχοθεραπεία A6
	Δεν έχω επαρκείς γνώσεις. A5
Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;	
Απόρρητο	Το απόρρητο, για μένα, είναι βασική αρχή A1, τήρηση απορρήτου A2, Απόρρητο A3
Εμπιστοσύνη	Εμπιστοσύνη A3, Εμπιστοσύνη A4
	των δικαιωμάτων του παιδιού A2, τα δικαιώματα του κάθε ανθρώπου είναι χωρίς διαπραγμάτευση A2, η αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου

	είναι κυρίαρχη A2, Τόσα ξέρω δεν ξέρω παραπάνω. A2
	Ενσυναίσθηση A3
	Αντικειμενικότητα A4, Υπομονή A4, Επιμονή A4
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου;	
Παρατήρηση	η παρατήρηση της συμπεριφοράς, A1 παρατηρούμε τις λεπτομέρειες A1, παρατηρούμε τη συμπεριφορά των γονέων A1, η παρατήρηση των συνθηκών διαβίωσης A1, να παρατηρήσουμε αν το παιδί έχει μια φυσιολογική ζωή, δηλαδή αν πηγαίνει στο σχολείο, αν τρέφεται, αν έχει στοιχειώδη φροντίδα A1, Παρατηρητικότητα του κοινωνικού λειτουργού A3, Παρατηρητικότητα A4
Συνεργασία με οικογένεια και άλλους φορείς	έρθει σε επαφή με όλους τους φορείς που μπλέκεται το παιδί A1, Καλή συνεργασία με οικογενειακό περιβάλλον A3
	χρειάζεται εκπαίδευση για ανάπτυξη δεξιοτήτων A2

	<p>Δεξιότητες για να αντιμετωπίσεις ομάδες διαχείρισης κρίσεων A2 για την αντιμετώπιση ολιστικά μιας κατάστασης A2</p> <p>δεν θεωρώ ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπεις σε πρακτική A2</p> <p>θα πρέπει στην αντιμετώπιση αυτών να υπάρχει ένας φορέας όπου θα μπορείς να πας και να ζητήσεις βοήθεια A2</p>
	Αντληση πληροφοριών A3
	Αξιολόγηση συμπεριφοράς παιδιού A4, αξιολόγηση συμπεριφοράς γονέων A4
	Δεν γνωρίζω. A5
	να είσαι εύστροφη A6, Ευέλικτη A6, Μάχη A6, να είσαι ένας δυναμικός χαρακτήρας A6, Ενσυναίσθηση A6
Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;	
	το πόσο γρήγορα μπορεί να έρθει σε επαφή με ένα πρόβλημα A1, είναι οι προτάσεις που πρέπει να κάνει ένας κοινωνικός λειτουργός A1
	χρειάζεται εκπαίδευση για

	<p>ανάπτυξη δεξιοτήτων A2, Δεξιότητες για να αντιμετωπίσεις ομάδες διαχείρισης κρίσεων A2, Για την αντιμετώπιση ολιστικά μιας κατάστασης A2, δεν θεωρώ ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπει σε πρακτική A2 θα πρέπει στην αντιμετώπιση αυτών να υπάρχει ένας φορέας όπου θα μπορείς να πας και να ζητήσεις βοήθεια A2</p>
	<p>Συμβουλευτική υποστήριξη στους γονείς A3, Μετάδοση γνώσεων στους γονείς για φροντίδα παιδιών A3</p>
	<p>Η ενημέρωση A4</p>
	<p>Δεν γνωρίζω. A5</p>
<p>Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου;</p>	
<p>Γνώσεις</p>	<p>γνώσεις A1, Γνώση των πλαισίων για να βοηθηθεί η οικογένεια A3, Γνώση πλαισίων παιδικής προστασίας A3, Γνώση των υπηρεσιών σε θέματα παιδικής κακοποίησης A4</p>
	<p>ταχύτητα αντίδρασης A1 δηλαδή μόλις δούμε κάτι θα πρέπει αμέσως να το διεκπεραιώνουμε A1 κριτική ικανότητα A1</p>

	<p>χρειάζεται εκπαίδευση για ανάπτυξη δεξιοτήτων A2, Δεξιότητες για να αντιμετωπίσεις ομάδες διαχείρισης κρίσεων A2, Για την αντιμετώπιση ολιστικά μιας κατάστασης A2, δεν θεωρώ ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπει σε πρακτική A2 θα πρέπει στην αντιμετώπιση αυτών να υπάρχει ένας φορέας όπου θα μπορείς να πας και να ζητήσεις βοήθεια A2</p>
	Εύρεση πλαισίων παιδικής προστασίας A4
	Ούτε αυτό το γνωρίζω A5
3^η Ενότητα: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.	
Υπό-κατηγορία	Περιεχόμενα
Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Μπορείτε να μου πείτε περισσότερα για την εμπειρία σας αυτή; Με ποια βήματα σχεδιάσατε την παρέμβαση σας; Ποιο μοντέλο χρησιμοποιήσατε;	
Εισαγγελική εντολή	έλαβα την εισαγγελική εντολή A1 Περιστατικά με καταγγελίες A4 ο εισαγγελέας στέλνει ένα έγγραφο και με διατάζει να πάω να ελέγξω το σπίτι, ως κοινωνικός λειτουργός. A6
Κοινωνική έρευνα	Έκανα διερεύνηση A1 κοινωνική έρευνα A5

	<p>Ο κοινωνικός λοιπόν λειτουργός κάνει την κοινωνική έρευνα. A6</p>
<p>Κατ' οίκον επίσκεψη</p>	<p>με κατ' οίκον επισκέψεις A1</p> <p>Έκανα επισκέψεις το σπίτι για διερεύνηση συνθηκών A2</p> <p>κατ' οίκον επισκέψεις A5</p> <p>Πηγαίνουμε λοιπόν στο σπίτι, όπου δείχνουμε πρώτα το έγγραφο και βλέπουν ότι εμείς ερχόμαστε στο σπίτι από τον εισαγγελέα. A6</p> <p>πάμε στα ξαφνικά, απροειδοποίητα A6</p> <p>βλέπουμε το σπίτι, την οικογένεια, τις συνθήκες και την δουλειά (όχι κοινωνικό ιστορικό). A6</p> <p>βλέπουμε το περιβάλλον A6</p> <p>πηγαίνουμε για μεγάλο χρονικό διάστημα, ξανά και ξανά A6</p>
<p>Συναντήσεις με το περιβάλλον του παιδιού</p>	<p>με ατομικά ραντεβού A1</p> <p>συνδυαστικά, με δύο άτομα A1</p> <p>συναντήσεις στο γραφείο μου A2</p> <p>Συνεντεύξεις με το παιδί, τους γονείς και τη γιαγιά A2</p> <p>κάνουμε κάποιες ερωτήσεις A6</p> <p>μιλάμε με την γιαγιά και τον παππού, A6</p> <p>μιλάμε με την γειτονιά A6</p> <p>μετά πηγαίνουμε στο σχολείο των παιδιών, μιλάμε με τους δασκάλους, παίρνουμε στοιχεία, βλέπουμε το παιδί, A6</p>

	<p>προσπαθούμε γενικά όποιες δραστηριότητες έχει το παιδί να συλλέξουμε πληροφορίες. Α6</p>
<p>Διασύνδεση με φορείς</p>	<p>Συνεργάστηκα με φορείς Α1</p> <p>Ενέταξα την οικογένεια στο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας Α2</p> <p>Βγάλαμε τα βιβλιάρια απορίας Α2</p> <p>Αφού τελείωσε το πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας, εντάχθηκαν στο συσσίτιο της κοινωνικής μας υπηρεσίας Α2</p> <p>παραπομπή σε φορείς που έχουν τα κατάλληλα εργαλεία να διαγνώσουν πιθανά ψυχολογικά ή ψυχιατρικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γονείς Α5</p> <p>συνήθως το συγγενικό περιβάλλον ή η γειτονιά παίρνει ένα ανώνυμο τηλέφωνο στο Χαμόγελο του Παιδιού, στο 1056 και λένε υπάρχει κακοποίηση στο τάδε σπίτι Α6</p> <p>Πάντα πηγαίνεις με ασφάλεια όταν πηγαίνεις να κάνεις αφαίρεση επιμέλειας παιδιών, με τους αστυνομικούς, γιατί είναι επικίνδυνο. Α6</p>
<p>Κοινωνική έκθεση και προτάσεις στον εισαγγελέα</p>	<p>Σύνταξα την έκθεσή μου με τις παρατηρήσεις μου και τις προτάσεις μου προς τον εισαγγελέα Α1</p> <p>στέλνω την κοινωνική έκθεση</p>

	<p>στον εισαγγελέα και λέω με αυτά και αυτά στις τάδε του μήνα και μετά άλλο στις τάδε του μήνα, τάδε ώρα είδα αυτά κι αυτά κι αυτά. A6</p>
<p>Παρεμβάσεις για την στήριξη στους γονείς και το παιδί</p>	<p>Γράφτηκε το παιδί σχολείο A2 Έκανα δύο παραπομπές στο ΚΔΑΥ για την αξιολόγηση του παιδιού και στο Κέντρο Ψυχικής Υγείας για το παιδί και για όλη την οικογένεια A2 Ο πατέρας είχε ψυχολογική και συναισθηματική στήριξη A2 συμβουλευτική οικογένειας A5 Και η πρόταση του κοινωνικού λειτουργού είναι είτε συμβουλευτική στην οικογένεια A6 είτε αφαίρεση επιμέλειας παιδιού A6 είτε να παρακολουθήσει ψυχίατρος την μητέρα A6 οτιδήποτε ανάλογα το πρόβλημα που έχει η οικογένεια, A6 βοηθάμε την οικογένεια, την στηρίζουμε και προσπαθούμε να βελτιώσουμε τις συνθήκες στην ποιότητα ζωής της A6 «Έρασα» γυναικολογικά αυτήν την γυναίκα, πρώτα από όλα, για να μην φέρει άλλο παιδί στον κόσμο A6 βρήκαμε ανάδοχους γονείς, A6</p>

	<p>προετοιμάσαμε το παιδί, A6</p> <p>Μετά παρακολουθήσαμε το παιδί, προσπαθήσαμε να το εντάξουμε στο καινούριο περιβάλλον A6</p>
Ενδυνάμωση της οικογένειας	<p>Στόχος ήταν να εξομαλυνθούν οι καταστάσεις και να παραμείνει το παιδί στην οικογένειά του A2</p> <p>Πολλά περιστατικά κακοποίησης ιδιαίτερα ψυχολογικής κακοποίησης και παραμέλησης (A3)</p> <p>να ενδυναμωθούν (οι γονείς) στον ρόλο τους A5</p> <p>το σημαντικό είναι να εξαντλείτε κάθε περίπτωση τα παιδιά να παραμείνουν στο οικογενειακό πλαίσιο A5</p> <p>βοηθάμε την οικογένεια, την στηρίζουμε και προσπαθούμε να βελτιώσουμε τις συνθήκες στην ποιότητα ζωής της A6</p>
Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;	
Συνεργασία με συναδέλφους	<p>Μέσα από συνεργασία με συναδέλφους που συζητάμε τα περιστατικά. A2</p> <p>Υποστήριξη από συναδέλφους της υπηρεσίας και από άλλες ειδικότητες (A4)</p>
Όχι, καμία υποστήριξη	Όχι υποστήριξη από τον φορέα (A3)

	<p>Όχι υποστήριξη από τον φορέα (A4)</p> <p>Δεν έχω λάβει καμία υποστήριξη από τον φορέα μου γενικά για την διαχείριση της κακοποίησης. A5</p>
	<p>με την εμπιστοσύνη που μας δείχνει A1</p>
	<p>Με ημερίδες, του ίδιου του φορέα αλλά και άλλων φορέων. A6</p>
<p>Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης; Πώς διαχειρίζεστε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;</p>	
<p>Παρατήρηση στις συνθήκες διαβίωσης και στην οικογένεια</p>	<p>θα δεις γονείς A1</p> <p>θα δεις συμπεριφορές A1</p> <p>συνθήκες διαβίωσης που είναι πολύ σημαντικό A1</p> <p>θα δεις εμφανή σημάδια A1</p> <p>Απ' όλες τις δομές πιάνεις πράγματα, πιάνεις τις δυσλειτουργίες A2</p> <p>Νομίζω ότι η παρατήρηση είναι αυτό που με το χρόνο αναπτύσσει και καταλαβαίνεις τη δυσλειτουργία A2</p> <p>Παρατήρηση συμπεριφοράς A2</p> <p>Και από το δίκτυο που έχεις αναπτύξει π.χ. το σχολείο και από άτυπο δίκτυο π.χ. το κυλικείο A2</p> <p>Παρατήρηση στη συμπεριφορά παιδιού και γονέων (A3)</p> <p>Παρατήρηση (A4)</p> <p>η παρατηρητικότητά μας A6</p>
<p>Συλλογή πληροφοριών</p>	<p>Ακούς αυτά που σου λένε ή σου μεταφέρουνε A2</p>

	Συλλογή πληροφοριών (A3) Συλλογή πληροφοριών (A4)
	Από μια τυχαία συνάντηση A1
	Μέσω μιας συνεργασίας για άλλο πράγμα, θα κάνουμε έρευνα, παρατήρηση και συναντήσεις, πιθανόν να διαπιστώσουμε κακοποίηση. A1
	η ευελιξία μας A6
	η ευστροφία μας A6
Ποια μέθοδο ή εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου περιγράψετε το εργαλείο αυτό;	
Δεν γνωρίζω/δεν χρησιμοποιώ κάποιο εργαλείο	δεν χρησιμοποιούμε εργαλεία A1 Όχι δεν χρησιμοποιούμε A2 Μη χρησιμοποίηση μεθόδου ή εργαλείου (A4) Δεν γνωρίζω κανένα εργαλείο. A5
	Σειρά συνεντεύξεων (A3)
	Επισκέψεις στο σπίτι (A3)
	Το εργαλείο μας εμάς για την διαχείριση είναι η κοινωνική έκθεση A6
Ποια μέθοδο ή εργαλείο χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου περιγράψετε το εργαλείο αυτό;	
Δεν γνωρίζω/δεν χρησιμοποιώ κάποιο εργαλείο	δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο A1 Όχι, δεν υπάρχει A2 Μη χρησιμοποίηση μεθόδου ή πρωτοκόλλου (A4) Δεν γνωρίζω κάποιο πρωτόκολλο. A5
	Υλική βοήθεια (A3)

	Ψυχολογική υποστήριξη (A3)
	Παραπομπή σε κέντρο ψυχικής υγιεινής (αν χρειάζεται) (A3)
	Το εργαλείο μας εμάς για την διαχείριση είναι η κοινωνική έκθεση A6
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;	
Ημερίδες/δράσεις	Στην κοινότητα κάνουμε ενημερώσεις ή ημερίδες A1 Δύο δράσεις πρόληψης με συμβουλευτική οικογένειας και ψυχολογική υποστήριξη σε συνεργασία με το ΚΕΘΙ και άλλο ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ A5 Ενημερώνω A6
	η πρόληψη στην δική μας υπηρεσία, δεν έχει αναπτύξει κάτι A2
Παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών	Παροχή υπηρεσιών (υλική βοήθεια, οικονομικό επίδομα) (A3) συμβουλευτική οικογένειας A5 Συμβουλευτώ A6
Κατ' οίκον επισκέψεις	πάντα κάνω επισκέψεις στα σπίτια A5 και βλέπω συνθήκες διαβίωσης του παιδιού A5
	Συνεργασία με διάφορα πλαίσια (A4)
Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε το πρωτόκολλο αυτό.	
Δεν γνωρίζω/δεν χρησιμοποιώ	Δεν υπάρχει μια σταθερή μέθοδος

κάποιο πρωτόκολλο	A1 Δεν χρησιμοποιούμε. A2 Μη χρησιμοποίηση μεθόδου ή πρωτοκόλλου (A4) δεν γνωρίζω κανένα πρωτόκολλο για την διαχείριση της κακοποίησης A5
Κοινωνική έκθεση	Έκθεση στην Εισαγγελία (A3) Το εργαλείο μας εμάς για την διαχείριση είναι η κοινωνική έκθεση A6
Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;	
Συνεργασία με την εισαγγελία	ενημερώνουμε τον εισαγγελέα A1 Πολλές φορές προκαλούμε τις εισαγγελικές εντολές. Όταν πληροφορούμαστε από το σχολείο ή από την γειτονιά ότι κάπου υπάρχει ένα πρόβλημα, προκαλούμε να κάνουν μια καταγγελία στον εισαγγελέα ακροάσεων, ώστε να έρθει εντολή σε εμάς από τον εισαγγελέα, για να ερευνήσουμε. A2
Διασύνδεση με φορείς	παραπέμπουμε σε κέντρο ψυχικής υγιεινής A1 Παραπέμπουμε σε ψυχολόγους A1 Συνεργασία με διάφορα πλαίσια (A4) Παραπέμπουμε την οικογένεια και ζητάμε μία εκτίμηση από το Κέντρο Ψυχικής Υγείας A5

	ή το Ιατροπαιδαγωγικό για να εξετάσουν τα παιδιά. A5
Διαχείριση του προβλήματος και υποστήριξη από τον φορέα	<p>Αν είναι κάτι διαχειρίσιμο, το αντιμετωπίζουμε στην υπηρεσία μας A1</p> <p>Τις τεχνικές που αναπτύσσουμε και σε όλα τα περιστατικά ασκώντας κοινωνική εργασία, συμβουλευτική, ψυχολογική υποστήριξη και ανάπτυξη στην οικογένεια. A2</p> <p>Δεν έχουμε κάτι εξειδικευμένο. A2</p> <p>Βέβαια το τελευταίο καιρό προσπαθούμε ένας συνάδελφος να παίρνει όλα αυτά τα περιστατικά A2</p> <p>κάνουμε 2-3-4 συναντήσεις A2</p> <p>Συνεχή ψυχολογική ή υλική στήριξη (A3)</p> <p>Στήριξη της οικογένειας (A4)</p>
Κοινωνική έρευνα	<p>Παίρνουμε τηλέφωνο και επικοινωνούμε A2</p> <p>πάμε στο σπίτι A2</p> <p>κάνουμε την αξιολόγηση των συνθηκών A2</p> <p>Συνεχή επικοινωνία του κοινωνικού λειτουργού με την οικογένεια (A3)</p> <p>κοινωνική έρευνα A5</p>
Απομάκρυνση του παιδιού	<p>Απομάκρυνση του παιδιού (A3)</p> <p>Κρίση για απομάκρυνση του παιδιού (A4)</p>

	Δεν γνωρίζω να σου απαντήσω. A6
Κοινωνική έκθεση	Κοινωνική έκθεση στην Εισαγγελία (A4) Συστήνουμε την κοινωνική έκθεση, την στέλνουμε στον εισαγγελέα και κάνουμε τις προτάσεις μας A2
Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης; Με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών;	
Υπηρεσίες για την υποστήριξη των παιδιών	κέντρο για τα παιδιά που έχουν προβλήματα λόγου και προσοχής A1 ΚΔΑΥ A2 το «Μητέρα», τον «Άγιο Αντρέα» και την «Αγία Βαρβάρα», δέχονται τέτοια περιστατικά όταν θα έχεις απομάκρυνση A2 Παιδων εάν υπάρχει σωματική κακοποίηση A2 Ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες (A3) Σχολεία (A3) Ιατροπαιδαγωγικό A5 το Παιδικό Χωριό SOS A5 Ιατροπαιδαγωγικό A6 ΚΕΔΔΥ A6 Παιδικά Χωριά SOS A6 Σχολεία A6 λογοθεραπευτή A2 Δασκάλους (A3) Λογοθεραπευτές (A4)

	<p>Λογοθεραπευτές Α6</p> <p>Εργοθεραπευτές Α6</p>
Υπηρεσίες για την υποστήριξη των γονέων	<p>κέντρο απεξάρτησης ουσιών Α1</p> <p>προγράμματα της περιοχής Α1</p> <p>«κοινωνικά παντοπωλεία» Α1</p> <p>ΕΚΚΑ Α2</p>
Υγεία και ψυχική υγεία	<p>Κέντρα Ψυχικής Υγιεινής Α1</p> <p>ψυχιατρικά νοσοκομεία Α1</p> <p>νοσοκομεία Α1</p> <p>Κέντρο Ψυχικής Υγείας Α2</p> <p>Νοσοκομεία (Α3)</p> <p>Κέντρα ψυχικής υγείας (Α3)</p> <p>Με νοσοκομεία (Α4)</p> <p>Κέντρο Ψυχικής Υγείας Α5</p> <p>παιδοψυχιατρική κλινική του ΠΑΓΝΗ Α5</p> <p>παιδοψυχιατρική κλινική του Βενιζελείου Α5</p> <p>παιδοψυχιατρική κλινική Α6</p> <p>Ιατροδικαστική υπηρεσία, Α6</p> <p>Νοσοκομεία Α6</p> <p>ψυχολόγοι Α1</p> <p>Ψυχολόγο, φυσικοθεραπευτή και νοσηλεύτη, που υπάρχουν μέσα στην υπηρεσία μας Α2</p> <p>παιδοψυχολόγο Α2</p> <p>Παιδοψυχολόγους (Α3)</p> <p>Ψυχολόγους (Α3)</p> <p>Ψυχολόγους (Α4)</p> <p>Επισκέπτες Υγείας (Α4)</p> <p>με ψυχολόγους Α5</p> <p>ψυχολόγο του δήμου Ηρακλείου Α6</p>

	<p>Ψυχιάτρους Α6 Ψυχολόγους Α6 Ιατροδικαστή Α6</p>
<p>Νομική υπηρεσία</p>	<p>Τμήμα ανηλίκων της Εισαγγελίας Πειραιά (Α3) με την εισαγγελία Α5 Εισαγγελέας, που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή για την διαχείριση των περιπτώσεων γιατί έχει την εξουσία Α1 Νομικό Α2 Εισαγγελία Α6</p>
<p>Άλλες οργανώσεις και υπηρεσίες</p>	<p>Μη κυβερνητικές οργανώσεις (Α3) Με κοινωνικές υπηρεσίες άλλων πλαισίων (Α3) Με κρατικούς φορείς (Α4) Με μη κυβερνητικές οργανώσεις (Α4) Με δήμους (Α4) Εκκλησία Α6</p>
<p>Κοινωνικοί λειτουργοί</p>	<p>Κοινωνικοί λειτουργοί Α1 με άλλους κοινωνικούς λειτουργούς Α5 Συναδέλφους Α6</p>
<p>Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;</p>	
<p>Ημερίδες</p>	<p>Το σεμινάριο, που παρακολουθώ αυτή τη στιγμή Α1 Έτυχε αρχές Μαρτίου να πάω σε μία ημερίδα του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού που</p>

	<p>παρουσίαζε το πρωτόκολλο, πώς έγινε η μελέτη. Που σημαίνει ότι πήρα μία πληροφορία από εκεί.</p> <p>A2</p> <p>Σεμινάρια (A3)</p>
Βιβλιογραφία	<p>βιβλιογραφία A1</p> <p>Βιβλία (A3)</p> <p>Σχετική βιβλιογραφία (A4)</p>
Διαδίκτυο	<p>Το διαδίκτυο πάνω από όλα. A2</p> <p>Ιντερνέτ (A3)</p> <p>Ιντερνέτ (A4)</p> <p>ιντερνέτ A5</p>
	<p>λίστα με τις υπηρεσίες A5</p>
	<p>Η εμπειρία με οδηγεί. A6</p>
<p>Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;</p>	
Όχι, οι καταγγελίες γίνονται	<p>Εγώ δεν μπορώ να το κάνω αυτό, είναι χρέος μας να το καταγγείλουμε A1</p> <p>Δεν θα το έκανα να πω την αλήθεια. Στην ηλικία που είμαι και με την εμπειρία που έχω, συνειδητά, δεν θα το έκανα ποτέ.</p> <p>A2</p> <p>Όχι (A3)</p> <p>Υπάρχει ενημέρωση στον εισαγγελέα (A4)</p> <p>Όχι, δεν νομίζω, δεν μου έχει τύχει κάτι τέτοιο προσωπικά, ούτε έχω ακούσει από συνάδελφο κάτι τέτοιο. A5</p>
Έλλειψη απορρήτου	<p>δεν μας προστατεύει κανείς και ξέρουμε ότι οτιδήποτε πούμε</p>

	<p>μπορεί κάποιος από την οικογένεια να το διαβάσει. Α6</p> <p>Έλλειψη απορρήτου Α6</p>
<p>Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.</p>	
<p>Υπό-κατηγορίες</p>	<p>Περιεχόμενα</p>
<p>Τι πιθανά εμπόδια συναντάτε κατά τη διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας σας;</p>	
<p>Έλλειψη διεπιστημονικής ομάδας</p>	<p>Έλλειψη διεπιστημονικής ομάδας στον φορέα Α3,</p> <p>Καμία ομάδα υποστήριξης Α5,</p> <p>καμία συνεργασία με άλλον επαγγελματία στο πλαίσιο Α5,</p> <p>Θα ήθελα πάρα πολύ να υπήρχε μία διεπιστημονική ομάδα Α6</p>
<p>Προβλήματα κατά τη συνεργασία με γονείς</p>	<p>Η μητέρα είχε δικηγόρο τον Κούγια και η ίδια ήτανε με μία ψυχοπαθολογία και ήθελε να δημιουργεί εχθρούς και φαντάσου ότι έκανα εισήγηση ουσιαστικά αρνητική γι αυτήν. Δηλαδή δεν έκανα αρνητική γι αυτήν, είπα πόσο καλές ήταν οι συνθήκες διαμονής του παιδιού με τον πατέρα. Όλοι μου είπαν τότε, θα δεις τι θα σου κάνει θα σε κυνηγήσει... Έπρεπε από μια μάνα να απομακρυνθεί το παιδί και να το πάρει ο πατέρας, που πραγματικά φαινόταν πιο ικανός και το περιβάλλον του. Εντάξει δεν είναι εύκολα πράγματα. Α2,</p> <p>Άλλη μια φορά είχα πάρει το</p>

	<p>επίδομα από μια μητέρα και να είναι αυτός που θα το εισπράττει ο πατέρας, γιατί αυτός ήταν με νοητική στέρηση. Όλοι μου έλεγαν πρόσεχε μην έρθεις το πρωί στο γραφείο σου και αυτή φωνάζει και κάνει. Δεν έγινε βέβαια κάτι, A2,</p> <p>Έχω αισθανθεί ότι μπορεί να απειλούμαι, με τους γονείς συμβαίνει γιατί τις περισσότερες φορές έχουν την διεκδίκηση παιδιού και είναι πολύ πιο έντονα τα συναισθήματα του γονέα. A2,</p> <p>Άρνηση από τους γονείς για συνεργασία A4</p>
<p>Δυσκολίες κατά τη συνεργασία με άλλους φορείς</p>	<p>Έλλειψη πλαισίων για να δεχθούν τα παιδιά A4</p> <p>Η δικτύωση με άλλους φορείς και υπηρεσίες που δεν υπάρχει. A5</p>
	<p>Η έκθεση του κοινωνικού λειτουργού είναι μέρος της δικογραφίας και έτσι καταργείται το απόρρητο A1,</p> <p>Η σύγχυση που έχει η παιδική ηλικία δημιουργεί πρόβλημα στον κοινωνικό λειτουργό A1</p>
	<p>αλλάξαμε ξαφνικά τον ρόλο μας στην υπηρεσία, δεν εκπαιδευτήκαμε σε τίποτα A5</p>
	<p>Γραφειοκρατία A6</p>

Ενότητα 5^η: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.	
Υπό-κατηγορίες	Περιεχόμενα
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου;	
Ενημέρωση του πληθυσμού	<p>οργάνωση εκδηλώσεων A1</p> <p>ομιλίες A1</p> <p>οποιοδήποτε είδος ενημέρωσης A1</p> <p>για τα παιδιά, στο σχολείο, που είναι το πιο σημαντικό που μπορεί να γίνει A1</p> <p>Για γονείς A1</p> <p>Ενημέρωση στα σχολεία για την παιδική κακοποίηση (A3)</p> <p>Ενημέρωση της κοινότητας (A4)</p> <p>Ενημέρωση γονέων (A4)</p> <p>Σεμινάρια σε δήμους (A4)</p> <p>δεν υπάρχει καμία οργάνωση ή ενημέρωση για την παιδική κακοποίηση A5</p>
Νομική διευθέτηση	<p>παραδειγματικές τιμωρίες εκείνων που έχουν ήδη διαπράξει κακοποίηση A1</p>

<p>Δράσεις των επαγγελματιών των κοινοτήτων</p>	<p>είναι στην κρίση του κάθε επαγγελματία τι θα κάνει A1</p> <p>Στην πρωτοβάθμια πρόληψη, πιστεύω ότι εγώ του χρόνου άμα είμαι καλά στα παιδιά μέχρι 5 ετών που έχουν κάποια αναπηρία με διάγνωση, εγώ θα το κάνω A2</p> <p>Θεωρώ ότι ο δήμος από την ώρα που γεννιέται ένα παιδί μπορεί να κάνει κάτι, μη σου πω ότι ξεκινάμε από κει που είναι έγκυος η μητέρα, με μία μαία. A2</p> <p>Οπότε η πρόληψη από έναν δήμο ξεκινάει ρωτώντας πόσες είναι έγκυες φέτος το καλοκαίρι; Κάντε ένα πρόγραμμα δύο μηνών. A2</p> <p>κάτι που να σχετίζεται με το μητρικό ρόλο A2</p>
<p>Διασύνδεση με φορείς</p>	<p>Από εκεί και πέρα πρέπει να έχεις ένα πολύ καλό δίκτυο τοπικό, τοπικό εννοώ και μες την πόλη, ώστε να μπορείς εύκολα να κάνεις παραπομπές. A2</p> <p>ένα κέντρο επαγγελματιών υγείας στην περιοχή μας A6</p>
<p>Εκπαίδευση</p>	<p>Καλύτερη εκπαίδευση (A4)</p> <p>η εκπαίδευση A6</p>
<p>Διεπιστημονική ομάδα και συνεργασία</p>	<p>για το συγκεκριμένο κομμάτι θα έπρεπε να απασχολείται αποκλειστικά και μόνο μία υπηρεσία. A5</p>

	<p>το σημαντικό είναι να υπάρχει ομάδα επαγγελματιών A5</p> <p>Η διεπιστημονική ομάδα, A6</p>
	<p>η ουσία είναι να γίνεται πρόληψη σε αυτές τις περιπτώσεις A5</p>
<p>Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;</p>	
<p>Διασύνδεση/ενίσχυση υπηρεσιών - διεπιστημονική ομάδα</p>	<p>Συντονισμό υπηρεσιών, A1</p> <p>Διασύνδεση, που είναι το παν A1 διευκόλυνση και την διασύνδεση των υπηρεσιών A2</p> <p>Μέσα στο σύστημα υγείας, πρέπει να στήσουμε υποστηρικτικά πράγματα A2</p> <p>Ένα σύνολο επαγγελματιών (ψυχολόγοι, νοσηλευτές) στον Δήμο καθώς υπάρχει έλλειψη (A3)</p> <p>Δημιουργία πλαισίων και άλλων υποστηρικτικών φορέων (A4)</p>
	<p>η νομοθεσία να είναι πιο στιβαρή, υπέρ των ανηλίκων A1</p>
	<p>Σχολική κοινωνική εργασία A2</p>

Παράρτημα 4

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ

Ενότητα 1 ^η : Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης	
Ερωτήσεις	Υποκατηγορίες
Πώς ορίζετε την παιδική κακοποίηση;	Σωματική (Α1 και Α3), Ψυχολογική- συναισθηματική (Α1 και Α3), Έλλειψη φροντίδας (Α4,Α5 και Α6), Παραμέληση (Α2,Α5 και Α6), Σεξουαλική(Α3 και Α6), Έλλειψη συναισθηματικής ασφάλειας (Α4 και Α5) νοητική πίεση Α1, να κάνει κάτι παρά τη θέλησή του Α1, να προβεί σε πράξεις οι οποίες είναι πέρα από την ηλικία του Α1, Θα μιλήσω πολύ εμπειρικά Α2, θα μου κάνει πολύ κλικ να ασχοληθώ, τι υπάρχει πίσω από αυτό Α2, κακοποίηση, για μένα ξεκινάει, βάζοντας σκαλοπάτια, θα δούμε αν υπάρχει παραμέληση Α2, Οποιαδήποτε πράξη βίας Α3, καθαριότητα, την υγιεινή του δηλαδή, Α6, το φαγητό του Α6, την ψυχαγωγία του Α6, την εκπαίδευση του Α6, ο ξυλοδαρμός Α6
Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών;	Η συμπεριφορά του παιδιού (Α2,Α3,Α4 και Α6), Η συναισθηματική κατάσταση του παιδιού(Α2 και Α4), Η συμπεριφορά των γονέων(Α3 και Α6), Το παιδί στο σχολικό

	<p>περιβάλλον (A2,A3 και A6) δεν έχει κάνει τα εμβόλια του A2, παιδί που μπορεί να είναι χτυπημένο A2, στο δωμάτιο του δεν υπάρχει καμία παιδική διακόσμηση A6, το παιδί είναι ατημέλητο A6, συνήθως το νοητικό του επίπεδο είναι χαμηλό A6, η ψυχοσυναισθηματική του ωρίμανση είναι δύο τρία χρόνια πιο κάτω από την πραγματική του ηλικία, A6,</p>
<p>Τι πιστεύετε ότι είναι σωματική κακοποίηση;</p>	<p>Όταν οι γονείς χτυπούν το παιδί (A3 και A4) δεν χρειάζεται να διακρίνουμε ή να τη διαχωρίσουμε (από την σεξουαλική) γιατί το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως ή άλλως μεγάλο A1, δεν είναι δουλειά μας να πούμε τι είδους κακοποίηση είναι ακριβώς. Είναι δουλειά του γιατρού, είναι δουλειά του νοσηλευτή A2</p>
<p>Ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;</p>	<p>Σημάδια στο σώμα (A2,A3,A4 και A5), Η συναισθηματική κατάσταση του παιδιού (A2,A1 και A5)</p>
<p>Τι πιστεύετε ότι είναι ψυχολογική κακοποίηση;</p>	<p>Πλήξη της ψυχολογικής κατάστασης του παιδιού (A3,A4 και A5) Η ψυχολογική βία είναι η βάση για κάθε είδος κακοποίησης. A5, δεν χρειάζεται να διακρίνουμε ή να τη διαχωρίσουμε (από την σεξουαλική) το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως ή άλλως μεγάλο A1, Έχει δυσδιάκριτα</p>

	<p>όρια A2, Χρειάζεται λεπτή διαχείριση A2, Πρέπει να σεβαστείς A2, να είσαι προσεκτικός A2, Πρέπει να το δεις και να το ξαναδείς. Εγώ δεν υπάρχει περίπτωση να το δω μία φορά. A2</p>
<p>Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;</p>	<p>Η συναισθηματική κατάσταση του παιδιού (A2,A4 και A5) , Η συμπεριφορά του παιδιού (A2,A3,A4 και A5) ,Συμβαίνει το ίδιο με την σεξουαλική A1, θα πρέπει να μπορεί κάποιος να την διακρίνει και να αναγνωρίσει ότι πρόκειται για κακοποίηση γιατί, θα μπορούσε και να ήταν μια ψυχική διαταραχή A1, Το ίδιο με τη σωματική A2</p>
<p>Τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση;</p>	<p>Η εκμετάλλευση του σώματος ενός παιδιού από ενήλικα (A2,A3 και A4) Δεν έχω αντιμετωπίσει κάποιο περιστατικό. A5, είναι παρακινδυνευμένο να ασχοληθεί ένας κοινωνικός λειτουργός A1, έχει να κάνει με ακόμα μεγαλύτερα πράγματα από την σωματική και την ψυχολογική A1, Ακόμα και το κοιτάζω με έναν συγκεκριμένο τρόπο από κάποιον άνθρωπο, που έχει νοσηρότητα A2,</p>
<p>Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;</p>	<p>Δυσκολία εντοπισμού για σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών από τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς (A2,A3</p>

	<p>και Α4) τρόπος που μιλάει Α1, ποια θέματα αγγίζει Α1, τρόπος που στέκεται Α1 ,είναι τα ίδια σημεία με τα προηγούμενα είδη κακοποίησης Α2</p>
<p>Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;</p>	<p>Η έλλειψη βιολογικών αναγκών του παιδιού(Α1,Α2 και Α5), Έλλειψη φροντίδας του παιδιού(Α1,Α3,Α4 και Α5), Έλλειψη ενδιαφέροντος του γονέα για το παιδί (Α1 και Α5) ,Που στέλνουν το παιδί να πάρει το φαί από το συσσίτιο Α2, Διαμονή σε περιβάλλον που δεν δεικνύεται για παιδιά Α4, Ένα παιδί που δεν πηγαίνει σχολείο Α2, Ένα παιδί που δεν έχει κάνει τα εμβόλιά του Α2</p>
<p>Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;</p>	<p>Έλλειψη παρακολούθησης του σχολείου(Α2,Α3 και Α5), Έλλειψη στην παρακολούθηση της υγείας του παιδιού(Α2 και Α5), Έλλειψη υγιεινής(Α3 και Α4), Έλλειψη προσοχής των γονέων για τα παιδιά(Α3,Α4 και Α5), Τα προβλήματα που παρουσιάζει το παιδί (Α1 και Α2)</p>
<p>Κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;</p>	<p>Γονείς που έχουν κακοποιηθεί(Α1,Α2,Α4,Α5και Α6) , Γονείς με ψυχιατρικά-ψυχολογικά προβλήματα (Α1,Α2,Α3,Α4 και Α6) , Γονείς εθισμένοι σε ουσίες(Α1 και Α4), Γονείς με πολλαπλά προβλήματα(Α2,Α3 και Α6), Άνεργοι γονείς(Α4 και Α6), Γονείς</p>

	<p>με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (A1 και A6), Άνθρωποι που δεν έχουν μάθει να έχουν όρια(A1 και A6) άνθρωποι οι οποίοι έχουν και έντονη σεξουαλικότητα, A6, Γονείς που έχουν μεγαλώσει σε ίδρυμα. A5, Μαμάδες σε μικρή ηλικία. A5 που δεν έχουν νιώσει ως παιδιά αγάπη και φροντίδα A1, άτομα που δεν είχαν μάθει ποτέ να είναι υπεύθυνα A1 ,απομονωμένος, χωρίς κοινωνικές επαφές, A6, έχουν πολύ χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό στάτους A6</p>
<p>Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;</p>	<p>Στην ψυχική υγεία του παιδιού(A2,A4 και A5), Στη σωματική υγεία του παιδιού(A3 και A6), Μη φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού(A1 και A5), Συνέπειες στη συμπεριφορά του παιδιού(A1 και A4), Πιθανότητα να γίνει κακοποιητικός ενήλικας με το άλλο φύλλο, με τα παιδιά του A3, Τα παιδιά νοιώθουν υπεύθυνα για τον πόνο που βιώνει το σπίτι τους. A5</p>
<p>Πόση εμπιστοσύνη έχετε στο εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;</p>	<p>Θετική απάντηση(A1 και A4), Αρνητική απάντηση(A3 και A5), Μη σίγουρη απάντηση (A2 και A6)</p>
<p>Ενότητα 2^η: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.</p>	

Ερωτήσεις	Υποκατηγορίες
<p>Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;</p>	<p>Γνώσεις της ψυχολογίας (A1 και A4)</p> <p>Κλινικές γνώσεις (A1 και A6)</p> <p>Γνώσεις της κοινωνικής εργασίας με άτομα, οικογένεια και κοινότητα (A1, A2, A3, A4 και A6)</p> <p>Γνώσεις της μεθοδολογίας (A2 και A6)</p> <p>Γνώση του φαινομένου της κακοποίησης (A3 και A5)</p> <p>Το στάδιο του ανηλίκου (A1)</p> <p>να γνωρίζει τα στάδια ωρίμανσης ενός παιδιού (A1)</p> <p>η προσωπική μου γνώμη είναι ότι θα πρέπει οπωσδήποτε να κάνουν προσωπική ανάπτυξη, δηλαδή ψυχοθεραπεία (A6)</p> <p>Δεν έχω επαρκείς γνώσεις (A5)</p>
<p>Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου;</p>	<p>Απόρρητο (A1, A2, A3)</p> <p>Εμπιστοσύνη (A3, A4)</p> <p>των δικαιωμάτων του παιδιού (A2),</p> <p>τα δικαιώματα του κάθε ανθρώπου είναι χωρίς διαπραγμάτευση (A2),</p> <p>η αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου είναι κυρίαρχη (A2),</p> <p>Τόσα ξέρω δεν ξέρω παραπάνω (A2)</p>

	<p>Ενσυναίσθηση (A3)</p> <p>Αντικειμενικότητα (A4)</p> <p>Υπομονή (A4)</p> <p>Επιμονή (A4)</p>
<p>Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου;</p>	<p>Παρατήρηση (A1, A3 και A4)</p> <p>Συνεργασία με οικογένεια και άλλους φορείς (A1 και A3)</p> <p>χρειάζεται εκπαίδευση για ανάπτυξη δεξιοτήτων (A2)</p> <p>Δεξιότητες για να αντιμετωπίσεις ομάδες διαχείρισης κρίσεων (A2)</p> <p>για την αντιμετώπιση ολιστικά μιας κατάστασης (A2)</p> <p>δεν θεωρώ ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπει σε πρακτική (A2)</p> <p>θα πρέπει στην αντιμετώπιση αυτών να υπάρχει ένας φορέας όπου θα μπορείς να πας και να ζητήσεις βοήθεια (A2)</p> <p>Αντληση πληροφοριών (A3)</p> <p>Αξιολόγηση συμπεριφοράς παιδιού (A4)</p> <p>αξιολόγηση συμπεριφοράς γονέων (A4)</p> <p>Δεν γνωρίζω (A5)</p> <p>να είσαι εύστροφη (A6)</p>

	<p>Ευέλικτη (A6)</p> <p>Μάχιμη (A6)</p> <p>να είσαι ένας δυναμικός χαρακτήρας (A6)</p> <p>Ενσυναίσθηση (A6)</p>
<p>Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;</p>	<p>το πόσο γρήγορα μπορεί να έρθει σε επαφή με ένα πρόβλημα (A1)</p> <p>είναι οι προτάσεις που πρέπει να κάνει ένας κοινωνικός λειτουργός (A1)</p> <p>χρειάζεται εκπαίδευση για ανάπτυξη δεξιοτήτων (A2)</p> <p>Δεξιότητες για να αντιμετωπίσεις ομάδες διαχείρισης κρίσεων (A2)</p> <p>Για την αντιμετώπιση ολιστικά μιας κατάστασης (A2)</p> <p>δεν θεωρώ ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπει σε πρακτική (A2)</p> <p>θα πρέπει στην αντιμετώπιση αυτών να υπάρχει ένας φορέας όπου θα μπορείς να πας και να ζητήσεις βοήθεια (A2)</p> <p>Συμβουλευτική υποστήριξη στους γονείς (A3)</p> <p>Μετάδοση γνώσεων στους γονείς για φροντίδα παιδιών (A3)</p>

	<p>Η ενημέρωση (A4)</p> <p>Δεν γνωρίζω (A5)</p>
<p>Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου;</p>	<p>Γνώσεις (A1, A3 και A4)</p> <p>ταχύτητα αντίδρασης (A1)</p> <p>δηλαδή μόλις δούμε κάτι θα πρέπει αμέσως να το διεκπεραιώνουμε (A1)</p> <p>κριτική ικανότητα (A1)</p> <p>χρειάζεται εκπαίδευση για ανάπτυξη δεξιοτήτων (A2)</p> <p>Δεξιότητες για να αντιμετωπίσεις ομάδες διαχείρισης κρίσεων (A2)</p> <p>Για την αντιμετώπιση ολιστικά μιας κατάστασης (A2)</p> <p>δεν θεωρώ ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπει σε πρακτική (A2)</p> <p>θα πρέπει στην αντιμετώπιση αυτών να υπάρχει ένας φορέας όπου θα μπορείς να πας και να ζητήσεις βοήθεια (A2)</p> <p>Εύρεση πλαισίων παιδικής προστασίας (A4)</p> <p>Ούτε αυτό το γνωρίζω (A5)</p>
<p>Ενότητα 3^η: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.</p>	
Ερωτήσεις	Υπό-κατηγορίες

<p>Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Μπορείτε να μου πείτε περισσότερα για την εμπειρία σας αυτή; Με ποια βήματα σχεδιάσατε την παρέμβαση σας; Ποιο μοντέλο χρησιμοποιήσατε;</p>	<p>Εισαγγελική εντολή (A1, A4, A6)</p> <p>Κοινωνική έρευνα (A1, A5, A6)</p> <p>Κατ' οίκον επίσκεψη (A1, A2, A5, A6)</p> <p>Συναντήσεις με το περιβάλλον του παιδιού (A1, A2, A6)</p> <p>Διασύνδεση με φορείς (A1, A2, A5, A6)</p> <p>Κοινωνική έκθεση και προτάσεις στον εισαγγελέα (A1, A6)</p> <p>Παρεμβάσεις για την στήριξη στους γονείς και το παιδί (A2, A5, A6)</p> <p>Ενδυνάμωση της οικογένειας (A2, A3, A5, A6)</p>
<p>Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;</p>	<p>Συνεργασία με συναδέλφους (A2, A4)</p> <p>Όχι, καμία υποστήριξη (A3, A4, A5)</p> <p>με την εμπιστοσύνη που μας δείχνει (A1)</p> <p>Με ημερίδες, του ίδιου του φορέα αλλά και άλλων φορέων. (A6)</p>
<p>Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης; Πώς διαχειρίζεστε τα σημάδια πιθανής παιδικής κακοποίησης;</p>	<p>Παρατήρηση στις συνθήκες διαβίωσης και στην οικογένεια (A1, A2, A3, A4, A6)</p> <p>Συλλογή πληροφοριών (A2, A3, A4)</p> <p>Από μια τυχαία συνάντηση A1</p> <p>Μέσω μιας συνεργασίας για άλλο πράγμα, θα κάνουμε έρευνα, παρατήρηση και συναντήσεις, πιθανόν να</p>

	<p>διαπιστώσουμε κακοποίηση. A1</p> <p>η ευελιξία μας A6</p> <p>η ευστροφία μας A6</p>
<p>Ποια μέθοδο ή εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου περιγράψετε το εργαλείο αυτό;</p>	<p>Δεν γνωρίζω/δεν χρησιμοποιώ κάποιο εργαλείο (A1, A2, A4, A5)</p> <p>Σειρά συνεντεύξεων (A3)</p> <p>Επισκέψεις στο σπίτι (A3)</p> <p>Το εργαλείο μας εμάς για την διαχείριση είναι η κοινωνική έκθεση (A6)</p>
<p>Ποια μέθοδο ή εργαλείο χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου περιγράψετε το εργαλείο αυτό;</p>	<p>Δεν γνωρίζω/δεν χρησιμοποιώ κάποιο εργαλείο (A1, A2, A4, A5)</p> <p>Υλική βοήθεια (A3)</p> <p>Ψυχολογική υποστήριξη (A3)</p> <p>Παραπομπή σε κέντρο ψυχικής υγιεινής (αν χρειάζεται) (A3)</p> <p>Το εργαλείο μας εμάς για την διαχείριση είναι η κοινωνική έκθεση (A6)</p>
<p>Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;</p>	<p>Ημερίδες/δράσεις (A1, A5, A6)</p> <p>η πρόληψη στην δική μας υπηρεσία, δεν έχει αναπτύξει κάτι (A2)</p> <p>Παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών (A3, A5, A6)</p> <p>Κατ' οίκον επισκέψεις (A5)</p> <p>Συνεργασία με διάφορα πλαίσια (A4)</p>

<p>Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;</p>	<p>Συνεργασία με την εισαγγελία (A1, A2)</p> <p>Διασύνδεση με φορείς (A1, A4, A5)</p> <p>Διαχείριση του προβλήματος και υποστήριξη από τον φορέα (A1, A2, A3, A4)</p> <p>Κοινωνική έρευνα (A2, A3, A5)</p> <p>Απομάκρυνση του παιδιού (A3, A4)</p> <p>Κοινωνική έκθεση (A2, A4)</p> <p>Δεν γνωρίζω να σου απαντήσω. (A6)</p>
<p>Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης; Με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών;</p>	<p>Υπηρεσίες για την υποστήριξη των παιδιών (A1, A2, A3, A4, A5, A6)</p> <p>Υπηρεσίες για την υποστήριξη των γονέων (A1, A2)</p> <p>Υγεία και ψυχική υγεία (A1, A2, A3, A4, A5, A6)</p> <p>Νομική υπηρεσία (A1, A2, A3, A5, A6)</p> <p>Άλλες οργανώσεις και υπηρεσίες (A3, A4, A6)</p> <p>Κοινωνικοί λειτουργοί (A1, A5, A6)</p>
<p>Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;</p>	<p>Ημερίδες (A1, A2, A3)</p> <p>Βιβλιογραφία (A1, A3, A4, A6)</p> <p>Διαδίκτυο (A2, A3, A4, A5)</p> <p>λίστα με τις υπηρεσίες (A5)</p> <p>Η εμπειρία με οδηγεί. (A6)</p>

Μπορείτε να αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια της παιδικής κακοποίησης;	Όχι, οι καταγγελίες γίνονται (A1, A2, A3, A4, A5) Έλλειψη απορρήτου (A6)
Ενότητα 4^η: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.	
Τι πιθανά εμπόδια συναντάτε κατά τη διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, στα πλαίσια της εργασίας σας;	Έλλειψη διεπιστημονικής ομάδας (A3, A5 και A6) Προβλήματα κατά τη συνεργασία με γονείς (A2 και A4) Δυσκολίες κατά τη συνεργασία με άλλους φορείς (A4 και A5) Η έκθεση του κοινωνικού λειτουργού είναι μέρος της δικογραφίας και έτσι καταργείται το απόρρητο (A1) Η σύγχυση που έχει η παιδική ηλικία δημιουργεί πρόβλημα στον κοινωνικό λειτουργό (A1) αλλάξαμε ξαφνικά τον ρόλο μας στην υπηρεσία, δεν εκπαιδευτήκαμε σε τίποτα (A5) Γραφειοκρατία (A6)
Ενότητα 5^η: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.	
Ερώτηση	Υπό-κατηγορίες
Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου;	Ενημέρωση του πληθυσμού (A1, A3, A4, A5) παραδειγματικές τιμωρίες εκείνων που έχουν ήδη διαπράξει κακοποίηση A1

	<p>Δράσεις των επαγγελματιών των κοινοτήτων (A1, A2)</p> <p>Διασύνδεση με φορείς (A2, A6)</p> <p>Εκπαίδευση (A4, A6)</p> <p>Διεπιστημονική ομάδα και συνεργασία (A5, A6)</p> <p>η ουσία είναι να γίνεται πρόληψη σε αυτές τις περιπτώσεις (A5)</p>
<p>Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου;</p>	<p>Διασύνδεση/ενίσχυση υπηρεσιών - διεπιστημονική ομάδα (A1, A2, A3, A4)</p> <p>η νομοθεσία να είναι πιο στιβαρή, υπέρ των ανηλίκων A1</p> <p>Σχολική κοινωνική εργασία A2</p>

Παράρτημα 5

Συνέντευξη 1η

Σπουδάστρια: Γεια σας! Τι κάνετε; Πώς είστε;

A1: Καλά! Εσείς πώς είστε;

1^{ος} Θεματικός άξονας: Δημογραφικά στοιχεία.

Σπουδάστρια: Καλά, ευχαριστώ! Να σας υπενθυμίσω ότι το θέμα μας είναι η «ετοιμότητα των κοινωνικών λειτουργών για την ανίχνευση, πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης» και σήμερα θα συζητήσουμε σχετικά με τις γνώσεις και αντιλήψεις που αφορούν τη παιδική κακοποίηση, τις αρχές και τις αξίες καθώς και τις γνώσεις και δεξιότητες που διέπουν την κοινωνική εργασία και σχετίζονται με το εν λόγω φαινόμενο. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στις πρακτικές διαχείρισης της κακοποίησης παιδιών αλλά και στα εμπόδια που αντιμετωπίζετε. Και θα καταλήξουμε με προτάσεις για αποτελεσματικότερη διαχείριση του φαινομένου. Ωστόσο, θα θελα να σας γνωρίσω καλύτερα, όποτε θα έλεγα να ξεκινήσουμε με προσωπικά σας στοιχεία. Να σας ενημερώσω, βέβαια, ότι θα τηρηθεί το απόρρητο και το όνομά σας δεν θα αναφερθεί πουθενά. Ποια είναι η ηλικία σας;

A1: Είμαι στα 36

Σπουδάστρια: Μάλιστα! Και η οικογενειακή σας κατάσταση ποια είναι;

A1: είμαι ανύπαντρη

Σπουδάστρια: Σε ποια σχολή έχετε τελειώσει κοινωνική λειτουργός;

A1: Έχω τελειώσει κοινωνική λειτουργός εδώ στην Αθήνα και εργάζομαι από την αποφοίτησή μου. Έτυχε και βρήκα δουλειά εδώ. Έχω αλλάξει πάρα πολλά πόστα μέσα στον δήμο. Απλά αυτή τη στιγμή βρίσκομαι στο κομμάτι που έχει να κάνει με τα βιβλιάρια ανασφαλίστων με το πρόγραμμα ένδεια και σαφώς με τις εισαγγελικές εντολές, διότι έχουμε παράλληλα καθήκοντα, δεν είναι ότι έχουμε μόνο ένα αντικείμενο και πέρσι, πριν αναλάβω το κομμάτι της πρόνοιας, είχα το κομμάτι της υγείας και την αποκλειστική διεκπεραίωση των εισαγγελικών εντολών που ερχόντουσαν στον δήμο.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, πότε αποφοιτήσατε;

A1: Έχω περίπου 13 χρόνια από τότε που αποφοίτησα

Σπουδάστρια: Από το 2003, δηλαδή, που αποφοιτήσατε εργαστήκατε κατευθείαν στην υπηρεσία του Ιλίου και απλά αλλάζατε εσωτερικές θέσεις;

A1: Ναι. Απλά το τελευταίο διάστημα είμαι στην κεντρική υπηρεσία. Πριν ήμουν στα Κ.Α.Π.Η. είχα το πρόγραμμα Βοήθεια Στο Σπίτι, μιας συγκεκριμένης περιοχής. Μετά έτυχε να αναλάβω το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι όλου του δήμου. Και τώρα είμαι στην κεντρική κοινωνική υπηρεσία. Υπάρχει συνεχής κινητικότητα.

Σπουδάστρια: Ναι καταλαβαίνω. Έτσι το επίπεδο των προπτυχιακών σας σπουδών είναι το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας;

A1: Ναι είναι το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας. Δεν έχει τύχει να κάνω μεταπτυχιακό, αλλά είμαι σε συνεχή εργασία, δεν έχω σταματήσει ποτέ.

Σπουδάστρια: Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο σχετικό με την παιδική κακοποίηση;

A1: Παρακολουθώ τώρα. Είναι το LUMOS, είναι μια ξένη παιδική οργάνωση η οποία συνεργάζεται στενά με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού και ασχολείται αποκλειστικά με την κακοποίηση ανηλίκων και με τις δομές που θα μπορούσαν να δεχτούν. Είναι μια συνεργασία που έχει ξεκινήσει πρόσφατα και περιλαμβάνει πρακτικές και εποπτείες κλπ. Είναι πολύ ενδιαφέρον.

Σπουδάστρια: Πόσος χρόνος απαιτείται για να ολοκληρωθεί το συγκεκριμένο σεμινάριο;

A1: Θα πάρει αρκετό. Τώρα έχουμε ένα τριήμερο εργασιών, είχαμε κάποιο άλλο τριήμερο. Ανά διαστήματα δηλαδή θα γίνονται δραστηριότητες.

Σπουδάστρια: Ενδιαφέρον ακούγεται. Να σας ρωτήσω, μου αναφέρατε ότι εργάζεστε τα τελευταία 10 χρόνια και έχετε προϋπηρεσία εκτός από την κοινωνική υπηρεσία, σε Βοήθεια στο Σπίτι και Κ.Α.Π.Η., μέσα λοιπόν από την εργασιακή σας εμπειρία, αντιληφθήκατε ελλείψεις στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών σχετικά με το ζήτημα της παιδικής κακοποίησης;

A1: Κοιτάζτε να δείτε, η διαδικασία της παιδικής κακοποίησης είναι λίγο περίεργη. Γιατί πρέπει να δούμε πώς έρχεται στα πλαίσια των δήμων γιατί όντως αυτοί που κινούν τα πράγματα είναι όντως οι κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων. Είναι εκείνες που γίνονται γνώστες της παιδικής κακοποίησης γιατί και η εισαγγελία στα πλαίσια του δήμου αναφέρεται. Δηλαδή εάν υπάρχουν καταγγελίες η εισαγγελία θα στείλει εντολή στον δήμο, για να κάνει τη διερεύνηση ο κοινωνικός λειτουργός του δήμου, να στείλει με τη σειρά του την έκθεσή του στον εισαγγελέα και από κει και πέρα να στείλει ο εισαγγελέας την οδό που θα ακολουθηθεί, την εντολή του δηλαδή, βάσει της έκθεσης που λαμβάνει από τον κοινωνικό λειτουργό. Από κει και πέρα, υπάρχει ένα κενό, δηλαδή, μπορεί να γίνουν ανώνυμες καταγγελίες, αλλά πολύ σπάνια θα πέσει στην αντίληψή μας κακοποίηση ή μια παραμέληση, χωρίς καταγγελία. Οπότε μπορεί να ξεκινήσουμε και εμείς τις διαδικασίες και να αναφέρουμε στην εισαγγελία ότι ενδεχομένως υπάρχει εδώ κακοποίηση, διαφορετικά μας στέλνει η εισαγγελία ανηλίκων την εντολή. Το μεγάλο, όμως, πρόβλημα για μένα, που έχω αντιληφθεί μέσα από την εμπειρία μου, είναι το θέμα του απορρήτου στις εκθέσεις των κοινωνικών λειτουργών. Δηλαδή είναι αυτό που σε εκθέτει, ειδικά σε θέματα παιδικής κακοποίησης, που θα πρέπει να αλλάξει άρδην. Γιατί οι εκθέσεις των κοινωνικών λειτουργών, που μπορεί να εκθέτουν το οτιδήποτε, π.χ. τα λόγια του ανηλίκου ή οποιοδήποτε άλλου ή αυτού που έχει καταγγείλει, όταν αυτά διαβάζονται στο δικαστήριο, καταλαβαίνετε, ότι από εκεί ξεκινάει ένα πράγμα το οποίο είναι ανεξέλεγκτο. Και όταν υπάρχει αυτή η υπόνοια, ότι δηλαδή ό,τι πούμε μεταξύ μας θα μπορεί να το μάθει αυτός που θεωρείται ως δράστης, αυτό από μόνο του είναι σα να διαλύεται η διαδικασία.

Σπουδάστρια: Όντως υπάρχει ένα μπέρδεμα που αναδεικνύει την σοβαρότητα.

A1: Το οποίο μπέρδεμα είναι το επικίνδυνο, κατ' εμέ.

Σπουδάστρια: Υπάρχει για σας κάποια προστασία από αυτό που μου λέτε;

A1: Όχι δεν υπάρχει καμία προστασία προς εμάς και το κακό είναι ότι δεν υπάρχει καμία προστασία στον ανήλικο, που μπορεί να πει το οτιδήποτε.

Σπουδάστρια: Όντως νομίζω αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα και διαφαίνεται κυρίως σε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης, γιατί το παιδί δεν είναι σε θέση να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

A1: Βέβαια, και αν μιλήσει το παιδί μπορεί να βιώσει μεγαλύτερη κακοποίηση.

Σπουδάστρια: Όντως είναι ένα ζήτημα...

A1: Είναι φλέγον το ζήτημα και δεν ξέρω τι μπορεί να γίνει. Θα έπρεπε οι εκθέσεις των κοινωνικών λειτουργών να είναι εξαιρετικά απόρρητες, ειδικά σε θέματα ανηλίκων.

Σπουδάστρια: Παρόλα αυτά οι εκθέσεις αποστέλλονται σε συγκεκριμένες υπηρεσίες όπως την εισαγγελία ανηλίκων, άρα που γίνεται η άρση απορρήτου;

A1: Όντως απευθυνόμαστε αποκλειστικά στην εισαγγελία, ωστόσο, τις εκθέσεις μπορεί να τις διαβάσει ο οποιοσδήποτε.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, για να επανέλθω στην αρχική μου ερώτηση, έχετε αντιληφθεί ελλείψεις στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών;

A1: Σαφώς ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει συνεχώς να επιμορφώνεται ανά διαστήματα, γιατί οι ανάγκες αλλάζουν. Όταν μάλιστα ο ίδιος δεν αισθάνεται σίγουρος ή όταν απευθύνεται σε ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες θα πρέπει να ασχοληθεί περεταίρω, για να εκμαιεύσει αυτά που θέλει και να μπορέσει να συνεργαστεί με μεγαλύτερη ευκολία με το target group. Πάντα νομίζω είναι θέμα η εκπαίδευση, αλλά είναι προσωπική επιλογή του κάθε επαγγελματία, γιατί και οι υπηρεσίες δεν είναι εύκολο πάντα να στέλνουνε τους κοινωνικούς λειτουργούς σε προγράμματα κλπ. Ωστόσο, όταν η εργασία έχει να κάνει με παιδιά χρειάζεται μια συνεχώς ανανεωμένη γνώση.

2^{ος} Θεματικός άξονας: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Ας δούμε, τώρα, την παιδική κακοποίηση πιο θεωρητικά. Τι πιστεύετε ότι είναι η κακοποίηση του παιδιού;

A1: Κακοποίηση είναι η οποιαδήποτε είτε συναισθηματική είτε σωματική είτε νοητική πίεση που μπορεί να δεχτεί ένα παιδί για οτιδήποτε. Δηλαδή να κάνει κάτι παρά τη θέλησή του, να πιεστεί, να προβεί σε πράξεις οι οποίες είναι πέρα από την ηλικία του.

Σπουδάστρια: Ας τα πάρουμε πιο συγκεκριμένα. Η σεξουαλική κακοποίηση τι πιστεύετε ότι είναι; Ποια σημάδια θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί που έχει υποστεί σεξουαλική κακοποίηση;

A1: Αν τίθεται θέμα σεξουαλικής κακοποίησης είναι παρακινδυνευμένο να ασχοληθεί ένας κοινωνικός λειτουργός, με την έννοια ναι μεν θα μπορούσε να έχει μια συζήτηση με ένα παιδί, ωστόσο, όμως, επειδή δεν γνωρίζει το πώς έχει συμβεί αυτό, το τι του ξυπνάει του παιδιού, εκεί είναι λίγο επικίνδυνο.

Σπουδάστρια: Όταν λέτε επικίνδυνο τι εννοείτε;

A1: Πρέπει να έχει πολύ ευαίσθητες κεραίες ο κοινωνικός λειτουργός και να είναι σε θέση να ξέρει μέχρι πού πρέπει να αγγίζει. Γιατί το παιδί πρέπει να νιώσει ασφάλεια για να μιλήσει αλλά και ο επαγγελματίας πρέπει να αισθάνεται ασφάλεια για να καταγράψει τα δεδομένα, στην έκθεσή του. Εγώ πλέον είμαι πολύ επιφυλακτική. Δεν είμαι τόσο ελεύθερη πλέον σε αυτά που καταγράφω. Θα δώσω τις κατευθύνσεις που πρέπει, γιατί πρέπει, πάνω απ' όλα να υπερασπιστούμε το παιδί, αλλά δεν ξέρω αν τελικά θα πρέπει να λέγονται τα λόγια αυτά καθ' αυτά.

Σπουδάστρια: Καταλαβαίνω τι εννοείτε. Τα σημάδια της σεξουαλικής κακοποίησης πώς τα αντιλαμβάνεστε πάνω σε ένα παιδί;

A1: Από τον τρόπο που μιλάει, από το τι θέλει να λέει, ποια θέματα αγγίζει, γιατί είναι μερικά πράγματα που δεν τα αγγίζει και δεν μιλάει γι αυτά, από τον τρόπο που στέκεται, το σώμα του δηλαδή, αλλά κυρίως από τον τρόπο που αναφέρεται στο άτομο από το οποίο πιθανό να έχει υποστεί τη κακοποίηση. Είναι πολύ καθοριστικός ο τρόπος που αναφέρεται σε αυτό το άτομο.

Σπουδάστρια: Ουσιαστικά η αποκωδικοποίηση του άρρητου υλικού αποτελεί πηγή πληροφοριών για τα σημάδια της κακοποίησης και κυρίως ο τρόπος που αναφέρεται το παιδί στον πιθανό δράστη. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στην σωματική κακοποίηση ή την συναισθηματική; Δηλαδή πώς αναγνωρίζονται τα σημάδια τους;

A1: Νομίζω πως ναι. Υπάρχει γενικότερα μια συστολή, την οποία, βέβαια, θα πρέπει να μπορεί κάποιος να την διακρίνει και να αναγνωρίσει ότι πρόκειται για κακοποίηση γιατί θα μπορούσε και να ήταν μια ψυχική διαταραχή. Αλλά ναι κυρίως από τον

τρόπο που κυρίως το παιδί επικοινωνεί, είτε με τη στάση του σώματος είτε από τον τρόπο που μιλάει.

Σπουδάστρια: Πώς μπορούμε να διακρίνουμε την σωματική, τη σεξουαλική και την ψυχολογική κακοποίηση μεταξύ τους;

A1: Νομίζω δεν χρειάζεται να τις διακρίνουμε ή να τα διαχωρίσουμε γιατί το πλήγμα που αισθάνεται το παιδί είναι ούτως ή άλλως μεγάλο. Βέβαια η σεξουαλική κακοποίηση έχει να κάνει με ακόμα μεγαλύτερα πράγματα, αλλά η κακοποίηση οποιασδήποτε μορφής, δεν ξεπερνιέται εύκολα, οπότε και δεν χρειάζεται να διακρίνουμε τις μορφές.

Σπουδάστρια: Μάλιστα. Η παραμέληση θεωρείται ως είδος κακοποίησης. Τι είναι για σας παραμέληση; Πώς την αντιλαμβάνεστε;

A1: Η έλλειψη βασικών αναγκών του παιδιού. Δηλαδή να μην το ταΐζουν, να μην το φροντίζουν, όπως επίσης είναι παραμέληση, για μένα, το να μην ασχολείται ο γονιός με το παιδί του. Δηλαδή το να μη του μιλάει, να μην τον νουθετεί, να μην έχει (το παιδί) την αποκλειστική προσοχή και αυτό φαίνεται από το βλέμμα του παιδιού, ότι είναι χαμένο. Η επικοινωνία είναι πολύ σημαντική. Οπότε φαίνεται στον τρόπο που επικοινωνεί ένα παιδί.

Σπουδάστρια: Ναι καταλαβαίνω. Έτσι λοιπόν, τι συνέπειες θα διακρίνατε σε ένα παιδί που έχει υποστεί κακοποίηση;

A1: Νομίζω ότι δεν υπάρχει συνοχή στον τρόπο που στέκονται, στον τρόπο που κινούνται, στον τρόπο που οριοθετούνται. Υπάρχει ένα θέμα με την οριοθέτηση.

Σπουδάστρια: Όταν λέτε οριοθέτηση τι εννοείτε;

A1: Στον τρόπο δηλαδή που αντιλαμβάνονται το πώς πρέπει να σταθούν μέσα στον χώρο, στο αν μπορούν να μπου σε κανόνες. Γι αυτό βλέπουμε και στα σχολεία ότι αν ένα παιδί δεν μπορεί να ακολουθήσει κάποιους κανόνες, όταν το ψάξουμε από πίσω, βλέπουμε ότι υπάρχει ένα προβληματικό οικογενειακό περιβάλλον. Ακόμη ο τρόπος που λειτουργούν τα παιδιά μέσα στα σχολεία ή μέσα στα νηπιαγωγεία πάντα σε οδηγεί κάπου.

Σπουδάστρια: Δίνει μηνύματα δηλαδή ο τρόπος που φέρονται τα παιδιά στη σχολική κοινότητα.

A1: Δίνει πολύ μεγάλα μηνύματα.

Σπουδάστρια: Ποια θεωρείται ότι είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;

A1: Είναι πολλά. Συνήθως είναι γονείς που έχουν οι ίδιοι κακοποιηθεί ή που δεν έχουν νιώσει ως παιδιά αγάπη και φροντίδα. Είναι άτομα που δεν είχαν μάθει ποτέ να είναι υπεύθυνα, που δεν είχαν οι ίδιοι όρια οπότε δεν έχουν την αίσθηση των ορίων ώστε να το μεταδώσουν. Στατιστικά μιλώντας, είναι οικογένειες με πολύ χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, χωρίς βέβαια να είναι απαραίτητο. Είναι γονείς με ψυχικές ασθένειες, ή γονείς με παρελθόν με χρήση ουσιών. Πολλά είναι μπορεί να είναι τα αίτια.

Σπουδάστρια: Άρα μέχρι τώρα συζητούσαμε πώς είναι ένα παιδί κακοποιημένο, αν παρατηρούσατε αυτά τα στοιχεία, που μόλις μου είπατε, σε γονείς θα συμπεραίνατε ότι υπάρχει κακοποίηση;

A1: Πάντα σκέφτομαι το πώς είναι ο γονιός. Το τι ο ίδιος μπορεί να έχει για να μην είναι σωστός γονιός

Σπουδάστρια: Μιας που καλύψαμε το θεωρητικό κομμάτι που αφορά την παιδική κακοποίηση, θα ήθελα να σας ρωτήσω, πόση εμπιστοσύνη έχετε στον εαυτό σας στο να ανιχνεύσετε τα στοιχεία της παιδικής κακοποίησης;

A1: Η εμπειρία βοηθάει πολύ. Μου δίνει αυτοπεποίθηση, με μέτρο πάντα γιατί όταν μιλάμε για ανθρώπους, μιλάμε για έναν παράγοντα που ποτέ κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος. Απλά όσο εμπειρία έχεις τόσο περισσότερη σιγουριά νιώθεις, σε σχέση με το τι μπορεί να πιάσεις, να αντιληφθείς, λεπτομέρειες δηλαδή που αρχίζεις να τις μελετάς. Μαθαίνεις να το κάνεις αυτό το πράγμα.

Σπουδάστρια: Επομένως με τη εμπειρία αισθάνεται κάποιος εμπιστοσύνη.

A1: Ναι με τα χρόνια, το θέμα είναι να τσιμπάς την λεπτομέρεια για να μπορείς να ξεκινήσεις από εκεί. Φυσικά πιστεύω ότι θα πρέπει να ανιχνεύονται και άλλες παράγοντες της ζωής. Δηλαδή καλό θα είναι να εμπλέκονται επαγγελματίες και να υπάρχει μια καλή συνεργασία

Σπουδάστρια: Επομένως η διεπιστημονικότητα πιστεύετε ότι είναι πιο αποτελεσματική;

A1: Βέβαια, αν έχεις αυτή τη δυνατότητα στα πλαίσια της δουλειάς. Δηλαδή εμένα μου χει τύχει, σε εισαγγελική εντολή, που είχε να κάνει με παραμέληση, να μάθω από άλλο πλαίσιο, που πήγαινε η μητέρα, πληροφορίες και μου κόλλησε όλο το πάζλ. Πληροφορήθηκα για την συμπεριφορά της και συνέδεσα όλα τα στοιχεία.

Σπουδάστρια: Φαντάζομαι ότι όσο διαφορετικές είναι οι προσεγγίσεις, εξυπηρετεί στο να αντιμετωπιστεί η περίπτωση ολιστικά.

A1: Ναι, βέβαια, όπως και να κατανοηθεί η περίπτωση. Γιατί αν έχεις να προτείνεις απομάκρυνση ανηλίκου, πρέπει να ξέρεις ότι ίσως αυτό το άτομο δεν μπορεί να ανταποκριθεί στην φροντίδα ενός παιδιού. Αλλά πρέπει να ξέρεις και το γιατί δεν μπορεί.

3ος Θεματικός Άξονας: Διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Η Κοινωνική εργασία είναι ένα επάγγελμα που απαρτίζεται από ποικιλία γνώσεων, ποιες γνώσεις πιστεύεται ότι απαιτούνται σε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης;

A1: Η ψυχολογία είναι πάνω απ' όλα. Το στάδιο του ανηλίκου. Θα πρέπει δηλαδή κάποιος επαγγελματίας να γνωρίζει τα στάδια ωρίμανσης ενός παιδιού. Επίσης θα πρέπει να γνωρίζει τον τρόπο που λειτουργούν ουσίες και φυσικά να μπορεί να ανιχνευτεί ότι γίνεται χρήση ουσιών από τους γονείς. Διότι σε αυτές τις περιπτώσεις τα πράγματα δεν αλλάζουν εύκολα, οπότε δεν μπορείς να δίνεις άπειρες ευκαιρίες σε έναν γονιό, οποίος ουσιαστικά ο ίδιος δεν μπορεί να ανταπεξέλθει. Απαιτείται η γνώση της κοινωνικής εργασίας με άτομα και με κοινότητα επίσης, αλλά κυρίως με άτομα.

Σπουδάστρια: Αναφορικά με τις αρχές και τις αξίες που διέπουν το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού. Ποιες θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες σε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης;

A1: Το απόρρητο για μένα είναι η βασική αρχή και ειδικά για περιπτώσεις κακοποίηση δεν νοείται κάτι άλλο πέρα από αυτό. Όλα τα υπόλοιπα είναι σα να μπαλώνουμε ένα σκισμένο ρούχο.

Σπουδάστρια: Αντιλαμβάνομαι ότι για να μου το αναφέρετε συχνά το απόρρητο, θα έχετε αντιμετωπίσει κάποιο θέμα περί αυτού

A1: Ναι, απειλήθηκα και μπήκαν σε διαδικασία να καταφύγουν εγγράφως εναντίον μου.

Σπουδάστρια: Ας πάμε στις δεξιότητες, αν υποθέσουμε ότι η διαχείριση παιδικής κακοποίησης χωρίζεται στην ανίχνευση, πρόληψη και αντιμετώπιση, ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον κοινωνικό λειτουργό για καθένα από αυτά;

A1: Για την ανίχνευση είναι η παρατήρηση της συμπεριφοράς, πρέπει να παρατηρούμε τις λεπτομέρειες, τη συμπεριφορά των γονέων, γιατί συνήθως με τον γονιό θα έρθουμε σε επαφή. Επίσης η παρατήρηση των συνθηκών διαβίωσης αλλά και να παρατηρήσουμε αν το παιδί έχει μια φυσιολογική ζωή. Δηλαδή αν πηγαίνει στο σχολείο, αν τρέφεται, αν έχει στοιχειώδη φροντίδα. Πρέπει βέβαια να έρθει σε επαφή με όλους τους φορείς που μπλέκεται το παιδί, γιατί άλλες πληροφορίες θα λάβει ένας κοινωνικός λειτουργός από τους γονείς, άλλες από το σχολείο, άλλες από το συγγενικό περιβάλλον.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, αναφορικά με την πρόληψη, τι δεξιότητες απαιτούνται;

A1: είναι οι προτάσεις που πρέπει να κάνει ένας κοινωνικός λειτουργός, το πόσο γρήγορα μπορεί να έρθει σε επαφή με ένα πρόβλημα. Είναι δύσκολο κομμάτι η πρόληψη.

Σπουδάστρια: Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι είναι δύσκολο κομμάτι η πρόληψη.

A1: Υπάρχουν πολλές δυσκολίες όπως ας πούμε με ποιον τρόπο μπορούμε να το κάνουμε; Μόνο με ενημέρωση αλλά ο κόσμος που τον απασχολεί το συγκεκριμένο πρόβλημα, συνήθως δεν είναι συνεργάσιμος, δεν συμμετέχει, δεν υπάρχει ενδιαφέρον. Οπότε η πρόληψη, σε τοπικό επίπεδο, μπορεί να είναι ομιλίες ή στις συναντήσεις με τους γονείς, να προσπαθήσουμε να τους δώσουμε να καταλάβουν κάποια πράγματα για την ψυχολογία των παιδιών.

Σπουδάστρια: όσον αφορά τις δεξιότητες της αντιμετώπισης;

A1: Πέρα από τις γνώσεις που πρέπει να έχουν πρέπει να έχουν μια ταχύτητα αντίδρασης, δηλαδή μόλις δούμε κάτι θα πρέπει αμέσως να το διεκπεραιώνουμε. Και ανάλογα με την κριτική ικανότητα του καθένα θα πρέπει να οργανώνεται και η αντιμετώπιση.

Σπουδάστρια: Επομένως θεωρείτε απαραίτητες δεξιότητες για την αντιμετώπιση την κριτική ικανότητα και την εγρήγορση

A1: Ναι ακριβώς. Για ένα παιδί δεν θα πρέπει να χάνεται χρόνος.

4ος Θεματικός Άξονας: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Από τη συζήτηση που έχουμε κάνει μέχρι στιγμής, αντιλαμβάνομαι ότι έχετε έρθει αντιμέτωπη με πολλά περιστατικά κακοποίησης. Θέλετε να πάρουμε ένα παράδειγμα περίπτωσης και να μου πείτε τι βήματα ακολουθήσατε για να το αντιμετωπίσετε ή με ποια μέθοδο οργανώσατε την αντιμετώπιση;

A1: Είχα μια περίπτωση, όπου το παιδί είχε κακοποιηθεί με πάρα πολύ άσχημο τρόπο από τον πατέρα του, οποίος ήταν σε διάσταση με τη μητέρα. Το έπαιρνε το παιδί Σαββατοκύριακα και το κακοποιούσε με ποικίλους τρόπους. Το παιδί γύρναγε πίσω σε άθλια κατάσταση, αυτά ήταν από περιγραφές που έμαθα και από την μαμά και από τη γιαγιά. Φυσικά, εγώ περιέγραψα όλα αυτά στην εισαγγελέα

Σπουδάστρια: Τι είδους κακοποίηση ήταν η συγκεκριμένη περίπτωση;

A1: Τα πάντα. Και σεξουαλική και σωματική και ψυχολογική και παραμέληση. Οπότε και ζήτησα την απομάκρυνση του παιδιού από το περιβάλλον της μητέρας, γιατί η ίδια δεν μπορούσε να το προστατέψει. Το έδινε σε αυτόν τον άνθρωπο και της το παρέδιδε έτσι. Δηλαδή πόσες φορές πρέπει να γίνει;

Σπουδάστρια: Η μητέρα ήρθε σε εσάς; Πώς πληροφορηθήκατε για το περιστατικό;

A1: Μας είχε έρθει εντολή από τον εισαγγελέα να εξετάσουμε την περίπτωση και εγώ ήρθα και σε επαφή με το νοσοκομείο που είχε νοσηλευτεί το παιδί και

διασταυρώθηκαν κάποιες πληροφορίες και εγώ έδωσα πρόταση να φύγει το παιδί (από το σπίτι). Έφυγε το παιδί.

Σπουδάστρια: Φιλοξενήθηκε σε κάποιο κέντρο ή ξενώνα;

A1: Στο χαμόγελο του παιδιού πήγε, μετά όμως επέστρεψε πάλι στην οικογένειά του, γιατί δεν άντεχε και δεν μπορούσε εκεί και αφού επέστρεψε στην μητέρα, ζητούσαν από εμάς παρακολούθηση. Εγώ θεώρησα άστοχο να παρακολουθώ το παιδί γιατί το θέμα είναι να βρίσκεται σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Σπουδάστρια: Το παιδί φιλοξενήθηκε στο Χαμόγελο του Παιδιού προσωρινά, γι αυτό και μπόρεσε να επιστρέψει πάλι στο οικογενειακό του περιβάλλον;

A1: Ναι προσωρινά, μέχρι να δουν και έτσι ο εισαγγελέας έδωσε εντολή να επιστρέψει πίσω και με δίμηνη παρακολούθηση. Έγινε εκεί μια αλληλογραφία με τον εισαγγελέα, γιατί θεώρησα ότι δεν υπάρχει κάποιο νόημα. Θεωρώ ότι θα πρέπει να τους παρακολουθεί όλους κάποιος ψυχίατρος και να δίνει την αναφορά του στον εισαγγελέα. Όπως και πρότεινα ψυχίατρο και παιδοψυχίατρο για να δούμε αν γίνεται αυτό το πράγμα. Δόθηκε από τον εισαγγελέα τέτοια εντολή και πάλι και με δική μας παρακολούθηση.

Σπουδάστρια: Από κει και έπειτα πώς το χειριστήκατε;

A1: Έχω συναντηθεί και με το παιδί, έχω μιλήσει μαζί του. Τώρα είναι καλά. Φαίνεται αυτό γιατί και σε συνεργασία που ήρθα με το σχολείο του, διαπίστωσα ότι πράγματι είχαν βελτιωθεί οι συνθήκες. Από κει και πέρα στη συζήτηση που είχα μαζί του ένιωσα ότι υπάρχει ένα τοίχος, γιατί το παιδί θυμάται. Οπότε όταν πήγα πάρα πολύ έμμεσα να ρωτήσω κάτι εκεί ήδη ένα τοίχος. Όχι απέναντί μου. Το ίδιο το παιδί δεν ακουμπούσε εκεί.

Σπουδάστρια: Συνοψίζοντας λοιπόν, για να δούμε την περίπτωση και σε πρακτικό επίπεδο, αφού λάβατε την εισαγγελική εντολή, τι ενέργειες κάνατε;

A1: Έκανα διερεύνηση

Σπουδάστρια: Με ποιον τρόπο την θέσατε σε εφαρμογή;

A1: Έκανα διερεύνηση με κατ' οίκον επισκέψεις, με ατομικά ραντεβού ή συνδυαστικά, με δύο άτομα δηλαδή και με συνεργασία με τους φορείς, στα πλαίσια

που μου ορίζει ο νόμος, διότι δεν μπορώ να κάνω έρευνα για ένα άτομο π.χ. που βρίσκεται εκτός δήμου. Από κει και πέρα κρίνω και προτείνω, απευθυνόμενη στον εισαγγελέα.

Σπουδάστρια: Ουσιαστικά, μετά την διερεύνηση, συντάξατε την έκθεσή σας με τις παρατηρήσεις σας και τις προτάσεις σας προς τον εισαγγελέα.

A1: Ναι ακριβώς.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, αναφορικά με την συγκεκριμένη περίπτωση ή και από την εμπειρία που έχετε σε άλλες περιπτώσεις, η υπηρεσία σας πώς σας υποστηρίζει σε περιπτώσεις κακοποίησης;

A1: Νομίζω με την εμπιστοσύνη που μας δείχνει. Από κει και πέρα θα πρέπει να είμαστε πάρα πολύ προσεκτικοί. Η έκθεσή μας είναι ένα εργαλείο που δεν ξέρουμε ποτέ που και πώς θα πάει και πώς θα το χρησιμοποιήσουν κάποιοι. Οπότε η υπηρεσία οφείλει να είναι μαζί με τον εργαζόμενο, γιατί πάντα λειτουργούμε υπέρ του παιδιού. Εγώ τουλάχιστον λειτουργώ με γνώμονα πάντα το παιδί. Δεν με απασχολεί κανένας ενήλικας, σε περιπτώσεις ανηλίκων που κακοποιούνται. Θέλω να πιστεύω ότι έχω και την υποστήριξη της υπηρεσίας μου σε όλο αυτό. Ούτως ή άλλως εκ μέρους της ενεργώ.

Σπουδάστρια: Ναι κατάλαβα τι εννοείτε. Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε τα σημάδια της παιδικής κακοποίησης;

A1: Η παραμέληση φαίνεται, είναι εμφανής, από κει και πέρα η κακοποίηση διαφαίνεται μαζί με άλλους παράγοντες. Δηλαδή θα δεις γονείς, θα δεις συμπεριφορές, συνθήκες διαβίωσης που είναι πολύ σημαντικό, θα δεις εμφανή σημάδια.

Σπουδάστρια: Από τη στιγμή που θα αντιληφθείτε κάτι αντίστοιχο, πώς το αντιμετωπίζετε;

A1: Εάν δεν υπάρχει εντολή και αντιληφθούμε εμείς κάτι, συντάσσουμε έκθεση προς τον εισαγγελέα και τον ενημερώνουμε για το τι αντιληφθήκαμε.

Σπουδάστρια: Αφού στείλετε την έκθεσή σας, αναμένετε απάντηση από τον εισαγγελέα, για να περάσετε σε επόμενες ενέργειες;

A1: Όχι, εδώ υπάρχει ένα μεγάλο θέμα. Η διασύνδεση των υπηρεσιών δεν υφίσταται. Μας έχει τύχει να υπάρχει μια πολύ σοβαρή περίπτωση, να μη μας παρέχεται η ενημέρωση και εν τέλει, ύστερα από πολύ καιρό να επιστρέφει η περίπτωση σε εμάς, χωρίς ωστόσο να ξέρουμε τι έχει μεσολαβήσει. Νομίζω ότι η διασύνδεση υπηρεσιών δεν υφίσταται στην Ελλάδα.

Σπουδάστρια: Οπότε οι περιπτώσεις, για τις οποίες δεν παίρνετε απάντηση από την εισαγγελία, τι γίνονται;

A1: Η εισαγγελία δεν είναι ανοιχτή πάντα στο να λέει τι έχει ακολουθήσει. Δεν υπάρχει δηλαδή μια ανοιχτή γραμμή επικοινωνίας.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, οπότε για τις περιπτώσεις που δεν έχετε λάβει κάποια απάντηση, εσείς τι κάνετε; Συνεχίζετε τις διαδικασίες;

A1: Μόνο αν η περίπτωση είναι στα πλαίσια μιας κοινωνικής υπηρεσίας και μπορεί να ενταχθεί σε παράλληλες δράσεις, όπως το κοινωνικό παντοπωλείο.

Σπουδάστρια: Συμπεραίνω ότι αν δεν έχετε την έγκριση της εισαγγελίας δεν προβαίνετε σε περεταίρω ενέργειες που αφορούν την κακοποίηση

A1: Ακριβώς, μόνο αν μπορεί η περίπτωση να ενταχθεί σε δράσεις που κάνει η υπηρεσία μας.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, κατάλαβα. Υπάρχει κάποιο εργαλείο ή μέθοδο συγκεκριμένη που εξυπηρετεί στην ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;

A1: Συγκεκριμένο εργαλείο εννοείτε;

Σπουδάστρια: Ναι μάλιστα.

A1: Όπως για παράδειγμά;

Σπουδάστρια: Από τη βιβλιογραφική μας ανασκόπηση, βρήκαμε κάποια εργαλεία που εξυπηρετούν στην ανίχνευση, όπως για παράδειγμα το Safety and Risk Assessment, το HOME- SF και το ICAST-C, τα οποία ουσιαστικά βοηθούν τους επαγγελματίες και ιδιαίτερα τους κοινωνικούς λειτουργούς στο να ανιχνεύουν τα σημάδια της κακοποίησης ή της παραμέλησης.

A1: Με την μορφή συνέντευξης πραγματοποιούνται αυτά;

Σπουδάστρια: Μέσω των συναντήσεων, με ερωτηματολόγια και από την παρατήρηση γίνεται η ανίχνευση

A1: Όχι, δεν χρησιμοποιούμε τέτοια μέσα. Για να αντιληφθούμε ότι κάτι συμβαίνει, αυτό μπορεί να γίνει μέσα από μια τυχαία συνάντηση. Δηλαδή για άλλο πράγμα θα έρθουμε σε επαφή και απλά θα διαπιστώσουμε αν υπάρχει κακοποίηση. Επειδή η κοινωνική υπηρεσία είναι για τα πάντα, ερχόμαστε σε επαφή με πολύ κόσμο και μέσω αυτή της συνεργασίας που θα κάνουμε, έρευνα, παρατήρηση και συναντήσεις, πιθανόν να διαπιστώσουμε κακοποίηση. Οπότε από εκεί ξεκινάει η ανίχνευση. Ωστόσο μπορεί να γίνει κάποια καταγγελία και εμείς να πρέπει να ελέγξουμε, κάτι που είναι πολύ ριψοκίνδυνο για μας, διότι μπορεί και να είναι ψευδής. Ή ακόμη και το σχολείο μπορεί να απευθυνθεί απευθείας σε εμάς, αν και μέσα στα καθηκοντολόγια και σύμφωνα με τον νόμο οι διευθυντές είναι υποχρεωμένοι να δώσουν εντολή στην εισαγγελία, εφόσον αντιληφθούν κάτι. Μπορεί και οι ίδιοι να ξεκινήσουν διαδικασίες, αν και δεν τηρείται σε μεγάλο βαθμό. Μόνο κάποιοι το κάνουν.

Σπουδάστρια: Να υποθέσω ότι όπως δεν χρησιμοποιείτε κάποιο εργαλείο με την ανίχνευση, το ίδιο συμβαίνει και με την πρόληψη και αντιμετώπιση;

A1: Όχι δεν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο εργαλείο, υπό την έννοια μιας σταθερής μεθόδου. Συνήθως έρχεται μια πληροφόρηση ή ένα γεγονός και αναλόγως λειτουργούμε. Δεν υπάρχει μια σταθερά γιατί δεν είναι ερευνητικό κομμάτι και ο φορέας δεν είναι ερευνητικός, ότι προκύπτει αντιδράμε αμέσως. Οι κοινωνικές υπηρεσίες έχουν να κάνουν με το άμεσο.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, κατάλαβα! Αν και θίξαμε προηγουμένως το θέμα πρόληψης, με ποιες στρατηγικές παρεμβαίνετε προληπτικά για την κακοποίηση;

A1: Προληπτικά λειτουργούμε όταν το άτομο είναι δεκτικό. Διαφορετικά έχουμε και τους ψυχολόγους στην υπηρεσία μας, που μπορούμε να παραπέμψουμε εκεί. Υπάρχει συνεχόμενη συνεργασία με κοινωνικούς λειτουργούς που υπάρχουν στην υπηρεσία. Γενικώς προσπαθούμε με το υπάρχον προσωπικό και τις ειδικότητες που έχουμε εδώ να αντιμετωπίσουμε κάτι.

Σπουδάστρια: Απ' ότι καταλαβαίνω λειτουργείτε μόνο εντός της υπηρεσίας σας όχι έξω στην κοινότητα;

A1: Μόνο ότι προκύπτει μέσα στην κοινωνική υπηρεσία. Αν κρίνουμε ότι μπορεί μία περίπτωση να βοηθηθεί και από φορείς που είναι μέσα στην κοινότητα το κάνουμε.

Σπουδάστρια: Επομένως προληπτικά ενεργείτε αποκλειστικά στην περίπτωση και όχι σε ένα σύνολο;

A1: Για το σύνολο μόνο μέσα από ενημερώσεις ή από ημερίδες μπορούμε να κάνουμε. Ωστόσο ασχολούμαστε περισσότερο με αυτούς που έρχονται στην κοινωνική υπηρεσία.

Σπουδάστρια: Για την αντιμετώπιση τι στρατηγικές ακολουθείτε;

A1: Επειδή μιλάμε για ανήλικα και επειδή δεν μπορούμε να ξέρουμε τη σχέση ενήλικα με ανήλικα, αν πέσει κάτι στην υπόληψη μας πάντα ενημερώνουμε τον εισαγγελέα ή παραπέμπουμε σε κέντρο ψυχικής υγιεινής και ψυχολόγους. Είναι πολύ ευαίσθητο το θέμα οπότε δεν μπορούμε να το αμελήσουμε. Η αντιμετώπιση πρέπει να είναι άμεση και συγκεκριμένη, εάν είναι κάτι σοβαρό. Αν είναι κάτι διαχειρίσιμο και υπάρχει και συνεργασία, προσπαθούμε να το αντιμετωπίσουμε εδώ.

Σπουδάστρια: Πέρα από τους ψυχολόγους που μου αναφέρατε προηγουμένως με ποιες άλλες υπηρεσίες εργάζαστε σε συνεργασία για την διεκπεραίωση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης;

A1: Στην περιοχή έχουμε πολλές υπηρεσίες που συνεργαζόμαστε όπως για κέντρο απεξάρτησης ουσιών, κέντρο για τα παιδιά που έχουν προβλήματα λόγου και προσοχής, δηλαδή ψυχοπαιδαγωγικά προβλήματα. Έχουμε πάρα πολλά προγράμματα στην περιοχή που τα περισσότερα στοχεύουν στην οικογένεια, όπως το «οικογένεια σε κρίση», τα «κοινωνικά παντοπωλεία». Μετά ασχολούμαστε με υπηρεσίες έξω από την κοινότητα όπως Κέντρα Ψυχικής Υγιεινής, ψυχιατρικά νοσοκομεία ή νοσοκομεία που νομίζουμε ότι έχουν την κατάλληλη κλινική για την περίπτωση. Δηλαδή υπάρχει μια ευρύτερη συνεργασία. Η κάθε περίπτωση μας οδηγεί στο που θα πάμε.

Σπουδάστρια: Από το πλήθος των υπηρεσιών που συνεργάζεστε, αντιλαμβάνομαι ότι έρχεστε σε επαφή με διαφορετικές ειδικότητες επαγγελματιών. Ήδη αναφέραμε τον εισαγγελέα, τους ψυχολόγους και φυσικά τους κοινωνικούς λειτουργούς.

A1: Μία περίπτωση μπορεί να σε κάνει να ασχοληθείς με πάρα πολλές ειδικότητες ή με πάρα πολλούς φορείς ή ακόμη και με πολύ λίγους, εξαρτάται.

Σπουδάστρια: Ποιος επαγγελματίας θεωρείτε ότι εργάζεται στην πρώτη γραμμή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A1: Στην πρώτη γραμμή βρίσκεται η εισαγγελία.

Σπουδάστρια: Πώς το αιτιολογείτε αυτό;

A1: Επειδή είναι εκείνη που έχει τη μεγαλύτερη εξουσία, δεν θα κρίνουμε πώς την ασκεί ή εάν υπάρχουν κενά, αλλά είναι η μόνη υπηρεσία που δηλώνει και τη σοβαρότητα της κατάστασης

Σπουδάστρια: Μάλιστα. Ποιες πηγές χρησιμοποιείτε ώστε να λάβετε χρήσιμο υλικό για την διεκπεραίωση των περιπτώσεων;

A1: Δηλαδή τι εννοείτε;

Σπουδάστρια: Μου αναφέρατε ήδη ότι παρακολουθείτε ένα σεμινάριο, μέσα από το οποίο επιδιώκετε την αποτελεσματικότερη διαχείριση περιπτώσεων. Υπάρχει κάτι άλλο που να αντλείτε υλικό, το οποίο σας βοηθάει στην διαχείριση της περίπτωσης;

A1: Όχι, από το σεμινάριο μας δόθηκε μια βιβλιογραφία καλή και σχετική. Από κει και πέρα είναι προσωπικό του καθένα αν θέλει να ασχοληθεί περαιτέρω. Η εμπειρία βέβαια είναι καθοριστική. Στο σεμινάριο όλοι ασχολούμαστε με τις εισαγγελικές ανηλίκων και γνώρισα δύο συνάδελφους οι οποίοι ασχολούνται με 60 εισαγγελικές τον μήνα. Οπότε εκεί δεν χρειάζονται ούτε εργαλεία ούτε γνώσεις ούτε τίποτε, μόνο εμπειρία. Σε τέτοιες περιπτώσεις υπάρχει ένας κώδικας επικοινωνίας, δηλαδή φαίνονται ποιοι επαγγελματίες έχουν ασχοληθεί πολύ με τις εισαγγελικές.

Σπουδάστρια: Ναι καταλαβαίνω. Μπορείτε να μου αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας περιστατικών κακοποίησης, εφόσον έχει διαπιστωθεί κακοποίηση;

A1: Δηλαδή να μην καταγγείλουμε εμείς;

Σπουδάστρια: Ναι, εννοώ αν υπάρχει περίπτωση, να έχετε διαπιστώσει κακοποίηση δηλαδή και να μην την καταγγείλετε.

A1: Εγώ δεν μπορώ να το κάνω αυτό. Δεν θα μπορούσα να μην καταγγείλω κακοποίηση. Από κει και πέρα υπάρχει ένας φόβος για το τι θα αντιμετωπίσεις. Δεν γίνεται όμως να μην καταγγείλεις. Αν δεν είναι αυτό χρέος τότε ποιο είναι; Ωστόσο

μας έχει τύχει να στείλουμε και εισαγγελικές και να μην παίρνουμε απάντηση ποτέ και δεν έχει γίνει και ποτέ κάτι. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να μείνουμε με σταυρωμένα χέρια.

5^{ος} Θεματικός Άξονας: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Κατά τη διαχείριση περιπτώσεων κακοποίησης, τι δυσκολίες αντιμετωπίζετε;

A1: Εγώ θεωρώ ότι όλα ξεκινάνε από το απόρρητο. Έχω θέμα με αυτό. Είναι σαν να γκρεμίζετε η προσπάθεια από τα θεμέλια. Ξέρετε οι εκθέσεις είναι υλικό δικαστηρίου και μπορεί να διαβαστούν σε δίκη.

Σπουδάστρια: Από τη στιγμή που ο εισαγγελέας διατάζει να κάνετε εσείς διερεύνηση της περίπτωσης, αντιλαμβάνεται κανείς ότι θα υπάρχει μια προστασία προς το πρόσωπό σας.

A1: Όχι δεν υπάρχει καμία προστασία. Είναι υπόθεση των κοινωνικών λειτουργών το τι γράφουν στις εκθέσεις. Ξέρετε, επειδή μιλάμε για παιδιά η παιδική ηλικία έχει σύγχυση και δημιουργεί πρόβλημα στην συνεργασία του επαγγελματία με το παιδί. Είναι και κάτι που ακόμα και ένα παιδοψυχολόγος δεν μπορεί να μιλήσει με σιγουριά. Οπότε όλο είναι αμφισβητήσιμο.

Σπουδάστρια: Πώς το διαχειρίζεστε αυτό;

A1: Αυτό είναι μη διαχειρίσιμο. Δηλαδή ένας κοινωνικός λειτουργός μπορεί να σέρνεται στα δικαστήρια για ένα κόμμα.

6^{ος} Θεματικός Άξονας: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, για να κλείσουμε τη συζήτηση, να σας ρωτήσω. Με δεδομένο ότι τα ποσοστά κακοποίησης είναι ιδιαίτερα υψηλά και με βάση τη κοινή γνώμη ότι η πρόληψη είναι καλύτερη από την αντιμετώπιση. Τι έχετε να προτείνετε για μια καλύτερη πρόληψη;

A1: Εμ... τι να πούμε τώρα έτσι όπως είναι τα πράγματα πλέον.

Σπουδάστρια: Παρατηρώντας τα ποσοστά της κακοποίησης, αντιλαμβάνομαι ότι η πρόληψη είναι κάτι που δεν πάει μπροστά, αντιμετωπίζει δυσκολίες ή έστω δεν βρίσκει απήχηση στο κοινό.

A1: Νομίζω είναι στην κρίση του κάθε επαγγελματία. Δηλαδή πέρα από την οργάνωση εκδηλώσεων ή ομιλιών ή οποιουδήποτε είδος ενημέρωσης, δεν μπορεί να γίνει κάτι άλλο. Εκτός και αν γίνουν παραδειγματικές τιμωρίες εκείνων που έχουν ήδη διαπράξει κακοποίηση, υπό την έννοια του φόβου, να το πω έτσι. Δεν ξέρω με ποιον τρόπο μπορεί να γίνει πρόληψη εκτός από την ενημέρωση. Ενημέρωση και στο σχολείο για παιδιά και των ενηλίκων. Το σχολείο είναι βασικό, νομίζω θα μπορούσαν να γίνουν πολλά πράγματα μέσω αυτού.

Σπουδάστρια: Για ποιον λόγο, πιστεύετε, δεν διαπράττονται τέτοιες ενέργειες;

A1: Χμ, δεν ξέρω. Ίσως είναι πολλά τα προβλήματα στις μέρες μας και ίσως είναι άλλες προτεραιότητες. Και τελικά συνειδητοποιώ ότι είναι μεράκι του καθενός το τι θα κάνει. Δεν γίνονται πράγματα μέσα στις δομές. Είναι στην ευχέρεια του κάθε επαγγελματία και αυτό είναι ιδιαιτέρως απογοητευτικό.

Σπουδάστρια: Καταλαβαίνω. Για μια καλύτερη αντιμετώπιση τι έχετε να προτείνετε;

A1: Συντονισμό υπηρεσιών, διασύνδεση. Η διασύνδεση είναι το παν και η νομοθεσία να είναι πιο στιβαρή, υπέρ των ανηλίκων. Διότι υπάρχουν πολλά κενά. Υπάρχουν πολλές πιθανότητες των ενηλίκων να αμφισβητηθεί η πράξη τους και φυσικά δεν δίνεται προτεραιότητα στον ανήλικα, κακά τα ψέματα.

Σπουδάστρια: Επομένως θεωρείτε ότι είναι πολύ σημαντικό η νομοθεσία και η διασύνδεση.

A1: Ναι ακριβώς.

Σπουδάστρια: Νομίζω ότι καλύψαμε το θέμα επαρκώς. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πάρα πολύ για τη συμβολή σας.

A1: Να σαι καλά.

Σπουδάστρια: Καλημέρα σας! Είμαι η φοιτήτρια Κουβέλη Σοφία.

A2: Καλημέρα Σοφία! Πέρασε.

Σπουδάστρια: Χαίρομαι που σας γνωρίζω από κοντά. Πώς είστε;

A2: Και εγώ Σοφία μου! Καλά είμαι! Εσύ;

Σπουδάστρια: Καλά ευχαριστώ! Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που δεχθήκατε να συμμετέχετε στην έρευνά μας.

A2: Να σαι καλά κοπέλα μου! Θα μπορούσα να δω τι συνέντευξη;

Σπουδάστρια: Βεβαίως! Ορίστε. Η συζήτηση, θα μαγνητοφωνηθεί και θα τηρηθεί το απόρρητο. Όπως σας ανέφερα στο τηλέφωνο, θα γίνει στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας με θέμα «την ετοιμότητα των κοινωνικών λειτουργών για την ανίχνευση, πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης». Μιας που είδατε τι θα συζητήσουμε, θα ήθελα και εγώ να σας γνωρίσω καλύτερα ξεκινώντας από τα δημογραφικά.

A2: Ναι ναι ναι

1^{ος} Θεματικός άξονας: Δημογραφικά

Σπουδάστρια: Πόσα χρόνια εργάζεστε στην Κοινωνική Υπηρεσία του δήμου;

A2: 15 χρόνια

Σπουδάστρια: Με ποιον τομέα ασχολείστε αυτή τη στιγμή;

A2: Εγώ τώρα ασχολούμαι στην δομή Βοήθεια στο Σπίτι, έχω περάσει όμως και από την κεντρική κοινωνική υπηρεσία και φέτος είμαι υπεύθυνη σε μια δομή που έχουμε στον δήμο σε συνεργασία με τη Λέσχη Παιγνιοθήκης Ελλάδος, που ασχολείται με παιδιά. Δημιουργική απασχόληση παιδιών με νοητική στέρηση και παιδιά με ειδικές ανάγκες, αλλά κυρίως με νοητική στέρηση. Στα τόσα χρόνια έχω περάσει από όλες τις δομές.

Σπουδάστρια: Η προϋπηρεσία σας ποια είναι;

A2: Έχω δουλέψει άλλα 2 χρόνια, γιατί μετά έκανα ένα μεγάλο κενό, ως εξωτερικός συνεργάτης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο ερευνητικό πρόγραμμα Follow up εξαρτημένων ατόμων, το 1992-93.

Σπουδάστρια: Πώς σας φάνηκε αυτή η εμπειρία;

A2: Καλή ήταν η εμπειρία μου. Αλλά ήταν συγκεκριμένα προγράμματα που έτρεχαν μέσα από το κοινοτικό πλαίσιο και σιγά-σιγά τέλειωναν. Δεν το συνέχισα όμως και εγώ έκανα μια έξοδο και μετά εργάστηκα στον δήμο.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, πολύ ωραία! Η ηλικία σας ποια είναι;

A2: Είμαι 50 ετών.

Σπουδάστρια: Και οικογενειακή σας κατάσταση;

A2: Είμαι παντρεμένη και έχω έναν γιο 21 έτους.

Σπουδάστρια: Όμορφα! Πότε αποφοιτήσατε από τη σχολή σας;

A2: Χοντρικά 1990 πρέπει να πήρα πτυχίο.

Σπουδάστρια: Σε ποια σχολή;

A2: Στο Τ.Ε.Ι. Αθήνας.

Σπουδάστρια: Το επίπεδο των προπτυχιακών σας σπουδών είναι το πτυχίο της κοινωνικής εργασίας;

A2: Ναι το πτυχίο. Δεν έχω μεταπτυχιακό.

Σπουδάστρια: Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο σχετικό με την παιδική κακοποίηση;

A2: Όχι. Ούτε έχει πέσει στην αντίληψή μου ποτέ να γίνει.

Σπουδάστρια: Μάλιστα! Μέσα από την επαγγελματική σας πορεία, αντιληφθήκατε ελλείψεις στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών, σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης;

A2: Ναι.

Σπουδάστρια: Πώς το αντιληφθήκατε αυτό; Το αντιληφθήκατε στην πράξη;

A2: Ναι στην πράξη, δηλαδή μέσα από τις δομές του δήμου που είναι η κεντρική κοινωνική υπηρεσία, που έρχεται από το σχολείο ή ο γονέας που θα έρθει, είσαι ουσιαστικά, τελειώνοντας από τη σχολή απροετοίμαστος, να το αντιμετωπίσεις. Και θα πω και κάτι επειδή είμαι 8 ή 10 χρόνια μέλος του Δ.Σ. του ΣΚΛΕ, έρχονται πάρα πολλά θέματα, κακών χειρισμών από κοινωνικούς λειτουργούς, με θέματα κακοποίησης ή παραμέλησης παιδιών. Όπου μέσα από του πρόγραμμα «Ορέστης» στο ΕΚΚΕ, το ξέρεις αυτό;

Σπουδάστρια: Δεν το γνωρίζω!

A2: Είναι το πρόγραμμα που ορίζονται κάποια άτομα από κάθε δήμο που είναι υπεύθυνα. Πριν από 3-4 χρόνια ζήτησαν ένα άτομο, που μπορεί να δούλευε και σε άλλη υπηρεσία, θα ήταν όμως υπεύθυνο για να αντιμετωπίσει θέματα κακοποίησης. Ένας συνάδελφος λοιπόν, από το Βοήθεια στο Σπίτι, πήγε έκανε την έκθεση, κατατέθηκε στο δικαστήριο, κάτι άλλο που σίγουρα θα πρέπει να το επισημάνετε, είναι ότι η έκθεση του κοινωνικού λειτουργού γίνεται μέρος της δικογραφίας.

Σπουδάστρια: Ναι αυτό το γνωρίζω.

A2: Το λέω γιατί το χω αντιμετωπίσει, πολλά χρόνια μέσα από το ΣΚΛΕ, έχουμε φτάσει μέχρι τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, τώρα θα ξεκινήσει μια καινούρια διαδικασία μήπως μπορέσει να υπάρχει έκθεση αλλά να μην γίνεται μέρος της δικογραφίας, να έχει απόρρητο. Δηλαδή το απόρρητο χάνεται και χάνεται γιατί είναι δικαίωμα του κάθε ανθρώπου που βρίσκεται σε δικαστική διαμάχη, να έχει τα στοιχεία, για τα οποία θα κατηγορηθεί. Είναι ένα πολύ περίπλοκο ζήτημα. Οι κοινωνικοί λειτουργοί είτε επειδή δεν ξέρουνε μέχρι που φτάνουν τα όρια τους είτε γιατί δεν ξέρουν πόσο προσεκτικά πρέπει να κάνουν την έκθεσή τους και μπαίνουν πράγματα τα οποία δεν πρέπει. Δηλαδή στα θέματα που έχει λάβει ο Σύλλογος των Κοινωνικών Λειτουργών, σε μηνύσεις, αφορούν τέτοιες εκθέσεις, απομάκρυνσης παιδιών. Αυτό που σου ζητάει συνήθως ο εισαγγελέας είναι να κάνεις έρευνα συνθηκών διαβίωσης. Οπότε εκεί αν αρχίζεις να γράφεις πράγματα τα οποία δεν είναι πολύ συγκεκριμένα και ή είναι δικές σου κρίσεις ή οι κρίσεις δεν πατάνε ή οτιδήποτε άλλο, αρχίζουν τα προβλήματα. Τις περισσότερες φορές επειδή υπάρχουν διεκδικήσεις στα παιδιά και ήδη οι δικηγόροι προϋπάρχουν μέσα στις υποθέσεις,

μόλις παίρνουν την έκθεση και βρίσκουνε τρωτά σημεία, και αυτό συμβαίνει γιατί δεν έχουμε μάθει να γράφουμε έκθεση, που θα αντιμετωπίζει τέτοια ζητήματα ενδοοικογενειακά.

Σπουδάστρια: Τις εκθέσεις τις ελέγχει κάποιος, προτού κατατεθούν στο δικαστήριο;

A2: Ο κάποιος είμαστε εμείς. Ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να έχει έτσι και αλλιώς αυξημένο αίσθημα ευθύνης για το τι κάνει και για το τι γράφει. Είναι υπεύθυνη δουλειά. Δεν είναι κάτι τόσο απλό.

2^{ος} θεωρητικός άξονας: Γνώσεις και στάσεις των Κοινωνικών λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης

Σπουδάστρια: Ναι καταλαβαίνω. Να πάμε λίγο στο θεωρητικό της παιδικής κακοποίησης.

A2: Για πάμε τώρα. Δεν ξέρω βέβαια κατά πόσο μπορώ να δώσω ορισμούς. Για πάμε. Θα κάνω μία προσπάθεια.

Σπουδάστρια: Πώς ορίζετε εσείς την παιδική κακοποίησης;

A2: Δεν θα πούμε κακοποίηση ψυχολογική ή σωματική;

Σπουδάστρια: Καλύτερα να τα διαχωρίσουμε στην συνέχεια.

A2: Θα μιλήσω πολύ εμπειρικά τώρα. Εμένα ας πούμε, αν όχι κακοποίηση θα μου κάνει πολύ κλικ να ασχοληθώ, τι υπάρχει πίσω από αυτό, ακόμα και αν δω τη στάση του παιδιού. Δηλαδή ένα παιδί που είναι πολύ φοβισμένο, που δεν μπαίνει μέσα στο γραφείο, που δεν θέλει να μιλήσει, θα αρχίσω να σκέφτομαι ότι εκεί ίσως κάτι να υπάρχει. Πάλι θα μιλήσω εμπειρικά. Δεν θα μιλήσω θεωρητικά, δεν το χω δει το θέμα. Τις περισσότερες φορές έρχονται μηνύματα απ την οικογένεια, όπου εκεί βλέπουμε ότι υπάρχει μια δυσλειτουργία.

Σπουδάστρια: Τι εννοείτε όταν λέτε μηνύματα;

A2: Από γείτονες, από παππούδες, από γιαγιάδες. Δεν τρώει είναι παραμελημένο. Δεν ξέρουμε ποτέ που είναι η αλήθεια. Δηλαδή εδώ υπάρχει κακοποίηση ή μπορεί να είναι υπερβολή ή συκοφαντία. Όμως αν ήθελες να σου πω κακοποίηση, για μένα ξεκινάει, βάζοντας σκαλοπάτια, θα δούμε αν υπάρχει παραμέληση, αν υπάρχουν

πράγματα όπως δεν πάει το παιδί σχολείο δεν έχει κάνει τα εμβόλια του. Είναι χαρακτηριστικά σημεία που ακουμπάς. Ρωτάς το ιστορικό και δεν ξέρει να σου πει τι τάξη πάει τι κάνει τι ράνει και από κει και πέρα είναι ένα επόμενο στάδιο κατ' εμέ η κακοποίηση. Δηλαδή αν θα δεις ένα παιδί που μπορεί να είναι χτυπημένο που ξεκάθαρα βλέπεις τι γίνεται Τις περισσότερες φορές αυτό που εντοπίζουμε εμείς σε αυτό το πρώτο στάδιο, που είτε μπαίνεις στο σπίτι είτε έρχεται εδώ, συναντάς την οικογένεια, είναι ότι το πράγμα μπάζει από νερά από κάπου. Έχουμε μία παραμέληση, σε επόμενα στάδια θα πρέπει να ξεκαθαρίσει, εκτός και αν έρθει η δασκάλα και σου πει το παιδί ήρθε χτυπημένο και άρα πας στα σίγουρα για κακοποίηση.

Σπουδάστρια: Ναι κατάλαβα. Αν θέλετε να ορίσετε την σωματική κακοποίηση, πώς θα την ορίζατε;

A2: χμ ναι. Να πάμε από τα σοβαρά που μπορεί να είναι μώλωπες ή σημάδια, αλλά εγώ θα έλεγα ένα πολύ τρομαγμένο παιδί, ένα παιδί που φοβάται να το ακουμπήσεις. Νομίζω ότι εδώ έτσι και αλλιώς σε οδηγεί ότι εδώ κάτι υπάρχει. Δηλαδή δεν είναι ανάγκη πολλές φορές να το δεις χτυπημένο. Είναι τόσο φοβισμένο και μαζεμένο και τραβιέται.

Σπουδάστρια: Και άρα έτσι αντιλαμβάνεστε ότι κάτι υπάρχει

A2: Ναι ότι είναι κακοποίηση. Ότι αρχίζουν και μπαίνουν τα ερωτήματα. Εγώ δεν νομίζω ότι εμείς είμαστε αυτοί που θα πούμε.

Σπουδάστρια: Το τι είδους κακοποίηση είναι ξεκάθαρα εννοείτε.

A2: Ναι δεν είναι δουλειά μας. Είναι δουλειά του γιατρού, είναι δουλειά του νοσηλευτή. Εγώ έχω την τύχη πάντα να χω και νοσηλευτές. Πάντα έχω και μια τέτοια γνώμη.

Σπουδάστρια: Σας παρέχεται η δυνατότητα εκτίμησης του νοσηλευτή μέσα από την υπηρεσία σας;

A2: ναι ναι. Επειδή στην υπηρεσία μας εδώ έχουμε. Αλλά να πω την αλήθεια είναι το ακραίο να παρατηρήσεις σημάδια στο παιδί.

Σπουδάστρια: Για την ψυχολογική κακοποίηση τι ορισμό θα δίνατε;

A2: Ααα είναι αυτό που το παθαίνουμε όλοι στη διάρκεια της ημέρας (γέλια). Έχει δυσδιάκριτα όρια. Την ώρα που αντιμετωπίζεις ένα περιστατικό, εκεί είναι με πόσο λεπτή διαχείριση μπορείς να αντιμετωπίσεις, να σεβαστείς, να είσαι προσεκτικός σε πράγματα. Η άποψη μου και η εμπειρία μου μετά από τόσα χρόνια είναι να το δεις και να το ξαναδείς. Δηλαδή ή θα είναι κάτι δυνατό, που βλέπεις ότι κάνει χειρισμό ας πούμε η μητέρα και αρχίζει να του δημιουργεί όλα αυτά τα... ή πρέπει να το ξαναδείς. Εγώ δεν υπάρχει περίπτωση να το δω μία φορά.

Σπουδάστρια: Ποια σημάδια θα διακρίνατε σε μια ψυχολογική κακοποίηση ενός παιδιού;

A2: Θα ξαναπώ πάλι το ίδιο. Ένα πολύ φοβισμένο παιδί που πιθανά ένα παιδί που ντρέπεται πολύ, είναι πάρα πολύ αντιδραστικό, δηλώνει κάτι. Ένα παιδί που δεν έμπαινε μέσα στο γραφείο μου σημαίνει ότι η μητέρα του θα του έλεγε θα στα πω θα δεις θα τα πω. Νομίζω και από τον τρόπο που σε κοιτάζει. Υπάρχουν παιδιά που επειδή αυτό τους μεταφέρετε, έρχονται με πολύ εμπιστοσύνη. Δηλαδή έχω ένα παιδί που το 'χα περιστατικό και το 'χα στην παιγνιοθήκη, με νοητική στέρηση, καταλάβαινα από αυτά που έλεγαν οι γονείς του ότι μου έχει πάρα πολύ εμπιστοσύνη. Δηλαδή αν συνέβαινε κάτι θα ερχόταν να το πει σε μένα. Και εκεί βλέπεις ότι όταν αρχίζεις και βλέπεις την αρνητική συμπεριφορά, σε επίπεδο κακοποίησης, αρχίζουν να δημιουργούν φόβο στα παιδιά, ότι θα δεις σ' αυτήν θα τα πω, θα δεις τι θα σου κάνει. Αυτό σημαίνει ότι επεκτείνεται και σε άλλα πράγματα. Αφού το κάνει εδώ δεν υπάρχει περίπτωση να μην το κάνει και αλλού.

Σπουδάστρια: Καταλαβαίνω τι εννοείτε. Αναφορικά με την σεξουαλική κακοποίηση, πώς θα την ορίζατε;

A2: Από το πιάνω μέχρι το κακοποιώ με σεξουαλική πράξη και το ακουμπάω σε ένα παιδί, για να μην πω και το κοιτάω, για μένα είναι, σεξουαλική κακοποίηση, δηλαδή και στα αγόρια και στα κορίτσια, είναι πολύ λεπτά τα πράγματα, που μπορεί ένα παιδί να αντιμετωπίσει προβλήματα. Ακόμα και το κοιτάζω με έναν συγκεκριμένο τρόπο από κάποιον άνθρωπο, που έχει νοσηρότητα, θεωρώ ότι ακόμα και αυτό είναι σεξουαλική κακοποίηση.

Σπουδάστρια: Στο παιδί πώς θα διακρίνατε την σεξουαλική κακοποίηση;

A2: Εμ, δεν ξέρω, δεν μπορώ να σου πω. Δεν είμαι ούτε εκπαιδευμένη και ούτε ξέρω αν μπορεί κάποιος να εκπαιδεύσει στην κοινότητα κάποιον. Αλλά είναι τα ίδια σημεία, δηλαδή ένα πολύ φοβισμένο παιδί, ένα παιδί, ένα κορίτσι ας πούμε, που αρνείται τη θηλυκότητα του σε ακραίο βαθμό, σου λέω τώρα παραδείγματα που έχω ζήσει, ας πούμε πήγε και ξύρισε το... δηλαδή από πίσω αρχίζεις και σκέφτεσαι πράγματα, γιατί αρνείται ότι είναι κορίτσι. Αλλά μέχρι εκεί. Νομίζω εμείς σαν κοινωνικοί λειτουργοί βλέπουμε μέχρι εκεί, μέχρι τη θέση ας πούμε του δήμου, βλέπουμε κάποια δυσλειτουργία. Πολλές φορές πρέπει να πάμε στο σπίτι και μέσα από τις δικές μας δομές πολύ σπάνια μπορείς αυτό να το τραβήξεις. Αυτό που πρέπει να κάνεις θα το πούμε παρακάτω, ας μην στο πω τώρα.

Σπουδάστρια: Ναι, καλύτερα να ολοκληρώσουμε με το θεωρητικό της κακοποίησης. Ας πάμε στην παραμέληση, που απ' ότι κατάλαβα έχετε αντιμετωπίσει τέτοια περιστατικά.

A2: Ναι κυρίως τέτοια περιστατικά αντιμετωπίζουμε. Αυτό που βλέπουμε, συνήθως είναι η παραμέληση και θα το πω πέρα από το σχολείο που έρχονται αιτήματα, υστερικών εκπαιδευτικών. Δεν μου χουν τύχει ήρεμη εμένα. Μόνο υστερικές μου έχουν τύχει. Δεν υπάρχει δομή του δήμου που να μη σου 'ρθει θέμα, δηλαδή το συσσίτιο που πάνε και παίρνουνε το φαγητό, ένας άνθρωπος που έχει κάνει κλικ, μου λένε ας πούμε, για κοίταξε αυτή, δεν ήρθε δεν έκανε, αρχίζει και βγαίνει η δυσλειτουργία, κουβαλάει τα παιδιά μαζί της και τα σέρνει. Απ' όλες τις δομές πιάνεις πράγματα, πιάνεις τις δυσλειτουργίες. Δηλαδή όταν στο συσσίτιο, πιάνεις ένα παιδί 8 χρονών, να στέλνουν αυτό να πάρει φαγητό, πρέπει να δεις, δεν υπάρχει κάποιος άλλος; Ή αυτό το παιδί είναι υπηρέτης κάποιων;

Σπουδάστρια: Σας έχει τύχει κάτι αντίστοιχό;

A2: Ναι, ένα παιδάκι να στέλνουν κάθε μέρα να παίρνει φαγητό. Γιατί; Γιατί η μαμά δεν μπορεί; Ή γιατί η μαμά είναι ξάπλα από το αλκοόλ; Δεν υπάρχει δομή που να μην σου έχει έρθει κάτι. Πας στο Κ.Α.Π.Η. και έρχεται να στο πει η γιαγιά. Δεν ξυπνάει η νύφη μου να πάει το παιδί στο σχολείο. Εγώ ας πούμε είχα μία γιαγιά, στο Βοήθεια στο Σπίτι, μου έλεγε ότι τα παιδιά είναι ανασφάλιστα, κάντε κάτι. Και εκεί είναι παραμέληση. Δεν το συζητάμε.

Σπουδάστρια: Παραμέληση όσον αφορά τα ιατρικά του παιδιού

A2: ναι και άμα το ψάξεις βγαίνουν και άλλα κομμάτια από πίσω.

Σπουδάστρια: Από την εμπειρία σας, ποια στοιχεία παραμέλησης θα παρατηρούσατε; Μου αναφέρατε πριν αν έχουν κάνει τα εμβόλια.

A2: Ναι, η κανονική φοίτηση στο σχολείο, η παρακολούθηση της υγείας του παιδιού. Τα περισσότερα είναι πολυπροβληματικά, τα παιδιά παρατηρούνται με διάσπαση προσοχής και δυσλεξία. Άμα δηλαδή πιάσετε και το ακουμπήσετε πόσα από αυτά τα παιδιά έχουν και δυσλεξία θα βγάλετε και ένα λαβράκι.

Σπουδάστρια: Πολύ ωραία! Ποια πιστεύετε ότι είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;

A2: Μπορεί να είναι από γονείς και γιαγιάδες και ένα οικογενειακό περιβάλλον που πιέζεται υπερβολικά μέσα από τις τωρινές συνθήκες και δεν μπορεί να ανταπεξέλθει. Ας πούμε μια άλλη κατάσταση που ας σπούμε η μάνα με δουλειά και με ασφάλεια δεν θα τα ναι ποτέ σε αυτό. Και βλέπεις έτσι ότι καταρρέουν κάτω από αυτό το βάρος, μέσα σε μία κατάθλιψη και αρχίζει να μην μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της απέναντι στο παιδί. Έχεις καταρρεύσεις και δεν μπορείς να εκπληρώσεις τον γονεϊκό σου ρόλο. Δεν το αντιλαμβάνεσαι, το περιβάλλον συνήθως δεν στο λέει και να στο λέει εσύ θα αντιδράσεις. Και μετά θα πω αυτό που είναι κλασσικό, ότι αυτό που έχεις πάρει αυτό δίνεις.

Σπουδάστρια: Εννοείται ότι η μετάδοση αυτή γίνεται μέσω της μίμησης της εκμαθημένης συμπεριφοράς

A2: Δηλαδή το παιδί που σου λέω ότι ήταν ανασφάλιστο, ότι δεν πήγαινε σχολείο κάποια στιγμή, ο πατέρας του μεγάλωσε σε ίδρυμα, είχε άγαμη μητέρα και είχε μεγαλώσει σε ίδρυμα. Και από μόνο του είναι εντυπωσιακό άμα δεις το ιστορικό, ότι αυτό επαναλαμβάνεται. Δεν θέλω βέβαια να βάλω ταμπέλες και να πω ότι και μόνο αυτό να είχε, χρειαζόταν βοήθεια ο γονέας. Αλλά αν το πάρουμε αυτό σαν δεδομένο είναι σα να βάζουμε ταμπέλες. Αλλά έχει πολλές πιθανότητες να γίνει και αλλιώς.

Σπουδάστρια: Μπορείτε να μου αναφέρετε κάποιες συνέπειες παιδικής κακοποίησης;

A2: Α ναι αμέ. Κάτι αγχωτικές κρίσεις μετά από καιρό. Θα βγάλει ένα πρόβλημα σε επίπεδο νευρώσης τις περισσότερες φορές, δηλαδή ένα άγχος ένα πανικό, που πολλές

φορές όταν εγώ βλέπω τέτοια περιστατικά σε μεγαλύτερη ηλικία τα ίδια τα περιστατικά λένε ότι έχουμε υποστεί κακοποίηση. Μία μεταγενέστερη λειτουργία, που πάλι έχει διαβαθμίσεις, η πιθανότητα, δεν ξέρω δεν είναι και η ειδικότητά μου, χρειάζεται ψυχολόγο, αλλά να περάσεις μία εμπειρία, μικρή ή μεγάλη. Φαίνεται και σε σχολές γονέων, ότι η ψυχολογική και συναισθηματική κακοποίηση συμβαίνει και στα καλύτερα σπίτια. Μία κόρη για παράδειγμα, πιεζόταν να τελειώσει το σχολείο και να ναι η καλύτερη μαθήτρια και όταν συνάντησα την μάνα μου είπε ότι το παιδί μου έχει ψυχολογική ανορεξία. Δηλαδή κάνει μπαμ ότι κάτι συμβαίνει.

Σπουδάστρια: Μέσα από την εμπειρία που έχετε από περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης, θα ήθελα να σας ρωτήσω πόση εμπιστοσύνη έχετε στον εαυτό σας, στο να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης;

A2: Α καθόλου. Εντάξει έχω εμπιστοσύνη. Θα πω κάτι. Σ' αυτή τη δουλειά έχω μπει με πάρα πολύ όρεξη, οπότε για όλα έχω και για όλα δεν έχω. Έχω εμπιστοσύνη, έχω την ευκαιρία να είμαι πάρα πολλά χρόνια σε έναν φορέα και να χω τις διασυνδέσεις σε ένα άλλο επίπεδο, να ρωτήσω τι γίνεται. Θα το πω γιατί το έκανα από την αρχή, κάποτε το έκανα χωρίς να το καταλάβω, τώρα πια το κάνω συνειδητά, σε τέτοια θέματα συμβουλευόμαι πάντα συνάδελφο. Έχουμε και ψυχολόγο, μέσω της παιγνιοθήκης. Οπότε δεν υπάρχει περίπτωση να έχω ένα περιστατικό και να το πάω μόνη μου. Δεν είχα ποτέ την αίσθηση από την ώρα που μπήκα ότι είμαι η αυθεντία και μπορώ να τα κάνω. Είχα μια εξαιρετικά καλή συνάδελφο, με πάρα πολλά χρόνια στον δήμο όπου δεν υπήρχε περίπτωση σε τέτοιο θέμα να μη το συζητήσω. Δεν έχουμε θεσμικά, έναν επιστημονικά υπεύθυνο, γιατί εγώ δεν καλούμαι να τα ξέρω όλα. Μία κοινωνική λειτουργός είμαι. Θα ήταν καλό να είχαμε κάποιον άνθρωπο που να χει μια εμπειρία και να ναι ψυχολόγος και κοινωνικός λειτουργός και να μπορεί να χει την αίσθηση της εποπτείας πραγμάτων. Θα το χρειαζόμασταν και στο λέω και μέσα από την εμπειρία μου στον ΣΚΛΕ ότι θα ήταν καλό να ξέρουμε πώς κάνουμε την έκθεση και όλα αυτά. Εγώ βέβαια κρατάω μια τακτική, που είναι προσωπική επιλογή Μέσα από αυτή τη δουλειά θα δεις ότι δεν λειτουργούμε όλοι το ίδιο. Ακόμα και με τη συνάδελφο που μπορεί και να τα συζητά, εγώ έχω άλλη τακτική και εκείνη άλλη τακτική. Εγώ πάντα κινητοποιώ το περιβάλλον. Δεν θα λειτουργήσω εγώ. Αυτό βέβαια μπορεί να θεωρείται κακό

Σπουδάστρια: υπό ποία έννοια εννοείτε κακό;

A2: υπό την έννοια ότι πρέπει να λειτουργήσεις γρήγορα. Αλλά εγώ πάντα θέτω σε δράση το περιβάλλον. Θα βάλω για παράδειγμα τον παππού να κάνει την καταγγελία δεν θα πάω εγώ. Να είναι μέσα από την οικογένεια και να έχει έννομο συμφέρον.

Σπουδάστρια: Θεωρείτε ότι αυτός ο τρόπος είναι αποτελεσματικός;

A2: Ναι, θεωρώ αν δεν δεις κάτι κρίσιμο που κινδυνεύει η ζωή του, σε δεύτερο επίπεδο αν δεν το κάνεις εσύ και το κάνει κάποιος μέσα από την οικογένεια θεωρώ ότι είναι αυτός που βοηθάει. Είναι δική μου αντιμετώπιση. Εγώ αυτό που θέλω να κάνω είναι να τους βάλω σε μία διαδικασία, η οποία μπορεί να πάρει χρόνο εγώ θα είμαι εκεί, γιατί ξέρουν ότι είμαι μέσα στον δήμο και άρα έχουν ένα σημείο αναφοράς.

3^{ος} θεωρητικός άξονας: Γνώσεις, Αρχές-Αξίες και δεξιότητες της Κοινωνικής εργασίας που αφορούν την παιδική κακοποίηση

Σπουδάστρια: Θα έλεγα να προχωρήσουμε παρακάτω και να αναφερθούμε στα της κοινωνικής εργασίας. Ξέρουμε ότι η κοινωνική εργασία απαρτίζεται από ένα σύνολο θεωρητικών γνώσεων, ποιες γνώσεις πιστεύεται ότι απαιτούνται κατά τη διαχείριση παιδικής κακοποίησης;

A2: Είναι κυρίως η κοινωνική εργασία με άτομα και με οικογένεια. Απαιτείται σίγουρα γνώση αυτών. Για μένα οι δεξιότητες που αναπτύσσει κατά την εφαρμογή. Έχεις ένα θεωρητικό υπόβαθρο και πρέπει οπωσδήποτε να έχεις αναπτύξει δεξιότητες. Δηλαδή αντιμετώπισης ατομικά και οικογενειακά. Δηλαδή θα πρέπει να δεις 2-3 άτομα μαζί και να διαχειριστείς τα 2-3 άτομα. Και μετά υπάρχει ένα άλλο κομμάτι, που θεωρώ ότι είναι οι γνώσεις μας για το τι διαθέσιμες υπηρεσίες υπάρχουν στην κοινότητα. Ως κοινωνικός λειτουργός θεωρώ ότι αυτά τα δύο χρειάζονται. Δηλαδή μια ατομική προσέγγιση, κατά άτομο, με συνέντευξη, με στόχους, για να ξέρεις μέχρι που θα το πας, να μπορείς να αξιολογήσεις το άτομο και να μπορείς να αξιολογήσεις τα προβλήματα του παιδιού της οικογένειας, του πατέρα, της μητέρας, να κάνεις ένα σχέδιο δράσης, που θα πάει αυτό το παιδί. Θα κάνουμε δηλαδή παραπομπή, θα το παρακολουθήσουμε; Πού θα πάει αυτή η οικογένεια. Σίγουρα εμείς με μεγαλύτερη ευκολία παρακολουθούμε την οικογένεια από δω που είμαστε αλλά με λιγότερες ευκολίες παρακολουθούμε ένα παιδί. Εντάξει έχουμε έναν

ψυχολόγο ούτε καν εξιδανικευμένο σε αυτό. Έχουμε όμως το κέντρο ψυχικής υγείας που υπάρχει παιδοψυχολόγος.

Σπουδάστρια: Εκεί παραπέμπετε τα περιστατικά κακοποιημένων παιδιών;

A2: Εκεί κάνουμε παραπομπή και μπορούμε ταυτόχρονα να τα παρακολουθούμε και εμείς.

Σπουδάστρια: Μάλιστα! Άρα γίνεται και η διασύνδεση των υπηρεσιών για την αντιμετώπιση μιας περίπτωσης. Ας συνεχίσουμε με τις αρχές και τις αξίες που διέπουν το επάγγελμα. Ποιες πιστεύετε ότι απαιτούνται για την διαχείριση παιδικής κακοποίησης;

A2: Τις αρχές και τις αξίες της κοινωνικής εργασίας;

Σπουδάστρια: ναι, μέσα από την εμπειρία σας ποιες θεωρείτε ότι απαιτούνται σε τέτοιες περιπτώσεις;

A2: Τώρα της κοινωνικής εργασίας όχι των δικαιωμάτων του παιδιού.

Σπουδάστρια: Πείτε μου εσείς ποιες θεωρείτε απαραίτητες.

A2: για μένα είναι 2-3 πράγματα. Προσωπικά σου μιλάω, η αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου είναι κυρίαρχη, τα δικαιώματα του κάθε ανθρώπου είναι χωρίς διαπραγμάτευση. Ότι έρχονται σε εμάς άνθρωποι που δεν μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, τα δικαιώματά τους. Εγώ το πρώτο πράγμα που θα κάνω είναι να εκπαιδεύσω το άτομο, ο ίδιος να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του ή σε επόμενο στάδιο η οικογένειά του. Και πάντα κρατώντας την αξιοπρέπεια με πολύ λεπτό τρόπο, ειδικά στον δήμο με τήρηση απορρήτου, δικής σου δουλειάς, ώστε να μην εμπλέκεσαι μέσα αλλά να κρατάς υποστηρικτική και όχι επικριτική στάση. Τόσα ξέρω δεν ξέρω παραπάνω.

Σπουδάστρια: Ωραία! Αναφορικά με τις δεξιότητες, θα θελα να μου πείτε ποιες χρειάζονται ξεχωριστά για την ανίχνευση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση.

A2: χρειάζεται εκπαίδευση για ανάπτυξη δεξιοτήτων, δηλαδή οι αρχές μας δεν αλλάζουν είναι πάντα ίδιες. Όμως κάθε θεματικός άξονας που έχει να κάνει με το παιδί που έχει να κάνει με την οικογένεια, με τις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ αδελφών, το σχολείο. Θα πρέπει ένας άνθρωπος απ' τον δήμο και το Ινστιτούτο

Υγείας του Παιδιού αυτό κάνει, εκπαιδεύει έναν να ξέρει αυτό. Το χουμε προσπαθήσει λίγο και με δική μου παρέμβαση, θα πρέπει ένας να κάνει αυτό, σε κάθε ανά πληθυσμό κατοίκων, που έχει εκπαιδευτεί και έχει κάνει την πρακτική του να ασχολείται με αυτό. Δηλαδή θα πρέπει να μπει οπωσδήποτε σε ομάδες διαχείρισης κρίσεων, αντιμετώπισης ολιστικά μιας κατάστασης. Και θα στο πω από την εμπειρία μου, επειδή είσαι μικρή, στο επάγγελμα μικρή, τις περισσότερες φορές ένα κλικ σ' ένα πρόβλημα αρχίζει και δημιουργεί μια ροή και γίνεται η αρχή για ένα πρόβλημα. Σε αυτή τη δουλειά είναι ένα όπλο που σε βοηθάει να προχωράς. Τι περισσότερες φορές δεν χρειάζεται να τα ξέρεις όλα, χρειάζεται να βρεις αυτό που θα ξεκινήσεις. Και στην κακοποίηση, προστατεύεις το παιδί, αλλά ταυτόχρονα, λύνεις προβλήματα. Δηλαδή το προστατεύω και αφήνω όλο το νοσηρό περιβάλλον ή το προστατεύω με ότι σημαίνει.

Σπουδάστρια: Για να κλείσουμε τις δεξιότητες, αναφέρατε ουσιαστικά ότι πρέπει μέσα από τη θεωρία να οργανώνει τη δράση του.

A2: Δεν θεωρώ ότι αναπτύσσεις δεξιότητες μόνο αν ακούσεις εισηγήσεις, θα πρέπει να μπει σε πρακτική, θα πρέπει στην αντιμετώπιση αυτών να υπάρχει ένας φορέας όπου θα μπορείς να πας και να ζητήσεις βοήθεια. Έχω την εντύπωση ότι ή το Ινστιτούτο ή το ΕΚΚΑ το κάνει αυτό.

4^{ος} θεματικός άξονας: πρακτικές διαχείρισης περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης

Σπουδάστρια: Μάλιστα, ωραία! Ας πάμε τώρα στις πρακτικές διαχείρισης της παιδικής κακοποίησης. Έχετε αντιμετωπίσει όπως μου είπατε τέτοιες περιπτώσεις. Θέλετε να πάρουμε ένα παράδειγμα και να μου πείτε τι βήματα ακολουθήσατε ή πάνω σε ποιο μοντέλο στηριχτήκατε;

A2: Που να χει κακοποίηση ή και παραμέληση;

Σπουδάστρια: Ότι πιστεύετε εσείς ότι θα βοηθήσει περισσότερο.

A2: Άνεργος πατέρας, άνεργη μητέρα, χωρίς δουλειά, χωρίς σπίτι, δύο παιδιά στην οικογένεια. Το ένα παιδί αφημένο στη μία γιαγιά και στη θεία που δεν έχει παιδιά και το μικρότερο παιδί μαζί με τους δύο γονείς.

Σπουδάστρια: Το μεγαλύτερο παιδί αφημένο στη γιαγιά με τη θέληση των γονέων;

A2: Ναι, με τη θέληση των γονέων και της οικογένειας που το είχαν αναλάβει. Όταν έκανα και το δεύτερο παιδί, θεώρησαν ότι και αυτό το παιδί, έπρεπε να το αναλάβει η άλλη γιαγιά, η οποία δεν το ανέλαβε. Οπότε έμεινε σε δύο ανθρώπους με μειωμένες ικανότητες. Ο πατέρας είχε μεγαλώσει σε ίδρυμα. Η μητέρα με οριακή νοημοσύνη και ένα παιδί που τότε ήταν τεσσάρων ή πέντε ετών. Ήταν ανασφάλιστο και τέτοια. Μπαίνοντας, είναι το πρώτο πράγμα που κάνω, ξεκίνησα με τα εμβόλια, πλησίαζε να πάει στο νήπιο και του λείπανε τα εμβόλια και βγάλαμε το βιβλιάριο πρόνοιας. Εκεί τους είδα λίγο, δεν μπορώ να πω ότι ήτανε βίαιοι στο παιδί.

Σπουδάστρια: Το παραμελούσανε.

A2: Ναι ακριβώς.

Σπουδάστρια: Το περιστατικό πώς έφτασε σε εσάς;

A2: Από τη γιαγιά. Εγώ το κάνω αυτό, πήρα κανονικά όλη την περίπτωση, τα βιβλιάρια το ένα το άλλο. Είχαμε τότε ένα πρόγραμμα, δεν ξέρω αν το είχες ακούσει, που λεγόταν κοινωνική κατοικία.

Σπουδάστρια: Το ξέρω ως στέγαση και σίτιση.

A2: Ναι αυτό. Τους ενέταξα σε ένα τέτοιο πρόγραμμα, που ήταν εξαιρετικά καλό, γιατί ο πατέρας έπαιρνε και ψυχολογική υποστήριξη και ενδυνάμωση. Πήγαμε καλά τον πρώτο καιρό. Μετά, ήρθαμε σε μεγάλη ρήξη, γιατί δεν μπορούσε να ακολουθήσει ο πατέρας τις διαδικασίες. Το παιδί για κάποια χρόνια πήγαινε μια χαρά. Πήγαινε στο νήπιο, το πρόγραμμα στο νήπιο πιο χαλαρό. Είχαμε συνεργαστεί και με το νηπιαγωγείο. 9:00 η ώρα πήγαινε 13:00 έφευγε. Ήταν μια χαρά. Είχανε μπει και σε μια σειρά η οικογένεια. Όταν έφτασε η ώρα να πάει στο δημοτικό. Άρχισαν πάλι τα προβλήματα.

Σπουδάστρια: Τι ήταν αυτό που δημιούργησε πάλι πρόβλημα;

A2: Ότι δεν μπορούσαν αυτοί οι άνθρωποι να αντιμετωπίσουν το πρόγραμμα του δημοτικού. Να ξυπνήσουν να το πάνε. Οπότε το πιο εύκολο που μπορούσαν να πουν ήταν ότι δεν ήθελε το παιδί να πάει σχολείο. Δεν θέλει να πάει, είναι κακές οι δασκάλες. Το παιδί κατατρομαγμένο γιατί όλοι του έλεγαν γιατί δεν πάει σχολείο. Οι γονείς δεν αναλάμβαναν ευθύνες, όπου ως κοινωνικοί λειτουργοί το κάναμε δύο παραπομπές. Και στο ΚΔΑΥ, για την αξιολόγηση, που δεν είχε τίποτα το παιδί και

μετά και στο Κέντρο Ψυχικής Υγείας. Πήγανε κάποια στιγμή, όλη η οικογένεια. Το τρέχαμε εκεί και με τους δασκάλους, με κακούς χειρισμούς και από εμάς, λέω την αλήθεια δεν θέλω να σου παραποιώ τα πράγματα. Δηλαδή το σχολείο στην αρχή ήταν ήρεμο και μετά αρχίζει και φωνάζει ότι δεν έρχεται και θα μείνει στην ίδια τάξη. Από μας, νομίζω ότι έγινε από την Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία. Εγώ έβλεπα την γιαγιά τους γονείς, μια προσπάθεια επισκέψεων κατοίκων, από τον αντιδήμαρχο επιστολές. Είχε ήδη σταματήσει το πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας και πήγαιναν στο δικό μας το συσσίτιο και παίρνανε φαγητό. Σιγά-σιγά μεγάλωσε και το παιδί. Στην Δευτέρα δημοτικού συνέχισε την θεραπεία. Νομίζω ότι και το παιδί άρχισε να λειτουργεί καλύτερα καθώς μεγάλωνε. Παρακολουθείτε και τώρα γιατί είναι μέσα στις δομές αλλά μ' ένα τρόπο εξομαλύνθηκε. Όμως στην πρώτη δημοτικού ήταν η κατάσταση πάρα πολύ δύσκολη. Το παιδί πιστεύω ότι είχε ψήγματα, των γονέων. Οι γονείς επειδή δεν ήθελαν να πουν ότι εμείς δεν ξυπνάμε έλεγαν ότι το παιδί δεν ήθελε να πάει σχολείο. Το παιδί ήταν φοβισμένο, που δεν μίλαγε ποτέ. Εγώ κατάφερα κάποια στιγμή να μιλήσουμε στο σπίτι της γιαγιάς του. Στο γραφείο με τίποτα. Δεν υπήρχε περίπτωση να ανοίξει το στόμα του, τι του είχαν πει; Ότι δεν θα ανοίξεις το στόμα σου. Ποτέ.

Σπουδάστρια: Σε πρακτικό επίπεδο, κάνατε διερεύνηση μέσω κατοίκων επισκέψεων, όπως μου είπατε, συνεντεύξεις με το παιδί και με τους γονείς. Στόχος σας απ' ότι κατάλαβα ήταν να εξομαλύνετε τις καταστάσεις, ώστε να παραμείνει το παιδί στην οικογένεια.

A2: Ναι, να πω την αλήθεια ναι, γιατί δεν υπήρχε κακοποίηση, με την έννοια της βίας. Απλώς ήταν τόσο χάος η κατάσταση μέσα στο σπίτι, όπου αυτό άρχισε να δημιουργεί μια παραβατική, ας πούμε, συμπεριφορά σε αυτό που έπρεπε να κάνουνε και άρχισαν μετά τα προβλήματα. Το ένα φέρνει το άλλο. Νομίζω αν σε ενδιαφέρει να σου πω τι λύση, θα σου πω ότι η μητέρα κινητοποιήθηκε. Ο πατέρας όχι. Μέσα από τη μητέρα λύσαμε το πρόβλημα.

Σπουδάστρια: Είναι θετικό που έδειξε διάθεση για συνεργασία. Ωστόσο ο πατέρας συνέχισε να ήταν μαζί με την μητέρα και με την οικογένεια;

A2: Ναι ήταν, δεν είχαν θέμα.

Σπουδάστρια: Μάλιστα. Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας, όσον αφορά την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;

A2: Μόνο με αυτόν τον τρόπο που είπα. Μέσα από συνεργασία με συναδέλφους που συζητάμε τα περιστατικά. Είτε είναι κοινωνικοί λειτουργοί είτε νοσηλευτές, που συζητάμε πόσο σημαντικό είναι ένα παιδί να μην έχει κάνει τα εμβόλια, να μην έχει πάει στον οδοντίατρο ποτέ. Τώρα έχουμε και ψυχολόγο. Θα επιμείνω βέβαια σε κάτι. Εγώ θεωρώ ότι εμείς πρέπει να φτάσουμε μέχρι ένα σημείο. Όταν το πράγμα περνάει σε πιο εξειδικευμένα πράγματα, πρέπει να γίνει παραπομπή. Δεν μπορούμε εμείς να τα κάνουμε όλα. Όποιος λέει ότι εγώ έχω εκπαιδευτεί, έχω κάνει οικογενειακή θεραπεία, κάτι άλλο αφήνει πίσω. Γιατί είμαστε μια πρωτοβάθμια φροντίδα που τα πράγματα τα βλέπουμε ως εκεί.

Σπουδάστρια: Με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε σημάδια παιδικής κακοποίησης;

A2: Μπράβο, αυτό είναι το θέμα. Σε εμάς πέφτει το μεγάλο βάρος της ανίχνευσης. Με ποιους τρόπους; Εργαλεία δηλαδή;

Σπουδάστρια: Χρησιμοποιείτε κάποιο εργαλείο που εξυπηρετεί στην ανίχνευση;

A2: Όχι δεν χρησιμοποιούμε. Υπάρχουν εξειδικευμένα εργαλεία αλλά εμείς δεν χρησιμοποιούμε. Νομίζω ότι η παρατήρηση είναι αυτό που με το χρόνο αναπτύσσεις και καταλαβαίνεις τη δυσλειτουργία.

Σπουδάστρια: Όταν λέτε παρατήρηση πάνω σε τι εννοείτε;

A2: Στην συμπεριφορά. Ακούς αυτά που σου λένε και σου μεταφέρουνε. Έχεις ήδη αναπτυγμένο, δουλεύοντας μια περίπτωση ένα δίκτυο φορέων και ανθρώπων και αυτό το δίκτυο μπορεί να είναι άτυπο, δηλαδή είναι να μεν το σχολείο αλλά μπορεί και να είναι και αυτή που έχει το κυλικείο στο σχολείο που κάτι έχει αντιληφτεί. Που πάντα είμαι πολύ προσεκτική αλλά και μόνο να σε δουν στο σχολείο, τις περισσότερες φορές αυτό το άτυπο δίκτυο κινητοποιείτε. Όσα περισσότερα χρόνια γνωρίζεις και δουλεύεις σε μια κοινότητα τόσο πιο πολύ βλέπεις το δίκτυο, ότι αναπτύσσετε.

Σπουδάστρια: Επομένως όταν ανιχνεύσετε σημάδια κακοποίησης, πώς τα χειρίζεστε;

A2: Θα σου πω πάλι το ίδιο που είπα. Αν είναι κάτι που είναι μέσα στα πλαίσια και μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε, σαν και αυτό το περιστατικό που σου είπα, τότε το κάνουμε εμείς. Αν όμως είναι κάτι που περιλαμβάνει πολλά κομμάτια, π.χ. ένα παιδί που είναι στο δρόμο όλη μέρα και από το σχολείο μας λένε ότι στην κατάληψη πέταξε μολότοφ, χρειάζεσαι από κει και πέρα να πηγαίνεις σε άλλες υπηρεσίες και να κάνεις παραπομπή.

Σπουδάστρια: Θέλετε να μου πείτε κάποιες από αυτές τις υπηρεσίες;

A2: Νομίζω ότι το πιο γρήγορο και εύκολο και αυτό που δεν θα δώσει ποτέ λύση είναι το ΕΚΚΑ. Είναι πολύ εύκολο στο να κάνεις μια καταγγελία εκεί. Υπάρχει γραμμή και κάνουμε καταγγελία.

Σπουδάστρια: Γιατί όμως πιστεύετε ότι δεν μπορεί να δώσει λύση;

A2: Γιατί είναι πολύ χρονοβόρο. Υπάρχει και ένα ανέκδοτο γι αυτό που λέει: πήγαινε στο άλλο γραφείο, πήγαινε στο άλλο γραφείο και λέει μα καλά δεν με βοηθήσατε! Ναι αλλά από οργάνωση σκίζουμε (γέλια). Λοιπόν το πρώτο που νομίζουμε και μπορούμε να πάρουμε συμβουλές είναι το ΕΚΚΑ, η γραμμή 197.

Σπουδάστρια: Με ποιες άλλες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των περιπτώσεων;

A2: Με το Κέντρο Ψυχικής Υγείας που έχει και παιδοψυχολόγο και έναν λογοθεραπευτή, το ΚΔΑΥ που είναι στο Νέο Ηράκλειο που κάνει αξιολογήσεις. Μετά, εσύ που έχεις περάσει και από το «Μητέρα», σε πιο προχωρημένο επίπεδο αφού έχουν παρέμβει και άλλες υπηρεσίες, δεν το έχω κάνει εγώ αλλά θα συνεργαζόμουν με το «Μητέρα» και με τον «Άγιο Αντρέα» και με την «Αγία Βαρβάρα», δέχονται τέτοια περιστατικά όταν θα έχεις απομάκρυνση. Θεωρώ και το Παίδων που εάν υπάρχει σωματική κακοποίηση θα πρέπει να απευθυνθείς

Σπουδάστρια: Με ποιες ειδικότητες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση περιπτώσεων; Μου αναφέρατε πριν ψυχολόγους, που έχετε μέσα στην υπηρεσία

A2: Ψυχολόγο και νοσηλεύτη. Να πω την αλήθεια επειδή έχουμε έναν έμπειρο φυσικοθεραπευτή, μπορεί να πάρω την γνώμη του. Ξέρεις ποια άλλη ειδικότητα χρειάζεται και είναι παραπλεύρως; Νομικό. Επειδή υπάρχουν 2-3 νομικοί έχω

ρωτήσει πώς να το κάνω. Σου ξαναλέω ότι το Ινστιτούτο του Παιδιού είναι από τα πιο σοβαρά που υπάρχει.

Σπουδάστρια: Μου είπατε ότι δεν χρησιμοποιείτε κάποιο εργαλείο για την ανίχνευση, το ίδιο συμβαίνει και για την πρόληψη και αντιμετώπιση;

A2: Όχι δεν υπάρχει

Σπουδάστρια: Ωραία, τι στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη;

A2: Στρατηγικές κιόλας! Εμ... Τώρα η πρόληψη στην δική μας υπηρεσία, δεν έχει αναπτύξει κάτι. Κατά εποχές γίνονται κάποιες δράσεις στα σχολεία, ποτέ όμως από κοινωνικούς λειτουργούς, από παιδοψυχολόγους.

Σπουδάστρια: Μέσα από τον δήμο διοργανώνονται;

A2: Ναι και μέσα από τον δήμο.

Σπουδάστρια: Τα οι δράσεις τι περιλαμβάνουν;

A2: Ευαισθητοποίηση και αντιμετώπιση οικογενειακών θεμάτων. Πολλές φορές έχουν και θέματα, όπως πώς αντιμετωπίζουμε τις εξετάσεις των παιδιών και πώς τα υποστηρίζουμε. Βέβαια όλα αυτά λειτουργούν προληπτικά γιατί πολύ εύκολα εντοπίζει κάποιος προβλήματα ή αυτός που έχει προβλήματα και θέλει να πάρει μια βοήθεια, πάει ευκολότερα παρά τα παρατάει και πλακώνει το παιδί του στο ξύλο.

Σπουδάστρια: Αναφορικά με την αντιμετώπιση, τι στρατηγικές αναπτύσσετε;

A2: Τις τεχνικές που αναπτύσσουμε και σε όλα τα περιστατικά ασκώντας κοινωνική εργασία, συμβουλευτική, ψυχολογική υποστήριξη και ανάπτυξη στην οικογένεια. Δεν έχουμε κάτι εξειδικευμένο. Βέβαια το τελευταίο καιρό προσπαθούμε ένας συνάδελφος να παίρνει όλα αυτά τα περιστατικά.

Σπουδάστρια: Όπως μου είχατε πει και στο τηλέφωνο, κάποια περιστατικά κακοποίησης έρχονται σε εσάς από εισαγγελική εντολή.

A2: Ναι, μπορεί κάποιο περιστατικό να ξεκινάει έτσι. Πολλές φορές προκαλούμε τις εισαγγελικές εντολές.

Σπουδάστρια: Υπό ποία έννοια εννοείτε ότι τις προκαλείτε;

A2: όταν πληροφορούμαστε από το σχολείο ή από την γειτονιά ότι κάπου υπάρχει ένα πρόβλημα, προκαλούμε να κάνουν μια καταγγελία στον εισαγγελέα ακροάσεων, ώστε να έρθει εντολή σε εμάς από τον εισαγγελέα, για να ερευνήσουμε.

Σπουδάστρια: Από τι στιγμή, λοιπόν, που έρθει σε εσάς η εντολή, μετά τι βήματα ακολουθείτε;

A2: Παίρνουμε τηλέφωνο και επικοινωνούμε, πάμε στο σπίτι, μπαίνουμε μέσα σε 2-3-4 συναντήσεις, κάνουμε την αξιολόγηση των συνθηκών, γιατί αυτό σου ζητάει, δεν σου ζητάει αν υπάρχει κακοποίηση. Συστήνουμε την κοινωνική έκθεση, την στέλνουμε στον εισαγγελέα και από κει και πέρα παίρνει την πορεία του. Μπορεί να ζητάμε, ως αίτημά μας, ότι θα πρέπει να αξιολογηθεί από παιδοψυχολόγο, παιδίατρο ή οτιδήποτε.

Σπουδάστρια: Προτείνετε κιόλας στον εισαγγελέα δηλαδή.

A2: Ναι, προτείνουμε, τι περισσότερες φορές και έτσι πρέπει, ανάλογα με αυτό που θα αξιολογήσουμε, να ζητήσουμε και περεταίρω αξιολόγηση. Γιατί ακόμη και μία αξιολόγηση από παιδοψυχίατρο, δεν μπορεί να γίνει από μας. Πρέπει να γίνει από ένα κέντρο που θα αναλάβει και την ευθύνη.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, ωραία! Θα ήθελα να μου πείτε ποιες πηγές χρησιμοποιείτε, που λαμβάνετε χρήσιμο υλικό για την διαχείριση περιπτώσεων;

A2: Διαδίκτυο. Το διαδίκτυο πάνω από όλα. Έτυχε αρχές Μαρτίου να πάω σε μία ημερίδα του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού που παρουσίαζε το πρωτόκολλο, πώς έγινε η μελέτη. Που σημαίνει ότι πήρα μία πληροφορία από εκεί. Σκέφτομαι ότι δεν έχει έρθει ποτέ κάποιος στον δήμο, ώστε να κάνει κάτι τέτοιο. Βοήθησέ με τι άλλο θα μπορούσε να ήταν;

Σπουδάστρια: Η υπηρεσία σας σας παρέχει κάποιο εσωτερικό κανονισμό που σας καθοδηγεί στο πώς θα διαχειριστείτε περιπτώσεις;

A2: Όχι

Σπουδάστρια: Θα ήθελα να μου αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, εφόσον όμως έχει διαπιστωθεί η κακοποίηση.

A2: Ποιος να μην κάνει την καταγγελία; Εγώ; Δεν θα το έκανα να πω την αλήθεια. Δηλαδή αν είχα αντιληφθεί κάτι... απλώς μπορείς να βάλεις αυτό που σου είπα ότι πάντα προσπαθώ να κινητοποιήσω το περιβάλλον γιατί θεωρώ ότι σε δεύτερο επίπεδο, αυτό θα βοηθήσει πάρα πολύ στην επίλυση των θεμάτων. Στην ηλικία και στην εμπειρία που έχω δεν θα σταματούσα. Είναι πραγματικά θέματα που χρειάζεται να έχεις θάρρος και εμπιστοσύνη στον εαυτό σου και με την έννοια ότι δεν θα κάνεις αστοχίες που θα βλάψουν και εσένα ως επαγγελματία. Αλλά τώρα στην ηλικία που είμαι και με την εμπειρία που έχω, συνειδητά, δεν θα το έκανα ποτέ. Να πω ας το δεν πειράζει θα βρει κάποιος άλλος τη λύση. Βέβαια δεν είμαι και Ρομπέν των Δασών, αλλά θα το σηκώσω.

5^{ος} θεματικός άξονας: Εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Μάλιστα! Κατά τη διαχείριση των περιπτώσεων, τι δυσκολίες αντιμετωπίζετε, στα πλαίσια της εργασίας σας;

A2: Έχω αντιμετωπίσει έχω να σου πω, παλαιότερα, είχα κάνει μια έκθεση. Η μητέρα είχε δικηγόρο τον Κούγια και η ίδια ήτανε με μία ψυχοπαθολογία και ήθελε να δημιουργεί εχθρούς και φαντάσου ότι έκανα εισήγηση ουσιαστικά αρνητική γι αυτήν. Δηλαδή δεν έκανα αρνητική γι αυτήν, είπα πόσο καλές ήταν οι συνθήκες διαμονής του παιδιού με τον πατέρα. Όλοι μου είπαν τότε, θα δεις τι θα σου κάνει θα σε κυνηγήσει. Μέσα μου, μπορεί να το χα λίγο, αλλά τίποτα. Νομίζω όμως επειδή την δεχόμουν στο γραφείο μου, την άκουγα πάντα και την αντιμετώπιζα πάντα, καταλάβαινα και τη δική της πλευρά ότι μπορεί να ήθελε αλλά η ίδια ήταν σε μία ψυχωτική κατάσταση και δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει. Στο λέω και ως μάνα, που τότε ήμουν και πιο νέα. Έπρεπε από μια μάνα να απομακρυνθεί το παιδί και να το πάρει ο πατέρας, που πραγματικά φαινόταν πιο ικανός και το περιβάλλον του. Εντάξει δεν είναι εύκολα πράγματα. Άλλη μια φορά είχα πάρει το επίδομα από μια μητέρα και να είναι αυτός που θα το εισπράττει ο πατέρας, γιατί αυτός ήταν με νοητική στέρηση. Όλοι μου έλεγαν πρόσεχε μην έρθεις το πρωί στο γραφείο σου και αυτή φωνάζει και κάνει. Δεν έγινε βέβαια κάτι. Δεν ξέρω πώς. Έχω αισθανθεί ότι μπορεί να απειλούμαι, μέσα σε τέτοια θέματα, που δεν το νιώθεις ποτέ όσο δουλεύεις με ηλικιωμένους. Δεν έχει τέτοια θέματα. Με τους γονείς συμβαίνει γιατί τις

περισσότερες φορές έχουν την διεκδίκηση παιδιού και είναι πολύ πιο έντονα τα συναισθήματα του γονέα.

6^{ος} θεματικός άξονας: Προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Ναι, καταλαβαίνω. Ας περάσουμε στις προτάσεις. Τι έχετε να προτείνετε για καλύτερη πρόληψη;

A2: Ναι θα σου πω. Έχω. Είμαι καλή σε αυτό. Έχω μία άποψη. Στην πρωτοβάθμια πρόληψη, πιστεύω ότι εγώ του χρόνου άμα είμαι καλά στα παιδιά μέχρι 5 ετών που έχουν κάποια αναπηρία με διάγνωση, εγώ θα το κάνω. Θεωρώ ότι ο δήμος από την ώρα που γεννιέται ένα παιδί μπορεί να κάνει κάτι, μη σου πω ότι ξεκινάμε από κει που είναι έγκυος η μητέρα, με μία μαία.

Σπουδάστρια: Τι σκέφτεστε να οργανώσετε δηλαδή; Θέλετε να μου μιλήσετε για αυτό;

A2: Μπορώ να μιλήσω και ως κοινωνική λειτουργός πια και με όλη την εμπειρία. Οι άνθρωποι χρειάζονται να έχουν μια υποστήριξη γενικότερη. Αυτό θα τους βοηθήσει στο να μην δημιουργηθεί πρόβλημα αλλά και αν δημιουργηθεί, γιατί το πρόβλημα είναι μέσα στη ζωή μας, θα ξέρουν που να πάνε.

Σπουδάστρια: Άρα και το αντιμετωπίζουν πιο άμεσα που σημαίνει δευτεροβάθμια πρόληψη

A2: Ναι. Το βλέπω, το έκανα πράξη στους ηλικιωμένους. Όταν ξέρουν ότι είσαι εκεί για αυτούς, θα έρθουν και θα σου πουν έχουμε ένα πρόβλημα. Δεν θα το δεις να φτάσει στο απροχώρητο. Οπότε η πρόληψη από έναν δήμο ξεκινάει ρωτώντας πόσες είναι έγκυες φέτος το καλοκαίρι; Κάντε ένα πρόγραμμα δύο μηνών. Πας μετά και κάνεις κάτι που να σχετίζεται με το μητρικό ρόλο. Δηλαδή βήματα τέτοια που ακουμπάς και είμαι σίγουρη ότι αντιμετωπίζεις το 60% των προβλημάτων που θα αναπτύσσονταν μετά. Είναι πολύπλευρη αυτή η πρόληψη. Δεν σημαίνει ότι θα το κάνουμε αυτό και δεν θα έχουμε κακοποίηση ή παραμέληση παιδιών. Από κει και πέρα όμως, για μένα, ο δήμος πρέπει να πάει μέχρι ένα σημείο. Από εκεί και πέρα πρέπει να έχεις ένα πολύ καλό δίκτυο τοπικό, τοπικό εννοώ και μες την πόλη, ώστε

να μπορείς εύκολα να κάνεις παραπομπές. Δεν μπορείς να παρακαλάς. Να παρακαλάς ένα παιδί αν μπει στην Αγία Βαρβάρα. Αυτό πρέπει να εξομαλυνθεί από άλλους όχι από εμάς. Αντιδρώ κάθετα με το δρόμο αυτή της επίλυσης να είναι το Χαμόγελο του Παιδιού.

Σπουδάστρια: Γιατί το λέτε αυτό;

A2: Βλέπεις δεν το έχω αναφέρει καθόλου το αναφέρω μόνο για να μην γίνει. Γιατί είναι ανεξέλεγκτο από κρατικούς φορείς και μην ακούσω τίποτα. Ανεξέλεγκτο είναι. Η αίσθησή μου είναι ότι χρησιμοποιούν όλο αυτό το πράγμα και θα φτιάξουν μια τεράστια περιουσία στο όνομα αυτών των παιδιών και δεν ξέρω ποιος ελέγχει τι γίνεται εκεί. Αν υπήρχε ένας αυστηρός έλεγχος από το κράτος, μία πολύ αυστηρή επιτήρηση όχι ένα δέκα χαμόγελα να είχαμε. Τώρα όμως επειδή ο κύριος... έχει δει ένα κενό που υπάρχει στην παιδική προστασία, είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει, δεν προσαρμοστήκαμε δεν κάναμε αυτά που έπρεπε, οι κοινωνικές συνθήκες μεγιστοποιήθηκαν. Έτσι έχουμε ένα μεγάλο κενό στην παιδική προστασία και έρχεται να το καλύψει μία ιδέα. Που για μένα δεν είναι ιδέα είναι κάτι κακό. Το λέω γενικά.

Σπουδάστρια: που το στηρίζετε αυτό;

A2: Το στηρίζω στην εμπειρία μου, ως κοινωνική λειτουργός, ως μέλος του ΣΚΛΕ που έχω δει πώς φεύγουν από εκεί επαγγελματίες, με καταγγελίες και στα όσα χρόνια το παρακολουθώ το θέμα, έχει καταφέρει αυτός ο άνθρωπος να αρνηθεί ελέγχους, να βάλει πρότυπα στο πώς πρέπει να είναι οι κατοικίες, να έχει την αξιολόγηση που πρέπει να κάνει στο τέλος όλων αυτών. Για μένα δεν υπάρχουνε καλές προθέσεις από κανέναν. Αυτό μου έχει δείξει η εμπειρία μου. Δεν μπορεί ένας άνθρωπος να κάνει όλο αυτό το σόου και αυτό να είναι και πολύ καλό. Σου φέρνω ένα παράδειγμα ένα παιδί με αναπηρία και σου ξαναλέω ότι το 60-70% των παιδιών με κακοποίηση έχουν προβλήματα, αυτά φεύγουν πάνε στη Βούλα (ΚΑΑΠ Βούλας), έχεις δει ένα τέτοιο παιδί να το έχει πάρει αυτός ο κύριος... Παίρνει τα ωραία παιδιά, μπαίνει και στην διαδικασία των ιδιωτικών υιοθεσιών και αυτό είναι ένα τραγικό πράγμα που δεν το έχει σταματήσει κανένας. Καμία κυβέρνηση δεν το έχει καταφέρει αυτό. Είμαι σίγουρη ότι θα καταρρεύσει. Θέλω να καταρρεύσει και να είμαι εν ζωή εγώ. Μπορεί και να χει βοηθήσει, αλλά θεωρώ ότι από πίσω είναι ανεξέλεγκτο και αρνούμαι σήμερα, με όσα έχουμε δει, να αφήνουμε ανεξέλεγκτο ένα τέτοιο πράγμα.

Σπουδάστρια: Μάλιστα! Μιας που θίξατε προηγουμένως την πρότασή σας για αντιμετώπιση με την διευκόλυνση και την διασύνδεση των υπηρεσιών..

A2: το θέμα μου δεν είναι να είναι κρατική η δομή. Δεν είναι το θέμα μου να τα κάνει όλα το κράτος. Πρέπει όμως οργανώσεις που απασχολούνται να έχουν μία σοβαρότητα. Γι αυτό σου μιλάω. Χρόνια το έβλεπα. Το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, έχει χρόνια δείξει την σοβαρότητα, την επιστημοσύνη του, ότι ακολουθεί διαδικασίες, δεν πρόκειται για ένα πρόσωπο που έφερε την άνοιξη και τον ήλιο. Μέσα στο σύστημα υγείας, πρέπει να στήσουμε υποστηρικτικά πράγματα. Μπορούμε να μιλήσουμε τώρα για αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης, χωρίς να υπάρχει σχολική κοινωνική εργασία; Τι να λέμε τώρα; Και εμείς θα κάνουμε χίλια πράγματα στο δήμο, στο σχολείο, στο σπίτι, στο σύστημα υγείας και πάλι θα έχουμε κακοποίηση. Είναι δεδομένο ότι θα έχουμε κακοποίηση. Αλλά θα είναι πολύ λιγότερα. Γιατί τα περιστατικά που έχουμε τώρα είναι περιστατικά που δεν έχουν χρήματα, δουλειά. Αν τους λύσεις αυτά, πολύ πιο εύκολα θα τους βγάλεις από το μονοπάτι.

Σπουδάστρια: νομίζω έχουμε καλύψει το θέμα μας.

A2: Μπράβο! Τέλεια! Δεν είναι κάτι άλλο;

Σπουδάστρια: όχι. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη συμβολή σας.

A2: τίποτα κούκλα μου.

Σπουδάστρια: καλή σας μέρα! Γεια σας!

A2: Γεια σου!

Συνέντευξη 3^η

1^{ος} θεματικός άξονας: Δημογραφικά στοιχεία

Σπουδάστρια: καλημέρα σας και σας ευχαριστώ που με δεχτήκατε.

A3: καλημέρα και καλώς ήρθες.

Σπουδάστρια : σας ευχαριστώ που δεχτήκατε να συμμετέχετε στην έρευνα η οποία γίνεται για εκπαιδευτικούς λόγους και να σας υπενθυμίσω πως καλύπτεται από το απόρρητο.

A3 : πολύ ωραία.

Σπουδάστρια: μπορούμε να ξεκινήσουμε λοιπόν, αρχικά θα ήθελα να μου πείτε ποια είναι η ηλικία σας.

A3: είμαι 58 ετών.

Σπουδάστρια: ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

A3: είμαι παντρεμένη και έχω τέσσερα παιδιά.

Σπουδάστρια: πολύ ωραία. Θα ήθελα να μου αναφέρετε το επίπεδο των προπτυχιακών σπουδών σας.

A3: οι σπουδές μου είναι κατευθείαν εισαγωγή στη σχολή ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Αθήνας.

Σπουδάστρια: έχετε κάνει κάποιο μεταπτυχιακό;

A3: μεταπτυχιακό όχι δεν έχω κάνει.

Σπουδάστρια: μετά την απόκτηση του πτυχίου σας παρακολουθήσατε κάποιο σεμινάριο σχετικό με την παιδική κακοποίηση;

A3: στο παρελθόν, πολύ παλιά όταν εργαζόμουν στον εθνικό οργανισμό πρόνοιας.

Σπουδάστρια: πολύ ωραία. Ποια είναι η προϋπηρεσία σας;

A3: η προϋπηρεσία μου είναι στον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας και στον Δήμο. Για να αναφερθούμε στα πλαίσια που απασχολήθηκα. Εργάστηκα στο Κέντρο Φροντίδας

Οικογένειας στον τομέα του Πολύγηρου Χαλκιδικής του Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας. Μετά, στη Δραπετσώνα σε ένα αντίστοιχο πλαίσιο. Στο Κέντρο Φροντίδας Οικογένειας του Περάματος, εν συνεχεία όταν μπήκα στον Δήμο, ασχολήθηκα για 3 χρόνια περίπου σε ένα ΚΑΠΗ και μετά επανήλθα εδώ στην Πρόνοια.

Σπουδάστρια: πολύ ενδιαφέροντα τα πλαίσια που έχετε εργαστεί. Θα ήθελα να μου πείτε πόσα χρόνια είστε στον φορέα σας;

A3: καταρχάς έπιασα εργασία από το 1988 και μέχρι σήμερα εργάζομαι ανελλιπώς. Στον Δήμο μπήκα όταν καταργήθηκε ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας το 2003 άρα είμαι εδώ 12 χρόνια.

Σπουδάστρια: μέσα από την επαγγελματική σας εμπειρία . εντοπίζετε ελλείψεις στην εκπαίδευση που λαμβάνουν οι κοινωνικοί λειτουργοί σχετικά με την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A3: υπάρχει πολύ μεγάλη έλλειψη, είναι ένα πολύ σοβαρό θέμα, ίσως το σοβαρότερο. Για μένα χρειάζεται συστηματική παρακολούθηση σεμιναρίων, γιατί το πρόβλημα της κακοποίησης είναι πολύ έντονο και λόγω της οικονομικής κρίσης εντείνεται συνεχώς αλλά δυστυχώς υπάρχει ένα πολύ μεγάλο κενό σε αυτόν τον τομέα.

2^{ος} θεματικός άξονας: : Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: άρα λέτε ότι χρειάζεται συνεχή επιμόρφωσή. Τώρα θα μιλήσουμε για τις γνώσεις και τις αντιλήψεις που έχουν οι επαγγελματίες σχετικά με την παιδική κακοποίηση. Εσείς πώς θα ορίζατε την παιδική κακοποίηση;

A3: γενικά η κακοποίηση των παιδιών θεωρώ πως είναι οποιαδήποτε πράξη βίας εναντίον τους. Η κακοποίηση των παιδιών μπορεί να είναι σωματική, ψυχολογική ή σεξουαλική.

Σπουδάστρια: θα ήθελα να μου αναφέρετε ποια θεωρείτε ότι είναι τα σημάδια της κακοποίησης των παιδιών.

A3: σημάδια κακοποίησης των παιδιών μπορούμε να τα διακρίνουμε από μία ιδιαίτερη συμπεριφορά των παιδιών όσον αφορά το ψυχολογικό, την ψυχολογική κατάσταση του παιδιού. Που θα πρέπει φυσικά αυτό για να το δούμε να

συνεργαστούμε και με τα σχολεία όταν το παιδάκι πηγαίνει. Όταν είναι μεγαλύτερο το παιδάκι υπάρχει μία πιθανότητα να το εκμυστηρευτεί και αυτό. Το παιδάκι αν πηγαίνει σχολείο μπορεί να είναι πολύ μαζεμένο ή να βγάζει κάτι περίεργό μέσα από τις ζωγραφιές του. Να έχει πρόβλημα μαθησιακό. γιατί πολλά παιδάκια όταν αντιμετωπίζουν κακοποίηση δεν μπορούν να αποδώσουν στο σχολείο. Μπορεί να έχουν μαθησιακά προβλήματα τα οποία να μην δικαιολογούνται από το νοητικό του επίπεδο. Ή ίσως από μία ιδιαίτερη οικογενειακή κατάσταση, από μία ιδιαίτερη συμπεριφορά των γονέων.

Σπουδάστρια: όταν λέτε ιδιαίτερη συμπεριφορά των γονέων τι εννοείται;

A3: Ιδιαίτερη συμπεριφορά των γονέων μπορεί να είναι οι συνήθειες που έχουν οι γονείς. Ας πούμε, ο πατέρας να επιμένει να κοιμάται με το παιδί και όχι με τη σύζυγο του ας πούμε. Ή να είναι απομονωμένη οικογένεια και να μην θέλει πολλές επικοινωνίες με άλλους, να είναι απομονωμένη κοινωνικά, φιλικά κ.τ.λ.

Σπουδάστρια: κατά την γνώμη σας τι πιστευτέ ότι είναι σωματική κακοποίηση και ποια σημάδια της θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

A3: σωματική κακοποίηση έχουμε όταν οι γονείς ή αυτοί που μεγαλώνουν ένα παιδί το χτυπούν. Είναι κάποια σημάδια κακοποίησης του σώματος ,που μπορεί να υπάρχουν σε εμφανή σημεία όπως είναι το πρόσωπο, τα χέρια τα ποδαράκια.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Πως θα ορίζατε την ψυχολογική κακοποίηση και ποια σημάδια της θα αναγνωρίζετε σε ένα παιδί;

A3: θεωρώ πως ψυχολογική κακοποίηση είναι όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται τα παιδιά τους και κάνουν κακό στην ψυχολογική τους κατάσταση. Φαίνεται στην συμπεριφορά του παιδιού. Ναι, αυτό συνεπάγεται βέβαια με την αντίστοιχη συμπεριφορά και των γονέων. Βλέπουμε ότι τα παιδάκια είναι εσωστρεφή, μαζεμένα ή αντιδρούν με κάποιο ιδιαίτερο τρόπο, όχι φυσιολογικό.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Πολύ ωραία. Θα θέλατε να μου μιλήσετε για την σεξουαλική κακοποίηση και τα σημάδια της που θα μπορούσατε να διακρίνετε σε ένα παιδί;

A3: από τις σοβαρότερες μορφές κακοποίησης κατά την γνώμη μου η σεξουαλική κακοποίηση. πιστεύω είναι όταν ο γονέας ασελγεί στο ίδιο του το παιδί. Είναι κάτι που πολύ δύσκολα μπορείς να το διαγνώσεις, εκεί είναι πιο περίπλοκα τα πράγματα.

Στην τελική όταν υπάρχει σεξουαλική κακοποίηση, που συνήθως αυτό δεν γίνεται εύκολα, πιστεύω ότι ο γονέας φροντίζει να διασφαλίσει τη σιωπή του παιδιού, όποτε να μην το βγάλει αυτό από μόνο του έξω. Σε πολύ μικρές ηλικίες όμως μπορεί το παιδάκι να εκμυστηρευτεί δηλαδή να πει κάτι.

Σπουδάστρια: γιατί ηλικίες μιλάμε;

A3:Μιλάμε για ηλικίες τριών, τεσσάρων πέντε ετών. Όταν είναι πολύ μεγάλα τα παιδιά ,εκεί μόνο από αντίδραση μπορεί να αναφέρει κάτι. Ένας άλλος τρόπος που μπορεί να γίνει γνωστή στην κοινωνική υπηρεσία η σεξουαλική κακοποίηση είναι αν κάποιος από το γειτονικό ή συγγενικό περιβάλλον έχει κάτι λάβει υπόψη του και μας το αναφέρει. Μπορεί να βγει μέσα από τη γιαγιά ή τον παππού που ίσως έχει αντιληφθεί κάτι αλλά πολύ δύσκολα μέσα από την οικογένεια διότι ο γονέας που το κάνει προσπαθεί να το κρύψει και αν υπάρχει και άλλος γονέας μπορεί να φοβάται, να νιώθει ένοχος ή συνένοχος.

Σπουδάστρια: Πολύ ωραία. Μιλήσαμε για την σωματική, την ψυχολογική και σεξουαλική κακοποίηση. ποια είναι η γνώμη σας για την παραμέληση; Θα θέλατε να μου αναφέρετε τα σημάδια της απέναντι στα παιδιά;

A3: παραμέληση έχουμε όταν οι γονείς δεν φροντίζουν το παιδάκι. Όσον αφορά τη σωστή ανατροφή του. Την υγιεινή του παιδιού, την διατροφή του. Το να πηγαίνει και να παρακολουθεί κανονικά το σχολείο του, τα μαθήματα του όλα αυτά, όταν υπάρχουν σημαίνει ότι υπάρχει παραμέληση. Είναι πιο συχνό φαινόμενο από όσο τα προηγούμενα ή πιο εμφανή δηλαδή μπορεί και η ψυχολογική κακοποίηση βέβαια να υπάρχει εντάξει. Ας πούμε η σεξουαλική κακοποίηση είναι πιο δύσκολη να διαγνωστεί. Αλλά η παραμέληση είναι κάτι που φαίνεται. Είναι κάτι εμφανή, βλέπεις ότι το παιδάκι ας πούμε είναι παραμελημένο, είναι βρώμικο, είναι ατημέλητο, είναι αχτένιστο, δεν το φροντίζουν.

Σπουδάστρια: κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;

A3:τα αίτια της παιδικής κακοποίησης θεωρώ ότι είναι βασικά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γονείς ή οι ενήλικοι οι όποιοι έχουν αναλάβει να μεγαλώσουν τα συγκεκριμένα παιδάκια. Όταν ο γονέας αντιμετωπίζει ο ίδιος προβλήματα ψυχολογικά και δεν είναι ισορροπημένος σαν άτομο. Τότε αυτές τις ανεπάρκειες που έχει θα τις βγάλει πιστεύω απέναντι στο πιο αδύναμο και που είναι το παιδάκι. Ένα

ισορροπημένο άτομο το οποίο είναι ψυχολογικά υγιές δεν θα βγάλει, έστω και αν αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα στη ζωή του σοβαρά δεν θα βγάλει απέναντι στα παιδιά του. Και φυσικά η κακοποίηση δεν αφορά μόνο τις πιο χαμηλά βιοτικά κοινωνικές τάξεις ή μορφωτικό επίπεδο, υπάρχει σε όλα τα επίπεδα. Και στους μορφωμένους και των οικονομικά ατόμων που είναι πολύ καλά. Δεν έχει όρια η κακοποίηση των παιδιών απλώς εκεί είναι πιο δύσκολο να υπεισέρθεις. Όταν κάποιος ασ πούμε έχει μία πολύ καλή θέση κοινωνική και οικονομική και κακοποιεί τα παιδιά του είναι πολύ δύσκολο να υπεισέρθεις εκεί.

Σπουδάστρια: σας έχει συμβεί κάτι παρόμοιο με αυτό που αναφέρατε;

A3: προσωπικά όχι. Γιατί και το βιοτικό επίπεδο εδώ της περιοχής μας δεν είναι υψηλό.

Σπουδάστρια: θα θέλατε να μου αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;

A3: οι συνέπειες της παιδικής κακοποίησης, όλων των κατηγοριών δηλαδή της κακοποίησης έτσι οι συνέπειες;

Σπουδάστρια: ναι, ναι

A3: οι συνέπειες πάνω από όλα πέρα από το όταν υπάρχει σωματική κακοποίηση και σεξουαλική κακοποίηση, φυσικά υπάρχουν σοβαρές συνέπειες στην υγεία τη σωματική του παιδιού. Αυτό βέβαια με τον καιρό μπορεί να ξεπεραστεί. Τα σημάδια από το σώμα μπορούν να φύγουν. Οι ψυχολογικές συνέπειες, που έχει αυτή η αντιμετώπιση του ενήλικα απέναντι στο παιδάκι δεν πρόκειται να φύγουν ποτέ. Το παιδί αυτό που έχει υποστεί την όποια κακοποίηση, έχει κακοποιηθεί εσωτερικά, ο ψυχικός του κόσμος έχει τραυματιστεί και πιστεύω ότι θα το κουβαλάει πάντα σε όλη του τη ζωή. Είναι πάρα πολύ δύσκολο να ξεφύγει από αυτό. Οποτε θα παίζει πολύ σημαντικό ρόλο όταν θα φτάσει και αυτό να γίνει ενήλικας. Και δεν ξέρουμε μπορεί να το αναπλάσει και αυτό αργότερα στις σχέσεις του με το άλλο φύλο, να το αναπλάσει στα δικά του τα παιδιά, αν δεν μπορέσει να το δουλέψει, να ζητήσει τη βοήθεια από κάποιον ειδικό, υπάρχει πολύ σοβαρός κίνδυνος.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Πόση εμπιστοσύνη έχετε στον εαυτό σας ότι μπορείτε να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;

A3: το πρόβλημα είναι ότι δεν έχουμε διεπιστημονική ομάδα ώστε να μπορέσουμε να δουλέψουμε συνολικά. Από μόνη μου δεν ξέρω αν 100% μπορώ να διαπιστώσω αν υπάρχει κακοποίηση, εντάξει πέρα από την παραμέληση ή την σωματική κακοποίηση η οποία είναι εμφανής για τις άλλες μορφές κακοποίησης, ας πούμε την σεξουαλική κακοποίηση που είναι ιδιαίτερη, δεν ξέρω αν από μόνη μου, αν δεν έχω κάποια σημάδια εμφανή αν μπορώ να κάνω διάγνωση. Θέλουμε την βοήθεια άλλων ειδικών ψυχολόγου οπωσδήποτε πράγμα που δεν έχουμε αυτή τη στιγμή.

3^{ος} θεματικός άξονας: διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: θα θέλατε να μου πείτε ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A3: ναι απαιτείται, πέρα από τις βασικές γνώσεις που πρέπει να έχει ο επαγγελματίας γενικά για το τι εστί κακοποίηση και ποια είναι τα σημάδια που μπορείς πάνω σε αυτά να βασιστείς για να διαγνώσεις αν υπάρχει κακοποίηση. Θα πρέπει να γνωρίζεις τα πλαίσια, στα οποία μπορείς να απευθυνθείς και να παραπέμψεις τα περιστατικά για να μπορέσουν να βοηθηθούν και από άλλους επαγγελματίες από τη στιγμή που στο πλαίσιο σου δεν υπάρχουν όπως είναι ας πούμε τα ιατροπαιδαγωγικά όπου υπάρχει παιδοψυχολόγος και ψυχολόγος. Αυτά πιστεύω.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Τώρα θα μπορούσατε να μου μιλήσετε για το ποιες αρχές και αξίες θεωρείται απαραίτητες για την διαχείριση των περιπτώσεων του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης;

A3: βασικά θα πρέπει να πετύχεις να αποκτήσεις την εμπιστοσύνη πάω από όλα, να σε εμπιστευτεί ο άλλος, να δημιουργήσεις μία σχέση επαγγελματική βασισμένη επάνω στην εμπιστοσύνη ότι θα μπορέσεις να βοηθήσεις όταν βέβαια είναι πιο ελαφριές οι μορφές της κακοποίησης και όχι πάρα πολύ σοβαρές που πρέπει άμεσα να κινηθείς για να μπορέσεις να σώσεις το παιδάκι. Η ενσυναίσθηση ότι καταλαβαίνεις τα προβλήματα που έχουν οδηγήσει τον ενήλικα στο να χρησιμοποιεί αυτές τις μεθόδους για να μπορέσει ο ίδιος να βγάλει τέλος πάντων τα προβλήματα που έχει μέσα του. Να του δώσεις να κατανοήσει ότι θα τηρηθεί το απόρρητο σε

κάποιο από τα περιστατικά. Όποτε να μπορέσει να σε εμπιστευτεί ή να δεχτεί τις προτάσεις που μπορεί να του κάνει.

Σπουδάστρια: τώρα θα ήθελα να μου αναφέρετε κάποιες από τις δεξιότητες που θεωρείται ότι απαιτούνται για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης.

A3: η παρατηρητικότητα του ίδιου του κοινωνικού λειτουργού παίζει πολύ σημαντικό ρόλο, η δυνατότητα που έχει να συνεργάζεται γενικότερα με το ευρύτερο περιβάλλον της οικογένειας, συγγενικό, φιλικό, γειτονικό αν υπάρχει για να αντλήσει πληροφορίες, να διασταυρώσει πληροφορίες και να εντοπίσει αν υπάρχει κάποιο πρόβλημα.

Σπουδάστρια: ποιές δεξιότητες θεωρείται ότι απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη του φαινομένου;

A3: για την πρόληψη του φαινομένου όσον αφορά περισσότερο την παραμέληση θα πρέπει να δώσεις την δυνατότητα στους γονείς αν είναι άνεργοι, να τους βοηθήσεις να βρουν κάποια εργασία, να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο, έτσι ώστε να μην υπάρχει, να περιορίζεται και το πρόβλημα της έλλειψης καθαριότητας, ή η έλλειψη βασικών ειδών για την σωματική υγιεινή του παιδιού. Από την άλλη είναι απαραίτητη και μία συμβουλευτική υποστήριξη, έτσι ώστε και να μπορέσει να μεταδώσει κάποιες γνώσεις στους γονείς για το πώς πρέπει να είναι η καθαριότητα ενός σπιτιού ή η φροντίδα ενός παιδιού. Η από την άλλη το τι επιπτώσεις μπορεί να έχει η συμπεριφορά ενός γονέα στην ψυχική κατάσταση του παιδιού και πώς πρέπει να είναι η αντιμετώπιση του παιδιού από τον γονέα του. Όσον αφορά την επικοινωνία, τη συμπεριφορά του γονέα απέναντι στο παιδί.

Σπουδάστρια: τώρα θα ήθελα να μου πείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης ποιές δεξιότητες θεωρείτε σημαντικές από τον κοινωνικό λειτουργό.

A3: ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να έχει γνώση των πλαισίων που υπάρχουν για να βοηθηθεί η οικογένεια στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Απαιτείται συνεργασία πολλών φορέων όπως είναι το Ανηλίκων του Πρωτοδικείου Πειραιά, η Εισαγγελία με την οποία συνεργαζόμαστε στενά για την αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών, απαιτείται η γνώση πλαισίων παιδικής προστασίας που μπορούν να φιλοξενήσουν παιδάκια. Σε περίπτωση βέβαια που οι περιπτώσεις είναι πολύ σοβαρές και δεν

μπορούν πλέον να παραμείνουν μέσα στην οικογένεια τους γιατί βλέπουμε ότι δεν υπάρχει κάποια βελτίωση στην κατάσταση.

4^{ος} θεματικός άξονας: διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: θα περάσουμε στο κομμάτι των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι κοινωνικοί λειτουργοί στη διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης. Έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας; Θα μπορούσατε να μου πείτε για την εμπειρία σας αυτή;

A3: πολλές φορές έχω αντιμετωπίσει περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης. Περισσότερο ψυχολογικής κακοποίησης, παραμέλησης των παιδιών και λιγότερο σωματικής και σεξουαλικής.

Σπουδάστρια: θα θέλατε να μου περιγράψετε κάποιο περιστατικό;

A3: η αλήθεια είναι ότι δεν θα θελα να αναφέρω περιστατικό.

Σπουδάστρια: καταλαβαίνω. Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης,

A3: από το συγκεκριμένο φορέα, επειδή είναι ελλιπής όσον αφορά την ύπαρξη άλλων ειδικοτήτων, δεν έχω λάβει κάποια υποστήριξη. Μπορώ να πω. Ότι κάνουμε το κάνουμε μόνοι μας σαν κοινωνικοί λειτουργοί.

Σπουδάστρια: θα θέλατε να μου πείτε πως ανιχνεύετε τα σημάδια της παιδικής κακοποίησης;

A3: μπορούμε με την παρατήρηση επάνω στο παιδί, ή επάνω στη συμπεριφορά των γονέων, με τις πληροφορίες που μας έρχονται από την κοινότητα. Από τη γειτονία, από το συγγενικό περιβάλλον και μέσα από το σχολείο.

Σπουδάστρια: ποια μέθοδο ή εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου το περιγράψετε;

A3: μέσα από μία σειρά συνεντεύξεων από τους γονείς, μπορούμε να δούμε τη φιλοσοφία που έχει ο γονέας απέναντι στην ανατροφή του παιδιού, τον τρόπο που

εκφράζεται, τα στοιχεία της ψυχοσύνθεσης του και φυσικά από τις επισκέψεις στο σπίτι βλέπουμε πώς συμπεριφέρεται στον οικίο χώρο, και ο χώρος μπορεί να μας μαρτυρήσει και κάποια στοιχεία γενικά για το πώς συμπεριφέρεται ο γονέας απέναντι στο παιδάκι και το πώς φροντίζει το χώρο του.

Σπουδάστρια: πολύ ωραία. Θα θέλατε να μου περιγράψετε ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης; Θα θέλατε να μου το περιγράψετε;

A3: ωραία. Προσπαθούμε να έχουμε μία σχέση εμπιστοσύνης με την οικογένεια. Και αυτό πώς αποκτιέται, με το να τους δώσουμε εμπρακτά τη βοήθεια που μπορούμε να δώσουμε στην κάθε οικογένεια είτε με την παροχή υλικής βοήθειας όταν το έχουν ανάγκη, κάποια τρόφιμα ρούχα και ψυχολογική υποστήριξη. Να τους παραπέμψουμε ας πούμε σε ένα κέντρο ψυχικής υγιεινής όταν βλέπουμε ότι ο ενήλικας έχει ανάγκη από κάποια υποστήριξη από ψυχολόγο, από κάποιον ψυχίατρο από νευρολόγο. Μέσα από αυτό μπορούμε σημαντικά πιστεύω να προλάβουμε ίσως το χειρότερο.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Πείτε μου ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης.

A3: προσπαθούμε να παρέχουμε στην οικογένεια ότι μπορούμε από την υπηρεσία μας. Κάποιο επίδομα οικονομικό για την κάλυψη κάποιας έκτακτης οικονομικής ανάγκης που μπορεί να έχουν. Να τους βάλουμε σε κάποιο πρόγραμμα για να έχουν κάποια βοήθεια σε υλικό επίπεδο όπως το κοινωνικό παντοπωλείο για να καλυφθούν κάποιες βασικές τους ανάγκες.

Σπουδάστρια: θα θέλατε να μου μιλήσετε για ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;

A3: κάνουμε έκθεση γραπτή στην Εισαγγελία. Αναφέρουμε αντικειμενικά ότι έχουμε εντοπίσει μέσα από την κοινωνική έρευνα που έχουμε κάνει. Η πιο δυναμική φυσικά αντιμετώπιση είναι η απομάκρυνση των παιδιών και όταν είναι πιο light ας το πούμε έτσι τα περιστατικά τότε έχουμε μία συνεχή συνεργασία και υποστήριξη της οικογένειας.

Σπουδάστρια: πολύ ωραία. Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;

A3: για πολύ ακραίες περιπτώσεις, δυστυχώς είναι ο μονόδρομος της απομάκρυνσης των παιδιών. Έτσι πηγαίνουν σε πλαίσιο παιδικής προστασίας. Σε κάποιες περιπτώσεις αφαιρείται η επιμέλεια των γονέων, σε άλλες όπως είναι η παραμέληση, η ψυχολογική κακοποίηση εκεί θα πρέπει ο γονέας να έρθει σε κάποια συνεργασία με κάποιον ψυχολόγο. Μετά θα πρέπει να συνεχιστεί η επικοινωνία του κοινωνικού λειτουργού με την οικογένεια για μία συνεχή στήριξη είτε σε ψυχολογικό επίπεδο, είτε σε υλικό επίπεδο. Γενικά μπορεί να κάνει ο κοινωνικός λειτουργός να σταθεί δίπλα στην οικογένεια. Να ξέρει η οικογένεια ότι έχει κάποιον σύμμαχο, κάποιον βοηθό και σε οποιαδήποτε κρίση που αντιμετωπίζει να μπορεί να ζητήσει βοήθεια.

Σπουδάστρια: πόση χρονική διάρκεια χρειάζεται να είναι κοντά στην οικογένεια ο κοινωνικός λειτουργός;

A3: εξαρτάται από το περιστατικό. Υπάρχουν εδώ οικογένειες που τις ξέρουμε χρόνια ολόκληρα, έχουν χρονίσει δηλαδή τα περιστατικά αυτά. Ίσως έχουν μάθει να ζουν έτσι. Να έχουν πάντα μία επικοινωνία με την πρόνοια της περιοχής για να λαμβάνουν αυτά που έχουν μάθει να λαμβάνουν. Κάποιες άλλες μπορούν και στέκονται μόνες τους στα πόδια τους και σιγά σιγά δεν έχουν την ανάγκη να έχουν αυτή την επικοινωνία τη συνεχόμενη.

Σπουδάστρια: κατάλαβα. Τώρα θα ήθελα να μου αναφέρετε με ποιες άλλες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης; Και με ποιές άλλες ειδικότητες συνεργάζεστε;

A3: λοιπόν, συνεργαζόμαστε με το τμήμα ανηλίκων της Εισαγγελίας Πειραιά, συνεργαζόμαστε με ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες. Με κάποιο πλαίσιο που μπορεί να στηρίξει ψυχολογικά σε βάθος την οικογένεια, συνεργαζόμαστε με Μ.Κ.Ο, με εθελοντές, με παιδοψυχολόγους και ψυχολόγους. Με τις κοινωνικές υπηρεσίες των πλαισίων που σχετίζονται με αυτά τα περιστατικά όπως είναι των νοσοκομείων, των κέντρων ψυχικής υγιεινής, με τα σχολεία και με τους δασκάλους.

Σπουδάστρια: θα θέλατε να μου πείτε ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στη διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A3: υλικό λαμβάνω μέσα από βιβλία που υπάρχουν εξειδικευμένα και αναφέρονται στο φαινόμενο της κακοποίησης, μέσα από το ιντερνέτ και μέσα από κάποια σεμινάρια βέβαια όποτε γίνονται.

Σπουδάστρια: θα μπορούσατε να μου αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης ακόμα και αν υπάρχουν σημάδια ;

A3: δύσκολη ερώτηση. θεωρώ εγώ προσωπικά πως δεν υπάρχει κάποιος λόγος να μην καταγγείλω αν αντιληφθώ πως υπάρχει παιδική κακοποίηση.

5^{ος} θεματικός άξονας: εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: θα θέλατε να μου πείτε για πιθανά εμπόδια τα οποία μπορεί να συναντάται κατά την διαχείριση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης στα πλαίσια εργασίας σας;

Εμπόδιο είναι η έλλειψη διεπιστημονικής ομάδας που δεν έχουμε εδώ στον φορέα. Θεωρώ απαραίτητη τη συνεργασία με ψυχολόγο τον οποίο και δεν έχουμε στον Δήμο.

Σπουδάστρια: που πιστεύετε ότι οφείλονται οι δυσκολίες του επαγγελματία στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A3: θεωρώ ότι οφείλονται ξεκάθαρα στην εκπαίδευση που λαμβάνει όταν βρίσκεται στη σχολή.

6^{ος} θεματικός άξονας: προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Τι θα προτείνατε για την πρόληψη του φαινομένου;

A3: για την πρόληψη του φαινομένου θα πρότεινα όσο το δυνατόν γίνεται να υπάρχει ενημέρωση στα σχολεία για την παιδική κακοποίηση. Αυτό θέλει συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς. Να ενημερωθούν και οι γονείς αλλά και τα παιδιά.

Σπουδάστρια: θα περάσουμε και στην τελευταία μας ερώτηση. τι θα προτείνατε για την αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης;

A3: θα πρότεινα να υπάρχει στον Δήμο ένα σύνολο επαγγελματιών όπως ψυχολόγοι, νοσηλευτές, λογοθεραπευτές και άλλες ειδικότητες ώστε να αντιμετωπίζουμε συνολικά τα περιστατικά, κάτι που ο δήμος μας δυστυχώς έχει έλλειψη.

Σπουδάστρια: σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

A3: εγώ ευχαριστώ. Και που ξέρεις μπορεί στο μέλλον να συνεργαστούμε. Γεια σου.

Σπουδάστρια: θα το ήθελα πολύ. Γεια σας.

Συνέντευξη 4^η

1^{ος} θεματικός άξονας: Δημογραφικά στοιχεία

Σπουδάστρια: καλημέρα σας. Πώς είστε;

A4: καλημέρα. πολύ δουλεία το παλεύουμε. εσύ;

Σπουδάστρια: καλά είμαι και εγώ. Τι λέτε να ξεκινήσουμε σιγά σιγά με τις ερωτήσεις; Να σας θυμίσω ότι η έρευνα γίνεται για εκπαιδευτικούς λόγους και ότι πούμε καλύπτεται από το απόρρητο.

A4: βέβαια να ξεκινήσουμε.

Σπουδάστρια: θα ήθελα να μου πείτε την ηλικία σας.

A4: είμαι σαράντα τεσσάρων.

Σπουδάστρια: Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

A4: παντρεμένη και έχω τέσσερα παιδιά.

Σπουδάστρια: να τα χαίρεστε. Πότε αποφοιτήσατε από τη σχολή ;

A4: αποφοίτησα το 1994.

Σπουδάστρια: ποια είναι η βασική σας εκπαίδευση;

A4: είμαι απόφοιτη ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας στην ουσία αυτό.

Σπουδάστρια: σε ποιο ΤΕΙ ήσασταν;

A4: ΤΕΙ Ηρακλείου.

Σπουδάστρια: έχετε κάνει κάποιο μεταπτυχιακό;

A4: όχι. Τότε δεν ήταν και πολύ της μόδας ας το πω έτσι. Και εντάξει μετά δεν βόλεψε τώρα δεν το συζητάω καθόλου. Είναι καλό το μεταπτυχιακό αλλά τώρα δύσκολο με τα τέσσερα παιδιά. Σε αυτή τη φάση δεν προλαβαίνω τα βασικά. Είναι καλό να κάνετε τα νέα παιδιά.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Μετά την απόκτηση του πτυχίου σας παρακολουθήσατε κάποιο σεμινάριο σχετικό με την παιδική κακοποίηση;

A4: όχι. Εγώ τελείωσα το 94 και στην ουσία με το αντικείμενο της δουλειάς μας εργαστήκα μετά από δέκα χρόνια περίπου. Όλο αυτό το διάστημα έκανα δουλειές άσχετές σε σχέση όμως με το αντικείμενο δηλαδή δεν είχα πιάσει δουλειά σαν κοινωνική λειτουργός. Σε κοινωνική υπηρεσία ήρθα μετά από δέκα χρόνια το 2004 που ήμουν εδώ στον Δήμο.

Σπουδάστρια: πόσα έτη απασχολείστε στον φορέα σας;

A4: στον δήμο είναι 17 χρόνια τα οποία όμως στην κοινωνική υπηρεσία είμαι από το 2004 στην ουσία δηλαδή είναι δώδεκα.

Σπουδάστρια: τι προϋπηρεσία έχετε;

A4: σε διάφορα άλλα μέρη. Έχω δουλέψει σε πολλά έχω κάνει. Έχω δουλέψει πιο μικρή σε εργοστάσιο πάνω στην Έδεσσα. Έχω κάνει baby sitting. Έχω κάνει διανομές φυλλαδίων. Σε σουπερ μάρκετ προώθηση προϊόντων. Έχω δουλέψει ως πωλήτρια και αργότερα σε στυλ φαστφουντάδικου. Τι άλλο έχω κάνει;

Σπουδάστρια: πάνω στο αντικείμενο ήσασταν στον Δήμο που μπήκατε το 2004;

A4: ναι, ναι, ναι.

Σπουδάστρια: πολύ ωραία. Μέσα από την επαγγελματική σας εμπειρία, εντοπίζετε ελλείψεις στην εκπαίδευση που λαμβάνουν οι κοινωνικοί λειτουργοί σχετικά με την παιδική κακοποίηση;

A4: γενικότερα η εκπαίδευση που κάνουμε. Είναι λίγο διαφορετικά αυτά που μαθαίνουμε στη σχολή με αυτά που βγαίνουμε μετά και τα διαπιστώνουμε πάνω στην πράξη. Είναι πολύ θεωρητικά, πολύ πιο ωραιοποιημένα. Στην ουσία όμως όταν πάμε να αντιμετωπίσουμε τα περιστατικά υπάρχουν δυσκολίες και στην αντιμετώπιση των περιστατικών και στα πλαίσια μετά που είναι στην ουσία κάποια παιδάκια που έχουν υποστεί κακοποίηση. υπάρχει μεγάλη διαφορά από την εκπαίδευση μας μέχρι δηλαδή όταν πάμε αυτά που μαθαίνουμε να τα κάνουμε πράξη.

2^{ος} θεματικός άξονας: : Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης

Σπουδάστρια: μάλιστα. Θα περάσουμε τώρα στις γνώσεις και τις αντιλήψεις των επαγγελματιών στα ζητήματα παιδικής κακοποίησης. Εσείς πως θα ορίζατε την παιδική κακοποίηση γενικά;

A4: κακοποίηση. τι είναι η κακοποίηση. η κακοποίηση έχει διάφορα στάδια. Δεν αφορά μόνο σωματική κακοποίηση. κακοποίηση είναι όταν ένα παιδί δεν δέχεται από το οικογενειακό του περιβάλλον από τους ανθρώπους που είναι υπεύθυνοι να το στηρίξουν και να το βοηθήσουν, τις απαραίτητες την απαραίτητη φροντίδα για να μπορέσει να εξελιχθεί και να γίνει ένας ώριμος και ισορροπημένος άνθρωπος. Αυτό πιστεύω όταν δεν δέχεται αυτά. Όταν δεν καλύπτει βασικές ανάγκες όχι μόνο ότι έχει σχέση με την υγεία αλλά και οι ψυχικές του ή οι συναισθηματικές του. Όταν δεν καλύπτει αυτό το φάσμα τότε σημαίνει πως έχει υποστεί κάποια κακοποίηση.

Σπουδάστρια: κατάλαβα. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημάδια κακοποίησης των παιδιών;

A4: από αυτά τώρα που έχουμε δει. Εξαρτάται πάντα για τι είδους κακοποίηση μιλάμε γιατί υπάρχουν όταν δηλαδή ένα παιδί έχει υποστεί σωματική κακοποίηση είναι πιο εύκολο να το δεις και να το παιδί που έχει υποστεί την ψυχολογική κακοποίηση ακόμα περισσότερο την σεξουαλική κακοποίηση είναι πιο δύσκολο είναι συνήθως παιδιά που κλείνονται δεν μιλάνε εύκολα. Βλέπεις ένα φόβο στα μάτια τους. Ενώ στη σωματική κακοποίηση μπορεί να δεις και επίθεση και θυμό. Στην ψυχολογική και στην σεξουαλική κακοποίηση βλέπεις ότι το παιδί αντιδρά τελείως διαφορετικά είναι πιο μαζεμένο.

Σπουδάστρια: ας μιλήσουμε για κάθε μορφή ξεχωριστά. Τι πιστευτέ ότι είναι σωματική κακοποίηση;

A4: σωματική κακοποίηση είναι το ξεκάθαρο όταν ένας γονιός ή ο κηδεμόνας του παιδιού χτυπάει το παιδί και υπάρχουν σημάδια εμφανή στο σώμα του, καψίματα ξέρω εγώ , μελανιές. Αυτά όλα είναι σημάδια σωματικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: πώς θα ορίζατε την ψυχολογική κακοποίηση;

A4: ψυχολογική κακοποίηση συναισθηματική. Είναι όταν ένας γονιός εκμεταλλεύεται κατά κάποιο τρόπο την ανάγκη του παιδιού για αγάπη για φροντίδα και έρχεται τώρα ο γονιός και αντί να καλύψει αντί να του προσφέρει την ασφάλεια

και την φροντίδα που θέλει του δημιουργεί στην ουσία το κακοποιεί ψυχολογικά δεν το αφήνει στην ουσία να ωριμάσει και να γίνει ένα παιδί και αργότερα ένας ενήλικας ώριμος. Μπλοκάρει δηλαδή στην ουσία αυτός που κακοποιεί ψυχολογικά γιατί δεν είναι απαραίτητο να μην είναι ο γονέας μπορεί να είναι κάποιο άλλο μέλος είτε φιλικό είτε στο ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον δεν καλύπτει τις βασικές ανάγκες για αγάπη, φροντίδα και ψυχική ισορροπία του παιδιού. Όταν το απειλεί η απειλή, όταν το εκβιάζει είναι μορφές ψυχολογικής κακοποίησης νομίζω.

Σπουδάστρια: τα σημάδια της θα μπορούσατε να τα διακρίνεται;

A4: είναι λίγο δύσκολο. Τα παιδάκια που έχουν υποστεί ψυχολογική κακοποίηση συναισθηματική είναι λίγο πιο μαζεμένα παιδιά και έχουν ένα φόβο στα μάτια τους. Αυτό περισσότερο έχω εντοπίσει εγώ από τα περιστατικά που έχουμε αντιμετωπίσει εμείς.

Σπουδάστρια: τι πιστεύετε ότι είναι σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών;

A4: σεξουαλική κακοποίηση είναι όταν ένας ενήλικας εκμεταλλεύεται έναν ανήλικο για να ικανοποιήσει τις δικές του αρρωστημένες φαντασιώσεις ή ορέξεις. Εκμεταλλεύεται στην ουσία ένα παιδί, το σώμα ενός παιδιού.

Σπουδάστρια: ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

A4: εντάξει λίγο δύσκολο γιατί πρέπει να γίνει και μία εξέταση από ιατροδικαστή από γιατρό πλέον δηλαδή περισσότερο την σεξουαλική κακοποίηση ένας γιατρός μπορεί να τη διαπιστώσει. Εμείς μπορούμε ,να μας το πει να μας το μεταφέρει ή το παιδί ή το οικογενειακό περιβάλλον. Βέβαια δεν μπορώ να το διαπιστώσω αν όντως έχει γίνει ή δεν έχει γίνει. Πιστεύω πως τα σημάδια για την σεξουαλική κακοποίηση ένας γιατρός μπορεί να μας το πει.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Μιλήσαμε για την σωματική, για την ψυχολογική, για την σεξουαλική κακοποίηση. τι γνώμη έχετε για την παραμέληση;

A4: και η παραμέληση είναι μορφή κακοποίησης και πολύ σημαντική. Πολλοί δεν δίνουν την βαρύτητα που πρέπει. Ένα παιδί για να μπορέσει όπως είπαμε να γίνει αργότερα ένας ισορροπημένος ενήλικας εκτός από την σωματική, ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να έχει και την παραμέληση να μην έχει δηλαδή το φαγητό που

πρέπει, να είναι μας τη βρωμιά να ζει σε ένα περιβάλλον που δεν δεικνύεται να ζει ένα παιδάκι. Αυτό είναι ένα είδος παραμέλησης του παιδιού.

Σπουδάστρια: ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

A4: συνήθως μετά από καταγγελίες που έχουμε για να κάνουμε επισκέψεις στο σπίτι είναι συνήθως γιατί βλέπουν τα παιδάκια να μην ντύνονται καλά ή να είναι βρώμικα. Εκεί είναι πιο εύκολο και η γειτονία και η κοινότητα να εντοπίσει και να το παρατηρήσει και να πει ωχ εδώ υπάρχει κάτι.

Σπουδάστρια: τώρα θα ήθελα να μου πείτε κατά τη γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;

A4: πολλά μπορούν να είναι. Κατά αρχήν μπορεί το οικογενειακό περιβάλλον να έχει μεγαλώσει σε ένα περιβάλλον το οποίο είχε το ίδιο βιώσει κακοποίηση όταν ήταν μικρό οπότε όταν ήταν αυτοί μικροί οπότε είναι αυτό αλυσίδα ένας φαύλος κύκλος. Δεχόμενοι βία όταν ήμουν μικρός έχω μάθει σε αυτά τα μοντέλα να λειτουργώ οπότε και αύριο μεθαύριο στη δική μου οικογένεια λειτουργώ όπως έτσι έχω μάθει. Από κει και πέρα οι συνθήκες μπορεί να φτάσουν σε κάποια περίοδο της ζωής τους οι γονείς να αντιμετωπίζουν οι ίδιοι προβλήματα είτε ψυχιατρικά προβλήματα ή ανεργία λόγω της κρίσης να μην μπορούν να τα βγάλουν πέρα οπότε να πάθουν κάποια μορφή κατάθλιψης και να εκδηλώνουν να μην μπορούν να φροντίσουν τον εαυτό τους πρώτα και κατά συνέπεια και τα παιδιά. Ή να αρχίσουν αν έχουν εθισμούς σε κάποιες ουσίες και αυτό μπορεί να φέρει μετά κακοποίηση στο οικογενειακό περιβάλλον.

Σπουδάστρια: κατάλαβα. πολύ ωραία. Μπορείτε να μου αναφέρετε κάποιες συνέπειες της παιδικής κακοποίησης;

A4: συνέπειες. Κατά αρχήν μπορεί ένα παιδάκι που κακοποιείται να χρησιμοποιήσει και αυτό να λειτουργεί και αυτό στο δικό του κύκλο να χρησιμοποιεί βία δηλαδή να κάνει μπουλινγκ μέσα σε εισαγωγικά σε κάποια άλλα παιδιά τα οποία είναι πιο αδύναμα από αυτό. Γιατί νιώθει έτσι ότι καλύπτει το κενό ή έχει μάθει έτσι να λειτουργεί αφού με χτυπάει η μαμά και ο μπαμπάς θα χτυπήσω και εγώ αυτόν που μπορώ να χτυπήσω. Ή μπορεί ένα παιδί να κλειστεί πολύ στον εαυτό του να βγάλει δηλαδή κάποιου είδους ψυχολογικών προβλημάτων. Να πάθει κατάθλιψη, να αρνείται να συμμετέχει σε ομάδες. Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι άλλο.

Σπουδάστρια: πόση εμπιστοσύνη έχετε στον εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη κακοποίησης παιδιών στο εργασιακό σας πλαίσιο;

A4: από αυτά που έχουμε δει τουλάχιστον τα πολύ εμφανή είναι εύκολο να τα διαπιστώσω πως όντως εδώ πέρα υπάρχει μια μορφή κακοποίησης ειδικά όταν μιλάμε για παραμέληση είναι πάρα πολύ εύκολο. Τα πιο ουσιαστικά όταν υπάρχει μια σωματική κακοποίηση εκεί μετά από κουβέντα με τους γονείς. Εντάξει πιστεύω και σε συνεργασία με την άλλη την συνάδελφο γιατί πηγαίνουμε στα περιστατικά την πρώτη φορά δύο άτομα ότι δεν έχει πέσει στην αντίληψη της μίας μπορεί να έχει πέσει στην αντίληψη της άλλης. Οπότε μετά σε συνεργασία μεταξύ μας διαπιστώνουμε πραγματικά αν όντως υπάρχει πρόβλημα κακοποίησης και φυσικά όταν υπάρχει θέμα να κινδυνεύει το παιδί κάνουμε στη συνέχεια και τις απαραίτητες ενέργειες απομάκρυνση του παιδιού κ.τ.λ..

3^{ος} θεματικός άξονας: διερεύνηση των αξιών της Κοινωνικής Εργασίας και των δεξιοτήτων του Κοινωνικού Λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας θεωρείται ότι απαιτούνται για την διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης;

A4: ότι έχουμε μάθει στο άτομο και οικογένεια εκεί δηλαδή το πώς μπορείς να προσεγγίσεις την οικογένεια να ανοιχτεί πως μπορείς να προσεγγίσεις την οικογένεια για να δεχτεί μετά και την βοήθεια σου. Το θέμα δεν είναι μόνο να διαπιστώσουμε ένα πρόβλημα το θέμα είναι να βοηθήσουμε και να στηρίξουμε την οικογένεια. Άρα κοινωνική εργασία και οικογένεια ήταν βασικό. Και από την εκπαίδευση που κάναμε τις ψυχολογίες τα μαθήματα ψυχολογίας.

Σπουδάστρια: θα θέλατε να μου πείτε ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείται απαραίτητες για την διαχείριση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης;

A4: καλά θα πρέπει σίγουρα να κερδίσεις την εμπιστοσύνη της οικογένειας το βασικότερο. Ότι το κοινωνικό ιστορικό που λεμέ στην συνέντευξη είναι προσωπικά στοιχεία δεν είναι κουτσομπολιό δεν πάμε δηλαδή εμείς εκεί πέρα να μαζέψουμε στοιχεία για να κάνουμε μετά κουτσομπολιό και τέτοια. Οπότε να δημιουργήσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης μαζί τους και μετά να είμαστε αντικειμενικοί, να έχουμε

υπομονή, επιμονή να μην τα παρατάμε εύκολα και το κυριότερο να καταλάβουν οι άλλοι ότι πραγματικά πάμε να τους βοηθήσουμε.

Σπουδάστρια: ποιες δεξιότητες θεωρείτε ότι απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;

A4: για την ανίχνευση πρέπει να είμαστε παρατηρητικοί δηλαδή όταν μπαίνουμε σε ένα σπίτι πρέπει να παρατηρούμε τον χώρο αμέσως. Να αξιολογούμε την συμπεριφορά του παιδιού το πώς μιλάει στον γονιό πως όχι δηλαδή ακόμα έχουμε ασπύμε θα σου πω μία καταγγελία ότι το τάδε παιδί κακοποιείται. Πάμε εμείς και βλέπουμε ένα περιβάλλον όχι απόλυτα καλά σε γενικές γραμμές καλά και έρχεται το παιδί από το σχολείο και με το που μπαίνει τρέχει και αγκαλιάζει τον μπαμπά και την μαμά βγάζει το παιδί ότι δεν τους φοβάται. Τους αγαπάει δείχνει έτσι μία τρυφερότητα. Πρέπει να ελέγχουμε την συμπεριφορά των παιδιών απέναντι στους γονείς. Το τι λένε οι γονείς αλλά τι κρύβουν στην ουσία κάτω από αυτό που λένε, τα διπλά μηνύματα, η γλώσσα του σώματος. Όλα αυτά θα πρέπει αν είμαστε σε θέση να τα εντοπίζουμε και να τα αξιολογούμε μετά στην έκθεση μας ή στην ανάλυση του κοινωνικού ιστορικού.

Σπουδάστρια: για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης ποιες δεξιότητες θεωρείτε απαραίτητες του κοινωνικού λειτουργού;

A4: για την πρόληψη. Πιστεύω ότι θα πρέπει να γίνεται μία ενημέρωση γενικότερα δηλαδή δεν θα πρέπει όταν φτάσουμε εμείς να πάμε σε ένα σπίτι από πριν θα πρέπει να υπάρχουν ενημερώσεις στους γονείς μέσα στα σχολεία στα ίδια τα παιδιά θα πρέπει να υπάρχει πρόληψη από το σχολείο.

Σπουδάστρια: ποιες δεξιότητες θεωρείτε ότι απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την αντιμετώπιση του φαινομένου;

A4: ποιες δεξιότητες. Εντάξει αφού έχει διαπιστωθεί ότι ένα παιδί κακοποιείται εξαρτάται από τι θα αποφασίσουμε τι πρέπει να κάνεις. Αν κρίνεις ότι πρέπει το παιδί να απομακρυνθεί ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να είναι σε θέση να ψάξει να βρει πλαίσια. Δηλαδή πρέπει να είμαστε γνώστες των υπηρεσιών που ασχολούνται με τα θέματα της παιδικής κακοποίησης, να έχουμε συνεργασία μαζί τους και να βοηθήσουμε και εμείς από την πλευρά μας. Υπάρχουν βέβαια και άλλες περιπτώσεις που λένε θα βελτιωθεί η κατάσταση και το παιδί δεν χρειάζεται να φύγει από το

περιβάλλον του. Να μπορούμε να δημιουργήσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης με τους γονείς λιθαράκι λιθαράκι να είμαστε κοντά τους να τους βοηθάμε σε συνεργασία με τις άλλες ειδικότητες της υπηρεσίας με στόχο πάντα την καλύτερη αντιμετώπιση του προβλήματος.

4^{ος} θεματικός άξονας: διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: θα ήθελα να μου πείτε αν έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην εργασία σας και θέλετε να μου πείτε περισσότερα για την εμπειρία σας, να μου περιγράψετε κάποιο περιστατικό.

A4: έχουμε περιστατικά συνήθως με καταγγελίες αρκετές. Συγκεκριμένα έχουμε κάνει απομάκρυνση παιδιού γιατί ήταν στην ουσία μία μάμα με το παιδάκι της με αυτιστικό παιδάκι ήρθε με παραπληγία και επιληπτικές κρίσεις και είχε συνάψει και μία σχέση με έναν πακιστανό με τον οποίο έκαναν ένα παιδάκι ο οποίος Πακιστανός την χτύπαγε και κάποια στιγμή την είχε απειλήσει ότι θα πάρει το παιδί και θα φύγει. Εκεί όντως και τότε κινητοποιήσαμε μέσω το Χαμόγελο του παιδιού και δόθηκε εντολή και έγινε απομάκρυνση του παιδιού από σπίτι και των δύο παιδιών πήγαν στην αρχή στο Παίδων μετά ψάξαμε γιατί η μητέρα μας είχε δηλώσει ότι δεν μπορεί πλέον να βοηθήσει το μεγάλο της το παιδί. Δεν μπορούσε να το διαχειριστεί γιατί είχε και οι ίδια προβλήματα οπότε ψάξαμε για πλαίσιο να πάει το μεγάλο παιδί δυστυχώς βρέθηκε μόνο στην Κομοτηνή που είναι αρκετά μακριά οπότε αναγκαστικά δεν θα μπορούσε να υπάρχει σχέση μαμάς παιδιού έστω το Σαββατοκύριακο. Και το άλλο το παιδάκι επειδή υπήρχε πάντα ο φόβος ότι θα το απαγάγει ο πατέρας και θα σηκωθεί να φύγει έχει πάει στο μητέρα και θα δοθεί σε ανάδοχη οικογένεια.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;

A4: από τον φορέα μου, εδώ πέρα υποστήριξη δεν έχω λάβει. Περισσότερο στήριξη βρίσκουμε από τους συναδέλφους της υπηρεσίας τον ψυχολόγο, την νοσηλεύτρια, την λογοθεραπεύτρια, την επισκέπτρια υγείας όπου σε συνεργασία με αυτές τις ειδικότητες προσπαθούμε να βοηθήσουμε ο ένας συνάδελφος τον άλλο. Αλλά ο δήμος να ενδιαφερθεί και αυτά όχι.

Σπουδάστρια: κατάλαβα. Εσείς ποια μέθοδο ή πιο εργαλείο χρησιμοποιείτε για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης; Θέλετε να μου το περιγράψετε;

A4: εργαλείο δεν χρησιμοποιώ.

Σπουδάστρια : με ποιους τρόπους μπορείτε να ανιχνεύσετε τα σημάδια της παιδικής κακοποίησης;

A4:με την παρατηρητικότητα. Πρέπει να παρατηρείς πολύ καλά όταν πας στο σπίτι μίας καταγγελίας τι μπορεί να διαπιστώσεις και τι μπορείς να αντλήσεις και σίγουρα από αυτά που σου λένε πάντα κάνεις και μία δεύτερη ανάγνωση όπως και παίρνεις πληροφορίες όχι μόνο από τους ίδιους τους γονείς αλλά και από το οικογενειακό περιβάλλον και το γειτονικό.

Σπουδάστρια: ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης; Μπορείτε να μου το περιγράψετε;

Όχι δεν χρησιμοποιώ κάποιο πρωτόκολλο.

Σπουδάστρια: ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;

A4: συνεργαζόμαστε με διάφορα πλαίσια όπως το κέντρο μάνας και παιδιού που ασχολούνται με ένα κομμάτι που ασχολούνται είναι η παιδική κακοποίηση. ήμασταν και μέλη ενός προγράμματος που γινόταν παλιά κακοποίηση παραμέληση παιδιού. Με την συνεργασία άλλων φορέων προσπαθούμε να βρεθεί μία φόρμουλα γενικά για να μην εμπλέκονται όλες οι υπηρεσίες μαζί.

Σπουδάστρια: πολύ ωραία τώρα θα ήθελα να μου πείτε ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;

A4: δεν χρησιμοποιώ κάποια μέθοδο ή πρωτόκολλο

Σπουδάστρια: ποιές στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση του φαινομένου;

A4: . Όταν διαπιστωθεί κακοποίηση σε μία οικογένεια εμείς το πρώτο που κάνουμε είναι κοινωνική έκθεση στον Εισαγγελέα όπου αναλύουμε το περιστατικό και αν

κρίνουμε ότι πρέπει να γίνει απομάκρυνση του παιδιού. Από κει και πέρα πάντα σε συνεργασία με τις υπόλοιπες ειδικότητες προσπαθούμε να στηρίξουμε όσο μπορούμε την οικογένεια.

Σπουδάστρια: πάρα πολύ ωραία. Με ποιες άλλες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης και με ποιές άλλες ειδικότητες συνεργάζεστε;

A4: ψυχολόγους, λογοθεραπευτές, έχουμε επισκέπτες υγείας που κοιτάνε λίγο και τον εμβολιασμό του παιδιού. Από κει και πέρα συνεργαζόμαστε με όλους τους φορείς που κρίνουμε απαραίτητους ότι μπορούν να βοηθήσουν για την αντιμετώπιση και την καλύτερη εξυπηρέτηση των οικογενειών. Με το χαμόγελο του παιδιού έχουμε συνεργαστεί με Μ.Κ.Ο και με κρατικούς φορείς. Με άλλους δήμους και νοσοκομεία.

Σπουδάστρια: μάλιστα. Ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό που θα σας χρησιμεύσει στη διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A4: το ιντερνέτ το οποίο είναι πολύ σημαντικό πλέον. Υπάρχει και κάποια βιβλιογραφία και αυτά. Αυτά.

Σπουδάστρια: θα μπορούσατε να μου αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας παιδικής κακοποίησης παρόλο που υπάρχουν σημάδια της;

A4: έχουμε πάει σε πολλά σπίτια που υπάρχει παραμέληση το οποίο είναι εμφανή. Εκεί μπορεί εμείς να ενημερώσουμε τον εισαγγελέα ότι διαπιστώσαμε αυτό, αυτό και αυτό αλλά δεν κρίνουμε εκείνη την στιγμή ότι όντως το παιδί πρέπει να φύγει από το σπίτι. Θα πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες εδώ.

5^{ος} θεματικός άξονας: εμπόδια και δυσκολίες που συναντούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: κατάλαβα. Τώρα θα ήθελα να μου πείτε ποια πιθανά εμπόδια συναντάτε για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης στα πλαίσια της εργασίας σας.

A4: πρώτον μπορεί να υπάρξει άρνηση από τους γονείς για συνεργασία, βασικό. Δεν έχουμε πάντα την δυνατότητα να στηριχτούμε και από άλλες ειδικότητες. Από κει και πέρα δεν υπάρχουν αυτό που είπα και πριν πλαίσια που μπορούν να δεχτούν τα παιδιά και να βοηθηθούν.

Σπουδάστρια: που πιστεύετε ότι οφείλονται οι δυσκολίες του κοινωνικού λειτουργού για την διαχείριση του φαινομένου;

A4: εντάξει δεν έχουμε και την κατάλληλη εκπαίδευση εδώ που τα λέμε δηλαδή στη σχολή δεν κάνουμε κάποια μαθήματα και αυτά. Δεν έχουμε την κατάλληλη εκπαίδευση για να χειριστούμε αποκλειστικά τα περιστατικά αυτά. Ότι μαθαίνουμε μετά στην εμπειρία μας, ότι κάνουμε από βιβλιογραφίες που μπορούμε να διαβάσουμε από κάποια σεμινάρια που μπορούμε να παρακολουθήσουμε.

6^{ος} θεματικός άξονας: προτάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών σχετικά με την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: τελειώνουμε σιγά σιγά. Τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης;

A4: ναι. Πρέπει να γίνεται και σε σχολές όχι μόνο στη δική μας σχολή γενικότερα όσοι ασχολούνται με θέματα παιδιών και αυτά. Θα πρέπει να υπάρχει μια πιο καλή εκπαίδευση από τη σχολή μας. Μετά πρέπει να υπάρχει μια ενημέρωση της κοινότητας των οικογενειών μέσα από την εκπαίδευση να περάσουν θέματα ένα παιδί από πολύ μικρό να ξέρει τι είναι κακοποίηση τι δεν είναι. Ενημέρωση γονέων σεμινάρια σε δήμους. Η ενημέρωση νομίζω είναι το σημαντικότερο.

Σπουδάστρια: και να περάσουμε στην τελευταία μας ερώτηση. τι έχετε να προτείνετε για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;

A4: ναι πρέπει κατά αρχήν πρέπει να υπάρχουν πλαίσια για να στηρίξουν τις ειδικότητες ας πούμε τους κοινωνικούς λειτουργούς για να μπορούμε να κάνουμε καλύτερα την δουλειά μας. Δημιουργία πλαισίων και άλλων υποστηρικτικών φορέων θα ήταν καλό. Δεν ξέρω τώρα αν σε κάλυψα.

Σπουδάστρια: σας ευχαριστώ πάρα πολύ με καλύψατε απόλυτα. Ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

A4: δεν κάνει τίποτα. Χάρηκα που σε γνώρισα.

Σπουδάστρια: γεια σας.

A4: γεια σου.

Συνέντευξη 5^η

1^{ος} Θεματικός άξονας: Δημογραφικά στοιχεία

Σπουδάστρια: Καλημέρα σας.

A5: Καλημέρα και καλώς ήρθες.

Σπουδάστρια: Ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο που μου διαθέτετε και που δεχτήκατε να συμμετέχετε στην έρευνα αυτή. Η βοήθεια σας είναι πολύτιμη.

A5: Ελπίζω όντως να σε βοηθήσω.

Σπουδάστρια: Αρχικά ήθελα να σας υπενθυμίσω, ότι, όπως σας ανέφερα και στην τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε, η έρευνα αυτή πραγματοποιείται για εκπαιδευτικούς λόγους και όσα μου αναφέρετε καλύπτονται από το απόρρητο.

A5: Ναι το γνωρίζω.

Σπουδάστρια: Λοιπόν, αρχικά, θέλω να μου πείτε πόσα έτη απασχολείστε στον φορέα.

A5: Στο συγκεκριμένο πλαίσιο είμαι από το 2006, περίπου μια δεκαετία.

Σπουδάστρια: Ποιο είναι το επίπεδο των προπτυχιακών σας σπουδών;

A5: Έχω σπουδάσει κοινωνική εργασία στο ΤΕΙ Κρήτης.

Σπουδάστρια: Πότε αποφοιτήσατε;

A5: Τελείωσα το 1987.

Σπουδάστρια: Ποιο είναι το επίπεδο των μεταπτυχιακών σας σπουδών;

A5: Δεν έχω κάνει μεταπτυχιακό.

Σπουδάστρια: Μετά την απόκτηση του πτυχίου σας παρακολουθήσατε κάποιο σεμινάριο σχετικό με την παιδική κακοποίηση;

A5: Όχι, μάλιστα μέχρι το 2012 εργαζόμουν μόνο με την τρίτη ηλικία και με την παιδική κακοποίηση ασχολούμαι τα τελευταία τέσσερα χρόνια, που άλλαξε ο φορέας από ΚΑΠΗ σε ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ.

Σπουδάστρια: Τι προϋπηρεσία έχετε.

A5: Εργαζόμουν και πάλι με τρίτη ηλικία στο ΚΑΠΗ Χάρακα.

Σπουδάστρια: Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

A5: Είμαι παντρεμένη και έχω δύο παιδιά.

Σπουδάστρια: Ποια είναι η ηλικία σας;

A5: Είμαι 52 ετών.

Σπουδάστρια: Μέσα από την επαγγελματική σας εμπειρία, εντοπίζετε ελλείψεις στην εκπαίδευση που λαμβάνουν οι κοινωνικοί λειτουργοί σχετικά με την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A5: Θεωρώ ότι η εκπαίδευση που παίρνουμε είναι βασική, αλλά από εκεί και κάθε κοινωνική ομάδα έχει δικές τις ανάγκες, που δεν καλύπτονται πλήρως από την εκπαίδευση μας.

2^{ος} Θεματικός άξονας: Οι γνώσεις και οι αντιλήψεις των Κοινωνικών Λειτουργών σε ζητήματα παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Πώς ορίζετε την κακοποίηση;

A5: τώρα αλήθεια θέλεις ορισμό;

Σπουδάστρια: Εσείς προσωπικά τι θεωρείτε ως παιδική κακοποίηση.

A5: Λοιπόν, ένα παιδί αυτό που χρειάζεται είναι φροντίδα, ασφάλεια και αγάπη. Έτσι, όταν δεν υπάρχουν αυτά τα τρία, τότε σίγουρα υπάρχει παραμέληση του παιδιού και σε κάποιες περιπτώσεις και κακοποίηση. Και σωματική αλλά κυρίως ψυχολογική.

Σπουδάστρια: Τι πιστεύετε ότι είναι η σωματική κακοποίηση;

A5: Η σωματική κακοποίηση, πέρα από τα ορατά της σημάδια περιλαμβάνει και εκείνα τα αόρατα, που είναι και πιο δύσκολο να τα εντοπίσεις και ειδικά όταν είναι ένας κοινωνικός λειτουργός μόνος του και δεν υπάρχει μια ομάδα, η οποία θα μπορέσει να κάνει μία σωστή διαπίστωση. Και μιλάω για ομάδα από κοινωνικούς λειτουργούς, παιδοψυχολόγους και παιδοψυχιάτρους, που θα μπορέσουν να

αναγνωρίσουν αυτά τα σημάδια που δεν φαίνονται. Ένας κοινωνικός λειτουργός δεν μπορεί μόνος του να διαπιστώσει την παιδική κακοποίηση, χρειάζεται την στήριξη της ομάδας.

Σπουδάστρια: Ποια σημάδια σωματικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

A5: Τα σημάδια που φαίνονται στο κορμί ενός παιδιού θα τα διαπιστώσει ο ιατροδικαστής, είναι πολύ εύκολο, με γυμνό οφθαλμό, τα άλλα; Εμάς μας ενδιαφέρουν τα εσωτερικά σημάδια της κακοποίησης που είναι πιο δύσκολο να τα εντοπίσεις.

Σπουδάστρια: Τι πιστεύετε ότι είναι η ψυχολογική κακοποίηση;

A5: Η ψυχολογική βία είναι η βάση σε όλα τα είδη κακοποίησης. Πάντα όταν ένα παιδί κακοποιείται με κάποιον τρόπο, τραυματίζεται και ψυχολογικά και του προκαλούνται άσχημα συναισθήματα άγχους, ανασφάλειας, ψυχικού πόνου και πολλά άλλα.

Σπουδάστρια: Ποια σημάδια ψυχολογικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

A5: Ένα παιδί που είναι ήσυχο, απομονωμένη ίσως και πολύ λυπημένο, σε συνδυασμό βέβαια και με άλλες δυσχέρειες που βιώνει στα πλαίσια της οικογένειας του, μπορεί να είναι ένα ψυχολογικά κακοποιημένο παιδί.

Σπουδάστρια: Τι πιστεύετε ότι είναι η σεξουαλική κακοποίηση;

A5: Για αν σου πω την αλήθεια δεν έχω αντιμετωπίσει αντίστοιχο περιστατικό.

Σπουδάστρια: Ποια σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

A5: Όπως σου είπα δεν έχω αντιμετωπίσει κάτι αντίστοιχο, αλλά είναι ακόμη πιο δύσκολο να διαπιστωθεί αυτή η μορφή κακοποίησης και ακόμη πιο δύσκολο να ειπωθεί, να την μαρτυρήσουν τα θύματα.

Σπουδάστρια: Τι πιστεύετε ότι είναι η παραμέληση;

A5: Παραμέληση είναι ότι τα παιδιά στερούνται βασικές ανάγκες αγάπης, φροντίδας και φυσικά βιολογικές ανάγκες. Όταν οι γονείς αμελούν να καλύψουν τις ανάγκες αυτές έχουμε παραμέληση.

Σπουδάστρια: Ποια σημάδια παραμέλησης θα παρατηρούσατε σε ένα παιδί;

A5: Υπάρχουν αρκετά. Η απλή παραμέληση ας πούμε αφορά στην φροντίδα του παιδιού, στον εμβολιασμό του, στο σχολείο και διαπιστώνεται πάρα πολύ εύκολα. Ακόμη πιο σοβαρή είναι όταν ας πούμε ένα παιδάκι τριών χρονών βγαίνει μόνο του στον δρόμο και το χάνει η μάνα του.

Σπουδάστρια: Κατά την γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της παιδικής κακοποίησης;

A5: Αίτια; Δηλαδή; Τι θέλεις να σου πω;

Σπουδάστρια: Αν μπορείτε, μέσα από την εμπειρία σας, να μου αναφέρετε παράγοντες που συμβάλλουν στην παιδική κακοποίηση.

A5: Συνήθως, όχι πάντα, αλλά τις πιο πολλές φορές, στην περιοχή που στηρίζουμε, υπάρχουν οικογένειες, στις οποίες εμφανίζεται κακοποίηση και που αποτελούνται από γονείς που και οι ίδιοι έχουν κακοποιηθεί, γονείς που έχουν μεγαλώσει σε ιδρύματα, μαμάδες σε μικρή ηλικία, αυτές τις περιπτώσεις έχω αντιμετωπίσει κατά κύριο λόγο.

Σπουδάστρια: Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες συνέπειες τις παιδικής κακοποίησης;

A5: Όταν η κακοποίηση συμβαίνει μέσα στην οικογένεια, για παράδειγμα όταν κακοποιείται η μητέρα, το παιδί αποκτά ψυχολογικές συνέπειες και όχι κάτι που να φαίνεται. Επίσης, όταν τα παιδιά κακοποιούνται συχνά νιώθουν υπεύθυνα για τον πόνο που βιώνει το σπίτι τους και προσπαθούν να πάρουν ρόλο ενήλικα και να κρατήσουν την ισορροπία μέσα στο σπίτι. Επίσης, η ανάπτυξη τους δεν είναι φυσιολογική σε ένα βίαιο περιβάλλον. Δεν μεγαλώνεις ένα παιδί για να εκτονώνεις τα προβλήματα σε αυτό.

Σπουδάστρια: Πόση εμπιστοσύνη έχετε στον εαυτό σας ότι είστε σε θέση να ανιχνεύσετε την ύπαρξη παιδικής κακοποίησης;

A5: Όχι, όχι, δεν είμαι καθόλου σίγουρη, λόγω έλλειψης επιμόρφωσης στο συγκεκριμένο θέμα.

3^{ος} Θεματικός άξονας: Διερεύνηση των αξιών της κοινωνικής εργασίας και των δεξιοτήτων του κοινωνικού λειτουργού που εφαρμόζονται στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Ποιες γνώσεις της κοινωνικής εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A5: Δεν ξέρω. Δεν έχω πάρει επαρκείς γνώσεις και σου είπα και εξ αρχής ότι τελείωσα πριν τριάντα χρόνια την σχολή και αυτό σε συνδυασμό ότι εργαζόμουν με τρίτη ηλικία πάνω από είκοσι χρόνια και ξαφνικά με την αλλαγή στο πλαίσιο το 2012 έπρεπε να ασχοληθώ με κακοποιημένα παιδιά. Σίγουρα δεν είμαστε καλυμμένοι από γνώσεις και δεν είχαμε και καμία επιμόρφωση για την παιδική κακοποίηση. Είναι ότι ψάξουμε μόνοι μας, όσο ενδιαφερθούμε και ψάξουμε να μάθουμε μόνοι μας κάτι παραπάνω.

Σπουδάστρια: Ποιες αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας θεωρείτε απαραίτητες για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A5: Δεν μπορώ να σου απαντήσω. Δεν γνωρίζω.

Σπουδάστρια: Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό για την ανίχνευση του φαινομένου;

A5: Δεν ξέρω. Ξεκάθαρα δεν ξέρω. Και πιστεύω ότι κάθε περίπτωση είναι ξεχωριστή. Κατά περίπτωση λοιπόν! Δεν ξέρω τι να σου πω.

Σπουδάστρια: Ποιες δεξιότητες απαιτούνται από τον κοινωνικό λειτουργό για την πρόληψη;

A5: Ούτε αυτό το γνωρίζω;

Σπουδάστρια: Μπορείτε να μου αναφέρετε δεξιότητες για την αντιμετώπιση;

A5: Όχι, ούτε αυτό. Σου εξήγησα μην με ρωτάς θεωρίες, δεν γνωρίζω τι να σου πω. Και όλα αυτά διαφέρουν ανάλογα την περίπτωση.

4^{ος} Θεματικό άξονας: Διερεύνηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι κοινωνικοί λειτουργοί στην διαχείριση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Μπορείτε να μου πείτε κάποια πράγματα για την εμπειρία σας στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A5: Δηλαδή;

Σπουδάστρια: Αν μπορείτε να μου μιλήσετε για κάποια περίπτωση που έχετε αντιμετωπίσει και για το μοντέλο παρέμβασης που χρησιμοποιήσατε.

A5: Μην με ρωτάς για μοντέλα, είμαι «της παλιάς σχολής».

Σπουδάστρια: Μπορείτε να μου πείτε τα βήματα που ακολουθείτε για την διαχείριση μιας περίπτωσης παιδικής κακοποίησης;

A5: Βήματα.. Ωραία, για εμένα το σημαντικό είναι να εξαντλείτε κάθε περίπτωση τα παιδιά να παραμείνουν στο οικογενειακό πλαίσιο, είτε με συμβουλευτική οικογένειας είτε με παραπομπή σε φορείς που έχουν τα κατάλληλα εργαλεία να διαγνώσουν πιθανά ψυχολογικά ή ψυχιατρικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γονείς και στην συνέχεια να ενδυναμωθούν στον ρόλο τους. Αυτό είναι για μένα το πρώτο βήμα που θα κάνω, το οποίο θα το τραβήξω πολλές φορές και πάνω από το όριο. Δηλαδή, θέλω να εξαντλείτε ΚΑΘΕ πιθανή δυνατότητα τα παιδιά να παραμένουν στην οικογένεια τους. Θεωρώ ότι «η χειρότερη οικογένεια είναι καλύτερη από κάποιο ίδρυμα». Πάνω σε αυτό προσπαθώ να διαχειριστώ αυτές τις περιπτώσεις. Πρέπει το παιδί να παραμείνει στην οικογένεια. Δυστυχώς δεν υπάρχουν δομές στην Ελλάδα οι οποίες να παρέχουν ασφάλεια και προστασία, αν εξαιρέσουμε ίσως το Σπίτι Φιλοξενίας των Παιδικών Χωριών SOS, δεν έχω δει τίποτα άλλο με το οποίο θα έλεγα με ελαφρά την καρδιά ότι το παιδί θα είναι καλύτερα εκεί από ότι στο σπίτι του. Μόνο σε πολύ σοβαρές περιπτώσεις αναγκάζομαστε να απομακρύνουμε άμεσα το παιδί από την οικογένεια. Κάνουμε, λοιπόν, κοινωνική έρευνα και κατ' οίκον επισκέψεις και μετά με συμβουλευτική και στήριξη από άλλους φορείς προσπαθούμε να διαχειριστούμε κάθε περίπτωση.

Σπουδάστρια: Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;

A5: Δεν έχω λάβει καμία υποστήριξη από τον φορέα μου γενικά για την διαχείριση της κακοποίησης. Ούτε ενημέρωση, ούτε τίποτα!

Σπουδάστρια: Έχετε πραγματοποιήσει κάποια δράση στον φορέα που εργάζεστε για την πρόληψη ή την γενικότερη αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;

A5: Κάναμε μία προσπάθεια να κάνουμε κάποια συμβουλευτική οικογένειας σε δύο φάσεις, την μία σε συνεργασία με το ΚΕΘΙ, σε γυναίκες περισσότερο, άνεργες, από τους ωφελούμενους της υπηρεσίας και σε συνεργασία με το ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ Πόρου. Δυστυχώς οι ομάδες δημιουργήθηκαν άνευ λόγου και το λέω αυτό γιατί ενημερώθηκαν γύρω στις 200 γυναίκες, από τις οποίες ενδιαφέρθηκαν οι 20 και κατέληξα να πηγαίνουν σε συναντήσεις με το ΚΕΘΙ οι 3. Και άλλη μια προσπάθεια συμβουλευτικής που επίσης κατέληξαν να πηγαίνουν 4 από τις 200 οικογένειες και των δύο ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ. Επομένως, δεν υπήρχε επιτυχία σε καμία τέτοια προσπάθεια. Τώρα για την ανίχνευση ή την αντιμετώπιση δεν έχει γίνει κάτι.

Σπουδάστρια: Με ποιους τρόπους ή εργαλεία μπορείτε να ανιχνεύσετε την παιδική κακοποίηση.

A5: Δεν ξέρω τι να σου πω. Δεν γνωρίζω κανένα εργαλείο.

Σπουδάστρια: Ποια μέθοδο ή ποιο πρωτόκολλο χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;

A5: Δεν γνωρίζω κάποιο πρωτόκολλο.

Σπουδάστρια: Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;

A5: Τι θες να σου πω! Σου είπα και πριν ότι εδώ ασχολούμαστε με «της Παναγιάς τα μάτια!». Κανονικά εδώ θα έπρεπε να είμαστε μόνο για πρόληψη. Δεν μπορούμε να έχουμε ταυτόχρονα και πρόληψη και καταστολή. Δεν γίνεται να πηγαίνω σε ένα σπίτι για να ζητήσω απομάκρυνση ανηλίκου και να προσπαθώ να κάνω στο διπλανό σπίτι συμβουλευτική οικογένειας ή οτιδήποτε άλλο, γιατί με κοιτάνε καχύποπτα. Δεν γίνεται! Ο ρόλος μας πρέπει να είναι συγκεκριμένος εδώ στην κοινότητα. Δυστυχώς μας τα έχουν φορτώσει όλα! Πάντως πρακτικά πάντα κάνω επισκέψεις στα σπίτια και βλέπω συνθήκες διαβίωσης του παιδιού. Επίσης, μια μορφή πρόληψης και είναι και η συμβουλευτική οικογένειας.

Σπουδάστρια: Ποια μέθοδο ή πρωτόκολλο αντιμετώπισης χρησιμοποιείτε για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;

A5: Σου είπα δεν γνωρίζω κανένα πρωτόκολλο για την διαχείριση της κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Ποια στρατηγική αντιμετώπισης χρησιμοποιείτε;

A5: Δεν μπορώ να σου πω τίποτα που να βασίζεται σε θεωρία. Σε πρακτικό επίπεδο συνήθως, όταν δεν υπάρχει συγκεκριμένη εικόνα για το τι συμβαίνει σε μια οικογένεια, την παραπέμπουμε και ζητάμε μία εκτίμηση από το Κέντρο Ψυχικής Υγείας ή το Ιατροπαιδαγωγικό για να εξετάσουν τα παιδιά. Από εκεί και πέρα το ζητούμενο είναι ότι δεν έχουμε πάντα τις απαντήσεις αυτές. Έρχεται πολλές φορές ο εισαγγελέας και ζητά εκ νέου κοινωνική έρευνα, χωρίς καν να μας έχουν κοινοποιηθεί τα στοιχεία της προηγούμενης ή τι έγινε με τις συνεργασίες που ζητήσαμε ή τις παραπομπές. Για να σου πω και ένα παράδειγμα που μου ζήτησες, τώρα έχω μια περίπτωση που μου είπαν ξανακάνε μια κοινωνική έρευνα για την τάδε οικογένεια, χωρίς να μου έχει γνωστοποιηθεί τίποτα από αυτά που είχα ζητήσει να γίνουν! Ή ακόμη, υπάρχουν φορές που άλλα είχαμε προτείνει εμείς και σε άλλα καταλήγουν τα δικαστήρια, αν ας πούμε η οικογένεια έχει έναν καλό δικηγόρο! Σε άλλη περίπτωση το ίδιο το παιδί που κακοποιούταν ζητούσε να φύγει από το σπίτι, φοβόταν αν μένει εκεί, κλείδωνε την πόρτα του δωματίου της όταν ήταν σπίτι και ήταν εκεί και ο αδερφός της και όταν έγινε το δικαστήριο βρέθηκε μια γειτόνισσα και είπε ότι καλώς μένει εκεί ο αδερφός γιατί είναι ο μόνος που εργάζεται και φέρνει χρήματα στο σπίτι, ψευδώς βέβαια. Το παιδί, λοιπόν, ένα κορίτσι μόλις 16 χρονών, πήρε πίσω όσα είχε πει, γιατί εγώ στο γραφείο της είχα διαβεβαιώσει ότι όσα μου είπε θα μείνουν μεταξύ μας και ότι θα τα μάθει μόνο ο εισαγγελέας. Και η έκθεση μου, για να μην σου πω αυτολεξεί, κοινοποιήθηκε και στους δύο γονείς! Το απόρρητο πήγε περίπατο, το παιδί έχασε την εμπιστοσύνη του και το θάρρος του και εγώ δεν μπόρεσα να έρθω ξανά σε επαφή με το παιδί, ούτε να επικοινωνήσω μαζί της.

Σπουδάστρια: Με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης και με ποιους επαγγελματίες συνεργάζεστε;

A5: Με το Ιατροπαιδαγωγικό, το Κέντρο Ψυχικής Υγείας, την παιδοψυχιατρική κλινική του ΠΑΓΝΗ και του Βενιζελείου, το Παιδικό Χωριό SOS και γενικά όποιον φορέα μπορεί να βοηθήσει ανά περίπτωση. Επομένως, συνεργάζομαι με άλλους κοινωνικούς λειτουργούς, με ψυχολόγους, την εισαγγελία κ. ά..

Σπουδάστρια: Ποιες πηγές χρησιμοποιείτε για να λάβετε υλικό για την διαχείριση του φαινομένου;

A5: Η μόνη πηγή είναι το ίντερνετ. Επίσης έχω μια λίστα με τις υπηρεσίες που σου είπα και συνεργάζομαι μαζί τους. Τίποτα άλλο.

Σπουδάστρια: Μπορείτε να μου αναφέρετε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, παρόλο που υπάρχουν σημάδια;

A5: Όχι, δεν νομίζω, δεν μου έχει τύχει κάτι τέτοιο προσωπικά, ούτε έχω ακούσει από συνάδελφο κάτι τέτοιο. Όταν υπάρχουν σημάδια φυσικά και θα καταγγείλεις το περιστατικό.

Σπουδάστρια: Μπορείτε να μου αναφέρετε εμπόδια ή δυσκολίες που αντιμετωπίζετε στην προσπάθεια διαχείρισης της παιδικής κακοποίησης;

A5: Πολλές! Η δικτύωση με άλλους φορείς και υπηρεσίες που δεν υπάρχει. Στέλνουμε για παράδειγμα ένα περιστατικό στο Ιατροπαιδαγωγικό μέσω εισαγγελέα και ουσιαστικά απαντήσεις θα έρθουν σε μένα και στον εισαγγελέα ή στον εισαγγελέα, εφόσον αυτός έχει δώσει την εντολή και έπειτα να κοινοποιηθεί σε εμάς ή έστω κάποια αποτελέσματα. Αυτό λοιπόν δεν υπάρχει. Κάνουμε δηλαδή την έρευνα, την στέλνουμε στον εισαγγελέα με προτάσεις και από εκεί και πέρα δεν μαθαίνουμε τι γίνεται! Αλλά και άλλες δυσκολίες μας εμποδίζουν στο έργο μας. Όπως σου είπα αλλάξαμε ξαφνικά τον ρόλο μας στην υπηρεσία, δεν εκπαιδευτήκαμε σε τίποτα και δεν μπήκανε βάσεις ή συνεργασίες για αν κάνουμε το έργο μας σωστά. Και πρέπει και κάθε κοινωνικός λειτουργός να τα βγάλει πέρα μόνος του. Καμία ομάδα υποστήριξης, καμία συνεργασία με άλλον επαγγελματία, στο πλαίσιο..τίποτα.

Σπουδάστρια: Θα ήθελα, τελειώνοντας, να μου αναφέρετε τυχόν προτάσεις ή σκέψεις που έχετε για να βελτιωθεί ο ρόλος σας στην διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

A5: Στην υπηρεσία μας για το συγκεκριμένο κομμάτι θα έπρεπε να απασχολείται αποκλειστικά και μόνο μία υπηρεσία. Είναι ένα πολύ μεγάλο κομμάτι. Για μένα το σημαντικό είναι να υπάρχει ομάδα επαγγελματιών, αυτό που είπα και νωρίτερα και να ασχολείται μόνο με αυτές τις περιπτώσεις. Δεν μπορεί να γίνει διάσπαρτα μέσα σε μια υπηρεσία σωστό έργο. Την στιγμή μάλιστα που μπορεί να σου χτυπήσει την πόρτα ο οποιοσδήποτε ωφελούμενος και για οποιοδήποτε θέμα μπορείς να

φανταστείς και εσύ θα πρέπει να τον εξυπηρετήσεις. Δηλαδή, ξεκινάς να γράφεις μια έρευνα, να καταγράψεις μια πληροφορία και μπορεί με τις συνεχείς διακοπές να ασχολείσαι με αυτό όλο το οκτάωρο. Πρέπει να υπάρχει μία ομάδα, μόνο έτσι θα μπορούσαμε να διαχειριστούμε την κακοποίηση, γιατί η ομάδα θα κάνει και πρόληψη και καταστολή και δράσεις και οργανωμένα, όχι σπασμωδικά. Μάλιστα, η ουσία είναι να γίνεται πρόληψη σε αυτές τις περιπτώσεις, όχι να παίρνουμε τα παιδιά που κακοποιούνται και να τα δίνουμε σε κάποιο ίδρυμα. Και ένα ακόμη είναι ότι την πληροφορία πρέπει αν την ψάξεις μόνος σου, δεν υπάρχει καμία οργάνωση ή ενημέρωση γι' αυτό.

Σπουδάστρια: Λοιπόν, κάπου εδώ τελειώσαμε. Δεν έχω να σας ρωτήσω κάτι άλλο. Ήθελα μόνο να σας ευχαριστήσω για την πολύτιμη βοήθεια σας και τον χρόνο που μου διαθέσατε.

A5: Τίποτα παιδί μου. Καλή σου επιτυχία.

Σπουδάστρια: Ευχαριστώ πολύ. Γεια σας.

A5: Γεια σου.

Συνέντευξη 6η

Σπουδάστρια: Καλημέρα σας. Ευχαριστώ που βρήκατε τόσο σύντομο χρόνο να με δεχτείτε.

A6: Τι λες παιδί μου, φυσικά. Χαίρομαι που σε βοηθάω.

Σπουδάστρια: Όπως είπαμε και στην τηλεφωνική επικοινωνία η συνέντευξη γίνεται για εκπαιδευτικούς σκοπούς και φυσικά θα τηρήσουμε το απόρρητο σχετικά με την ταυτότητα σας. Επίσης, θα χρησιμοποιήσω μαγνητόφωνο.

A6: Ναι παιδί μου το θυμάμαι και συμφωνώ. Μην αγχώνεσαι.

Σπουδάστρια: Αφού είστε σύμφωνη θέλετε να ξεκινήσουμε;

A6: Ναι, βέβαια.

Σπουδάστρια: Ωραία, πόσο καιρό εργάζεστε εδώ;

A6: Επτά χρόνια, από το 2009.

Σπουδάστρια: Πόσο χρονών είστε;

A6: Είμαι 39.

Σπουδάστρια: Ποιο είναι το επίπεδο των προπτυχιακών σας σπουδών;

A6: Έχω τελειώσει την σχολή Τουριστικών Επαγγελμάτων και έπειτα την Κοινωνική Εργασία στο ΑΤΕΙ Ηρακλείου.

Σπουδάστρια: Ποιο είναι το επίπεδο των μεταπτυχιακών σας σπουδών;

A6: Έχω κάνει μεταπτυχιακό στην Ρόδο, με θέμα «Θέματα ισότητας των δύο φύλων».

Σπουδάστρια: Είστε παντρεμένη;

A6: Όχι.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο σχετικά την παιδική κακοποίηση;

A6: Πολλά. Ημερίδες, σεμινάρια. Επίσης, μου αρέσουν πάρα πολλοί οι ταινίες που έχουν σχέση με την κακοποίηση, διαβάζω πάρα πολύ και πολλά βιβλία.

Σπουδάστρια: Μέσα από την εμπειρίας σας έχετε εντοπίσει ελλείψεις στον τομέα της διαχείρισης της παιδικής κακοποίησης;

A6: Πολλές, δεν υπάρχει νομικό σύστημα που να προστατεύεται η κοινωνική λειτουργός. Από την στιγμή που θα κάνει μια αφαίρεση επιμέλειας, όταν υπάρχει κακοποίηση, την κυνηγάνε οι συγγενείς και η οικογένεια και δεν έχει υποστήριξη ούτε και από την υπηρεσία της. Κανονικά η κοινωνική έκθεση δεν πρέπει να διαβάζεται και έχει δικαίωμα να την πάρει κάθε δικηγόρος να την δείξει σε αυτόν που υπερασπίζεται, οπότε θα δει ο άνθρωπος που του πήραμε το παιδί τι γράφει μέσα η κοινωνική λειτουργός και μετά θα σε κυνηγήσουν. Δεν υπάρχει απόρρητο των κοινωνικών εκθέσεων. Το έχουμε ζητήσει εκατό φορές, από την στιγμή που θα γίνει δικαστήριο, έχω μιλήσει και με δικηγόρους και μου λένε ότι για την προάσπιση των δικαιωμάτων του πελάτη τους μπορούν να πάρουν όποιο έγγραφο θέλουν και βέβαια και τις κοινωνικές εκθέσεις. Οπότε αν γράφω εγώ μέσα ότι υπάρχει κακοποίηση, σεξουαλική κακοποίηση από τον πατέρα ή από την μητέρα ή ξύλο ή οτιδήποτε, θα μαθευτεί και θα αρχίσουν να με κυνηγάνε για' αυτό δεν πρέπει μόνο ένας κοινωνικός λειτουργός να το κάνει αυτό, ποτέ. Δεν πρέπει να παίρνει την ευθύνη μόνο ένας.

Σπουδάστρια: Εσείς εδώ στον φορέα είστε μόνη κοινωνική λειτουργός;

A6: Σε όλη την περιοχή είμαι μόνη. Φοινικιά, Γιόφυρο, Εσταυρωμένο, 62 Μαρτύρων, Αϊ Γιάννη Χωστό, Δειλινά.

Σπουδάστρια: Τι προϋπηρεσία έχετε;

A6: Πριν ήμουν στο ΚΑΠΗ της Γέργερης, στο ΚΑΠΗ Χερσονήσου, στο ΗΡΑ το γηροκομείο, στο πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι στην Χερσόνησο, στους μετανάστες στις Αρχάνες, σε ΚΕΚ όπου έκανα συμβουλευτική γυναικών και μέχρι και σήμερα στο ΤΕΙ.

Σπουδάστρια: Πώς ορίζετε την παιδική κακοποίηση;

A6: Πιο πολύ την ορίζω από την παραμέληση. Για μένα παιδική κακοποίηση είναι όταν μια μάνα δεν μπορεί να φροντίσει το παιδί της από τις πρώτες βιολογικές ανάγκες, δηλαδή καθαριότητα, την υγιεινή του δηλαδή, το φαγητό του, την

ψυχαγωγία του, την εκπαίδευση του. Για μένα η πιο σημαντική, που την συναντώ και στην δουλειά μου, είναι η παραμέληση. Η πιο σημαντική μορφή κακοποίηση για μένα είναι αυτή. Εννοείται και η σεξουαλική και ο ξυλοδαρμός.

Σπουδάστρια: Μπορείτε να μου πείτε τα σημάδια που παρατηρείτε σε ένα παιδί που κακοποιείται;

Α6: Εγώ όταν μπαίνω σε ένα σπίτι, για να σου πω έτσι και πιο πρακτικά, αμέσως καταλαβαίνω ότι το παιδί έχει κακοποιηθεί. Κοιτάζει κάτω, είναι μαζεμένο, κάθεται στην άκρη του καναπέ, δεν έχει καμία βλεμματική επαφή, δεν είναι χαρούμενο, στο δωμάτιο του δεν υπάρχει καμία παιδική διακόσμηση, δεν ανταποκρίνεται στα ερωτήματα που του κάνω, η μάνα λέει πάρα πολλά ψέματα, πέφτει σε πολλές αντιφάσεις, το παιδί είναι ατημέλητο και στο σχολείο το ίδιο, πηγαίνει στο σχολείο δύο ή τρία χρόνια πιο κάτω από το πνευματικό επίπεδο της ηλικίας του, συνήθως το νοητικό του επίπεδο και η ψυχοσυναισθηματική του ωρίμανση είναι δύο τρία χρόνια πιο κάτω από την πραγματική του ηλικία, το βλέπεις να παίζει με παιδιά μικρότερης τάξης, δεν μπορεί να παίζει με παιδιά της ίδιας τάξης. Όλα αυτά.

Σπουδάστρια: Κατά την γνώμη σας ποια είναι τα αίτια της κακοποίησης;

Α6: Λοιπόν, ξεκινάμε από την εκπαίδευση των γονιών, οι ίδιοι οι γονείς έχουν βιώσει κακοποίηση, είναι άνθρωποι οι οποίοι έχουν πολύ χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό στάτους, άνθρωποι οι οποίοι έχουν βιώσει πάρα πολύ άσχημα γεγονότα και οι ίδιοι έχουν δει ξυλοδαρμό, «ο πατέρας δέρνει την μαμά άρα και εγώ δέρνω την γυναίκα μου και μετά δέρνω και το παιδί μου». Λόγοι κακοποίησης είναι πιο πολύ όταν ένα σπίτι έχει πάρα πολλά προβλήματα και έχω διαπιστώσει ότι όταν πάω σε ένα σπίτι για να κάνω μία κοινωνική έρευνα βλέπω πολλά προβλήματα, δηλαδή, άνεργος γονέας, απομονωμένος, χωρίς κοινωνικές επαφές, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, με πολύ δύσκολες συνθήκες επιβίωσης και άνθρωποι οι οποίοι έχουν και έντονη σεξουαλικότητα, δηλαδή βλέπεις ότι παρόλη την φτώχεια τους και τις δύσκολες συνθήκες που βιώνουν, έχουν εξωσυζυγικές σχέσεις, δεν έχουν όρια γενικά. Άνθρωποι χωρίς όρια. Είναι πολλά τα αίτια. Και ψυχωσικά και ψυχιατρικά περιστατικά. Είναι πολυπαραγοντική η κατάσταση όταν υπάρχει σε ένα σπίτι κακοποίηση.

Σπουδάστρια: Μέσα από την εμπειρία σας έχετε δει κάποιες συνέπειες στο παιδί που κακοποιείται;

Α6: Σωματικά; Εκτός από τους μώλωπες που βλέπεις;

Σπουδάστρια: Κάποιες συνέπειες που έχετε εντοπίσει μέσα από την επαγγελματική σας εμπειρία.

Α6: Κοίταξε να δεις, εμείς ως κοινωνικοί λειτουργοί, όταν βλέπουμε ότι υπάρχουν κάποια σημάδια ζητάμε να το ελέγξει ιατροδικαστής. Αυτός θα δει τα σημάδια, θα το ελέγξει σωματικά, αν είναι σωματική η σεξουαλική κακοποίηση. Εμείς, αμέσως, με το που έρχεται το αίτημα από τον εισαγγελέα θα πάμε να κάνουμε κοινωνική έρευνα στο σπίτι, θα πάμε στο σχολείο, θα πάμε στην γειτονιά, θα πάμε στην οικογένεια, θα πάμε στο συγγενικό περιβάλλον, θα πάμε στο φιλικό περιβάλλον, θα μάθουμε πράγματα γι' αυτήν την οικογένεια αλλά μετά, αν έχουμε κάποιες ενδείξεις, το στέλνουμε για ιατροδικαστική εξέταση. Δεν είναι ότι εμείς θα βγάλουμε πόρισμα για τα πάντα, εμείς έχουμε κάποιες ενδείξεις αλλά για να το πιστοποιήσουμε θέλουμε την έκθεση του ιατροδικαστή. Και μετά από αυτό, αν όντως υπάρχει σεξουαλική κακοποίηση, ή συνήθως ακούγονται φωνές. Στο Χαμόγελο του Παιδιού που παίρνουν τηλέφωνο ακούνε φωνές στο σπίτι, ξύλο, χτυπήματα, εντάσεις... οπότε όταν σε ένα σπίτι υπάρχουν αυτά... ας πούμε είχα δει ένα περιστατικό που η μάνα ήταν πολύ μικρή, ήταν δεκαεννιά χρονών και δεν ήξερε να διαχειριστεί τον γονεϊκό της ρόλο, άρα το πρώτο που κάνουμε είναι να την στηρίζουμε, την πάμε στο Ιατροπαιδαγωγικό, μιλάει με παιδοψυχολόγο, με παιδοψυχιάτρους, με ψυχολόγους για να βγάλει την δική της ένταση, πρέπει να είμαστε πολύ ευέλικτοι και να δίνουμε χρόνο, να έχουμε σημαντικά στοιχεία και μετά να παίρνουμε αποφάσεις και να κάνουμε προτάσεις. Και όταν υπάρχει χρήση ουσιών, δηλαδή τοξικομανείς γονείς.

Σπουδάστρια: Πόση εμπιστοσύνη έχετε στον εαυτό σας ότι μπορείτε να ανιχνεύσετε ένα περιστατικό παιδικής κακοποίησης;

Α6: Κοίτα, με την εμπειρία μου είμαι πολύ προσεκτική και δεν θέλω να παίρνω την ευθύνη πάνω μου. Θέλω να μοιράζομαι την ευθύνη, δηλαδή να υπάρχει και άλλος συνάδελφος και επαγγελματίας άλλης ειδικότητας όπως ο ψυχίατρος, η διεπιστημονική ομάδα όπως λέμε και στα ΤΕΙ, είναι πάρα πολύ σημαντικό να βγει απόφαση και από διάφορους φορείς, γιατί το Ιατροπαιδαγωγικό θα πει άλλα με τους

παιδοψυχιάτρους, η κοινωνική λειτουργός από τον φορέα μας θα δει άλλα πράγματα. Εγώ προσωπικά παίρνω ρίσκα. Όταν δηλαδή δω μια κακοποίηση δεν θα κλείσω τα μάτια μου και δεν θα πω να μην έχω εγώ συνέπειες. Πλέον, όμως, θέλω και τις απόψεις άλλων ειδικοτήτων.

Σπουδάστρια: Σχετικά με αυτό μπορείτε να μου πείτε λόγους μη καταγγελίας της παιδικής κακοποίησης, ενώ έχετε εντοπίσει σημάδια;

A6: Εγώ ποτέ δεν το έκανα. Μπαίνω μπροστά.

Σπουδάστρια: Πιστεύετε ότι κάποιος μπορεί να το κάνει;

A6: Βέβαια! Φοβούνται! Αφού είπαμε δεν μας προστατεύει κανείς και ξέρουμε ότι οτιδήποτε πούμε μπορεί κάποιος από την οικογένεια να το διαβάσει. Λένε, κάτσε να μην βρω τον μπελά μου, ειδικά αν είναι άνθρωποι που απειλούν ή αποφυλακισμένοι ή είναι μες στην χρήση και χρησιμοποιούν την βία, γιατί μόνο αυτό έχουν μάθει στην ζωή τους, όλα τα προβλήματα να τα λύνουν με την βία. Εγώ για ενάμιση μήνα δεν ερχόμουν στην δουλειά μου, είχα φύγει από εδώ, γιατί με κυνηγούσαν σαράντα άτομα να με σφάξουν επειδή είχα πάρει επτά ανήλικα, που υπήρχαν σημάδια κακοποίησης. Το ρίσκαρα, το πλήρωσα, πήρα όλη την ευθύνη για τα παιδιά, αλλά δεν το κάνουν όλοι αυτό. Πολλές φορές οι συνάδελφοι μου λένε ότι αν είχα δικά μου παιδιά δεν θα το έκανα αυτό, εγώ όμως δεν το βλέπω έτσι. Δεν μπορώ να κλείνω τα μάτια μου στην κακοποίηση.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, μπορείτε να μου πείτε ποιες γνώσεις της κοινωνική εργασίας απαιτούνται για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

A6: Η σχολή είναι η βάση, έπειτα εξαρτάται από το πλαίσιο στο οποίο θα εργαστείς. Μπορεί να είσαι σε ένα ήρεμο πλαίσιο και να μην βλέπεις σοβαρά περιστατικά και να είναι τα πράγματα πολύ πιο βατά και εύκολα για σένα, αλλά όταν είσαι σε ένα πιο βαρύ πλαίσιο, π.χ. στις φυλακές, θα πρέπει να αναπτύξεις άλλες δεξιότητες και να είσαι εύστροφη, ευέλικτη και μάχιμη. Όταν, όπως εγώ, κάνεις αφαιρέσεις επιμέλειας μικρών παιδιών θα πρέπει επίσης να είσαι ένας δυναμικός χαρακτήρας. Δηλαδή, δεν εξαρτάται μονάχα από τις γνώσεις, εξαρτάται και από την προσωπικότητα και από το τι δουλειά έχεις κάνει εσύ με τον εαυτό σου. Αυτό που πρέπει να κάνουν όλοι όσοι ασχολούνται με τέτοιου είδους επαγγέλματα, η προσωπική μου γνώμη είναι ότι θα πρέπει οπωσδήποτε να κάνουν προσωπική ανάπτυξη, ανάπτυξη με τον εαυτό τους,

δηλαδή ψυχοθεραπεία. Να δουλέψουν πρώτα κομμάτια δικά τους, να μπορούν να σταθούν σαν επαγγελματίες και τα δύσκολα περιστατικά τους να τα μοιράζονται και με τον επόπτη τους. Κανείς δεν είναι Θεός. Εμείς παίρνουμε τις βάσεις από την σχολή μας, η οποία είναι από τις καλύτερες σχολές και όχι επειδή είμαι εκεί καθηγήτρια, αλλά και οι εποπτείες και οι απαιτήσεις είναι σε υψηλό επίπεδο και την βγάζεις δύσκολα την σχολή και καλά το κάνεις επειδή έχεις να κάνεις με ανθρώπινες ζωές και έχεις να κάνεις και με οικογενειακές κρίσεις. Αλλά αυτός που θα βγάλει την σχολή και θεωρεί ότι είναι έτοιμος επαγγελματίας είναι πολύ γελασμένος. Εγώ δουλεύω δεκαέξι χρόνια και δεν νιώθω ότι είμαι επαγγελματίας, θεωρώ ότι μαθαίνω σε κάθε περιστατικό. Μοιάζουν ορισμένες περιπτώσεις μεταξύ τους, αντιμετωπίζω παρόμοιες καταστάσεις, αλλά κάθε περίπτωση είναι διαφορετική. Μια ζωή μαθαίνεις, μια ζωή πρέπει να διαβάζεις, μια ζωή πρέπει να ασχολείσαι με την δουλειά, μέσω ημερίδων, μέσω ψυχοθεραπείας που πρέπει να κάνεις εσύ προσωπικά και να εξελιχθείς και να είσαι καλός σε αυτό που κάνεις. Μπορεί κάποιος να μην έχει χρήματα να κάνει ψυχοθεραπεία, απλά όταν δουλεύεις κομμάτια του εαυτού σου σίγουρα μπορείς να σταθείς καλύτερα απέναντι στα περιστατικά. Αλλά αυτό που μαθαίνεις στην πράξη δεν έχει καμία σχέση με θεωρίες.

Σπουδάστρια: Ποιες αρχές και αξίες χρειάζονται για την διαχείριση του φαινομένου;

Α6: Αρχές και αξίες... Η σχολή βάζει τις βάσεις, το πόσο όμως θα εξελίξεις εσύ την βάση είναι στις δικές σου δυνάμεις, στο ενδιαφέρον σου, στο να αγαπάς αυτό που κάνεις.

Σπουδάστρια: Ποιες δεξιότητες απαιτούνται για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;

Α6: Σίγουρα θα πρέπει να έχεις κλινικές γνώσεις, κοινωνική εργασία δηλαδή με άτομο, οπωσδήποτε. Θα πρέπει να ξέρεις πάρα πολύ καλά τεχνικές συνέντευξης, τεχνικές επικοινωνίας ώστε να κάνεις τα κατάλληλα ερωτήματα και να παίρνεις τις κατάλληλες απαντήσεις αλλά το πιο σημαντικό είναι η ενσυναίσθηση, τι touch θα κάνεις με το περιστατικό σου. Μια καλή επαφή που θα στηρίζεται στην εμπιστοσύνη και στον αμοιβαίο σεβασμό, γιατί και εγώ θα πρέπει να σέβομαι, δεν θα λέω εγώ είμαι η κοινωνική λειτουργό και θα φτιάξω αυτό το περιστατικό, αυτό αποκλείεται να το καταφέρεις. Όταν όμως σέβεσαι τις ανάγκες και την ανθρώπινη προσωπικότητα και σε σέβεται και σε υπολογίζει ο εξυπηρετούμενος, τότε πάει καλά η συνεργασία

σας. Όταν το περιστατικό σε φοβάται και εσύ είσαι κέρβερρος δεν πρόκειται να βγει τίποτα θετικό.

Σπουδάστρια: Μάλιστα. Σχετικά με την πρόληψη της κακοποίησης μπορείτε να μου πείτε κάποιες δεξιότητες;

Α6: Η εκπαίδευση στο σχολείο, η ενημέρωση των καθηγητών και των δασκάλων για την παιδική κακοποίηση, κάποιες ημερίδες στις οποίες θα μιλάν οι γιατροί, μέσα μαζικής ενημέρωσης, κάποιες εκπομπές που να ενημερώνουν για την παιδική κακοποίηση.

Σπουδάστρια: Κάποιες δεξιότητες του επαγγελματία για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;

Α6: Παιδί μου, προσπάθησε στην πτυχιακή σου να βγάλεις ότι δεν είναι όλα θέμα του κοινωνικού λειτουργού. Η εκπαίδευση που θα έχει το κάθε σπίτι, όλα ξεκινάνε από την εκπαίδευση. Όταν είσαι απόφοιτος δημοτικού, το μυαλό, δυστυχώς, είναι με παρωπίδες. Όταν είσαι ανοικτόμυαλος, όταν έχεις διαβάσει... το διάβασμα, η γνώση είναι το εισιτήριο. Αυτό πιστεύω. Ο κοινωνικός λειτουργός δεν σώζει τον κόσμο. Το θέα είναι η ενημέρωση, να μουν οι κοινωνικοί λειτουργοί οπωσδήποτε στα σχολεία, να βλέπουν τις σχέσεις, να γίνονται ομάδες, να μιλάνε για πολλά θέματα, όχι μόνο για την αντιμετώπιση αλλά και για την πρόληψη. Και γενικά. Πολλές κοπέλες στα δεκατρία τους μένουν έγκυες. Αυτό που είναι πολύ σημαντικό είναι η ευαισθητοποίηση. Ακούς φωνές σε ένα σπίτι, ακούς να σπάνε αντικείμενα... μην λες θα βρω τον μπελά μου, κάνει μια ανώνυμη καταγγελία, πες το στο Χαμόγελο του Παιδιού, να πάει ένα ειδικός να ερευνήσει. Ακούς ας πούμε στα μέσα μαζικής ενημέρωσης περιπτώσεις κακοποίησης που ήταν κλειδωμένοι για χρόνια, αυτά τα γεγονότα δεν θα πρέπει να υπάρχουν τώρα, το 2016. Και δυστυχώς λόγω των οικονομικών κακών συνθηκών που βιώνουμε τώρα στις μέρες μας, βλέπω ότι υπάρχει και μεγαλύτερη εγκληματικότητα. Κάθε μέρα υπάρχουν ειδήσεις σε σχέση με ξυλοδαρμούς, κακοποιήσεις, εγκλήματα, δηλαδή πέφτει το επίπεδο. Εμείς με όσα πενιχρά μέσα διαθέτουμε, ας το κρατάμε λίγο το επίπεδο. Δηλαδή η ενημέρωση, η πρόληψη το διάβασμα και η εκπαίδευση στο σχολείο είναι ότι πιο σημαντικό υπάρχει, γιατί και ο συνάδελφος ή ο ψυχολόγος που θα μπει σε ένα σχολείο θα βλέπει και αποκλίνουσες συμπεριφορές, θα βλέπει ένα παιδί που καπνίζει, θα βλέπει παραβατική συμπεριφορά... όταν βλέπεις αυτά σε ένα ανήλικο... αυτό το ανήλικο από κάπου

προέρχεται και πρέπει να πας στην οικογένεια να δεις τι γίνεται... η μικρή κοινωνία, η οικογένεια, εκεί είναι η βάση, αυτό θα πρέπει να εξετάσεις. Δεν τα κάνει όλα ο κοινωνικός λειτουργός. Δηλαδή μην μου λες αρχές κοινωνικής εργασίας που θα βοηθήσουν γιατί μπορώ να πάρω ένα εγχειρίδιο και κάθομαι και σου διαβάζω. Δεν είναι όμως έτσι. Αυτό που έχω δει από την εμπειρία μου και από όλα αυτά που βιώνω, σε αυτήν την πάρα πολύ δύσκολη περιοχή, με πάρα πολλά προβλήματα, με χαμηλή μορφωτική εκπαίδευση, με ναρκωτικά, με τροχαία ατυχήματα, με εξαρτήσεις, αλκοόλ, τζόγο, ναρκωτικά... Πρόσφατα ένα περιστατικό μου ήρθε εδώ έκτακτο, είκοσι επτά χρονών, ήρθε εδώ και μετά την βρήκαμε στο κρεβάτι μόνη της και πέθανε από υψηλή δόση. Δηλαδή... εδώ βλέπεις τα πάντα. Καταρχήν έχουμε 99 μονογονεϊκές οικογένειες, όλες αυτές που χωρίζουν, ένα μεγάλο ποσοστό έχουν βιώσει την κακοποίηση. Και οι ίδιες και τα παιδιά τους. Και δεν είναι μονάχα ο ξυλοδαρμός. Η ψυχολογική κακοποίηση, αυτό, το ότι εγώ σε εξουσιάζω και δεν μπορείς να πας πουθενά χωρίς εμένα και εγώ κάνω κουμάντο είναι ότι χειρότερο. Και το να ζεις με απειλή, ότι α δεν κάνεις αυτό που σου λέω, δεν θα σου δώσω λεφτά να πάρεις φαγητό για τα παιδιά, αυτό είναι ότι χειρότερο μπορεί να βιώσει κάθε γυναίκα. Όπως πάρα πολλές ιστορίες από μονογονεϊκές οικογένειες, τις βλέπω πάρα πολύ άξιες που καταφέρανε και βγήκανε από την κατάσταση αυτή, γιατί αυτό θέλει πολλή δύναμη. Πολλές είναι εκείνες οι φορές που μαθαίνουν σε αυτό και λένε «Ναι αυτό μου άξιζε», δηλαδή έχουν τόσο χαμηλή αυτοεκτίμηση που έχουν μάθει σε αυτό που τους είναι οικείο, την οικογενειακή δηλαδή κακοποίηση οπότε και εγώ θα δείρω την γυναίκα μου, γιατί αυτή η συμπεριφορά μου είναι πιο οικεία. Έρχεται μια γυναίκα και μου λέει πήρα αλκοολικό άντρα και ο πατέρας μου είναι αλκοολικός. Έχω διαπιστώσει ότι επαναλαμβάνουν αυτό που έχουν δει από το σπίτι τους. Της λέω σε στεναχωρούσε αυτό; Μου λέει, ερχόταν έδερνε την μαμά μου, περνούσαμε δύσκολα, φοβόμασταν να μείνουμε μες στο σπίτι, κάναμε πως κοιμόμασταν για να μην τον ενοχλήσουμε... και μετά μεγαλώνουν και διαλέγουν ένα άντρα που και αυτός πίνει, γιατί λένε ότι αυτό ξέρουν, αυτό είναι το πιο οικείο.

Σπουδάστρια: Μπορείτε να αναφερθείτε σε ένα συγκεκριμένο περιστατικό παιδικής κακοποίησης και στα βήματα που ακολουθήσατε για να το διαχειριστείτε;

Α6: Θα σου πω καλύτερα πως γίνεται η διαδικασία για να ξέρεις και εσύ. Λοιπόν, συνήθως το συγγενικό περιβάλλον ή η γειτονιά παίρνει ένα ανώνυμο τηλέφωνο στο Χαμόγελο του Παιδιού, στο 1056. Παίρνουν λοιπόν τηλέφωνο και λένε σ' αυτό το

σπίτι, της οικογένειας τάδε, ηλικία παιδιών τάδε, υπάρχει κακοποίηση, ακούγονται συχνοί καβγάδες, χτυπήματα, σπασίματα... και πρέπει να πάτε να το ελέγξετε. Έπειτα, ο εισαγγελέας στέλνει ένα έγγραφο και με διατάζει να πάω να ελέγξω το σπίτι, ως κοινωνικός λειτουργός. Ο κοινωνικός λοιπόν λειτουργός κάνει την κοινωνική έρευνα. Πηγαίνουμε λοιπόν στο σπίτι, όπου δείχνουμε πρώτα το έγγραφο και βλέπουν ότι εμείς ερχόμαστε στο σπίτι από τον εισαγγελέα. Είναι βέβαια μια κακή αρχή συνεργασίας, συνήθως βιώνεις επιθετικότητα, γιατί πας με το έγγραφο του εισαγγελέα και πας ξαφνικά. Πάντα στο εισαγγελικό πάμε στα ξαφνικά, γιατί αν τους ενημερώσουμε θα έχουν φτιάξει το σπίτι, θα έχουν βάλει το ωραίο τους το χαμόγελο και θα μας περιμένουν. Επομένως, πάμε ξαφνικά για να δούμε αν υπάρχει όντως αυτό που περιγράψανε στο τηλέφωνο. Πάμε λοιπόν απροειδοποίητα και βλέπουμε το σπίτι, την οικογένεια και αρχίζουμε την κοινωνική έρευνα, χρησιμοποιώντας τεχνικές συνέντευξης για το περνάτε εδώ, την δουλειά σας (δεν παίρνουμε κοινωνικό ιστορικό στο εισαγγελικό), κάνουμε κάποιες ερωτήσεις, βλέπουμε το περιβάλλον, το σπίτι, τις συνθήκες που βιώνουν τα ανήλικα ή και τα ενήλικα παιδιά και μετά πηγαίνουμε και ξανά πηγαίνουμε για μεγάλο χρονικό διάστημα, απροειδοποίητα, μετά πηγαίνουμε στο σχολείο των παιδιών, μιλάμε με τους δασκάλους, παίρνουμε στοιχεία, βλέπουμε το παιδί, μιλάμε με την γιαγιά και τον παππού, αν υπάρχει, μιλάμε με την γειτονιά, προσπαθούμε γενικά όποιες δραστηριότητες έχει το παιδί να συλλέξουμε πληροφορίες. Επικεντρωνόμαστε στο παιδί. Μετά που θα έχω βγάλει ένα πόρισμα, στέλνω την κοινωνική έκθεση στον εισαγγελέα και λέω με αυτά και αυτά στις τάδε του μήνα και μετά άλλο στις τάδε του μήνα, τάδε ώρα είδα αυτά κι αυτά κι αυτά. Η μητέρα μου είπε αυτά κι αυτά. Και η πρόταση του κοινωνικού λειτουργού είναι είτε συμβουλευτική στην οικογένεια, είτε αφαίρεση επιμέλειας παιδιού, είτε οτιδήποτε ανάλογα το πρόβλημα που έχει η οικογένεια, είτε να παρακολουθήσει ψυχίατρος την μητέρα κλπ. Ανάλογα, λοιπόν, το πρόβλημα που υπάρχει σε κάθε σπίτι. Γιατί καμιά φορά οι άνθρωποι αυτοί αντιμετωπίζουν προβλήματα και δεν ξέρουν σε ποιον να απευθυνθούν ή δεν έχουν συνειδητοποιήσει καν το πρόβλημα που έχουν. Επομένως, βοηθάμε την οικογένεια, την στηρίζουμε και προσπαθούμε να βελτιώσουμε τις συνθήκες στην ποιότητα ζωής της και για να μειωθεί, ως επί το πλείστον με θεραπεία, όλο αυτό το πρόβλημα, είτε κακοποίηση είναι είτε παραμέληση. Εγώ είχα μια καταγγελία ενός παιδιού, που η μητέρα ήταν οριακής νοημοσύνης, είχε υπερσεξουαλικότητα, έκανε παιδιά με διάφορους συντρόφους, έμενα έγκυος και μετά τα παιδιά ζούσαν σε ένα περιβάλλον... σκουπίδια, λάδια, ακαθαρσίες, το παιδί χωρίς

εσώρουχο, δεν ήξερε ποιο είναι το φρούτο, ποιο είναι το λαχανικό, ποιο είναι το φαγητό, σιτιζόταν μόνο με κόκα-κόλα... σ' αυτό το παιδί δεν περιμένεις να κάνεις συμβουλευτική, να βάλεις όρια... μετά έβαξα το συγγενικό περιβάλλον και είχε χειρότερες καταστάσεις, με μια γιαγιά ψυχιατρικό περιστατικό, παππούς βίαιος, ρακοσυλλέκτες... Εκεί δεν κάνεις συμβουλευτική και λες να πάει η οικογένεια στο Ιατροπαιδαγωγικό, να συζητήσουμε, να πούμε ότι θα πρέπει το παιδί να το φροντίζουμε, να του βάζουμε εσώρουχο να του πλένουμε τα δόντια, να το κουρεύουμε, να του βγάζουμε τις ψείρες, να το ταΐζουμε καθημερινά και να είναι καθαρό το περιβάλλον.. Εκεί καταλαβαίνεις ότι έχεις να κάνεις με οριακούς ανθρώπους, δεν μπορείς στον οριακό να βάλεις «μυαλό»... όταν είσαι οριακής νοημοσύνης πράττεις ανάλογα. Επομένως, δεν μπορείς ούτε τον γονεϊκό ρόλο να εφαρμόσεις, αλλά ούτε καν να στηρίξεις τον εαυτό σου. Επομένως, έραψα γυναικολογικά αυτήν την γυναίκα, πρώτα από όλα, για να μην φέρει άλλο παιδί στον κόσμο, να μην δυστυχήσει και άλλο παιδί και το συγκεκριμένο παιδί το πήρα, σε συνεργασία με την περιφέρεια Κρήτης και με πάρα πολλή δουλειά, με την συνάδελφο βρήκαμε ανάδοχους γονείς, προετοιμάσαμε το παιδί, πώς θα φύγει, το πήρα, το πήγα στην ασφάλεια, η μάνα έπαθε κρίση, πήγε στο νοσοκομείο στην ψυχιατρική κλινική, πήρε αγωγή και το παιδί το παραδώσαμε στους ανάδοχους γονείς στο αστυνομικό τμήμα. Πάντα πηγαίνεις με ασφάλεια όταν πηγαίνεις να κάνεις αφαίρεση επιμέλειας παιδιών, με τους αστυνομικούς, γιατί είναι επικίνδυνο. Μετά παρακολουθήσαμε το παιδί, προσπαθήσαμε να το εντάξουμε στο καινούριο περιβάλλον και όπως καταλαβαίνεις είχαμε απειλές από την βιολογική οικογένεια, ερχόντουσαν εδώ, σπάσανε την πόρτα... καταλαβαίνεις.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, καταλαβαίνω. Με ποιους τρόπους έχετε λάβει υποστήριξη από τον φορέα σας για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;

A6: Με ημερίδες, του ίδιου του φορέα αλλά και άλλων φορέων.

Σπουδάστρια: Χρησιμοποιείτε κάποιο εργαλείο για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης;

A6: Όταν λες εργαλείο εννοείς;

Σπουδάστρια: Ένα πρωτόκολλο, τον εσωτερικό κανονισμό της υπηρεσίας...

Α6: Αυτό όλο που σου είπα, με τον εισαγγελέα, βασίζεται σε ένα πρωτόκολλο. Δεν λειτουργώ αυθαίρετα, όλοι οι συνάδελφοι κάνουμε κοινωνικές έρευνες, πηγαίνουμε ξαφνικά στο σπίτι και κάνουμε την πρόταση του κοινωνικού λειτουργού. Το εργαλείο μας εμάς είναι η κοινωνική έκθεση, ο λόγος, τα αυτιά μας, η παρατηρητικότητα μας, η ευελιξία μας και η ευστροφία μας.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, μπορείτε τώρα να μου πείτε ποιες στρατηγικές χρησιμοποιείτε για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης;

Α6: Στρατηγικές δεν χρησιμοποιώ, απλά ενημερώνω, συμβουλεύω..

Σπουδάστρια: Έχετε κάνει κάποια δράση για την πρόληψη εδώ στον φορέα σας;

Α6: Όχι, όχι. Έχει γίνει στο δήμο, εκείνος το διοργανώνει και εμείς, όλα τα ΚΕΚΟΙΦ-ΑΠΗ, συμμετέχουμε.

Σπουδάστρια: Κάποια στρατηγική για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης;

Α6: Όχι, όχι.

Σπουδάστρια: Μάλιστα, με ποιες υπηρεσίες έρχεστε σε επαφή για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης;

Α6: Με το Ιατροπαιδαγωγικό, με παιδοψυχιατρική κλινική, με το ΚΕΔΔΥ, με την εκκλησία, με τα Παιδικά Χωριά SOS, με τα σχολεία, με την Ιατροδικαστική υπηρεσία, με τα νοσοκομεία, το Βενιζέλειο και το ΠΑΓΝΗ, με την ψυχολόγο του δήμου Ηρακλείου, με διάφορα ιδρύματα... πολλούς φορείς.

Σπουδάστρια: Και με ποιες ειδικότητες επαγγελματιών συνεργάζεστε;

Α6: Με συναδέλφους, με ψυχιάτρους, με ψυχολόγους, με ιατροδικαστή, με εισαγγελία, με λογοθεραπευτές, με εργοθεραπευτές.. όταν υπάρχει μια κακοποίηση συνήθως συνεργάζεσαι με πάρα πολλούς φορείς και επαγγελματίες.

Σπουδάστρια: Ήθελα ακόμη να σας ρωτήσω αν χρησιμοποιείτε κάποια άλλη πηγή για να λάβετε πληροφορίες για την διαχείριση της παιδικής κακοποίησης.

Α6: Η εμπειρία με οδηγεί. Εμένα με διδάσκουν οι ίδιοι οι άνθρωποι που έρχομαι σε επαφή. Η βιβλιογραφία και η θεωρία είναι πολύ βασική, αλλά αυτά που μαθαίνεις από τα ίδια τα περιστατικά είναι πλούτος. Αυτό σε κάνει να εξελίσσεσαι. Μπορεί να

κάνεις μεταπτυχιακά, διδακτορικά, δεύτερο πτυχίο, τρίτο πτυχίο αλλά αν δεν δουλέψεις, αν δεν αγωνιστείς, αν δεν δεις πως είναι οι συνθήκες στην πραγματικότητα... γιατί και εγώ ήξερα το απόρρητο των κοινωνικών εκθέσεων αλλά επί της ουσίας δεν είδα κανένα απόρρητο! Εγώ όλα αυτά που διάβαζα τους βάζω ένα μεγάλο χι και βλέπω ότι στην πράξη πρέπει να είμαι πιο επιφυλακτική και να προστατεύω και τον εαυτό μου, θα πέσουμε και σε πολλές γκάφες ως κοινωνικοί λειτουργοί και θα πάθουμε και burn out.

Σπουδάστρια: Μπορείτε να μου πείτε και συγκεκριμένα κάποιες δυσκολίες που αντιμετωπίζετε στην διαχείριση των περιπτώσεων;

Α6: Η γραφειοκρατία με κουράζει πάρα πολλές φορές, διοικητική δουλειά. Πολλές είναι επίσης οι φορές που νιώθω μόνη σε όλο αυτό που κάνω, αδύναμη, μικρή και ανεπαρκής. Θα ήθελα πάρα πολύ να υπήρχε μία διεπιστημονική ομάδα, επειδή είναι μια πάρα πολύ δύσκολη περιοχή, και ένας κοινωνικός λειτουργός μόνος του δεν μπορεί να κάνει τα πάντα. Θα ήθελα να υπάρχει οπωσδήποτε ένας ψυχίατρος... έχω πάρα πολλά περιστατικά καταθλιπτικούς. Θα έπρεπε να υπάρχει ψυχολόγος, παιδοψυχολόγος, παιδοψυχίατρος και να αντιμετωπίζαμε από κοινού τα περιστατικά. Αν υπήρχε όλο αυτό θα γινόντουσαν όλα αυτά πάρα πολύ εύκολα, πάρα πολύ γρήγορα και σωστά. Προσπαθώ να έχω πολύ καλή συνεργασία με όλους τους άλλους φορείς για να μπορεί να πηγαίνει καλά η δουλειά και να βοηθάω τα περιστατικά μου.

Σπουδάστρια: Επομένως, η πρόταση που θα κάνατε για την καλύτερη διαχείριση τέτοιων περιπτώσεων είναι η διεπιστημονική ομάδα;

Α6: Ναι, βέβαια. Η ομάδα, ένα κέντρο επαγγελματιών υγείας στην περιοχή μας και η εκπαίδευση. Λοιπόν, νομίζω ότι σε κάλυψα παιδί μου.

Σπουδάστρια: Ειλικρινά με βοηθήσατε πάρα πολύ. Ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο που μου διαθέσατε και που ανταποκριθήκατε τόσο άμεσα στο αίτημα μου για την συνέντευξη αυτή.

Α6: Μα μη το συζητάς παιδί μου. Σου εύχομαι καλή επιτυχία και καλή σταδιοδρομία.

Σπουδάστρια: Ευχαριστώ πολύ. Καλή συνέχεια.

Α6: Γεια σου παιδί μου.